

Yazışma Adresi / Mailing Address

Harp Akademileri Komutanlığı
Stratejik Araştırmalar Enstitüsü
Yenilevent / İstanbul

Telefon / Phone: + 90 212 398 01 00 -3842 Faks / Fax: + 90 212 398 01 00 - 3802

E-Posta / E-mail: saren@harpak.edu.tr - guvenlikstratejileri@gmail.com

Web: www.harpak.edu.tr/saren

Güvenlik Stratejileri Dergisi

The Journal of Security Strategies

Güvenlik Stratejileri Dergisi

The Journal of Security Strategies

STRATEJİK ARAŞTIRMALAR ENSTİTÜSÜ
STRATEGIC RESEARCH INSTITUTE

Yıl / Year : 9
Sayı / Issue : 17
Nisan / April 2013

- Reconciliation with the Taliban:
Challenges and Prospects
S. Gülden AYMAN
- The Strategic Partnership
between South Korea and the United Arab Emirates
Nui SONG
- Obama'nın Afganistan Stratejisi: Değişim ve Süreklilik
M. Turgut DEMİRTEPE ve İbrahim ERDOĞAN
- İsrail'in Güç Kullanımı Esaslı Güvenlik Anlayışının
Thomas Hobbes'un "Doğa Hâli" Kavramıyla Analizi
Zafer BALPINAR
- Kardak Krizi Sürecinin Kriz Yönetim
Prensipileri Açısından İncelenmesi
Aydın ŞIHMANTEPE
- Hindistan'ın Sri Lanka'daki Tamil Etnik Grubunun
Siyasallaşması Sürecine Yönelik Yaklaşımının
Bölgesel Güç Rolü Kapsamında İncelenmesi
Övgü KALKAN KÜÇÜKSOLAK
- Jeopolitiğin Rusya Federasyonu'na Etkilerinin
Kuzey Kafkasya-Gürcistan-Güney Osetya
Çerçevesinde İncelenmesi.
Senem ÖZTÜRK

Güvenlik Stratejileri Dergisi

The Journal of Security Strategies

STRATEJİK ARAŞTIRMALAR ENSTİTÜSÜ
STRATEGIC RESEARCH INSTITUTE

Yıl/Year: 9
Sayı/Issue: 17
Nisan/April 2013

DERGİMİZİ TARAYAN VERİ TABANLARI
DATABASES INDEXING OUR JOURNAL

EBSCO Publishing – Academic Complete Search

International Security and Counter-Terrorism Reference Center

Central and Eastern European Online Library

STRATEJİK ARAŞTIRMALAR ENSTİTÜSÜ
GÜVENLİK STRATEJİLERİ DERGİSİ

Yıl 9 • Sayı 17 • ISSN 1305-4740
Uluslararası Hakemli Dergidir.

Stratejik Araştırmalar Enstitüsü adına

Sahibi

Dr. Hasip SAYGILI

EDİTÖR

Doç. Dr. R.Kutay KARACA

KİTAP İNCELEME VE TANITIM EDİTÖRÜ

Dr. Hasip SAYGILI

EDİTÖR YARDIMCILARI

Recep CÖMERT

Dr. Kemal EKER

Dr. Nesip ÖGÜN

YAYIN KURULU

Prof. Dr. Ercüment TEZCAN

Prof. Dr. Gülden AYMAN

Prof. Dr. Esra HATİPOĞLU

Doç. Dr. Fuat AKSU

Doç. Dr. Barış ÖZDAL

Yrd. Doç. Dr. İskender Cengiz ÖZKAN

YAZI KURULU

Recep CÖMERT

Yrd. Doç. Dr. Ferdi BİŞKİN

Dilek KARABACAK

Serdar YILMAZ

A. Cengiz KARAGÖZ

DÜZELTMEN

Dilek KARABACAK

Serdar YILMAZ

BASKI

Harp Akademileri Basımevi

YAZIŞMA VE HABERLEŞME ADRESİ

Harp Akademileri Komutanlığı
Stratejik Araştırmalar Enstitüsü Müdürlüğü
Yenilevent / İSTANBUL

Telefon: 0 212 398 01 00 Dâhili: 1166/1123
Faks: 0 212 398 01 00 – 2150
E-posta: saren@harpak.edu.tr
Web: www.harpak.edu.tr/saren

Stratejik Araştırmalar Enstitüsü yayını olan Güvenlik Stratejileri Dergisi, yılda iki kez Nisan ve Ekim aylarında yayımlanan uluslararası hakemli bir dergidir. Makalelerdeki düşünce, görüş, varsayım, sav veya tezler eser sahiplerine aittir; Harp Akademileri Komutanlığı ve Stratejik Araştırmalar Enstitüsü sorumlu tutulamaz.

**STRATEGIC RESEARCH INSTITUTE
THE JOURNAL OF SECURITY STRATEGIES**

Year 9 • Issue 17 • ISSN 1305-4740
International Peer-Reviewed Journal

Owner on behalf of Strategic Research Institute
Hasip SAYGILI, Ph. D.

EDITOR
Assoc. Prof. R.Kutay KARACA, Ph.D.

REVIEW ESSAY AND BOOK REVIEW EDITOR
Hasip SAYGILI, Ph. D.

VICE EDITORS
Recep CÖMERT
Kemal EKER, Ph.D.
Nesip ÖGÜN, Ph.D.

EDITORIAL BOARD
Prof.ERCÜMENT TEZCAN, Ph.D.
Prof. GÜLDEN AYMAN, Ph.D.
Prof. ESRA HATİPOĞLU, Ph.D.
Assoc. Prof. FUAT AKSU, Ph.D.
Assoc. Prof. BARIŞ ÖZDAL, Ph.D.
Asst. Prof. İSKENDER CENGİZ ÖZKAN, Ph.D.

PUBLICATION BOARD
Recep CÖMERT
Asst. Prof. FERDİ BİŞKİN, Ph.D.
Dilek KARABACAK
Serdar YILMAZ
A.Cengiz KARAGÖZ

PROOFREAD
Dilek KARABACAK
Serdar YILMAZ

PRINTED BY
Turkish War Colleges Publishing House

CORRESPONDENCE AND COMMUNICATION

Harp Akademileri Komutanlığı
Stratejik Araştırmalar Enstitüsü Müdürlüğü
Yenilevent / İSTANBUL
TÜRKİYE

Phone: +90 212 398 01 00 ext: 1166/1123
Fax: +90 212 398 01 00 ext: 2150
E-mail: saren@harpak.edu.tr
Web: www.harpak.edu.tr/saren

The Journal of Security Strategies is an international peer – reviewed journal and published biannually in April and October. The opinions, thoughts, postulations or proposals within the articles are but reflections of the authors and do not, in any way, represent those of the Turkish War Colleges Command or of the Strategic Research Institute.

DANIŞMA KURULU

Prof. Dr. Yücel ACER
Prof. Dr. Ayşe Nüket ADIYEKE
Prof. Dr. Önder ARI
Prof. Dr. Esat ARSLAN
Prof. Dr. Sertaç BAŞEREN
Prof. Dr. Yaşar GÜRBÜZ
Prof. Dr. Naganishi HISAE (JAPONYA)
Prof. Dr. Kamer KASIM
Prof. Dr. Mustafa KİBAROĞLU
Prof. Dr. Ayőegöl KİBAROĞLU
Prof. Dr. Wang LI (ÇİN HALK CUMHURİYETİ)
Prof. Dr. Jean-Sylvestre MONGRENIER (FRANSA)
Prof. Dr. Masanori NAITO (JAPONYA)
Prof. Dr. Maqsudul Hasan NURİ (PAKİSTAN)
Prof. Dr. Luciano BOZZO (İTALYA)
Prof. Dr. Yaşar ONAY
Prof. Dr. Mustafa ÖZBİLGİN
Prof. Dr. Murat ÖZGEN
Prof. Dr. Ziya ÖNİŞ
Prof. Dr. Hasan SAYGIN
Prof. Dr. Hale ŞIVGIN
Prof. Dr. Tolga YARMAN
Prof. Dr. Türel YILMAZ
Doç. Dr. Fuat AKSU
Doç. Dr. Mitat ÇELİKPALA
Doç. Dr. Ali Faik DEMİR
Doç. Dr. Ulvi KESER
Doç. Dr. Fırat PURTAŞ
Doç. Dr. Füsün TÜRKMEN
Yrd. Doç. Dr. Ahmet HAN
Yrd. Doç. Dr. Victoria CLEMENT (ABD)
Dr. Giovanni ERCOLANI (İTALYA)
Dr. Muhammad KHAN (PAKİSTAN)

BU SAYININ HAKEMLERİ

Prof. Dr. Gülden AYMAN
Prof. Dr. Esra HATİPOĞLU
Doç. Dr. Fuat AKSU
Doç. Dr. Mitat ÇELİKPALA
Doç. Dr. Selçuk ÇOLAKOĞLU
Doç. Dr. Yelda DEMİRRAĐ
Doç. Dr. Barış ÖZDAL
Yrd. Doç. Dr. Mert GÖKIRMAK
Yrd. Doç. Dr. Ahmet HAN
Yrd. Doç. Dr. M. Hakan KESKİN

ADVISORY BOARD

Prof. Yücel ACER, Ph.D.
Prof. Ayşe Nüket ADIYEKE, Ph.D.
Prof. Önder ARI, Ph. D.
Prof. Esat ARSLAN, Ph.D.
Prof. Sertaç BAŞEREN, Ph.D.
Prof. Yaşar GÜRBÜZ, Ph.D.
Prof. Naganishi HISAE, Ph.D. (JAPAN)
Prof. Mustafa KİBAROĞLU, Ph.D.
Prof. Ayşegül KİBAROĞLU, Ph.D.
Prof. Wang LI, Ph.D. (P.R.C.)
Prof. Jean-Sylvestre MONGRENIER, Ph.D. (FRANCE)
Prof. Masanori NAITO, Ph.D. (JAPAN)
Prof. Kamer KASIM, Ph.D.
Prof. Maqşudul Hasan NURİ, Ph.D. (PAKISTAN)
Prof. Dr. Luciano BOZZO Ph.D. (ITALY)
Prof. Yaşar ONAY, Ph.D.
Prof. Mustafa ÖZBİLGİN, Ph.D.
Prof. Murat ÖZGEN, Ph.D.
Prof. Ziya ÖNİŞ, Ph.D.
Prof. Hasan SAYGIN, Ph.D.
Prof. Hale ŞIVGIN, Ph. D.
Prof. Tolga YARMAN, Ph.D.
Prof. Türel YILMAZ, Ph.D.
Assoc. Prof. Fuat AKSU, Ph.D.
Assoc. Prof. Mitat ÇELİKPALA, Ph.D.
Assoc. Prof. Ali Faik DEMİR, Ph.D.
Assoc. Prof. Ulvi KESER, Ph.D.
Assoc. Prof. Fırat PURTAŞ, Ph.D.
Assoc. Prof. Füsün TÜRKMEN, Ph.D.
Asst. Prof. Ahmet HAN, Ph.D.
Asst. Prof. Victoria CLEMENT, Ph.D. (USA)
Giovanni ERCOLANI, Ph.D. (ITALY)
Muhammad KHAN (PAKISTAN)

REFEREES FOR THIS ISSUE

Prof. Gülden AYMAN, Ph.D.
Prof. Esra HATİPOĞLU, Ph.D.
Assoc. Prof. Fuat AKSU, Ph.D.
Assoc. Prof. Mitat ÇELİKPALA, Ph.D.
Assoc. Prof. Selçuk ÇOLAKOĞLU, Ph.D.
Assoc. Prof. Yelda DEMİRAĞ, Ph.D.
Assoc. Prof. Barış ÖZDAL, Ph.D.
Asst. Prof. Mert GÖKIRMAK, Ph.D.
Asst. Prof. Ahmet HAN, Ph.D.
Asst. Prof. M. Hakan KESKİN, Ph.D.

İÇİNDEKİLER

Editörden

Taliban'la Uzlaş: Zorluklar ve Beklentiler (İngilizce) 1

S. Gülden AYMAN

Güney Kore ve Birleşik Arap Emirlikleri Arasındaki
Stratejik Ortaklık (İngilizce)23

Niu SONG

Obama'nın Afganistan Stratejisi: Değişim ve Süreklilik49

M. Turgut DEMİRTEPE, İbrahim ERDOĞAN

İsrail'in Güç Kullanımı Esaslı Güvenlik Anlayışının
Thomas Hobbes'un "Doğa Hâli" Kavramıyla Analizi85

Zafer BALPINAR

Kardak Krizi Sürecinin Kriz Yönetim Prensipleri Açısından İncelenmesi 127

Aydın ŞİHMANTEPE

Hindistan'ın Sri Lanka'daki Tamil Etnik Grubunun Siyasallaşması
Sürecine Yönelik Yaklaşımının Bölgesel Güç Rolü Kapsamında İncelenmesi 157

Övgü KALKAN KÜÇÜKSOLAK

Jeopolitiğin Rusya Federasyonu'na Etkilerinin
Kuzey Kafkasya-Gürcistan-Güney Osetya Çerçevesinde İncelenmesi201

Senem ÖZTÜRK

Kitap Tanıtları

Stratejik Vizyon245

İkinci Meşrutiyet'in İlanında Halk Unsuru249

Tarih Nasıl Yazılır? Tarih Yazımı İçin Çağdaş Bir Metodoloji253

Silahlı Kuvvetler: Kurum, Genel Bakış ve Sivil-Asker İlişkileri (İngilizce)257

Milliyetler ve Sınırlar263

Uluslararası Hava ve Uzay Gücü Konferansı 2013267

Yayımların Esasları271

Kitap İnceleme ve Kitap Tanıtımı Esasları281

CONTENTS

Editor's Note

Reconciliation with the Taliban: Challenges and Prospects	1
S. Gülden AYMAN	
The Strategic Partnership between South Korea and the United Arab Emirates	23
Niu SONG	
Obama's Afghanistan Strategy: Continuity and Change	49
M. Turgut DEMİRTEPE, İbrahim ERDOĞAN	
The Analysis of Israel's Security Understanding Based on Use of Force with the Concept of "State of Nature" Belonging to Thomas Hobbes.....	85
Zafer BALPINAR	
Study on Kardak Crisis within the Scope of Principles of Crisis Management.....	127
Aydın ŞIHMANTEPE	
An Analysis of the Approach of India, in its Regional Power Role, to Tamil Ethnic Group That Undergoes the Politicization Process in Sri Lanka	157
Övgü KALKAN KÜÇÜKSOLAK	
The Effects of Geopolitics to Russian Federation in the Circumstance of North Caucasus-Georgia-South Ossetia	201
Senem ÖZTÜRK	
Book Reviews	
Strategic Vision (in Turkish).....	245
Public Matters at Constitutional Monarchy (in Turkish).....	249
How to Write History? A Methodology for the Contemporary Historiography (in Turkish).....	253
Armed Servants: Agency, Oversight and Civil-Military Relations	257
Nationalities and Borders (in Turkish).....	263
International Conference on Air and Space Power (ICAP) 2013	267
Publication Principles	283
Guidelines for Book Reviews and Review Essays	292

Editörden

Değerli “Güvenlik Stratejileri Dergisi” okuyucuları, dergimizin 17’nci sayısında yeniden sizlerle birlikte olmanın heyecanını yaşıyoruz. Dergimize olan ilginin sürekli arttığını görmek bize daha fazla sorumluluk vermektedir.

Dergimize sürekli artan bu ilgiyi gönderilen çok sayıda makaleden anlamaktayız. Ayrıca bu makalelerinin niteliksel değeri bizi tatlı bir zorlukla karşı karşıya bırakmaktadır. Bu noktada bilinmesi gerekir ki dergimize gelen makaleler geliş tarihlerine göre sıraya konulmakta ve bu sıraya göre hakem süreci başlatılmaktadır. Yayın Kurulu kararına istinaden en fazla sekiz makale yayımlayabiliyoruz. Bu nedenle hakem sürecinden geçmiş olsa bile en yakın sayıda yer darlığı nedeniyle yayımlayamadığımız birçok makale bulunmaktadır. Bunlar derginin daha sonraki sayılarında yayımlanacaktır.

Bu sayımızdan itibaren Yayın Kurulumuz tarafından alınan karar gereğince Haziran/Aralık olan yayım aylarımızı Nisan/Ekim olarak değiştirmiş bulunmaktayız. Bu ayları tercih etmemizdeki temel neden bu dönemlerde çıkan dergi sayısının azlığıdır. Bu tarihlerin daha fazla okuyucu çekebileceğini ummaktayız.

Değerli “Güvenlik Stratejileri Dergisi” okuyucuları, 17’nci sayımızda ilgiyle okuyacağınız yedi makale, altı kitap tanıtımı ve 27–29 Mart 2013 tarihleri arasında icra edilen Uluslararası Hava ve Uzay Gücü Konferansı ICAP’13 tanıtım yazısı bulunmaktadır. Bu sayıya makale, kitap incelemesi ve tanıtımı gönderen değerli akademisyen ve araştırmacılara, kıymetli vakitlerini makaleleri incelemeye ayıran hakem heyetine, dergi yayın ve danışma kurulu üyelerine, yazı kuruluna ve emeği geçen herkese teşekkür eder, bir sonraki sayıda buluşmak üzere hepinize saygılar sunarım.

Doç. Dr. R. Kutay KARACA
Editör

Editor's Note

Dear Journal of Security Strategies readers,

We are so happy and enthusiastic about presenting the 17th issue of our Journal of Security Strategies. The more you show interest to our journal, the more we take responsibility in this regard.

The number of articles submitted to our journal shows the increasing interest in our journal. Considering the qualitative aspects of them, we are faced with sweet difficulty. It should be known that the articles submitted are put in order according to submission dates and then sent to our referees for review. Based on the decision of Editorial Board, our journal may consist of maximum eight articles in one issue. Even if passed from the review phase, there are few articles, which we cannot publish due to the editorial limits, considering the total page number of journal. Such papers will be published in the following issues of our journal.

Starting from this issue, our journal will be published in April and October, instead of June/December period, according to decision of our Editorial Board. The main reason for this change in the publishing period of our journal is related to the lack of journals published in these months. We hope that our journal will reach many more readers on these dates.

Dear "Journal of Security Strategies" readers, our 17th issue consists of seven articles, six book reviews and the summary of International Conference on Air and Space Power 2013 (ICAP'13) symposium performed at 27-29 March 2013, all of which you will read with a great attention. I would like to thank the esteemed academicians and researchers who sent articles, book essays, and book reviews, and also the referees who reviewed the articles by spending their valuable time. I would also like to thank to the members of Advisory Board and of Publication Board, and the staff who contributed to our journal. Hoping to meet again in the next issue of the Journal of Security Strategies, I present my deepest respects to all of you.

Assoc. Prof. R. Kutay KARACA, Ph.D.
Editor

“An exit strategy is not a political strategy and that is precisely what is lacking to ensure the future stability of Afghanistan and the volatile region that surrounds it.”*

Reconciliation with the Taliban: Challenges and Prospects

Taliban’la Uzlaş1: Zorluklar ve Beklentiler

S. Gülden AYMAN**

Abstract

The aim of this article is to discuss the challenges and prospects of reconciling with the Taliban within the context of the Afghanistan Peace and Reintegration Program by posing the following questions: What was the main problem of the US that urged it to seek negotiations with the insurgents? What were the expectations behind that move? In which ways the last attempt to reconcile with the Taliban is different from the previous initiations. Why past efforts to disarm the insurgents and initiate political dialogue were unable to achieve the results that were sought? What are the conditions for a reconciliation process to

* Ahmed Rashid, “Security vs. Reconciliation: The Afghan Conundrum”, Briefing for the Munich Security Conference, an annual gathering of foreign ministers, heads of state, and other security experts, that took place February 3-5, 2012, <http://www.nybooks.com/blogs/nyrblog/2012/feb/13/afghan-conundrum-taliban-talks/> (Access date: 07.03.2013).

** Prof. Ph.D., İstanbul University, Faculty of Political Sciences, International Relations Department. E-mail: guldenayman@gmail.com.

develop? The article explores the major challenges of the US strategy. It argues that what Afghanistan needs is a comprehensive peace building process that rather than a political settlement in the narrow sense.

Key Words: *Taliban, counter insurgency, the Afghan Peace and Reconciliation Program, withdrawal of the US troops, peace building.*

Öz

Bu makale, Afganistan Barış ve Yeniden Bütünleşme Programı bağlamında Taliban'la gerçekleştirilen görüşmelerin zorluklarını ve geleceğe yönelik beklentilerini tartışmayı amaçlamaktadır ve bu amaç doğrultusunda şu soruları ortaya koymaktadır: ABD'yi isyancılarla müzakereye gitmeye iten ana sorun neydi? Bu hareketin ardındaki beklentiler nelerdi? Taliban'la bu son uzlaşma çabası hangi yönlerden önceki uzlaşma girişimlerine göre farklılık göstermektedir? İsyancıları silahsızlandırmaya ve siyasi diyalog başlatmaya yönelik daha önce adımları atılan çabalar neden istenilen sonuçları doğuramamıştır? Bir uzlaşma sürecinin gelişmesi için koşullar nelerdir? Bu makale, ABD stratejisinin önündeki büyük zorlukları incelemekte ve Afganistan'ın ihtiyaç duyduğu unsurun dar anlamdaki siyasi bir yapılandırılmadan ziyade kapsamlı bir barışı inşa süreci olduğunu öne sürmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Taliban, İsyana Karşı Koyma, Afganistan Barış ve Uzlaşma Programı, ABD Askerlerinin Çekilmesi, Barış İnşası.*

Introduction

In December 2009, President Barack Obama has set a target date of July 2011 to bring withdrawing US troops from Afghanistan and handing over responsibility for security to the Afghan forces. The fighting fatigue and the cost of the war were the most important drivers of this decision. The US war in Afghanistan is now the longest in the

US history. The war claimed the lives of more than 2.000 NATO troops, including at least 1.228 Americans¹ and it is costing the US taxpayers nearly \$100 billion per year, roughly seven times more than Afghanistan's annual gross national product (GNP) of \$14 billion.²

The fundamental question for the US is how to withdraw its military forces and achieve some sort of "peace with honour" in Afghanistan, without having reached its core political objectives. For this reason, many think that negotiations with the Taliban and other insurgent groups are necessary. Several insurgencies actually end with a political settlement and not a military solution. However seeking negotiations with the insurgents in such circumstances is also problematic since it would give the idea that the coalition accepts the inevitability of defeat and evoke either more outrageous Taliban conditions or simply a dismissal of coalition entreaties because victory is already at hand.³ The US needed a withdrawal that was not a defeat and decided to increase the cost of war for the Taliban through a sharp rise of NATO air strikes against insurgents. The surge of more than 30.000 US forces was ordered by President Barack Obama in order to shake the Taliban enough to coax them into negotiations. The American pilots dropped 2.100 bombs on Taliban positions between June and September 2010, a near-50 percent increase on the same period in 2009.⁴ In the fall of 2010, a diplomatic initiative as a parallel path that aimed at persuading the Taliban -or large parts of the movement- to make peace with the Afghan government emerged.⁵

¹ Casualties.org, "Operation Enduring Freedom: Coalition Military Fatalities by Year," <http://icasualties.org/oef/> (Access date: 07.03.2013).

² CIA, *The World Fact Book*, <http://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/af.html> and Congressional Research Service July 16, 2010, <http://www.fas.org/sgp/crs/natsec/RL33110.pdf> (Access date: 07.03.2013).

³ Ashley J. Tellis, Reconciling With The Taliban? Toward an Alternative Grand Strategy in Afghanistan, *Carnegie Endowment for International Peace*, 2009.

⁴ Dexter Filkins, "U.S. Uses Attacks to Nudge Taliban Toward a Deal", *The New York Times*, October 14, 2010.

⁵ *Ibid.*

Previous Efforts to Disarm and Reintegrate the Taliban

At the January 28, 2010 Afghanistan Conference in London, the Afghan government pledged to develop an official program to engage elements of the insurgency in negotiations, reconciliation, and reintegration. The Afghanistan Peace and Reintegration Programme (APRP) signed by the Afghan President Hamid Karzai in June 2010 was the latest in a series of efforts since 2001 to disarm insurgents and reintegrate them into Afghan society, and to bring an end to the violence. Previous efforts included the Afghanistan New Beginnings Programme (ANBP)'s Disarmament and Demobilization and Reintegration (DDR), Disbandment of Illegal Armed Groups (DIAG) and, since 2005, the Afghan-led The Program Takhim-e Solh or Strengthening the Peace Programme (PTS).

Disarmament, Demobilization and Reintegration

The idea to reintegrate insurgents is not very new. It is interesting to see that its history goes back to the period following the initial successes of Operation Enduring Freedom (OEF). Such a program emerged as a considerable option under the conditions of the urgent need for a new strategy in the midst of the deteriorating security situation in the war-torn country. President Hamid Karzai's interest in reaching out to the disaffected Pashtuns was also one of the driving forces. Karzai himself was eager to explore some kind of compromise with the Taliban even before he was elected to office. In part, this was due to his close relationship with many Taliban figures that became more evident after his election in 2002.

Disarmament, Demobilization, and Reintegration (DDR) program was undertaken from February 2003 to July 2006. DDR was a core part of Afghanistan's New Beginnings Program (ANBP), a United Nations Development Programme (UNDP) initiative responsible for Security Sector Reform (SSR). Achieving the DDR program's goals was an integral part of enabling the Afghan government to establish a monopoly on the use of force, a crucial step in its efforts to protect citizens from threats and uphold the rule of law. Convincing insurgents to give up their arms and dismantle their forces constituted an

important part of it. In the two years after the Bonn Agreement was signed the security situation in the country was relatively stable, the society supported efforts to establish peace, and the politicization of the security sector that began once the agreement was signed had not yet become fully entrenched. Unfortunately, this opportunity was not seized, and the international community's failure to engage fully with the DDR process limited the positive effect of DDR on SSR, as well as generating problems for the state-building process.⁶

Takhim-e Solh

Strengthening the Peace Programme (PTS) or the "strengthening peace initiative" was formally introduced in February 2004. Broadly speaking it offered those rank and file insurgents willing to renounce violence against Afghan and coalition forces and pledge support to the Afghan state the opportunity to rejoin their tribal communities. The program was based on the assumption that many combatants do not join the Taliban for ideological reasons and can therefore be convinced to lay down their arms.⁷

High-level Taliban and individuals accused of war crimes were deliberately excluded from this process. Only mid- and low-level insurgents were eligible for the program. Takhim-e Solh petitioners had to undergo background checks to ensure that they are not accused

⁶ Caroline Hartzell, *Missed Opportunities: the Impact of DDR on SSR in Afghanistan*, *United States Institute of Peace Special Report* No. 270, Washington DC, USIP, April 2011.

⁷ According to the interviews conducted by the International Council on Security and Development (ICOS) in March 2010, many young men join insurgent groups for a regular income and a sense of empowerment and identity they cannot find elsewhere, rather than for ideological reasons. The findings of the report reveal that in Afghanistan these young men have a number of serious, legitimate grievances - corruption, civilian casualties, a lack of jobs and services, and a failure to establish the rule of law - which have created high levels of anger among civilian populations. See, "Operation Moshtarak: Lessons Learned", *Small Wars Journal*, smallwarsjournal.com/.../moshtarak1.pdf (Access date: 06.03.2013).

of any serious crimes against the Afghan people or coalition forces.⁸ As a result of this program, over 2.000 individuals laid down their arms. It should also be added that PTS was not initially a program open to detainees in US custody but in 2005, its scope was expanded.⁹

Despite limited success at the initial stage, the PTS program suffered some major setbacks. The experience with the rank-and-file and medium level insurgents failed to create a durable reconciliation eliminating the possibility to return to conflict. Reasons were various. Procedural deficiency included lack of institutionalization and adequate structures of the demobilization process. It was unable to validate appropriately insurgent credentials. Besides, an effective monitoring mechanism in the aftermath of formal demobilization process was absent. Providing socio-economic opportunities presents even a tougher problem given the hard task of job creation in a devastated economy. Paying the fighters not to fight can hardly be a remedy too. First of all because the external actors' financial support does not last forever and those Taliban members who are not deeply integrated into the new political system could join criminal groups or start fighting again once the international money runs out. Providing security to defectors is equally difficult since the Taliban has systematically targeted those who have defected so far, killing many.¹⁰ In principle, those who successfully completed the program were supposed to be given support to settle and live peacefully. However in several cases the participants of the program were not actually kept

6

Security
Strategies
Year: 9
Issue: 17

⁸ "Ex-Taliban Insurgents Pledge Allegiance to Afghan Government", *American Forces Press Service*, U.S. Department of Defense, May 28, 2005, <http://www.defense.gov/news/newsarticle.aspx?id=31552> (Access date: 07.03.2013).

⁹ Luke Coffey, "Detainee Operations in Counterinsurgency Operations: Lessons from Afghanistan 2005-2006", *Small Wars Journal*, September 1, 2009, <http://smallwarsjournal.com/blog/journal/docs-temp/282-coffey.pdf> (Access date: 08.03.2013).

¹⁰ Vanda Felbab-Brown, "Negotiations and Reconciliation with the Taliban: The Key Policy Issues and Dilemmas", *Brookings*, January 28, 2010, p. 2. http://www.brookings.edu/~media/Files/rc/articles/2010/0128_taliban_felbabbrown/0128_taliban_felbabbrown.pdf (Access date: 07.03.2013).

safe and some of them were not treated by international security forces in keeping with the PTS agreement that resulted in the erosion of the trust between the Taliban that were willing to reconcile and the government. The achievement of the program remained limited due to the other factors as well. Finally, the PTS program progressively lost its credibility due to Afghan leadership's shortcomings and larger governmental failures, which led the United Kingdom, the Netherlands, and the USA to abandon their financial support.¹¹

What is New?

Talks between the Afghan government and the Taliban marked a clear departure from previous US policy in the sense of considering the three key US conditions (the militants must renounce violence, end any alliance with al-Qaeda and agree to respect the Afghan Constitution) demanded for the exploratory talks as "desired outcomes".

In a speech to the Asia Society on February 2011, US Secretary of State Hillary Clinton gave strong signals of this approach declaring that Washington was launching a diplomatic surge to move this conflict toward a political outcome that shatters the alliance between the Taliban and al-Qaeda, ends the insurgency. Clinton announced that the United States was willing to hold talks with the Taliban even without an initial agreement with these words:

*"As military pressure escalates, more insurgents may begin looking for alternatives to violence and not just low-level fighters. Both we and the Afghans believe that the security and governance gains produced by the military and civilian surges have created an opportunity to get serious about a responsible reconciliation process, led by Afghans and supported by intense regional diplomacy and strong US-backing."*¹²

¹¹ Michael Semple, *Reconciliation in Afghanistan*, United States Institute of Peace Perspectives Series, Washington DC: USIP Press, 2010.

¹² "On U.S.-Taliban Talks, Look at 2014 and Work Back", *Global News Journal, Reuters*, February 20, 2011, <http://blogs.reuters.com/global/tag/talks/> (Access date: 06.03.2013).

The Afghanistan Peace and Reintegration Programme

The APRP is an attempt to respond to some of the criticisms of the previously implemented and not highly successful reintegration programmes. It awarded greater leadership roles to Afghan institutions, sub-national governance structures, local actors, and communities. It also devoted significant attention to the communication and coordination between different implementing partners, included concerns about individual and community security and grievance resolution, and made an effort to understand and address the reasons behind why men join the insurgency.¹³

The APRP has two pillars: on the one hand it aims at tackling the issue of rank and file soldiers -defined as “reintegration”- and, on the other it targets “reconciliation,” that is understood as political talks with the more senior leaders of the Taliban. The APRP strategy is based on the assumption that reintegration will lead to a de-escalation of conflict, because of disarming insurgents, result in better security conditions and a corresponding strengthening of the rule of law. At the same time, it rests on the premise that insurgent leaders will be interested in “reconciling” because of the incentives being offered, such as amnesties and third-country settlement.¹⁴

However, there seems to exist a shared understanding of the terms “reintegration” and “reconciliation” between Government of Afghanistan and international stakeholders they differ in their understanding of the sequencing of the two processes. While the Government of Afghanistan believes that both disarming the insurgents and initiating political dialogue with the insurgency need to take place simultaneously to bring the conflict to an end international

¹³ Deedee Derksen, “Peace from the Bottom-Up? The Afghanistan Peace and Reintegration Program”, *PRIO Paper*, Oslo, PRIO, 2011.

¹⁴ Tazreena Sajjad, “Peace at all Costs? Reintegration and Reconciliation in Afghanistan”, *Afghanistan Research and Evaluation Unit*, Issues Paper Series, October 2010, p. 3.

stakeholders generally tended to classify reintegration and reconciliation as independent, rather than interrelated, processes, anticipating a level of sequencing for them to be effective.¹⁵

Ripeness for a Negotiated Solution

According to the academic literature, parties to a conflict enter into a negotiation process because they believe there is a possibility of obtaining a better outcome than is offered by the status quo. Willingness to engage in negotiation increases especially when maintaining the conflict requires greater and greater costs. In other words, when a “mutually hurting stalemate” occurs that urge parties to realize that they cannot escape from the deadlock by escalating the conflict.¹⁶ Such a stalemate is especially motivating if augmented by a recent or impending catastrophe.¹⁷ Secondly, for the parties to be receptive to negotiation some optimism is also required. The minimum level of optimism which is necessary for the start of negotiations often derives from a belief that the other side is also motivated to achieve a settlement and therefore likely to make some concessions.¹⁸ However, in order to achieve reconciliation optimism must increase as negotiations goes along. In the Afghan case, it was not possible because of the continued level of military escalation by both sides. For optimism to be sustained outlines of a possible agreement should also be worked out.¹⁹

¹⁵ *Ibid*, p. 27.

¹⁶ I. William Zartman, *Ripe for Resolution: Conflict Resolution in Africa*. 2nd ed., Oxford University Press, New York, 1989.

¹⁷ Moorad Mooradian and Daniel Druckman, “Hurting Stalemate or Mediation? The Conflict over Nagorno Karabakh, 1990–95”, *Journal of Peace Research*, No. 36, 1999, pp. 709–27.

¹⁸ Herbert C. Kelman, “Some Determinants of the Oslo Breakthrough”, *International Negotiation*, No. 2, 1997, pp: 183-194.

¹⁹ For the “Readiness” concept developed by Dean G. Pruitt See, Dean G. Pruitt, “Whither Ripeness Theory?” Working Paper, No. 25, *Institute for Conflict Analysis and Resolution*, George Mason University, 2005.

What Motivated the Taliban to Enter into Talks?

The Taliban leadership was interested in talking to Afghan government not because of the unbearable cost of enduring the conflict but to explore ways to accelerate US withdrawal from Afghanistan. What encouraged the US was not an optimism emanating from a belief that the Taliban is motivated to achieve a settlement but rather pessimism with respect to the war that can not be won in Afghanistan. On the Taliban front, the US decision to withdraw constituted the main source of optimism.

The Taliban leaders had never believed that the High Peace Council (HPC) was intended to negotiate a political settlement. The Taliban declared on the website of the “Islamic Emirate of Afghanistan” how they viewed HPC with these words:

“The very structure and endeavours of the peace high council is cosmetic, being part and parcel of the American war strategy in view of the fact that they do not consider the withdrawal of foreign forces from Afghanistan as their main objective nor they recognize it as an important and vital item of the agenda. However, it is the essential demand of the majority people of Afghanistan and of the region. Still more, they do not follow a roadmap that would lead to a decisive stage where peace and reconciliation will become a must and indispensable.”²⁰

The Taliban’s uncompromising stance *vis a vis* the reconciliation process could also be understood in the following remarks:

“Nowadays, we hear two hot topics: the negotiation between the Islamic Emirate and USA and the withdrawal of foreign troops from Afghanistan. But unfortunately, America wants to

²⁰ “Peace Council’s Efforts, Symbolic and Dictated”, *Islamic Emirate of Afghanistan*, January 11, 2010, http://shahamat-english.com/index.php?option=com_content&view=article&id=4339:peace-councils-efforts-symbolic-and-dictated&catid=2:comments&Itemid=3 (Access date: 07.03.2013).

pave way for elimination of the current armed Jihad and resistance under the name of negotiation and further ensconce themselves in Afghanistan under the pretext of drawdown. These ploys can be read on the faces of the top brass of Pentagon, the rulers of the White House and their caressed surrogate Karzai."²¹

In fact, the Taliban leadership opened the door to deal with the High Peace Council in order to affect the central issue of the foreign troop presence. Regardless of the fact that the talks were "preliminary" rather than substantive, the Taliban certainly posed the question whether the United States was prepared to offer a timetable for withdrawal in substantive negotiations.

The "road map" proposed by the Taliban assumed that the United States would have to play the key role in any negotiations. Assuming a step-by-step approach, the Taliban argued that first of all, confidence-building measures should be introduced before any negotiation and called for the United States to end its night raids while the Taliban would stop attacks on government personnel and infrastructure. The Taliban considered negotiation on the central issues of the withdrawal of all foreign troops from Afghanistan and the Taliban's renunciation of ties with al-Qaeda after the implementation of such measures. According to this approach only after an agreement reached on foreign troops and al-Qaeda, negotiators would tackle the question of an internal political settlement, which would revolve around changes to the Afghan Constitution.²²

Escalation within a Negotiation

As Zartman explains, escalation within a negotiation can be a bargaining strategy. The costs inflicted or that could be inflicted are a lever either to bring the other party back to the negotiation table or to

²¹ "Negotiation or Ploys, What is it?", *Islamic Emirate of Afghanistan*, May 28, 2011, http://shahamat-english.com/index.php?option=com_content&view=article&id=7919:negotiation-or-ploys-what-is-it&catid=3:articles&Itemid=5 (Access date: 05.03.2013).

²² Gareth Porter, "Will Rabbani Hit Derail Afghan Peace?", *Al Jazeera*, September 26, 2011.

obtain the concessions it was previously unwilling to make. However, escalation and negotiation are opposite actions, one to increase conflict and the other to decrease it. Not only do they head in different directions, but they also demand different attitudes and convictions: one to beat the enemies and the other to come to terms with them. They thus seem to be mutually incompatible.²³

West believed that killing Taliban fighters keeps up military pressure that might eventually lead to a negotiated outcome. Obama's surge increased the killing and capture of Taliban, but killings by the Taliban have surged even more steeply. For their own reasons the Taliban, also see military pressure as sound strategy. Taliban have managed to sustain a high level of violence in Afghanistan despite the US troop surge. Violence rose 51 percent from spring 2010 to spring 2011 -putting the Taliban in a position where it might credibly claim its military strategy successful in advance of diplomacy.

Once the Taliban leadership became aware in early August of the outlines of the "strategic partnership" pact between the US and Karzai government allowing for the maintaining of US bases in Afghanistan until 2024, they saw no reason to continue negotiations with the HPC, and on September 20, 2011 Burhanuddin Rabbani was assassinated by an unidentified attacker blowing to pieces any notion of reconciliation with the Taliban.

Major Challenges

The US "strength" is reflected in the fact that it killed and captured more Taliban than ever and its "weakness" in the fact that it will hand over the fight to Afghan security forces, regardless of what the enemy does, by 2014.

²³ I. William Zartman, "Structures of Escalation and Negotiation", in I. William Zartman, Guy Oliver Faure eds., *Escalation and Negotiation in International Conflicts*, International Institute for Applied Systems Analysis, Cambridge University Press, 2005, 165-185, p.165.

The US escalation strategy proved counterproductive. Rather than choosing escalation, enforcing a ceasefire would have been the serious gesture to convince Taliban leaders that the West is genuinely interested in peace. As argued by Braithwaite and Wardak, in case the ceasefire enforced and reduced the killing of innocents, that advantage would be strong, even if it were not reciprocated by the enemy. Continued suicide bombings in the face of a NATO ceasefire would undercut the Taliban's claim of being on the side of the people.²⁴

No matter negotiations with the leadership and reintegration of the rank and file sought simultaneously or subsequently the two processes are not mutually supportive unless negotiations with the leadership of the Taliban successfully improve. Otherwise, the leadership cadres would likely sabotage the reintegration and reconciliation of the rank and file insurgents.

From a narrow counter-insurgency perspective, did these negotiations split the Taliban leadership, and thus weaken its operational and command structures? It is difficult to give a positive answer since the Taliban including the leadership, is already far from monolithic but instead a label that is applied to many armed groups and individuals that are only loosely aligned.

Ironically, the identification of Taliban poses one of the biggest problems to officials who engage in talks with senior commanders. Talks often collapse after discovering that they are dealing with an impostor as in the case of the secret high profile talks with Mullah Akhtar Muhammad Mansour a senior commander of the Taliban. He was not Mansour at all and was not even a member of the Taliban leadership.²⁵ Of course, the worst was the assassination of Rabbani by a fake senior Taliban.

²⁴ John Braithwaite and Ali Wardak, "Is Killing Taliban a Good Idea?", *Inside Story*, December 07, 2011, <http://inside.org.au/is-killing-taliban-a-good-idea> (Access date: 07.03.2013).

²⁵ Dexter Filkins and Carlotta Gall, "Taliban Leader in Secret Talks Was an Impostor", *The New York Times*, November 22, 2010, <http://www.nytimes.com/2010/11/23/world/asia/23kabul.html?pagewanted=all> (Access date: 07.03.2013).

Reintegration of the rank and file, the process by which ex-combatants gain civilian status and sustainable employment is the last stage of the applied strategy of Disarmament (the physical removal of the means of combat from ex-belligerents), Demobilization (disbanding of armed groups) and Reintegration (DDR). Since reintegration is a critical component of post-conflict peace-building, successful outcomes can hardly be expected in an environment of instability and continued violence.

Afghanistan's neighbours remained among the most fervent opponents of the idea. India, Iran, Uzbekistan, Tajikistan, and Russia opposed to any negotiated arrangements that would permit the Taliban either to be treated as a legitimate force in Afghan politics or to return to power in Kabul after having been ejected from the capital by force. However, despite their considerable differences, they share a common interest in preventing Afghanistan from either being dominated by any single power or remaining a failed state that exports instability.

Taliban Representatives in Qatar

The US-Taliban talks formally started in January 2012, but the militants left the negotiating table in March, citing Washington's failure to fulfill the conditions for peace negotiations to proceed. A series of gestures was considered to inject momentum into the tentative reconciliation efforts that included opening an office abroad as well as the possible transfer to Qatar of Taliban detainees from the US military's Guantanamo Bay prison.

The Afghan government has agreed to opening an office for Taliban in Qatar on condition that the negotiation process is only be led by the Afghan High Peace Council headed by Salahuddin Rabbani, with other current contacts from other peace supporting nations a mere advice and support for the process.²⁶

²⁶ "No Taliban Qatar Office, Unless Direct Talks with government ...", *The Wakht News*, January 30, 2013, wakht.af/.../3212-no-taliban-qatar-office-unless-direct-talks-with-gov.

The conditions put forward by The High Peace Council initially involved the following:

- The office should only be used for negotiations.
- The office should be in Afghanistan if the situation suits, if not in one of the Islamic countries preferably in Saudi Arabia or Turkey.
- First arrangements should be made without intervention of the host country.
- War should be stopped in Afghanistan before the start of negotiations.
- Armed oppositions should cut all their ties with al-Qaeda and other terrorist networks.
- The achievements of last decade should remain unhurt.
- Afghan constitution must be respected.
- The sovereignty of Afghanistan must be recognized.
- Pakistan must support peace negotiations because the bases of the armed oppositions are there.
- Elected powerful representatives from both sides should continue the negotiations.
- None of the third parties can interfere without consultation with Afghanistan.²⁷

According to the joint statements of Obama and Karzai “as a part of the outcome of any process, the Taliban and other armed opposition groups must end violence, break ties with al-Qaida, and accept Afghanistan’s constitution.”²⁸ Though the approach sought by Obama and Karzai no longer entails pre-conditions as starters, currently the most intractable issue blocking the development of the

²⁷ “Seven Taliban Leaders Take Families to Qatar”, *Tolo News*, December 29, 2011, tolonews.com/en/.../4836-seven-taliban-leaders-take-families-to-qata.

²⁸ Habib Toumi, “Taliban Opens Bureau in Qatar”, *Qatar News*, January 15, 2013, www.pulseofkuwait.com/News/news.php?id=14 (Access date: 08.03.2013).

peace process still seems to be the insistence of Taliban from Washington the release of all their prisoners first, besides its ongoing refusal to accept the government of President Hamid Karzai, even though talks have been continuing for two years between the Afghan Taliban and the Karzai government.

Despite its initial reactions to the opening of an office in Qatar, Pakistan is now fully supporting the Taliban's new address outside Afghanistan.²⁹ Islamabad considers the transfer of senior Taliban cadres - including the group's former second-in-command - to the Gulf state of Qatar as part of efforts to facilitate the peace and reconciliation process in Afghanistan. Yet Islamabad also insists that the Qatar initiative should also invite the Haqqani network -the insurgency group in Afghanistan with connections to al-Qaeda- to the negotiating table.³⁰

According to the recent news, the Afghan High Peace Council has put forward a document called "Peace Process Roadmap to 2015" that include provisions for the Taliban's becoming a political party and anticipation that some of the most important government positions could be opened to them, including provincial governorships, police chief jobs, and cabinet positions.³¹

Putting Taliban at the core of any peace process underestimating other ethnic groups' grievances carries the danger of widening the ethnic divide in the country that may explode after the NATO withdrawal. Afghanistan cannot achieve a sustainable peace without broader support from the Afghan people themselves that necessitates

²⁹ Mariana Baabar, "Pakistan Agrees to Taliban Opening Office in Qatar", *The News*, March 04, 2013, <http://www.thenews.com.pk/Todays-News-13-21360-Pakistan-agrees-to-Taliban-opening-office-in-Qatar> (Access date: 07.03.2013).

³⁰ "Pak to Transfer more Taliban Leaders to Qatar to Facilitate Afghan Peace", *Zee News*, March 4, 2013, http://zeenews.india.com/news/south-asia/pak-to-transfer-more-taliban-leaders-to-qatar-to-facilitate-afghan-peace_832931.html (Access date: 07.03.2013).

³¹ Alissa J. Rubin and Declan Walsh, "Renewed Push for Afghans to Make Peace with Taliban", *The New York Times*, February 16, 2013, topics.nytimes.com/topics/reference/.../r/alissa...rubin/index.html (Access date: 07.03.2013).

including all stakeholders in the process and addressing their grievances. Polls indicate that a large majority of ordinary Afghans support a peace deal in which the Taliban share power but do not dominate. Currently, senior members of the powerful Tajik and Hazara factions, both of which suffered greatly under Taliban rule, charged that they had been left out of the deliberations blaming Karzai for acting on an ethnic basis.³²

In order to make external actors a part of peace-building efforts in Afghanistan these efforts should be coupled with diplomatic initiatives to ensure their commitment to Afghan neutrality and resolve existing border disputes. Ideally, the United States should also use its influence to reduce tensions among the various regional actors -and especially India and Pakistan- in order to decrease their tendency to see Afghanistan as an arena for conflict or to view the Taliban or other non-state groups as long-term strategic assets. In other words, a multi-dimensional political strategy has to be developed by Afghanistan's neighbours as well to foster dialogue and achieve an agreement to limit their interference in Afghanistan.

Still, President Hamid Karzai of Afghanistan, Pakistan, the United States, and the Taliban all have different visions of how to achieve peace after 2014. In such an environment, the process of exploratory talks with the leadership of the Taliban has several setbacks. First of all, in an open-ended process where there is victory nor defeat for both sides' parties, the degree of stress emanating from uncertainty is likely to be very high. In such situations, parties are more inclined to increase their advantage against each other using all their capabilities, including violence.

The success of reconciliation in Afghanistan requires an enduring victory of the state- and nation-building efforts already under way. The concept of reconciliation is being used in the narrow sense to express a political settlement. However, realities on the ground prove

³² *Ibid.*

that Afghanistan's needs can only be fulfilled in a comprehensive peace building process that involves reconciliation that entails efforts to develop a shared vision of an interdependent and fair society, to acknowledge and deal with the past, build positive relationships, achieve significant cultural and attitudinal change, and substantial social, economic, and political change.³³

ÖZET

ABD'nin Afganistan'ın geleceği konusunda Taliban'la gerçekleştirmekte olduğu görüşmeleri inceleyen bu makale, Amerikan Yönetimi'nin probleminin askerlerini çekme kararı almasına karşılık temel siyasal hedeflerini gerçekleştirememiş olduğuna dikkat çekmektedir. Bu ortamda Taliban ile elde edilecek bir çeşit uzlaşının ABD'nin çekilişi karşısında artan kaygıları bir ölçüde azaltacağına inanılmıştır. Aslında Taliban'ı silahsızlandırma ve topluma yeniden kazandırma konusunda 2003'ten bu yana çeşitli girişimlerde bulunulduğu görülmektedir. Bu çabaların son girişimden önemli bir farkı üst düzey Taliban güçlerinin sürecin dışında bırakılması yönünde olmuştur. Önceki süreçlerin bir başka ayırt edici özelliği de ABD'nin Taliban'la yapacağı görüşmelerin ön koşulu olarak silah bırakmalarını, El-Kaide ile ilişkilerini kesmelerini ve Afgan Anayasası'nı tanımalarını istemiş olmasıdır. 2010 yılından itibaren başlatılan girişim çerçevesinde bu ön şartların sürecin sonunda yapılacak anlaşmanın gerekli parçalarına dönüştüğü, ayrıca ABD'nin mağlup bir taraf gibi algılanmaması için Taliban'a yönelik savaşın şiddetinin arttırılarak sürdürüldüğü görülmektedir.

Makale uzlaşma yolunda müzakere sürecinin başlatılablmesinin asgari koşulunun her iki tarafın da birbirlerinin bu sürece olan ihtiyacına ve dolayısıyla da birtakım ödünler vermeye hazır olduğuna

³³ Brandon Hamber and Gráinne Kelly, "Reconciliation: A Working Definition, Democratic Dialogue", September 2004, <http://cain.ulst.ac.uk/dd/papers/dd04recondef.pdf> (Access date: 07.03.2013).

inanması olduğuna dikkat çekmektedir. Ancak ABD'yi böyle bir sürece iten Taliban'ın motivasyonlarına yönelik bir iyimserlik değil, aksine Afganistan'daki savaşın gerçek anlamda kazanılamaz olmasına yönelik bir kötümserliktir. Taliban'ın da iyimserliği ABD'nin tutumunda değişiklik algılamasından değil, onun çekilme kararı almasından kaynaklanmıştır. Makale, ABD'nin bir taraftan Taliban ile müzakere arayışlarını sürdürürken diğer taraftan da çatışmanın şiddetini arttırmasının beklenenin aksi sonuçlar doğurduğunu söylemektedir. Katar'da açılan Taliban bürosuna değinirken, Taliban'la müzakere sürecinin dışında bırakıldığını hisseden kesimlerin varlığına da dikkat çeken makale, barış sürecinde Afganistan'da asıl hedeflenmesi gerekenin devlet ve ulus inşası olduğunun altını çizmektedir.

BIBLIOGRAPHY

Books

SEMPLE Michael, *Reconciliation in Afghanistan*, United States Institute of Peace Perspectives Series, USIP Press, Washington DC, 2010.

ZARTMAN I. William, Guy Oliver Faure (eds.), *Escalation and Negotiation in International Conflicts*, International Institute for Applied Systems Analysis, Cambridge University Press, 2005.

ZARTMAN I. William, *Ripe for Resolution: Conflict Resolution in Africa*, 2nd ed., Oxford University Press, New York, 1989.

Papers

DERKSEN Deedee, Peace from the Bottom-Up? The Afghanistan Peace and Reintegration Program, *PRIO Paper*. Oslo, PRIO, 2011.

HARTZELL Caroline. *Missed Opportunities: the Impact of DDR on SSR in Afghanistan*, United States Institute of Peace Special Report No. 270, Washington DC, USIP, April 2011.

KELMAN Herbert C., "Some Determinants of the Oslo Breakthrough", *International Negotiation*, No. 2, 1997.

MOORADIAN Moorad and DANIEL Druckman, “Hurting Stalemate or Mediation? The Conflict over Nagorno Karabakh, 1990–95”, *Journal of Peace Research*, No. 36, 1999.

PRUITT Dean G. “Whither Ripeness Theory?” Working Paper, No. 25, *Institute for Conflict Analysis and Resolution*, George Mason University, 2005.

SAJJAD Tazreena, “Peace at all Costs? Reintegration and Reconciliation in Afghanistan”, *Afghanistan Research and Evaluation Unit*, Issues Paper Series, October 2010.

TELLIS Ashley J., Reconciling With the Taliban? Toward an Alternative Grand Strategy in Afghanistan, *Carnegie Endowment for International Peace*, 2009.

Dailies and Periodicals

FILKINS Dexter, “US Uses Attacks to Nudge Taliban toward a Deal”, *The New York Times*, October 14, 2010.

No Taliban Qatar Office, Unless Direct Talks with Government”, *The Wakht News*, January 30, 2013, wakht.af/.../3212-no-taliban-qatar-office-unless-direct-talks-with-gov.

PORTER Gareeth, “Will Rabbani Hit Derail Afghan Peace?”, *Al Jazeera*, September 26, 2011.

“Seven Taliban Leaders Take Families to Qatar”, *Tolo News*, December 29, 2011.

Internet

BAABAR Mariana, “Pakistan Agrees to Taliban Opening Office in Qatar”, *The News*, March 04, 2013, <http://www.thenews.com.pk/Todays-News-13-21360-Pakistan-agrees-to-Taliban-opening-office-in-Qatar> (Access date: 07.03.2013).

BRAITHWAITE John and WARDAK Ali, “Is Killing Taliban a Good Idea?”, *Inside Story*, December 07, 2011, <http://inside.org.au/is-killing-taliban-a-good-idea/> (Access date: 07.03.2013).

CIA, *World Fact Book*, <http://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/af.html> (Access date: 07.03.2013).

Congressional Research Service July 16, 2010 <http://www.fas.org/sgp/crs/natsec/RL33110.pdf> (Access date: 07.03.2013).

COFFEY Luke, "Detainee Operations in Counterinsurgency Operations: Lessons from Afghanistan 2005-2006" *Small Wars Journal*, September 1, 2009, <http://smallwarsjournal.com/blog/journal/docs-temp/282-coffey.pdf> (Access date: 08.03.2013).

"Ex-Taliban Insurgents Pledge Allegiance to Afghan Government", American Forces Press Service, *US Department of Defense*, May 28, 2005, <http://www.defense.gov/news/newsarticle.aspx?id=31552> (Access date: 07.03.2013).

FELBAB-BROWN Vanda, "Negotiations and Reconciliation with the Taliban: The Key Policy Issues and Dilemmas", *Brookings*, January 28, 2010. http://www.brookings.edu/~media/Files/rc/articles/2010/0128_taliban_felbabbrown/0128_taliban_felbabbrown.pdf (Access date: 07.03.2013).

FILKINS Dexter and CARLOTTA Gall, "Taliban Leader in Secret Talks Was an Impostor", *The New York Times*, November 22, 2010, <http://www.nytimes.com/2010/11/23/world/asia/23kabul.html?pagewanted=all> (Access date: 07.03.2013).

HAMBER, Brandon and GRÁINNE Kelly, "Reconciliation: A Working Definition, Democratic Dialogue", September 2004, <http://cain.ulst.ac.uk/dd/papers/dd04recondef.pdf> (Access date: 07.03.2013).

"Negotiation or Ploys, What is it?", *Islamic Emirate of Afghanistan*, May 28, 2011, http://shahamat-english.com/index.php?option=com_content&view=article&id=7919:negotiation-or-ploys-what-is-it&catid=3:articles&Itemid=5 (Access date: 05.03.2013).

"On US-Taliban Talks, Look at 2014 and Work Back", *Global News Journal*, Reuters, February 20, 2011, <http://blogs.reuters.com/global/tag/talks/> (Access date: 06.03.2013).

"Operation Moshtarak: Lessons Learned", *Small Wars Journal*, smallwarsjournal.com/.../moshtarak1.pdf, (Access date: 06.03.2013).

"Operation Enduring Freedom: Coalition Military Fatalities by Year," Casualties.org, <http://icasualties.org/oef/> (Access date: 07.03.2013).

“Pak to Transfer more Taliban Leaders to Qatar to Facilitate Afghan Peace”, *Zee News*, March 4, 2013, http://zeenews.india.com/news/south-asia/pak-to-transfer-more-taliban-leaders-to-qatar-to-facilitate-afghan-peace_832931.html (Access date: 07.03.2013).

“Peace Council’s Efforts, Symbolic and Dictated”, *Islamic Emirate of Afghanistan*, January 11, 2010, http://shahamat-english.com/index.php?option=com_content&view=article&id=4339:peace-councils-efforts-symbolic-and-dictated&catid=2:comments&Itemid=3 (Access date: 07.03.2013).

RASHID Ahmed, “Security vs. Reconciliation: The Afghan Conundrum”, Briefing for the Munich Security Conference, an annual gathering of foreign ministers, heads of state, and other security experts took place February 3-5, 2012, <http://www.nybooks.com/blogs/nyrblog/2012/feb/13/afghan-conundrum-taliban-talks/> (Access date: 07.03.2013).

RUBIN Alissa J. and DECLAN Walsh, “Renewed Push for Afghans to Make Peace with Taliban”, *The New York Times*, February 16, 2013, topics.nytimes.com/topics/reference/.../r/alissa...rubin/index.html (Access date: 07.03.2013).

TOUMI Habib, “Taliban Opens Bureau in Qatar”, *Qatar News*, January 15, 2013, www.pulseofkuwait.com/News/news.php?id=14 (Access date: 08.03.2013).

The Strategic Partnership between South Korea and the United Arab Emirates*

Güney Kore ve Birleşik Arap Emirlikleri
Arasındaki Stratejik Ortaklık

Niu SONG**

Abstract

The United Arab Emirates (UAE) established a strategic partnership with South Korea in December 2009 with the import of nuclear power stations as an opportunity, that is, civilian nuclear energy cooperation as a precursor while taking into account other civil economic cooperation fields, such as oil and gas development; and then stretched to military exchange, import of weapons and fighting together against piracy. Its long-term goals also include cultural based healthy cooperation. The strategic partnership between South Korea and the UAE is an important part of South Korea's Middle East strategy and UAE's "looking eastward" policy. A more crucial task is to implement the bilateral agreements with quality and quantity in the next few years, to promote the relations not only between South Korea and the UAE, but also between East Asia and the Middle East.

* This research is the product of the Research program of Key Research Institutes in Universities established by Chinese Ministry of Education "Study on GCC's Big Power Diplomatic Strategy" (10JJJGJW022), China Postdoctoral Science Foundation funded project (2012M520795), Shanghai International Studies University's Academic Innovation Team program ("Big Powers' Middle East Security Strategies Since 1991") and "211" program.

** Dr., Associate professor of the Middle East Studies Institute, Shanghai International Studies University and post-doctoral fellow of School of International Relations and Public Affairs, Fudan University. E-mail: phd.niusong@yahoo.com.cn.

Key Words: *Akh Units; Nuclear; Oil and Gas; Somalia Pirates; South Korea; Strategic Partnership; UAE.*

Öz

Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) 2009 Aralık ayında nükleer santral teknolojisi ithalatına ilişkin Güney Kore ile stratejik bir ortaklık kurdu. Bu ortaklık sivil nükleer enerji alanındaki iş birliğinin ve petrol ve gaz geliştiriciliği gibi sivil alandaki diğer ekonomik ortaklıkların öncüsü konumunda olmuştur. Bu ortaklık daha sonra silah ithalatı ve deniz korsanlığına karşı ortak mücadele gibi askerî alanlara da genişlemiştir. Bu şekilde uzun vadeli hedeflerin olduğu ortaklıklar kültürel temelli sağlıklı iş birliğine dayanmaktadır. Güney Kore ve Birleşik Arap Emirlikleri arasındaki stratejik ortaklık Güney Kore'nin Orta Doğu stratejisinin önemli bir parçası olmakla birlikte, BAE'nin "doğuya yönelme" politikasının da önemli bir unsurudur. Önümüzdeki yıllarda sadece Güney Kore ve BAE arasında değil, aynı zamanda Doğu Asya ve Orta Doğu arasındaki ilişkileri geliştirmek için ikili anlaşmaların hem niteliksel hem de niceliksel açıdan sürdürülmesi en çok önem atfedilmesi gereken konuların başında gelmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Akh Birimleri, Nükleer, Petrol ve Gaz, Somalili Korsanlar, Güney Kore, Stratejik Ortaklık, BAE.*

Introduction

South Korea's Middle East diplomacy started with the Korean War. After experiencing changes in its own international situation and foreign policy, South Korea has established diplomatic relations with all the Middle Eastern countries besides Syria and Palestine, and also established diplomatic ties with Palestine. The Middle East diplomatic channels of South Korea include economic diplomacy (including civil and military economy and trade exchanges) and international contribution diplomacy (including development assistance and international peacekeeping and other political and military activities).

The specific ways of the Middle Eastern diplomacy of South Korea include:

- International organization diplomacy that involves cooperation with Saudi Arabia and Turkey within the framework of the G20, and with Turkey and Israel within the framework of “Organization of Economic and Cultural Development” (OECD), with the United Arab Emirates within the framework of the “Global Green Growth Institute” (GGGI),

- Bilateral diplomacy that involves cooperation with Middle Eastern countries through “Middle East & Africa Society”, “Korea-Middle East Association”, “Korea-Arab Society” and other organizations in Korea under the framework of the “Middle East Cooperation Forum” (KMECF),

- Religious and cultural diplomacy that plays important role in the Arab-Islamic world and the South Korean Christians’ role in the Israeli diplomacy, and the Korean traditional culture as soft power in the Middle East diplomacy. South Korea focuses on following areas in its Middle East diplomacy: oil and gas resource development, as it is in the Gulf countries; food exports to Arab countries; cooperation in the high-tech area, e.g., with Israel,

- Nuclear power plant construction, e.g., with Turkey and the United Arab Emirates,

- Security and counter-terrorism, as in sending peacekeeping troops to Iraq and Afghanistan and a naval fleet to the Somali on waters.

Overall, the Middle East diplomatic strategy of South Korea is subordinate to the United States’ strategy. The relationships between South Korea and Turkey, Israel, Saudi Arabia, Iran, Libya, and other Middle Eastern powers have been under the pressure of the US. However, South Korea’s independent Middle East diplomacy has appeared in UAE, which has chosen the emerging international power-South Korea- to lift Saudi Arabia’s control in the region and taken precautions against the US in terms of security requirements. South Korea, for the first time built a strategic partnership with UAE without

the US supervision. This strategic partnership originated in economic areas such as nuclear power plant projects, cooperation, and development of oil and gas exploration, and oil reserve bases in East Asia. On this basis, the military field has been deepened constantly. South Korean Special Forces have been deployed in UAE, and they trained armed forces in combating against Somali pirates.

The Origin of Strategic Partnership between South Korea and the UAE

The strategic partnership between South Korea and the UAE has been different from the general partnership. It mostly focuses on security goals, but the first concrete part of this partnership is related to civilian matters.

South Korea and the UAE have established a strategic partnership on the nuclear power plant construction. From the point of the UAE, energy security and power shortage have top priority. Even during the traditional oil and gas energy exploitation, Abu Dhabi attached great importance to ecological and environmental protection building, which has experienced pre energy, old energy and new energy periods as three stages, and has made remarkable achievements.¹ In the present era, the most clean and stable power supply comes from nuclear power, and nuclear power plant construction is known as the UAE's own choice.

As the UAE is a country which has a close relationship with the United States, its nuclear power plans may overcome the distrust of the international community and may set it apart from the nuclear issue of Iran. In this case, the nuclear power companies of the West and their allies as the contractors of nuclear power plants have been preferred by the UAE. Based on its size and previous experiences of its national nuclear power plants, South Korea needed to consider nuclear power

¹ Che Xiaomei and Niu Ming, "Energy Development and Ecological Environmental Protection in Abu Dhabi", *Arab World Studies*, Vol. 28, No. 6, November 2009.

plant construction as its new economic growth point. On the other hand, international community still has some worries about the UAE. The first one is whether it can impose a stringent export control regime for dual-use technologies, and the second one is the difficulty of finding the capable workforce for the UAE. In December 2009, the South Korean consortium headed by the “Korea Electric Power Corporation” (KEPCO) won the \$20 billion contract. South Korean government has invested heavily in the bidding process and provided strong governmental support to KEPCO in anticipation of its first nuclear export.²

However, international society raises doubts as to the UAE’s. The first one is the attentions on the ability of strict export control over the dual-use technology, and the second one is whether to find the necessary labor. In short, the UAE has become the first Arabian country utilizing civilian nuclear power from South Korea. Clearly, the reactor is one of the critical steps during the construction of a nuclear power plant. The KEPCO signed a contract worth \$3.9 billion with Doosan Heavy Industries and authorized Doosan to build the UAE’s four main nuclear reactors, and the UAE Nuclear Energy Corporation awarded recognition. Not only that, the UAE has authorized the KEPCO to distribute related engineering branches to other partners such as Samsung and Hyundai Group. In April 2010, the UAE officially determined to build its first nuclear power plant in Braika. The first unit Braika-1 is slated to operate in 2017, with its three sister plants following at one-year intervals.³ To further consolidate and develop the strategic partnership between the two countries, the UAE-Korean Business Council was launched on May 27, 2010 and General Sheikh Mohammad Bin Zayed Al Nahyan, Abu Dhabi Crown Prince and Deputy Supreme Commander of the UAE Armed Forces, expressed his hope that “the council will achieve the goals of the two

² Danny Burkli, “UAE to be the First Arab State to Use Civilian Nuclear Power”, *Hürriyet Daily News*, March 7, 2011.

³ T. Ramavarman, “Doosan Wins UAE’s N-power Contract”, *Khaleej Times*, July 3, 2010.

countries and enhance the sustainable economic development in two countries”. The President of South Korea, Lee Myung-bak, also expressed his hope that the strategic cooperation between the UAE and Korea would cover a long lasting partnership in all business aspects including the nuclear power field. The aim of the UAE-Korean Business Council is to support executives in both countries with all the future business fields of cooperation.⁴

Sheikh Mohammad also visited Doosan Heavy Industries and the nuclear reactors. During the nuclear power plant construction, the South Korean government committed to train the UAE technical personnel. From July to August 2010, forty-eight UAE students from the Institute of Applied Technology (IAT) as well as Khalifa University of Science, Technology and Research finished a month-long training session on nuclear facilities. “Many of those students will become the main operators of the UAE nuclear reactors in the future. We plan to hold a training session like this every year,” KEPCO spokesperson Kim Hye-lim said. As of September 2011, KEPCO and IAT also decided to open a specialized three-year course in order to train skilled staff who will play a crucial role in operating the UAE nuclear reactors once they have finished the course.⁵

As the nuclear power plant construction is not an easy process, the closest economic cooperation of South Korea and the UAE is still in oil and gas fields. The UAE is ranked as the second largest oil exporter to South Korea, while oil is the major export product of the UAE. Therefore, there is an interaction between the UAE and South Korea regarding oil. These two countries began discussions on the construction of the UAE’s oil reserve base in 2009, and taking the established strategic partnership as the basis, the Abu Dhabi National Oil Company (ADNOC) and the Korean National Oil Corporation signed a Memorandum of Understanding on oil reserves and oil

⁴ “Mohammad Attends Launch of UAE-Korea Council”, *Gulf News*, March 28, 2010.

⁵ Kim Tae-gyu, “Korea-UAE Nuclear Tie-up Strengthened”, *Korea Times*, August 12, 2010.

development cooperation on August 2, 2010. The UAE aimed to export oil to Northeast Asia by a more economical and convenient way, while South Korea is expected to establish its oil port in Northeast Asia. The two sides negotiated that the current size of the reserve base is 200 million barrels and its capacity would expand with the improvement of the infrastructure. The memorandum opened the way for Korea's access to the oil reserves of the UAE. The Korean National Oil Corporation and ADNOC will form a joint evaluation group to investigate oil and gas fields in Abu Dhabi. South Korea will be mainly involved in deep-sea oil field development.⁶ Compared to the oil industry, the UAE's natural gas exploration industry is relatively slow. The UAE, in April 2009 granted a project measured \$1.5 billion from the total value of \$10 billion natural gas project to South Korea. In November 2010, South Korea's Samsung Engineering Company signed an agreement with the Abu Dhabi Gas Development Company on a project, which would be in the area 180 km. southwest from Abu Dhabi Shah Region, and the expected commissioning time of the project is August 2013.⁷

At the same time, South Korea and the UAE have continued to discuss their specific consultation on nuclear power plant construction, which is the priority of their bilateral strategic partnership. The Export-Import Bank of Korea (Korea Eximbank) will play a leading role in supporting the export of nuclear power technology by providing financial credits for local companies. Eximbank Chairman Kim Dong-soo said on February 9, 2010, "We are taking part in UAE nuclear power plant business. We will do our best to enable the UAE to become one of the top three powerhouses in the industry" and "we plan to complete the design of a financing structure and the creation of a

⁶ Choi Hyun-cheol, "UAE Chooses to Build Its Northeast Asian Oil Reserve Bases in South Korea", *Jungang Ilbo (Chinese edition)*, August 3, 2010.

⁷ "Samsung Engineering Signs UAE Shah Gas Project" http://www.samsungengineering.co.kr/eng/company/PressReleasesView.jsp?onPage=1&tb2_seq=303&category=14 (Access date: 23 March 2012).

lenders' group in the first quarter in cooperation with UAE's Nuclear Energy Corporation."⁸ It is said that in October 2010 South Korea was expected to lend about \$10 billion for the UAEs' first nuclear plants, more than doubling pledges it has already made that year to finance construction projects in the Middle East.⁹

The South Korean opposition parties also disagreed with Korea Eximbank, which pledged to loan half of the \$18.6 billion that the UAE would repay over almost three decades. These issues prompted critics to argue that South Korea signed a secret deal with the UAE, promising overly favorable terms.¹⁰ This reflects the importance that South Korea attached to the UAE project. The Chairman of the UAE Energy Company visited South Korea on March 10, 2011 and held further discussions with Korea Eximbank on fund procurement. In order to consolidate the agreement, South Korean President Lee Myung-bak visited the UAE on March 3, 2011, uttered a speech as follows: "Nuclear power is an important source of energy that will play a critical role in the post-fossil fuel era. The true value of nuclear power consists in its peaceful utilization", "I expect that the horizon of bilateral co-operation will continue to expand into other areas, including new and renewable energy, information and communications technology, and finance."¹¹ Lee Myung-bak also had an inspection of the site of the UAE's first nuclear reactor. In the first 11 months of 2010, the trade volume between South Korea and the UAE reached \$15.7 billion. The UAE is South Korea's largest export market in the region.¹² In the face of Japan 3/11 Fukushima nuclear power plant explosion and serious nuclear leakage incident in 2011, President Lee

30

Security
Strategies
Year: 9
Issue: 17

⁸ Kim Jae-won, "Eximbank to Aid Export of Nuclear Power Plant", *Korea Times*, February 9, 2010.

⁹ Ayesha Daya, "South Korea Plans to Lend \$ 10 Billion for U.A.E. Nuclear Plants", *Bloomberg*, October 7, 2010.

¹⁰ "Nuclear Power Plant Exports Boost Korea Inc.", *Korea Times*, February 21, 2011.

¹¹ Gerry Doyle, "S. Korea Leader Upbeat on Ties", *The National*, March 13, 2011.

¹² *Ibid.*

on March 14, 2011 clarified the need to eliminate the panic of the UAE government and people. He said; “the construction of nuclear power plants reflects the growing economic ties between the UAE and Korea. We would take all possible measures to ensure their safety.”¹³ On March 15, 2011, the KEPCO decided to offer two nuclear power plant simulators to UAE by 2015. The supply of the training simulators valued at \$23 million, which are designed to train plant operators, constitutes a part of the deal to build nuclear power plants in the UAE.¹⁴

In addition to further implementing the nuclear power plant projects, the two heads of governments of South Korea and the UAE signed a memorandum of understanding on March 13, 2011 on the South Korean involvement in the oil exploration. The Korea National Oil Corporation and the United Arab Emirates National Oil Company signed an agreement on three oil fields which have at least 10 billion barrels of oil reserves; not only that, the two sides also decided to have 6 million barrels of crude oil storage in Abu Dhabi for South Korea and to allow South Korea to purchase the first 300 thousand barrels every day in the future.¹⁵ In fact, South Korea and the UAE have nuclear power plant construction, and oil and gas production projects together to form a relationship based on mutual cooperation.

The Development of Strategic Partnership between South Korea and the UAE

Compared with nuclear power plant construction, the resources exploitation, and other economic development projects, the strategic partnership of South Korea and UAE has gradually moved beyond the original agenda and extended to the military field. UAE requested

¹³ Na Jeong-ju, “Lee Pledges to Ensure Safety of UAE Nuclear Plants”, *Korea Times*, March 14, 2011.

¹⁴ Nam Kwang-sik. “KEPCO to Offer 2 Nuclear Power Simulators to UAE”, *Yonhap News*, March 15, 2011.

¹⁵ “Korea Signs Major Oil Deal with UAE”, *Chosun Ilbo*, March 14, 2011.

South Korea to send troops to the UAE as a historical opportunity after South Korean led consortium was awarded to build nuclear power plants.

Since the UAE has insufficient defense force, so when facing the pressure from the regional powers, especially Iran and internal opposition, the UAE needed to obtain new weapons to face unexpected events. The UAE in August 2009 intercepted the North Korean's illegal transport to Iran of weapons prohibited by international ships. The weapons include rocket-propelled grenades, while North Korea has UN sanctions imposed upon it because of its nuclear test in June 2009.¹⁶

Because Iran was also suspected of developing nuclear weapons, the exchange of weapons between North Korea and Iran caused international panic. Facing the threat of Iran, Gulf Cooperation Council (GCC) countries except Bahrain all have cooperated with Israel in varying degrees.¹⁷ Although South Korea had to participate in sanctions against Iran because of Iran's nuclear issue with the international community, South Korea actually has had good relations with Iran. North Korea is the largest security threat for South Korea, by threat of mass destruction as well as the proliferation of nuclear weapons. It is critical for South Korea that the UAE would intercept North Korean ships transporting weapons. Since South Korean weapons have the most direct relevance to North Korea and there had been weapon cooperation between North Korea and Iran, thus the weapons procurement from South Korea has become a logical investment for the UAE. The UAE has agreed to procure weapons from South Korean companies as much as \$560,000 (Dh2m) worth of specialized assault rifles. According to the developers, the K11 rifle consists of a semi-automatic 20 mm grenade launcher, an underslung

¹⁶ "UAE Seizes N Korea Arms Cargo", *BBC News*, August 28, 2009.

¹⁷ Niu Song, "Influence of Iranian factor on Relationship between Israeli and Countries in Gulf Cooperation Council", *Forum of World Economics & Politics*, Vol. 30, No. 2, April 2010.

assault carbine firing 5.56 mm NATO-standard rounds, and a top-mounted, computer-assisted sighting system with integrated laser rangefinder and thermal infrared night-vision capabilities. With this order, the UAE became the first foreign customer of South Korea for the weapon. South Korea also planned to sell the T-50 Golden Eagle supersonic trainer jet and the K2 Black Panther main battle tank to the UAE.¹⁸

In addition to importing of advanced weapons, the introduction of foreign armed forces stationed in the UAE has become an important choice. The UAE first had military cooperation with the US, Vladimir Ahmed Ali Air Base and Jebel Ali provided a strong support for the US military operations in the Gulf region.¹⁹

Moreover, the UAE has also been actively promoting the diversification of foreign troops to eliminate its excessive pro-American image. Before asking South Korea to send troops, ten countries have already stationed troops in the UAE. For South Korea, the troops deployed to the UAE have huge strategic interests, as *Cheong Wa Dae* said: “there are more than 3,000 soldiers from 10 countries’ armies stationed in there,” “so it is not special for South Korean troops,” “like the UAE with less defense capacity, the most promising one is the military cooperation”; “they must favor the country which provides military support”, “because they are protecting the Arab countries, so it is conducive to change the views of the UAE’s neighbors on South Korea”.²⁰

Even more critical is that this had been precedent for South Korean troops to go to areas not at war. South Korea had previously sent troops to war-torn countries in the Middle East, such as Iraq and Afghanistan. Since the numbers of Korean hostages increased, the

¹⁸ Ivan Gale, “UAE Buys Rifles from South Korea”, *The National*, May 27, 2010.

¹⁹ Sun Degang and Deng Haipeng, “Analysis of the Adjustment of the US Military Bases in Gulf Region”, *Contemporary International Relations* Vol. 31, No. 5, May 2010.

²⁰ Nam Gung-uk, “Cheong Wa Dae Explains Actively with Its Aims to Send Troops to UAE”, *Jungang Ilbo (Chinese edition)*, August 6, 2010.

South Korean government gradually withdrew its troops. As the South Korean participation in a large number of Afghan reconstruction projects, South Korea has set up “provincial reconstruction teams” consisting of military, police, and professional and technical staff to protect their interests in Afghanistan and the safety of their staff, which provided experience already for stationing troops in the UAE. The South Korean Defense Ministry on December 12, 2010 said that they would send military training cooperation group to UAE. Its task was described as to assist educational training of the UAE Special Operations, joint training and practice, as well as to protect civilians in war.²¹ The South Korean army held a farewell ceremony on January 10, 2011 for troops heading to the UAE at a military training camp in Gwangju, Gyeonggi Province. The *Akh* Unit consisted of 130 combat soldiers with K11 rifles and other advanced weapons. The *Akh* Unit was to be stationed in a special warfare school in the al-Ain region in the UAE. As President Lee Myung-bak pointed out, the troop deployment would also prove greatly helpful to South Korean efforts to solidify its energy security and expand its trade base in the Middle East.²² The *Akh* Unit would be in the UAE at the end of December 2012, shouldering the task of being a “global strategic cooperation partner.” Besides that, Seo Jeong-min, a professor of Middle East politics at Hankuk University of Foreign Studies in Seoul, said while the South Korean troops had valuable skills to pass on, they would also benefit from being in the UAE, gaining experience unavailable in their home country.²³

Somali pirates hijacked South Korean *Samho Jewelry* cargo ship and 21 crewmembers on January 15, 2011. This emergency promoted the strategic partnership between South Korea and the UAE. The

²¹ Jeong Yong-su, “South Korea Army Special Warfare Command Will Dispatch 130 Soldiers to UAE”, *Jungang Ilbo (Chinese edition)*, December 13, 2010.

²² “Deployment of South Korea Akh Unit to UAE”, *KBS*, January 12, 2011.

²³ Daniel Bardsley, “South Korea Elite Forces Arrive in UAE”, *The National*, January 12, 2011.

Samho Jewelry is a Norwegian cargo ship whose actual owner is from South Korea. It was hijacked during the way from Sri Lanka to the UAE. The kidnapped crew included eight South Koreans, eleven Burmese and two Indonesians. On January 21, 2011, a South Korean escort ship launched attacks on the Somali pirates, and after hours of fighting, there were eight pirates killed and five were captured. Although South Korea began to send convoy fleets to the waters off Somalia in 2009, it had avoided fierce fighting with Somali pirates, such as *Samho Dream* which had been hijacked for 217 days was released after the payment of a \$9.5 million ransom, while South Korean ships suffered from violent attacks for a variety of reasons: first of them is the ending of the passiveness of Yeonpyeong Island. On November 23, 2010, North Korea fired against Yeonpyeong Island and injured soldiers and civilians in South Korea, which intensified the debate over domestic policy toward North Korea and doubt on South Korea's military capabilities. In this context, the use of force against the Somali pirates became South Korea's first military choice. "Somali pirates clearly are not as dangerous as the Korean People's Army (KPA)," says Andrew Salmon, a Korean War historian and Seoul-based journalist. "Many South Koreans would like to see a muscular response, but the risks are far greater against the KPA."²⁴

Second one is that the South Korea needed to provide forceful security for the good relationship established after the realization of the UAE nuclear project and the station plan. The critical issue was how to escort the five captured Somali pirates back to Korea. The UAE royal family played a key role during this process. Since the *Samho Dream* was not able to get the Oman's permission to enter the port, so they could not send the pirates to South Korea by sea and there were some difficulties in terms of money for sending them by air as well as some practical problems. A South Korean Foreign Ministry official pointed out: "The government originally planned to use civil or military

²⁴ Danald Kirk, "South Korea Delivers Setback to Somalia Pirates, and a Warning to North Korea", *Christian Science Monitor*, January 21, 2011.

aircraft to escort the pirates, but it is difficult that the civil aircraft costs heavily and military one had to get permission by nine countries around.” South Korean President Lee Myung-bak turned to the UAE royal family, “the Ambassador Kwon Tae-gyun visited senior members of the royal family on January 26, and less than an hour, after South Korea made the request, the UAE royal family borrowed the private plane in response.”²⁵ It both improved the efficiency of escort, and did not cause a contradiction with other Islamic countries.

Finally, the *Akh* Unit, South Korea’s special operation forces, provided security protection, so it was fair enough to select them to escort pirates in the UAE royal plane. The *Akh* Unit escorted five Somali pirates back to Korea on January 30, 2010, which prompted closer military cooperation between the two countries. Although the UAE and Somali both belong to the Arab countries, several UAE ships also had been hijacked by Somali pirates. Besides, the hijacked ships also involved vessels, which had trade with the UAE, such as the *Samho Jewelry*. It actually affected the interests of the UAE. South Korean Foreign Minister Kim Sung-hwan visited the UAE in early February 2011 and met with his UAE counterpart Sheikh Abdullah bin Zayed al-Nahayan. Their topics were the “strategic partnership”, such as in the areas of trade, politics, military, culture, health, and education. Kim said that, “They agreed to further strengthen bilateral cooperation on the global stage, especially in fighting against pirates.” “Kim also asked for the UAE government’s support for South Korean firms operating there, stressing their efforts to contribute to the UAE’s economic growth and enhanced bilateral relations.”²⁶

In January 2011, when Southern Sudan had successfully held its referendum and finally chose to be independent, which might reshape the geographical map of the Arab world, a Tunisian vendors’ uprising

²⁵ Kim Su-jin, “It is President Lee’s Idea to Escort Pirates with UAE Royal Plane”, *Jungang Ilbo (Chinese edition)*, January 31, 2011.

²⁶ “S. Korea, UAE Agree to Bust Anti-piracy Efforts”, *Yonhap News*, February 7, 2011.

triggered self-immolation, which had a more significant impact on the political map of the Arab world. Tunisia and Egypt changed governments and their presidents resigned already. Besides, there had been large-scale protests in Yemen, Libya and other Arab countries, as the Middle East strongman rule in the era of globalization encountered great challenges. The “Arab Spring” turmoil inevitably spread to the Gulf Arab states; Bahrain, Oman and Saudi Arabia suffered anti-government demonstrations. As the UAE government took a high-welfare policy, and there was almost no serious sectarian conflict in UAE, so now people there had no sign to oppose the government. However, the UAE government has also been aware of unequal income distribution, especially the importance of regional income distributions for stability of the country. The UAE government announced in early March 2011 that they would spend \$1.6 billion to improve the infrastructure in the less developed regions of the country.²⁷

The role of the *Ahk* Unit in UAE is important for upgrading the sense of security of the South Korean nationals in the UAE, and the UAE also needed the assistance of foreign armed forces including South Korea in response to the security situation in the long term. On March 12, 2011, South Korean President Lee Myung-bak visited the *Akh* Unit, which protects 5.500 Korean nationals, and he pointed out that: “The UAE is a special country (for South Korea). South Korea and the UAE can be viewed as having friendly relations”, “each of you should play a role as ambassador”.²⁸ Moreover, the sudden change in Libya and the common attitude of South Korea and the UAE for Gaddafi promoted the development of a bilateral strategic partnership. The South Korean *Cheonghae* Unit had been sent to Libya for evacuation of South Korean nationals on February 24, 2011. Since the Spy event had caused a chasm between the Gaddafi regime and South

²⁷ “UAE Stable Despite Regional Turmoil”, *Reuters*, March 8, 2011.

²⁸ Lee Chi-dong, “Lee Says S. Korean Troops in UAE Crucial for Bilateral Ties”, *Yonhap News*, March 13, 2011.

Korea, a port in the UAE capital of Abu Dhabi provided a temporary stop for the unit's change of staff. Joint Chiefs of Staff Chairman General Han Min-koo met with and encouraged soldiers of the *Cheonghae* Unit in the UAE on April 27, 2011.²⁹

The Reasons for the Strategic Cooperation-Partnership

Since the establishment of diplomatic relations between South Korea and the UAE in June 1980, their bilateral relations have developed in a stable and long-standing trend. In the 21st century, besides trades in the oil field, South Korea also has contracted to build a large number of desalination facilities constructions, and major projects such as Burj Dubai, and has exported a large number of home appliances to the UAE. The South Koreans even showed their interests on an Islamic finance introduction after the financial crisis in Dubai. It was because of long-term economic cooperation and mutual understanding between South Korea and the UAE that the two countries have taken nuclear power plants as an opportunity to establish a formally "strategic partnership." Deepening and developing the relationship between South Korea and the UAE has been closely related with the international strategy on both sides.

First, the UAE's strategic choice is an important part of the Arab world's "Looking Eastward" policy. During the Cold War, the Arab world countries' foreign policy had been towards the United States and Western Europe, or Russia; since the end of the Cold War, the "Look West" policy became the mainstream of the Arab world; entering into the 21st century, its "Looking Eastward" policy is increasingly clear. "In recent years, the 'Looking Eastward' tendencies of Arab countries became increasingly clear. The East includes not only the Asia-Pacific countries such as China, Japan, Korea, and Australia, but also India and other Asian developing countries, as well as Brazil and other emerging Non-Asian economies."³⁰ In fact, the Arab countries,

²⁹ Song Sang-ho, "JCS Chairman Visits Overseas S. Korea Troops", *Korea Herald*, April 28, 2011.

³⁰ An Huihou, "Analysis of Arab States' "Looking Eastward Policy", *Arab World*

especially the Gulf monarchies have had a more complex attitude toward the US. There has been cooperation as well as contradictions with the US. They have hoped that the US would provide security while developing the relationships involving military development and all areas with the non-Western emerging countries including South Korea.

Although Saudi Arabia is the core of the GCC, but the UAE's status should not be overlooked: "In the past 10 years, the UAE has become the pioneer and innovation center of GCC"; "Dubai has quickly become the economic center of the region, but the subsequent development is more exciting: it will shine on the global stage"; the UAE has three major advantages: economic restructure, open for the business and healthy competition.³¹ It is because of the UAE's vitality in free competition and their openness to the world that South Korea with its strong economic strength and high-tech industries has become a key UAE consideration during the process of "Looking Eastward."

Although South Korea is an ally of the United States, after the 1973 oil crisis, it has taken a balanced attitude towards Palestinians and Israelis, which in fact is a part of its pro-Arab Middle East policy. It is the solid foundation that South Korea successfully established diplomatic relations with the UAE. After reaching an understanding on the use of civilian nuclear energy with the US, the UAE has taken construction of nuclear power plants as a long-run national developing strategy after the depletion of other energy resources. It is obvious to the UAE that South Korea has high-quality engineering projects and solid financial backing as well as great support of the South Korean government. Thirty year-long friendly exchanges and the important role of the nuclear power plant have established a close linkage between their strategic partnership and nuclear power plant project,

Studies, Vol. 30, No. 1, January 2011.

³¹ A. Rehman, *Dubai & Co.: Global Strategies for Doing Business in the Gulf States*, Translated by Hu Weishan, Oriental Publisher, Beijing, 2009, pp. 68-76.

while South Korea's companies have beaten the Western nuclear power potential by its own excellent technology, favorable prices, and high-speed deliveries and have successfully exported the nuclear power plants.

Second is the successful implementation of South Korea's Middle East strategy. Since the independence of South Korea, especially in the 1970s, it has positively developed good relations with Middle East countries. From the perspective of Middle East diplomacy, South Korea has actually implemented a three-ring diplomacy in the Middle East: the first ring for the entire Middle East, on which South Korea has established "Korea Middle East Association" (KOMEA) and "Korea Middle East Cooperation Forum" and held several meetings; The second ring is for the dominant Arab countries, on which South Korea has established the "Korean-Arab Friendship Society" (KOAFS) and the "Korean-Arab Society" (KAS); the third ring is for the oil-rich Gulf Arab states, especially for the members of the GCC. South Korea and the GCC have been negotiating to establish a Free Trade Agreement (FTA). Therefore, the UAE has become the top priority for South Korean Middle East diplomacy.

Moreover, South Korea had been proper understandings of international relations in the Middle East and had taken appropriate responses. There have been three different but related international systems in the international relations of Middle East: the Westphalia international system (the modern international system), Islamic international system, and Tribal system. The 1648 Westphalia international system mainly works on the relations with the countries outside the Middle East; the Islamic international system works for the relations with Islamic countries; and the Tribal system is mainly for the relationship between the tribal areas and other countries. South Korean Middle East diplomacy has dealt better with the relationships among all levels of government, religious leader, tribal elders, and greatly developed its local diplomacy as well as religious and cultural diplomacy. Early in 1999, South Korea had already established the "Governors Association of Korea" (GAOK), whose tasks included: assisting local governments to promote the decentralization of local

governments, supporting policy research and the internationalization of local governments, which includes promoting Korea overseas training of local civil servants and foreign civil servants trained in South Korea.³²

Islam has also played an active role in the South Korean Middle East diplomacy. It has achieved results that are more significant such that Islamic groups in South Korea are actively involved in economic and international contribution diplomacy, as well as the rescue diplomacy.³³ South Korea's local diplomacy as well as religious and cultural diplomacy composited the background and framework of its diplomatic relations with the UAE. As part of the cultural exchange program between the two countries, the Gyeonggi Provincial Dance Company of Korea's cultural performance, titled "Movements and Rhythms of Korea" was held in Dubai's Zayed University Convention Centre in June 2010. The performance marked the 30th anniversary of diplomatic ties between the UAE and South Korea. The UAE also sends delegations to perform during cultural events in Korea, as part of the cultural exchange programs between the two countries. The most recent one was held on May 5, 2010 in Sinjeju, where a UAE delegation held a cultural performance during the third annual Arab Cultural Festival hosted by the Korean-Arab Society.³⁴ This is the integration model of local and religious/ cultural diplomacy.

Conclusion

Although South Korea and the UAE have not clearly defined their "strategic partnership" that they had established from the covered areas and motivation, the core of the partnership is obviously to develop civil economic cooperation, taking civilian nuclear energy

³² GAOK, "Supporting Foreign Affairs of Local Governments". Retrieved November 7, 2011, from http://www.gaok.or.kr/eng/e02_act/act040.jsp (Access date: 25 March 2012).

³³ Niu Song, "Islam and South Korea's Middle East Diplomacy", *Arab World Studies*, Vol. 29, No. 3, May 2010.

³⁴ Mohammad Al Jashi, "Cultural Ties Help to Bind Links between UAE and South Korea", *Gulf News*, October 16, 2010.

cooperation as the leading aspect, and taking into account the oil and gas area, and extended to military areas through military exchanges, equipment introduction and jointly fighting measures on piracy. Its long-term goals also include cultural and health care fields. The strategic partnership between South Korea and the UAE is an important part of the South Korean Middle East strategy and the United Arab Emirates “Looking Eastward” policy. Since its establishment in December 2009, the strategic partnership has experienced only three years, but the two countries have had more than a 30-year relationship. South Korea released the situation of nuclear power plant exporting and sending troops to the non-war-torn areas in the UAE.

The UAE started transition to the post fossil power-era and security sources diversification by South Korea. The most critical duty of the two countries is to implement relevant signed agreements to promote further development between the regions. The establishment of the strategic partnership reflects the motivation of South Korea, which strives to be a leader in cooperation between East Asia and the Middle East. During the international financial crisis and the “Arab Spring”, South Korea, with high-speed economic development and Western-style democracy has the comprehensive advantage; since there is Middle Eastern fear towards China, Japan, and other major countries within East Asia, South Korea also plays a unique role in the coordination of international relations as an emerging small country. To put it simply, the relationship between South Korea and the UAE is a strong competitor towards China’s Middle East diplomacy, especially for the Gulf region. Besides developing the relationship with the Middle East oil-producing countries like the UAE, China needs to strengthen the coordination with major forces in East Asia such as South Korea, Japan and ASEAN to avoid fierce competition in order to maintain and preserve lasting peace and common development.

ÖZET

Kore Savaşı'nın ardından uluslararası konumundaki ve dış politikasındaki değişimler Güney Kore için Orta Doğu ülkeleri ile diplomatik ilişki kapısını araladı. Güney Kore'nin bölge ülkeleri ile kurduğu ilişkiler sadece diplomatik boyutta kalmayarak zaman içerisinde askerî, iktisadi ve sivil unsurları da kapsayacak şekilde genişledi. Güney Kore'nin Orta Doğu coğrafyasına yaklaşımında G20, OECD, Küresel Yeşil Büyüme Enstitüsü (GGGI) ve Orta Doğu İş Birliği Forumu (KMECF) gibi çatı kuruluşların yanı sıra bölgenin dinî ve kültürel yapısıyla kurduğu bağlar etkili oldu. Güney Kore, petrol ve gaz geliştiriciliği ile nükleer santral inşası gibi ekonomik alanlarda da rol almaya başladı. Son olarak Somalili korsanlara karşı yürütülen mücadelede aktif rol oynaması ilişkilerin güvenlik ve terörle mücadele boyutunda da önemli bir unsur olarak ortaya çıkmıştır. Güney Kore'nin bölge ile ilişkilerini geliştirme çabaları ABD'nin bölge üzerindeki baskısı ve hâkim rolü düşünüldüğünde gölgede kalmış olsa da Birleşik Arap Emirlikleri (BAE), Suudi Arabistan'ın bölgedeki kontrolünü sonlandırmak ve güvenlik gereksinimleri açısından ABD'ye olan bağımlılığı azaltmak için Güney Kore ile iş birliğine yönelmiştir. Güney Kore de ABD'nin gözetimi olmaksızın ilk kez bir iş birliği içerisine girmiştir. Bu iş birliği nükleer santral projeleri, petrol ve gaz geliştiriciliği ve Doğu Asya'daki petrol rezervlerini kapsamaktadır. Daha sonra askerî alanlar da iş birliğine dâhil edilmiş ve Güney Kore BAE'ye Somalili korsanlarla mücadele ve eğitim amaçlı olarak asker göndermiştir.

BAE'nin ABD ile olan yakın ilişkileri sayesinde nükleer santral planları uluslararası kamuoyunun tepkisinin önlenmesini ve İran'ın nükleer faaliyetlerinden ayrı tutulmasını sağlayabilir. Ancak yine de BAE'nin çift kullanımlı teknolojiler için sıkı bir ihracat kontrol rejimi uygulayıp uygulamayacağı ve bu kapsamda nitelikli iş gücüne sahip olup olmadığı uluslararası kamuoyunun endişe ettiği konular arasında yer almaktadır. Bu süreç içerisinde Güney Koreli şirketlerden oluşan bir konsorsiyum BAE'de nükleer santral yapım ihalesini kazanarak nükleer santral için en önemli unsur olan reaktör yapım işine başlamıştır. Bunun üzerine iki ülke yöneticileri de bu anlaşmanın

ülkeler arası ilişkileri geliştirmede başlangıç olduğuna yönelik düşüncelerini açıklamış ve bu iş birliğinin uzun süreli ortaklığa dönüşeceğine ilişkin beklentilerini paylaşmışlardır. Güney Kore ayrıca BAE'den gelen öğrencilere ve teknik personele nükleer enerji konusunda eğitim verme rolünü de üstlenmiştir.

Nükleer santral yapımının yanı sıra BAE, ikinci en büyük petrol ithalatçısı konumunda olan Güney Kore ile petrol geliştiriciliği ve sevkiyatına ilişkin anlaşmalara da imza atmıştır. Güney Kore İhracat-İthalat Bankası'nın BAE'ye nükleer inşaat için verdiği otuz yıl geri ödemeli kredi Güney Kore'de muhaliflerin tepkisine neden olsa da bu durum Güney Kore'nin BAE'deki projelerine ne kadar önem atfettiğini de göstermektedir. BAE'nin 2009 yılında Kuzey Kore'den İran'a gönderilen yasa dışı silah yüklü gemilere müdahalede bulunmasıyla başlayan süreç İran ve Kuzey Kore'nin uluslararası kamuoyunun tepkisini çeken nükleer faaliyetleri de düşünüldüğünde uluslararası kamuoyunun endişesinin bir kat daha artmasına neden olmuştur. Güney Kore ile İran arasında bir husumet bulunmamasına karşın Kuzey Kore ile Güney Kore arasındaki anlaşmazlık düşünüldüğünde, BAE için Güney Kore'den silah tedariki en mantıklı yol olarak ortaya çıkmıştır. Bunun sonucunda iki ülke arasında 560.000 ABD doları tutarında silah anlaşması imzalanmıştır bu anlaşma ile BAE, Güney Kore'nin ilk yabancı silah ithalatçısı olmuştur.

Silah anlaşmasının yanı sıra Güney Kore tarafından BAE'ye stratejik ortaklık kapsamında barış ortamında eğitim faaliyetleri için asker gönderilmesi için iki ülke arasında mutabakata varılmıştır. Somalili korsanların Güney Kore gemisine saldırması ve aralarında Güney Korelilerin de olduğu gemi personelini rehin alması sürecinde Güney Kore ile BAE arasında rehine kurtarma operasyonu ve korsanların Güney Kore'ye gönderilmesi sürecinde gerçekleşen iki ülkenin ortak harekâtı ikili ilişkileri daha da perçinlemiştir.

BAE, Tunus ve Mısır'da hükümet değişikliklerine neden olan ve diğer bölge ülkelerine de yayılan ve hükümet karşıtı gösterilerin yoğun olarak görüldüğü, kamuoyunda "Arap Baharı" olarak adlandırılan süreçten uygulamaya koyduğu refah politikaları ve gelir dağılımındaki eşitsizliği gidermeye yönelik çalışmaları sayesinde ciddi oranda

etkilenmemiştir. Bu süreçte BAE’de ciddi bir çatışma ya da hükümet karşıtı gösteriler yaşanmamıştır. Libya’daki iç savaşta BAE ve Güney Kore’nin ortak tutumu ikili ilişkilere olumlu etki etmiştir. Öyle ki Libya’daki sivillerin boşaltılmasında Abu Dabi limanı Güney Kore tarafından gönderilen askerî birimlerin geçici durağı ve ikmal noktası olarak kullanılmıştır.

Güney Kore ve BAE arasında diplomatik ilişkilerin kurulduğu 1980 yılından itibaren iki ülke arasındaki ilişkiler ivme kazanarak devam etmiştir. Nükleer santral yapım işiyle birlikte de ikili ilişkiler “stratejik ortaklık” boyutuna dönüşmüştür. Bu ortaklık Arap dünyasının “Doğuya Bakış” politikasıyla da paralellik göstermektedir. Her ne kadar Körfez Arap Ülkeleri İşbirliği Konseyi içerisinde Suudi Arabistan’ın başat bir rolü olsa da Birleşik Arap Emirlikleri de konsey içerisinde inovasyon merkezi ve öncü ülke olması bakımından yadsınamaz bir role sahiptir. Bölgesel ölçekte ekonominin merkezi olmasının yanı sıra küresel ölçekte de ekonomik yeniden yapılanma sayesinde uluslararası piyasanın rekabetçi yapısına uygun konumda bulunan BAE’nin ekonomik gücü ve ileri teknolojisi de düşünüldüğünde “Doğuya Bakış” politikası kapsamında Güney Kore en mantıklı ortak olarak öne çıkmaktadır. Güney Kore ise sivil nükleer enerji kullanımına ilişkin ABD ile mutabakata varmasının ardından kullanmış olduğu ileri teknoloji ve sağlam mali yapısı sayesinde nükleer santral yapımında pek çok Batılı ülkeyi geride bırakmıştır. Güney Kore’nin Orta Doğu’ya yönelik başarılı girişimleri ve ilişkilerin farklı açılardan geliştirilmesine yönelik çabaları nedeniyle de BAE bölge içerisindeki tüm bu özelliklerinden dolayı çok önemli bir yer tutmaktadır.

Sonuç olarak, iki ülke arasındaki ortaklık Güney Kore’nin Orta Doğu politikasının ve BAE’nin “Doğuya Bakış” politikasının önemli bir parçasıdır. İki ülke arasındaki stratejik ortaklık çok yakın geçmişe dayansa da kısa süre içerisinde çok fazla yol alınmıştır. Uluslararası finans krizi ve Arap Baharı süresince hızlı ekonomik büyümesi ve Batı tarzı demokratik yapısıyla öne çıkan Güney Kore, Orta Doğulu ülkelerin Doğu Asya’daki Çin, Japonya ve diğer büyük ülkelere yönelik çekinceleri de düşünüldüğünde nispeten küçük bir ülke olması

dolayısıyla da öne çıkmaktadır. Daha açık bir ifadeyle Güney Kore ve BAE arasındaki ilişki Çin'in Orta Doğu politikalarına ciddi bir rakip olarak gözükmektedir.

BIBLIOGRAPHY

Books

REHMAN A., *Dubai & Co.: Global Strategies for Doing Business in the Gulf States*, Translated by Hu Weishan, Oriental Publisher, Beijing, 2009.

Papers

DEGANG Sun and HAIPENG Deng, "Analysis of the Adjustment of the US Military Bases in Gulf Region", *Contemporary International Relations* Vol. 31, No. 5, May 2010.

HUIHOU An, "Analysis of Arab States' "Looking Eastward Policy", *Arab World Studies*, Vol. 30, No. 1, January 2011.

KIRK Danald, "South Korea Delivers Setback to Somalia Pirates, and a Warning to North Korea", *Christian Science Monitor*, January 21, 2011.

SONG Niu, "Influence of Iranian factor on Relationship between Israeli and Countries in Gulf Cooperation Council", *Forum of World Economics & Politics*, Vol. 30, No. 2, April 2010.

SONG Niu, "Islam and South Korea's Middle East Diplomacy", *Arab World Studies*, Vol. 29, No. 3, May 2010

XIAOMEI Che and MING Niu, "Energy Development and Ecological Environmental Protection in Abu Dhabi", *Arab World Studies*, Vol. 28, No. 6, November 2009.

Dailies and Periodicals

AL JASHI Mohammad, "Cultural Ties Help to Bind Links between UAE and South Korea", *Gulf News*, October 16, 2010.

BARDSLEY Daniel, "South Korea Elite Forces Arrive in UAE", *The National*, January 12, 2011.

BURKLI Danny, "UAE to be the First Arab State to Use Civilian Nuclear Power", *Hürriyet Daily News*, March 7, 2011.

CHI-DONG Lee, "Lee Says S. Korean Troops in UAE Crucial for Bilateral Ties", *Yonhap News*, March 13, 2011.

DAYA Ayesha, "South Korea Plans to Lend \$ 10 Billion for U.A.E. Nuclear Plants", *Bloomberg*, October 7, 2010.

"Deployment of South Korea Akh Unit to UAE", *KBS*, January 12, 2011.

DOYLE Gerry, "S. Korea Leader Upbeat on Ties", *The National*, March 13, 2011.

GALE Ivan, "UAE Buys Rifles from South Korea", *The National*, May 27, 2010.

GUNG-UK Nam, "Cheong Wa Dae Explains Actively with Its Aims to Send Troops to UAE", *Jungang Ilbo (Chinese edition)*, August 6, 2010.

HYUN-CHEOL Choi, "UAE Chooses to Build Its Northeast Asian Oil Reserve Bases in South Korea", *Jungang Ilbo (Chinese edition)*, August 3, 2010.

JAE-WON Kim, "Eximbank to Aid Export of Nuclear Power Plant", *Korea Times*, February 9, 2010.

JEONG-JU Na, "Lee Pledges to Ensure Safety of UAE Nuclear Plants", *Korea Times*, March 14, 2011.

"Korea Signs Major Oil Deal with UAE", *Chosun Ilbo*, March 14, 2011.

KWANG-SIK Nam, "KEPCO to Offer 2 Nuclear Power Simulators to UAE", *Yonhap News*, March 15, 2011.

"Mohammad Attends Launch of UAE-Korea Council", *Gulf News*, March 28, 2010.

"Nuclear Power Plant Exports Boost Korea Inc.", *Korea Times*, February 21, 2011.

RAMAVARMAN T., "Doosan Wins UAE's N-power Contract", *Khaleej Times*, July 3, 2010.

SANG-HO Song, "JCS Chairman Visits Overseas S. Korea Troops", *Korea Herald*, April 28, 2011.

“S. Korea, UAE Agree to Bust Anti-piracy Efforts”, *Yonhap News*, February 7, 2011.

SU-JIN Kim, “It is President Lee’s Idea to Escort Pirates with UAE Royal Plane”, *Jungang Ilbo (Chinese edition)*, January 31, 2011.

TAE-GYU Kim, “Korea-UAE Nuclear Tie-up Strengthened”, *Korea Times*, August 12, 2010.

“UAE Seizes N Korea Arms Cargo”, *BBC News*, August 28, 2009.

“UAE Stable Despite Regional Turmoil”, *Reuters*, March 8, 2011.

YONG-SU Jeong, “South Korea Army Special Warfare Command Will Dispatch 130 Soldiers to UAE”, *Jungang Ilbo (Chinese edition)*, December 13, 2010.

Internet

GAOK, “Supporting Foreign Affairs of Local Governments”. Retrieved November 7, 2011, from http://www.gaok.or.kr/eng/e02_act/act040.jsp (Access date: 25 March 2012).

“Samsung Engineering Signs UAE Shah Gas Project” http://www.samsungengineering.co.kr/eng/company/PressReleaseView.jsp?onPage=1&tb2_seq=303&category=14 (Access date: 23 March 2012).

Obama'nın Afganistan Stratejisi: Değişim ve Süreklilik

Obama's Afghanistan Strategy: Continuity and Change

M. Turgut DEMİRTEPE* ve İbrahim ERDOĞAN**

Öz

Soğuk Savaş sonrası uluslararası sistem yapısı içerisinde egemen güç olma vasfını sürdüren yegâne ülke olarak ABD'nin dış politikasında dönemler arası süreklilik ya da değişim yaşanıp yaşanmadığı tartışmaları literatürde geniş yer bulmuştur. Bu anlamda Obama'nın dört yıllık iktidarı sürecinde Bush dönemi politikalarıyla kesişme ya da çatışma noktaları mercek altına alınmış ve değişik görüşler öne sürülmüştür. Bu tartışmalara belki de en net kaynaklık edebilecek alan, küresel terörle savaş konsepti ile doğrudan irtibatlı olan ABD'nin Afganistan stratejisidir. Bush ve Obama dönemlerinde ABD'nin Afganistan stratejisinin belirlenmesinde tercihlerden çok, pragmatizmin ağırlıklı rol oynadığı sonucu ortaya çıkmaktadır. Obama dönemi Afganistan stratejisi savunma bağlamında büyük oranda Bush dönemi stratejisini devam ettirmiş, ancak bu stratejiyi başarılı kılacak daha etkin bir yaklaşım benimsenmiştir. Diğer taraftan ilgili stratejinin yalnızca güvenlik boyutunu öne çıkararak başarılı olunamayacağı düşüncesiyle, Afganistan'da sivil kapasiteyi artırarak yerel unsurları kendi yaşam alanlarını kontrol edebilen, daha sonra da

* Yrd.Doç. Dr., Polis Akademisi Öğretim Üyesi. E-posta: turgutdem@hotmail.com.

** Yrd. Doç. Dr. Balıkesir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğretim Üyesi. E-posta: erdogan@balikesir.edu.tr.

ülkelerinin geleceğinde söz sahibi olabilen ortaklar konumuna getirme hedeflenmiştir. Yine, Taliban dâhil yerel unsurlarla uzlaşma arayışına gidildiği, diplomatik çabalara ağırlık verilerek bölge ülkelerinin de çözüme dâhil edilmeye çalışıldığı bir sürece girilmiştir. Obama dönemi Afganistan politikasının, Bush dönemi ile kıyaslandığında kısmen birbiriyle örtüşen kısmen de farklılaşan boyutlara sahip olduğu, ancak daha başarılı bir sonuç ürettiği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: ABD Dış Politikası, Afganistan, Güvenlik, Savunma, Diplomasi, Kapasite İnşası.

Abstract

Following the demise of the Cold War, the question of continuity or change in US foreign policy, a country which kept the position of the only remaining hegemonic power in the international system, has found broad acceptance in the literature. In view of that during Obama's four-year long term in power points of overlap and contradictions between his and Bush's presidency have been the focus of attention and several heated debates. In order to test these debates the most suitable foreign policy area has appeared to be the US strategy in Afghanistan, a subject that has commonly and closely been related to the concept of global war against terrorism. A closer look at both Bush and Obama's presidency would reveal that pragmatism rather than choice has played a greater role in the determining US strategy in Afghanistan. In terms of the principle of defence, Obama's Afghanistan strategy resembled closely to that of Bush's, while the search for making the adopted strategy more successful and effective has been kept alive. Meanwhile, with the realization that the existing strategy would not work by merely putting security considerations at forefront of attempts to resolve the conflict, new targets have been set up such as paving the way for local elements to control their living environment by strengthening civil capacity in Afghanistan and then turning them into partners who could have a say in the future of their country. Yet again in the area of diplomacy, attempts to reconcile with local elements including the Taliban and efforts to bring the regional

actors to take part in the ongoing peace process have become the new strands of the evolving strategy. In view of all these, it is possible to argue that in some respects Obama's Afghanistan strategy resembles Bush's while differing from it time to time and producing better results for the US.

Key Words: *US Foreign Policy, Afghanistan, Security, Defense, Diplomacy, Capacity Building.*

Giriş

2008 yılında gerçekleştirilen ABD Başkanlık seçimleri sürecinde, adaylığını neredeyse tamamen halefi Bush'un anti-tezi olma iddiası üzerine inşa eden Barak Obama'nın, kendi başkanlığı döneminde ülkesinin dış politika çizgisini hemen hemen hiç değiştirmeden, Bush dönemi politikalarını devam ettireceği iddiası gündeme getirilmiş olsaydı, büyük bir olasılıkla çok da dikkate alınmazdı. Zira önleyici savaş doktrini yerine küresel barışa ulaşmak için uluslararası toplumla iş birliğine vurgu yapan, Ruslarla ilişkileri yeniden düzenlemek, Orta Doğu ülkeleriyle yeni ilişkiler zemini oluşturmak gibi Bush dönemiyle neredeyse taban tabana zıt açılımlar yapma sözünü veren bir adayın geçmişten kopmaması, hatta geçmişini bugüne taşıması pek de beklenemezdi.

Ancak 2008 seçimlerinin üzerinden geçen bunca zamana rağmen, ABD dış politikasında değişim mi, süreklilik mi tartışmalarının sona ermemiş olması aslında gerçeğin beklentilerle tam anlamıyla örtüşmediğini ortaya koymaktadır. Diğer bir ifadeyle, ikinci başkanlık döneminin başladığı bugünlerde Obama'nın ABD dış politika şekillenmesi bakımından halefine göre nerede durduğu, dış politika tercihlerinde ve uygulamalarında geçmişten ne kadar kopup kopmadığı sorgulamasına henüz net bir yanıt verilebilmiş değildir. Bazı uzmanlar uygulanan dış politika açısından her iki başkanlık döneminin birbiriyle büyük oranda örtüştüğünü, ayrışmanın ancak elde

edilen başarı boyutunda ortaya çıktığını iddia ederken¹, bazıları da Bush ve Obama döneminin hem izlenen politika, hem de elde edilen başarı bakımından birbirinden oldukça farklı şekillendiği konusunda ısrarcı olmuşlardır.²

Bu anlamda belki de en çok irdelenen dış politika konularından biri, daha çok terör ile bağlantılı olarak gündeme gelen ABD'nin Afganistan stratejisidir. Obama dönemi Afganistan stratejisinin Bush dönemi ile kıyaslanması durumunda bu stratejiyi;

Birbiriyle örtüşen strateji - Daha başarılı sonuç (Bush+)

Birbiriyle örtüşen strateji - Daha başarısız sonuç (Bush-)

Farklı strateji - Daha başarılı sonuç (anti-Bush+)

Farklı strateji - Daha başarısız sonuç (anti-Bush-) olarak ifade edilebilecek dört farklı tanımlama çerçevesinde değerlendirmek mümkündür. Afganistan'a yapılan müdahalenin üzerinden geçen 10 yıllık sürecin ardından, ABD stratejisinin Obama döneminde yukarıdaki tanımlardan hangisine doğru evrildiğini, dolayısıyla ABD'nin Afganistan stratejisinde değişimin mi, sürekliliğin mi hâkim olduğu sorusunun yanıtlanması bakımından, Obama'nın tercihleri kadar, 2008 seçimleri sabahında karşı karşıya bulunulan koşulların öncelikli olarak bilinmesi de gerekmektedir. Zira yapılacak tarihsel bir analizle ABD'nin Afganistan stratejisinin belirlenmesinde tercihlerden çok, pragmatizmin ağırlıklı rol oynadığı sonucu ortaya çıkacaktır. Buradan hareketle, çalışmanın ilk bölümünde ABD'nin Afganistan'a yönelik politikasındaki süreklilik-değişim sarkacını değerlendirebilmek için arka plan olarak, 11 Eylül sonrası ABD'nin Afganistan'a

¹ David E. Sanger, *Confront and Conceal: Obama's Secret Wars and Surprising Use of American Power*, Crown, New York, 2012; Martin S. Indyk, Kenneth G. Lieberthal ve Michael E. O'Hanlon, *Bending History: Barack Obama's Foreign Policy*, Brookings Institution Press, Washington DC, 2012.

² Robert Singh, *Barack Obama's post-American Foreign Policy: The Limits of Engagement*, Bloomsbury Academic, London and New York, 2012; James Mann, *The Obamians: The Struggle inside the White House to Redefine American Power*, Viking, New York, 2012.

müdahalesi, Bush dönemi Afganistan stratejisinin ana hatları ve sonuçları üzerinde durulmaktadır. Yazının ana bölümünde ise, Obama'nın Afganistan stratejisi, savunma, sivil kapasite inşası ve diplomatik çabalar temaları çerçevesinde incelenmekte ve bu stratejinin Bush dönemi stratejisi ile kesişme ve ayrışma noktaları değerlendirilmektedir.

ABD'nin Afganistan'a Müdahalesi ve Bush Dönemi Stratejisi

Soğuk Savaş döneminin kapitalist, liberal demokrasilerin “son düşman komünizm”e karşı elde ettiği kesin zaferle sonuçlanmasının ardından artık tarihin de sonuna geldiği iddiaları gündeme hâkim olmuşken, 11 Eylül saldırılarının uluslararası sistemin yegâne egemen gücü ABD'yi hedef alarak gerçekleştirilmiş olması, küresel boyutta bir şoka neden olmuştur. Nitekim saldırıların dünyanın en prestijli, en militarist ve en güvenli gücü olduğu sanılan bir ülkeye karşı, sınırlı kaynaklarla, alabildiğince aleyhte koşullarda, ancak oldukça karmaşık bir planlama ve sarsılmaz bir doktrine dayanarak gerçekleştirilmiş olması, küreselleşme ile ortaya çıkan yeni güvenlik tehditlerinin hangi boyutlara ulaşabileceğini göstermiştir. Pek çok uzman söz konusu değişim ve dönüşüm sürecinin uluslararası sistemin geleceği, sistemin asli unsuru devletler bakımından ne anlam ifade ettiği üzerinde kafa yorarken, yanıtı belki de en merak edilen sorulardan biri; mağdur ve mağrur güç sıfatıyla ABD'nin hem saldırılara, hem de yeni sürece karşı nasıl tavır alacağı olmuştur.

Daha ikiz kulelerin yıkıntıları arasından etrafa saçılan toz bulutları dağılırken, Bush ve ekibinin terörizm, kitle imha silahları ve “haydut devletler” gibi küresel boyutta güvenlik tehdidi oluşturmaya başlayan konularda ABD ve müttefiklerinin ne yapması gerektiğine dair kanaatleri belirginleşmiştir. Buna göre; “Terörle Topyekûn Savaş” kapsamında El-Kaide gibi örgütlerle ve terörist eylemler ya da terör gruplarıyla bağlantısından şüphe edilen Afganistan'daki Taliban benzeri rejimlerle mücadele edilmelidir. Dahası söz konusu rejimler

başta olmak üzere herkes bu mücadelede ya “taraf”, ya da “bertaraf” olmaya zorlanmalıdır.³ Yine kitle imha silahlarının yayılmasını önleme çabalarına engel olan Saddam’a, “şer eksenini” oluşturan İran, Irak ve Kuzey Kore gibi devletlere karşı hemen harekete geçilmelidir.⁴ Bu bağlamda, tehdit belirlemesi “yeni dönem” tanımlamasıyla yapılırken dahi geçmişin kavramsallaştırılmasından/ alışkanlıklarından vazgeçilememiş, terör El-Kaide ve Taliban’la, kitle imha silahları Saddam’la, “şer eksenini” ise İran, Irak ve Kuzey Kore ile somutlaştırılmıştır.

Yapılacakların belirlenmesinin ardından atılan ilk adım Taliban’dan Bin Ladin’i teslim etmesini istemek, talebe olumlu yanıt alamayınca da 2001 yılından itibaren bir taraftan Taliban’ı iktidardan ve Afganistan’dan uzaklaştırma, diğer taraftan da El-Kaide lider kadrosunu olabildiğince çok sayıda örgüt mensubuyla birlikte ortadan kaldırma operasyonuna başlamak olarak şekillenmiştir. El-Kaide ve Taliban rejimine karşı yürütülen strateji, askerî operasyonun yanı sıra, örgüte kaynaklık eden maddi gelirlerin dondurulması ve Afganistan konusunda uluslararası iş birliğinin temini boyutlarını da içeren geniş bir çerçeve üzerine oturtulmuştur. Kuzey Atlantik Antlaşması’nın 5’inci maddesi ile Birleşmiş Milletler Antlaşması’nın 51’inci maddesi işletilerek yürütülen ve NATO önderliğinde on sekiz ülkenin destek verdiği operasyonlar sonucu başlangıçta hızlı bir başarı grafiği yakalanmıştır. Yeni kuşak silahlarla donatılmış hava araçlarının kullanımı ABD’ye savaş alanında hızlı ve somut bir başarı sağlamıştır. Taliban karşıtı Kuzey İttifak’ına aktif destek sağlayarak oluşturulan ittifak sonucu Taliban direnişi iki aydan kısa bir süre içinde çözülmüş,

³ George W. Bush, “Address to a Joint Session of Congress and the American People”, For Immediate Release Office of the Press Secretary, 20 September 2001, <http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2001/09/20010920-8.html>, (Erişim tarihi: 03.01.2013).

⁴ George W. Bush, “President Delivers State of the Union Address”, For Immediate Release Office of the Press Secretary, 29 January 2002, <http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2002/01/20020129-11.html>, (Erişim tarihi: 03.01.2013).

El-Kaide militanları ülkenin dağlık bölgelerine kaçmaya ya da Afganistan'ı terk etmeye zorlanırken, Taliban da iktidarı ABD güdümündeki Karzai hükûmetine bırakmak durumunda kalmıştır.⁵

Ancak yakalanan bu hızlı başarı grafiği, dikkatlerin 2003 yılından itibaren bir başka sorunlu alan olarak tanımlanan Irak'a çevrilmesi ve böylece Afganistan sorununun ikinci plana itilmesiyle birlikte sürdürülebilir olmaktan çıkmıştır. Taliban'ın 2004-2005 döneminden itibaren ülkenin iç kesimlerine (özellikle de Güney ve Doğu bölgelerinde) kayan başarılar elde etmesi, Karzai hükûmeti üzerindeki baskıyı arttırması inisiyatifi tekrar ele geçirdiğinin, bölgedeki dengelerin ABD ve müttefiklerinin aleyhine değişmeye başladığının işaretçisi olmuştur. Taliban'ın ülke genelindeki etkinliği, "iş birlikçi" olarak gördüğü unsurlara karşı acımasız tavrı Afgan halkının çoğunu nötralize etmiş ve NATO güçlerine ve hükûmete yönelik desteğin azalmasına neden olmuştur. Bazı bölgelerde "paralel Taliban devleti" ortaya çıkmış ve yerel halk sorunlarının çözümü için giderek resmi sistemden çok daha fazla adil ve etkili olduğunu düşündüğü Taliban mahkemelerine yönelmeye başlamışlardır.⁶

Nitekim 2007 yılına gelindiğinde harcanan onca paraya ve ülkenin çeşitli bölgelerine yayılmış yaklaşık 37.000 kişilik NATO varlığına rağmen Taliban karşısında mevzi kaybedilmesi Bush yönetimini harekete geçirmiş, bölgedeki ABD birliklerinin yeniden yapılandırılmasını düzenleyen bir dizi yeni karar almaya zorlamıştır. Afganistan'a 20.000 kişilik ek bir askerî gücün gönderilmesini de içeren bu kararlar yine de, 5.000'den fazla kişinin yaşamını yitirdiği 2008 yılının, 2001'den beri yaşanan en kanlı dönem olmasının önüne geçememiştir.⁷

⁵ Valentina Taddeo, "U.S. Response to Terrorism: A Strategic Analysis of the Afghanistan Campaign", *Journal of Strategic Security*, 2010, Sayı: 3 (2), 27-38, s. 29.

⁶ Barnett R. Rubin, "Saving Afghanistan", *Foreign Affairs*, January/February 2007, Sayı: 86 (1), 57-78, s. 59-60, <http://www.foreignaffairs.com/articles/62270/barnett-rubin/saving-afghanistan>, (Erişim tarihi: 03.01.2013).

⁷ "Afghanistan Expects Bloody 2009", *AFP*, 05 January 2009, <http://www.afghanistannewscenter.com/news/2009/january/jan52009.html#1>, (Erişim tarihi: 03.01.2013).

Afganistan sorununun ABD açısından giderek içinden çıkılmaz bir hâl alması, 2008 yılı ABD başkanlık seçimlerine gidilen süreçte, adaylar arasında dış politika alanında Afganistan'da ne yapılması gerektiğine dair yürütülen tartışmaları, yarışın sonucunu belirleyebilecek en önemli konulardan biri durumuna getirmiştir. Bu anlamda adaylar Irak'a ilişkin farklı görüşler geliştirme eğiliminde olsalar dahi⁸, Afganistan'da Taliban'a karşı durmanın gerekliliği bakımından çoğu zaman bir ayrışma içerisinde olmamışlardır. Öyle ki, zaman zaman savaş karşıtı söylemleriyle öne çıkan Obama bile seçimler öncesinde "tali savaş" olarak gördüğü Irak'a müdahaleyi sonlandırmaktan söz ederken, Afganistan'da yürütülen mücadeleyi ise "zorunlu savaş" olarak nitelendirerek, ABD askerî ve diplomatik çabalarının Afganistan sorununu çözmeye odaklanacağını belirtmiştir.⁹

Başkan adayları arasında Afganistan'a ilişkin kesin bir ayrışma yaşanmamasında etkili diğer bir unsur ise El-Kaide ve Taliban hakkında geliştirilen yaygın kanı olmuştur. Söz konusu kaniya göre; Usame bin Ladin'e ve örgüt mensuplarına kucak açılmamış, eleman kazanma, terörist eylemler için doktrine edilmiş bireyler yetiştirme ve 11 Eylül saldırılarını planlayıp uygulama fırsatı verilmemiş olsaydı, bunca masum insan hâlen hayatta olacaktı. Dolayısıyla sorunun kaynağı yalnızca Usame bin Ladin değil, çürümüş bir devletin varlığı ve Usame bin Ladin ve örgütünün bölgede tutunabilmesine imkân veren bölgesel koşullardır.¹⁰ Bu nedenle ABD için sorun Taliban'ın hâkimiyeti ve Sovyet sonrası süreçte Taliban'ı doğuran koşulların ortadan kaldırılmasıdır. El-Kaide'ye yönelik dostane tavrı, insan hakları konusundaki tutumu ve uygulamaları ile o ana kadar son derece

⁸ Obama'nın Irak Savaşı'na ilişkin yaklaşımının pragmatizm bağlamında değerlendirilmesi için bkz., David Milne, "Pragmatism or What? The Future of US Foreign Policy", *International Affairs*, 2012, Sayı: 88 (5), 935-951, ss. 937-938.

⁹ Elizabeth Williamson ve Peter Spiegel, "Obama Says Afghan War 'of Necessity'", *The Wall Street Journal*, 17 August 2009, <http://online.wsj.com/article/SB125054391631638123.html>, (Erişim tarihi: 03.01.2013).

¹⁰ J. Williams, "The Coming Revolution in Foreign Affairs: Rethinking American National Security", *International Affairs*, 2008, Sayı: 84 (6), 1109-1129, s. 1116.

olumsuz bir imaj ortaya koyan Taliban'ın meşruiyeti söz konusu olamaz.

Yalnız neredeyse tüm adayların Afganistan'a ilişkin bir şeyler yapma gerekliliğine inanmaları, yapılması gerekenler için ödenmesi gereken bedel konusunda aynı düşüncede oldukları anlamına gelmemiştir. Mevcut Bush yönetiminin bu konudaki düşüncesi; Afganistan'a müdahalenin ilk başladığı andan itibaren El-Kaide örgütünün neden olduğu tehdidi haftalar ya da aylarla sınırlı bir sürede ortadan kaldırmak, örgüt liderlerini de adalet önünde hesap vermeleri için yakalayıp geri çekilmek ve Irak Savaşı'na hazırlanmaktır.¹¹ Afganistan'da devlet inşa etme sürecinin parçası olmak, kendisine karşı yürütülen bir isyanla mücadele etmek gibi daha sonraları ödenmek durumunda kalınan bedeller hiç hesaplanmamıştı. Ancak neredeyse tüm şartlar, Bush sonrasında özellikle de Afganistan konusunda son derece olumsuz bir miras devralınacağına işaret etmekteydi.

Obama Dönemi Afganistan Stratejisi

Henüz seçimler öncesinde Afganistan'a müdahale konusunda Obama'nın genel düşüncesi; 11 Eylül saldırılarının bu ülke üzerinden gerçekleştirildiği, bu nedenle saldırılardan sorumlu El-Kaide ve geleceğe dönük benzer planlamalar içerisinde olan terörle bağlantılı diğer grupların eylem yapma olanakları ellerinden alınmaya kadar ABD askerî varlığının Afganistan'da kalması gerektiği yönünde şekillenmiştir.¹² Dolayısıyla Şubat 2009'da, neredeyse başkan seçilir seçilmez ilk icraat, olarak Afganistan'ın Pakistan sınırına yakın güney bölgesine, özellikle de Taliban tarafından başlatılan ve El-Kaide

¹¹ Richard L. Armitage ve Samuel R. Berger, "U.S. Strategy for Pakistan and Afghanistan", *Independent Task Force Report*, No. 65, Council on Foreign Relations, November 2010, <http://www.cfr.org/pakistan/us-strategy-pakistan-afghanistan/p23253>, (Erişim tarihi: 03.01.2013), s. 30.

¹² Stefan Halper, "President Obama at mid-term", *International Affairs*, 2011, Sayı: 87 (1), 1-11, s. 8.

tarafından desteklenen isyana katılmak için gelen yabancı savaşçıların engellenmesi maksadıyla 17.000 ilave asker gönderilmesi kararını imzalamıştır.¹³ Obama daha çok Irak'taki Amerikan askerlerini geri çekme işlemiyle gerçekleştirmeyi düşündüğü bu kararı alırken de üst düzey askerî komutanlarını en azından bir sonraki yıla kadar yeni bir asker talebiyle kendisine gelmemeleri konusunda uyarmıştır.¹⁴

Esasen bu karar tek başına dikkate alındığında Obama'nın ABD dış politikasında süreklilik anlayışı ile hareket ettiği, yani üçüncü Bush yönetimi izlenimine uygun davrandığı şeklinde yorumlanabilir. Ancak kararın, Afganistan'daki koşulların neredeyse tamamen ABD aleyhine geliştiği bir konjonktürde alındığına dikkat etmek gerekir. Bu kararı, Obama'nın Cumhuriyetçilerin “Demokratlar etkin bir ulusal güvenlik politikası ortaya koyamaz” şeklindeki eleştirilerine karşılık vermek üzere yeni bir strateji belirleyinceye kadar, durumun daha da kötüye gitmemesine yönelik politikasının bir yansıması olarak görmek yerinde olacaktır.¹⁵ Öyle ki, daha ilk ilave asker gönderme kararı verilmesinin üzerinden oldukça kısa bir süre geçmesine rağmen, Afganistan'da ABD operasyonlarını yöneten General Stanley McChrystal özel kanallar üzerinden başkanına; daha fazla asker gönderilmeksizin ve strateji değişikliği olmaksızın kendisine verilen görevin başarısızlıkla neticelenme olasılığının oldukça yüksek olduğu uyarısında bulunmuştur.¹⁶ McChrystal'ın bu çerçevede ek asker talebinde bulunması üzerine, Obama danışmanlarını bir araya toplayarak ülkesinin Afganistan konusunda ilk genel stratejik değerlendirmesini yapmıştır. Söz konusu değerlendirmede McChrystal gibi düşünenler, “Afganistan için bir şey yapmama” seçeneğinin daha önce kullanıldığı,

¹³ Barbara Starr, “Obama Approves Afghanistan Troop Increase”, *CNN*, 18 February 2009, http://articles.cnn.com/2009-02-17/politics/obama.troops_1_afghanistan-troop-increase-troop-levels?_s=PM:POLITICS, (Erişim tarihi: 05.02.2013).

¹⁴ Bob Woodward, *Obama's Wars*, Simon & Schuster, Washington, DC, 2010, s. 123.

¹⁵ Stefan Halper, *a.g.m.*, s. 8.

¹⁶ Eric Schmitt ve Thom Shanker, “General Calls for More U.S. Troops to Avoid Afghan Failure”, *The New York Times*, 20 September 2009, http://www.nytimes.com/2009/09/21/world/asia/21afghan.html?_r=0, (Erişim tarihi: 05.01.2013).

bunun da 11 Eylül saldırıları ile sonuçlandığı tespitiyle; iktidarı Taliban'a geri teslim etmek gibi bir seçeneğin, ülkeyi yine ABD-karşıtı teröristler için güvenli bir bölge hâline getireceği, gelecekte belki de daha ağır kayıpların yaşanacağı başka saldırılara neden olacağı, dahası bölgesel ve küresel yansımalarının ABD çıkarlarını çok daha fazla tehlikeye düşüreceği görüşünü savunmuşlardır.¹⁷ Buradan hareketle, Afganistan için daha fazla asker talebi karşılanmadan, ülkenin güneyinde Taliban önderliğinde başlatılacak muhtemel bir ayaklanmayı önlemenin ve böylece Kabil'de henüz kurulan Karzai hükûmetini korumanın mümkün olamayacağı iddia edilmiştir.¹⁸

Diğer taraftan, başkan yardımcısı Biden'e göre; Taliban'ı Afganistan'da tamamen silahsızlandırmak ya da kesin olarak yenilgiye uğratmak, yürütülecek mücadele sırasında harcanması gereken zaman ve maddi kaynaklar kadar, tolere edilmesi gereken insan kayıpları bakımından da oldukça zordur.¹⁹ Mevcut koşullarda ABD'ye Afganistan'dan kaynaklanan doğrudan bir tehdit de yoktur.²⁰ O hâlde her geçen gün artan maliyetler de dikkate alınarak, asker dâhil Afganistan'da sahip olunan kaynaklar öncelikle 11 Eylül saldırılarının asıl sorumlusu El-Kaide hedef alınarak kullanılmalıdır.

26 Ekim 2009 tarihinde gerçekleştirilen ve Savunma Bakanı Robert M. Gates'e ile Dışişleri Bakanı Hillary Clinton'ın da hazır bulunduğu bir toplantıda Obama, ordunun yakın bir gelecekte son bulacak gibi görünmeyen, sürekli bir genişleme eğiliminde olan bir

¹⁷ Steve Coll, "What If We Fail in Afghanistan", *The New Yorker*, 16 November 2009, <http://www.newyorker.com/online/blogs/stevecoll/2009/11/what-if-we-fail-in-afghanistan.html>, (Erişim tarihi: 05.01.2013).

¹⁸ Navin A. Bapat, "A Game Theoretic Analysis of the Afghan Surge", *Foreign Policy Analysis*, 2010, Sayı: 6 (3), 217-236, s. 217.

¹⁹ 2001-2010 yılları arasında Afganistan'da gerçekleştirilen ABD operasyonlarının maliyeti yaklaşık 300 milyar dolar olarak hesaplanmıştır. Amy Belasco, "The Cost of Iraq, Afghanistan, and Other Global War on Terror Operations Since 9/11", *CRS Report for Congress*, Congressional Research Service, 29 March 2011, <http://www.fas.org/sgp/crs/natsec/RL33110.pdf>, (Erişim tarihi: 06.01.2013).

²⁰ Navin A. Bapat, *a.g.m.*, s. 222.

misyon için gerekli gördüğü 40.000 kişilik ek asker talebini ret etmiştir. Toplantıdakilere dönerek en az “1 trilyon dolara mal olacak”, “10 yıl süreli”, “uzun soluklu bir ulus inşasında yokum” diyen başkan Afganistan için olabildiğince “açık” ve nihayetinde “çıkış” öngören bir strateji istediğini ifade etmiştir. ABD’nin yeni stratejisinin temel ilkeleri de esas tehdit olarak görülen “El-Kaide örgütünü engelleme, bölüp parçalama, yenme ve ABD ve müttefiklerine karşı tehdit oluşturma kabiliyetini elinden alma”, Afganistan’da da “Taliban’ı Afganlıların kendi kendilerine başa çıkabilecekleri bir seviyeye geriletinceye dek engelleme ve zayıflatma” olarak yeniden belirlemiştir.²¹

Obama yeni Afganistan stratejisine ilişkin açıklamasını 1 Aralık 2009 tarihinde yaparken, konuşmasında bu ülkeye 30.000 ilave asker gönderileceğini, ancak tüm ABD askerî varlığının beklenenden daha kısa bir sürede, 2014 yılında oradan ayrılacağını duyurmuştur.²² İlave asker gönderme kararının gerekçesi de; “Karzai hükûmetini desteklemek”, “El-Kaide ile Taliban’ın Afganistan’daki varlıklarını genişletme girişimlerine engel olmak”, Taliban içerisinde “ılımlıların desteğini alırken, sertlik yanlılarını yenilgiye uğratmak” ve “halk arasında bir düzen tesis etmek” şeklinde sıralanmıştır.²³ Zira El-Kaide örgütünün Afganistan’da yeniden eylemsel taban ve destek bulması Taliban’ın zayıflatılması kadar, merkezî hükûmetin Afgan halkına güvenlik başta olmak üzere devlet olmanın gereği temel hizmetleri sunulabilmesine de bağlıdır.

Daha 2002 yılında Irak Savaşı’nı kastederek “aptalca savaşa” karşı olduğunu belirten, ancak Bush yönetiminin herhangi bir haklı gerekçe olmadan ihmal ettiği Afganistan’a yeni birlikler gönderme sözü veren Obama’nın, bu ülkeden de hemen çıkma üzerine kurulu bir strateji açıklaması ilk bakışta oldukça şaşırtıcı gelebilir. Ancak,

²¹ Bob Woodward, *a.g.e.*, ss. 21-22.

²² Navin A. Bapat, *a.g.m.*, s. 218.

²³ *A.g.m.*, ss. 217-218.

Obama'nın yine o dönemde Bush'un "Irak'taki savaşı sona erdirmeyi reddederek", yani "süresi, maliyeti ve neticesi belirsiz bir işgali sürdürerek bir bakıma teröristlere istediğini verdiği" iddiası Afganistan için yeniden uyarılansa, aslında açıklanan stratejide fazlaca şaşılacak bir durum olmadığı anlaşılacaktır.²⁴

ABD'nin yeni Afganistan stratejisinin uygulamaya dönük detaylarına geçmeden önce, Obama'nın ilgili stratejinin de belirlenmesinde etkili olan, günümüz uluslararası sisteminin yapısı ve işleyişine dair ne tür bir algı içerisinde olduğuna ilişkin bazı ipuçları vermek yerinde olacaktır. Buna göre, Obama bir süredir sistem içerisindeki rejimlerin bazılarını kayda değer bir hızla devirebilen, ancak ayaklanmaları kolayca bastırabilme ya da bozulan hükümetleri tekrar inşa edebilme yeteneğinden giderek uzaklaşan ABD'nin, artık gücünün sınırlarına erişme noktasına geldiğinin farkındadır. Küreselleşmenin jeopolitik alanı yeniden tanımladığı, terörizmden nükleer silahlanmaya oradan da iklim değişimine kadar ulusal sınırların ötesine taşan bir yığın tehdit ürettiği bir dünyada ABD'nin gücü tüm bu tehditleri karşılamaya yetemez. Bu anlamda, ABD'nin Bush döneminde olduğu gibi tek başına çözüm üretip, onu başkalarına empoze edebilmesi nerdeyse imkânsızdır.²⁵ Dahası bu oldukça kompleks dünyada devletlerin hareket alanlarını belirleyebilmeleri ancak başkalarını da dinleyebilmelerine, uluslararası sistem içerisindeki düzenin tesis edilip devamlılığının sağlanması da hep birlikte hareket edebilmeye bağlıdır.²⁶

Ortaya konulan tespitlerden hareketle Obama yönetiminin Afganistan'daki savaşı kazanmaya ya da en azından kaybetmemeye

²⁴ Barack Obama, "The War We Need to Win", Woodrow Wilson Center, 1 August 2007, <http://www.wilsoncenter.org/events/docs/abgmasp0807.pdf>, (Erişim tarihi: 03.01. 2013).

²⁵ James M. Lindsay, "George W. Bush, Barack Obama and the Future of US Global Leadership", *International Affairs*, 2011, Sayı: 87 (4), 765-779, s. 772.

²⁶ Barack Obama, "Renewing American Leadership", *Foreign Affairs*, 2007, Sayı: 84 (4), 2-16, s. 11.

odaklanan yeni stratejisinin uygulamada; savunma, sivil kapasitenin artırılması ve diplomasi olmak üzere üç esas alan üzerine kurulduğunu, her üç alan için de uluslararası çabalara yer verme gayreti içerisinde olduğunu söylemek mümkündür. Bu çerçevede, savunma alanında, Afganistan’da savaşıran Amerikan güçlerini arttırmak, yerel ordu ve polis teşkilatlarını güçlendirmek; sivil kapasitenin inşası bağlamında kalkınma yardımlarına ağırlık vererek temel hizmetlerin sunumu ve alt yapı sorunlarının çözümüne destek vermek; diplomasi alanında ise Pakistan, İran, Rusya ve Orta Asya ülkelerini bölgesel ortak bir güvenlik yaklaşımı etrafında birleştirmeye çalışmak hedeflenmiştir.

Afganistan’a İlişkin Savunma Stratejisi

Obama iktidara geldiğinde Afganistan’a yönelik strateji belirlemesini iki temel tespit üzerinden yapmıştır. Buna göre;

– ABD ve müttefiklerinin Afganistan’da uzun sürecek, yıpratıcı bir silahlı mücadeleyi kazanma olasılıkları oldukça azdır,

– ABD askerî varlığının bu ülkedeki kalış süresi uzadıkça yüklenilen kontra-terör misyonu ile Taliban sonrası Afgan devleti inşası arasındaki çizgi giderek silik hâle gelecektir.

O hâlde, yeni strateji Taliban’ı tüm unsurlarıyla birlikte yok etmek yerine; esas hedef olarak belirlenen El-Kaideyi lider kadrosu ile birlikte ortadan kaldırmak, Taliban tarafından başlatılan direniş hareketini en fazla ihtiyaç duyduğu insan, para ve güvenli bölgeden mahrum bırakarak, yerel unsurların mücadele edebileceği bir seviyeye geriletmek ilkeleri üzerine inşa edilmelidir.²⁷

Söz konusu strateji kapsamında Obama yönetimi, öncelikle Bush döneminde olduğu gibi Afganistan’da bulunan askerî kapasiteyi arttırma yoluna gitmiştir. Bu amaçla 2009 yılında 17.000, 2010 yılı

²⁷ Richard L. Armitage ve Samuel R. Berger, “U.S. Strategy for Pakistan and Afghanistan”, *Independent Task Force Report No. 65*, Council on Foreign Relations, November 2010, <http://www.cfr.org/pakistan/us-strategy-pakistan-afghanistan/p23253>, (Erişim tarihi: 06.01.2013), s. 40.

içerisinde de 30.000 ABD askerinin bölgeye intikali sağlanmıştır.²⁸ Böylece Afganistan'daki muharip asker sayısı 2009 yılı baharından 2010 yılı yaz sonuna kadar toplamda 100.000 rakamını geçerken, ABD Özel Harekât Gücünün kapasitesi de üç kat artırılmıştır.²⁹

Geçmiş dönemden farklı olarak Afganistan'a ardı ardına yapılan asker takviyesi ile aslında ulaşılmak istenen hedef Taliban tarafından yakın süreçte sergilenmeye başlanan başarı momentumunu bir şekilde kırabilmektir. Yeni strateji "kısa sürede olabildiğince çok sayıda askeri çatışma alanına sokarak mücadelenin genel seyrini lehe çevirme, sonra da hızla çatışma alanından geri çekilme" üzerine kuruluydu. Bu stratejinin başarılı olup olamayacağının da kısa sürede anlaşılacağı öngörülmekteydi. Zira söz konusu strateji ile gerçekleştirilmek istenen Taliban'ı tam anlamıyla yenilgiye uğratmak değil, Afgan hükûmeti ile güvenlik güçlerine bölgeye hâkim olabilmeleri için zaman ve alan kazandırmaktı.³⁰ Bu amaçla Taliban'ın ve isyancıların ülkenin güneyinde bulunan ve nüfus yoğunluğunun yüksek olduğu Kandahar gibi şehirlerden ve Helmand nehri civarından uzaklaştırılması örgütün bölgede yeniden güç kazanmasının önüne geçmek için yeterliydi.³¹

Ancak, Obama savaşın yalnızca ABD askerleri ile kazanılamayacağını bilincinde olarak Afgan güvenlik güçlerinin

²⁸ "Obama Orders 17,000 U.S. Troops to Afghanistan", *Reuters*, 18 February 2009, <http://uk.reuters.com/article/2009/02/18/us-usa-afghan-troops-idUKTRE51G6F920090218>, (Erişim tarihi: 09.01.2013); "Obama to Send 30,000 More US Troops to Afghanistan", *BBC News*, 02 December 2009, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/8388939.stm>, (Erişim tarihi: 09.01.2013).

²⁹ Richard L. Armitage ve Samuel R. Berger, *a.g.m.*, s. 41; "Special Operations Triple in Afghanistan-McChrystal", *The New York Times*, 10 June 2010, <http://www.nytimes.com/reuters/2010/06/10/world/international-uk-afghanistan-usa-forces.html?ref=world>, (Erişim tarihi: 09.01.2013).

³⁰ David Jackson, "Obama's Surge in Afghanistan Ends", *USA Today*, 21 September 2012, <http://content.usatoday.com/communities/theoval/post/2012/09/21/obamas-surge-in-afghanistan-ends/70000832/1#USVliKVUE2s>, (Erişim tarihi: 19.01.2013).

³¹ Gordon Lubold, "The Surge in Afghanistan Ends", *Foreign Policy*, 14 September 2012, http://www.foreignpolicy.com/articles/2012/09/14/the_surge_in_afghanistan_ends, (Erişim tarihi: 19.01.2013).

sayısını ve kapasitesini de artırmayı, böylece Taliban karşısında yerli muharip unsurları geliştirmeyi hedeflemiştir. Bu çerçevede Afgan güvenlik güçlerini eğitmek amacıyla 4.000 Amerikan askerinin Afganistan'a gönderilmesi kararlaştırılmış, Ocak 2009'da 80.000 olarak hesaplanan Afgan ordusunun 2011'e kadar 189.000'e, 73.000 olarak hesaplanan Afgan polis gücünün de 148.000'e çıkartılması planlanmıştır. Afgan güvenlik güçlerinin toplamı için öngörülen rakam daha sonra revize edilerek 2013 Şubat'ı için 352.000 olarak değiştirilmiştir.³² Hedeflenen rakamlar için ABD tarafından harcanan miktar 2012 itibarıyla yaklaşık 50 milyar doları geçmiştir.³³ Temmuz 2010'dan itibaren de Taliban karşıtı muharip güçlerin sayısını hızla arttırmak üzere NATO yetkilileri, Afgan hükümeti ile yerel savunma gücü oluşturulması ve bu yapının içişleri bakanlığının otoritesi altında eğitilmesi, örgütlenmesi ve silahlandırılması konusunda anlaşmaya varmıştır.³⁴

Obama dönemi Afgan stratejisinin bir diğer ayağını da ABD Merkezî Haber Alma Teşkilatı (CIA) tarafından İnsansız Hava

³² NATO/ISAF, *Afghan National Security Forces (ANSF): Training and Development*, Media Backgrounder, December 2012, http://www.nato.int/nato_static/assets/pdf/pdf_2012_12/201212205_121205-ansf-backgrounder-en.pdf, (Erişim tarihi: 19.01.2013). Afgan güvenlik güçlerinin sayısal olarak artırılmasına yönelik hedefler büyük oranda gerçekleşmiş olmakla birlikte, özellikle personelin nitelikleri ve teşkilatın yapısı itibarıyla güvenlik güçleri 2014 sonrası kamu düzenini tesis edebilecek, suçları önleyecek ve Afgan vatandaşlarını koruyabilecek etkin bir yapıya sahip olmaktan oldukça uzaktır. Bu konuda polis gücünün mevcut durumu ve yetersizlikleri hakkındaki detaylı bir rapor için bkz., Donald J. Planty ve Robert M. Perito, "Police Transition in Afghanistan", *Special Report*, United States Institute of Peace, February 2013, <http://www.usip.org/files/resources/SR322.pdf>, (Erişim tarihi: 01.02.2013).

³³ Greg Rosalsky, "As Afghan Security Forces Training Flounders, Pentagon Alters Progress Levels, Hearing Testimony Shows", *Huffington Post*, 27 July 2012, http://www.huffingtonpost.com/2012/07/25/afghan-security-forces-training_n_1703000.html, (Erişim tarihi: 19.01.2013).

³⁴ Alissa J. Rubin, "Afghans to Form Local Forces to Fight Taliban", *The New York Times*, 14 July 2010, http://www.nytimes.com/2010/07/15/world/asia/15afghan.html?pagewanted=all&_r=0, (Erişim tarihi: 08.01.2013).

Araçlarıyla (İHA) gerçekleştirilen saldırılar ile gizli kontra-terör operasyonları oluşturmuştur. İHA'ların Afganistan'a intikali en başta müttefik güçlerin istihbarat ihtiyacını karşılamak ve daha çok savunma nitelikli operasyonlara yardımcı olmak üzere gerçekleştirilmiştir. Ancak zamanla yüksek teknoloji ürünü bu araçların aynı zamanda Taliban ile El-Kaide'nin Afganistan'daki hareketliliğini sınırlandırmak, her iki örgütün lider kadrosunu ortadan kaldırmak ya da en azından belirli bir bölgede kalmaya mecbur etmek için de etkin olarak kullanılacakları ortaya çıkmıştır. O andan itibaren de İHA'ların gerek bölgedeki sayıları, gerekse etkinlikleri her geçen gün hızla artmıştır. ABD hava kuvvetlerinin açıkladığı verilere göre Afganistan'da kullanılan İHA sayısı 2012 yılında bir önceki yıla göre iki kat artış gösterirken, 2009 yılında İHA tarafından Afganistan topraklarına atılan bomba sayısı 255'e, 2010'da 278'e, 2011'de 294'e ve 2012 yılın ilk 8 ayında ise 333'e tırmanmıştır.³⁵

Ancak, İHA'ların kullanımı tam anlamıyla sorunsuz olmamış, yürütülen operasyonlar sırasında sivil kayıpların yaşanması ve sınırları içerisinde faaliyet yürütülen ülkenin egemenlik haklarının ihlal edilmesi gibi konular, başta Pakistan olmak üzere bölge ülkeleri ile ABD arasında sorunların yaşanmasına neden olmuştur. Yine de, 2012 yılı itibarıyla son 10 yılda İHA kullanılan operasyonlarda ölü ele geçirilen El-Kaide mensubu sayısının 3.000 kişiyi geçmesi³⁶, dahası

³⁵ Noah Shachtman, "Military Stats Reveal Epicenter of U.S. Drone War", *Wired Magazine*, 11 September 2012, <http://www.wired.com/dangerroom/2012/11/drones-afghan-air-war/>, (Erişim tarihi: 28.01.2013); Beth Stebner, "Revealed: U.S. Carried Out 333 Drone Strikes in Afghanistan This Year Alone - More Than the Entire Drone Strikes in Pakistan Over the Past Eight Years Combined", *Daily Mail*, 21 December 2012, <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2251418/Revealed-U-S-carried-333-drone-strikes-Afghanistan-year--entire-drone-strikes-Pakistan-past-years-COMBINED.html>, (Erişim tarihi: 28.01.2013).

³⁶ Greg Miller, "Plan for Hunting Terrorists Signals U.S. Intends to Keep Adding Names to Kill Lists", *The Washington Post*, 23 October 2012, http://articles.washingtonpost.com/2012-10-23/world/35500278_1_drone-campaign-obama-administration-matrix, (Erişim tarihi: 06.01.2013).

sivil kayıplarda da yaklaşık %50 oranında düşüşler gözlemlenmesi³⁷ operasyonlara hız kesmeden devam edilmesi bakımından yeterli birer etken olmuştur.

Diğer taraftan ABD Başkanı Bush 11 Eylül saldırılarının hemen ardından “9. Ulusal Güvenlik Başkanlık Direktif”ini imzalayarak, o tarihten itibaren ülkesinin istihbarat ve askerî unsurları tarafından yürütülecek gizli kontra-terör operasyonlarının önünü açmıştır.³⁸ Söz konusu operasyonların hukuki zeminini ise ABD Senatosu’nun Taliban ve El-Kaide örgütü üyeleri ile onlara yardım/yataklık edenlere karşı askerî güç kullanımı da dâhil olmak üzere her türlü önlemin alınması için ABD Başkanı’nı yetkilendiren “Authorization for the Use of Military Force-AUMF” yasasını kabul etmesi oluşturmuştur. ABD ordusu içerisinde Ortak Özel Operasyonlar Merkezi (Joint Special Operations Command-JSOC) tarafından gerçekleştirilen bu operasyonlar daha çok “yakala ve öldür” faaliyetleri olarak yürütülmüştür. 11 Eylül’den sonra özel birliklerin sayısı üç kat artarken, Obama’nın başkanlığı döneminde Afganistan’da gerçekleştirilen operasyon sayısı 2009’da 675’ten, 2011 yılında 2.200’e çıkmıştır.³⁹ İlgili operasyonların en üst noktasını ise 2011 Mayıs’ında El-Kaide lideri Usame bin Ladin’in ABD Deniz Kuvvetlerine bağlı özel bir birlik tarafından ölü olarak ele geçirilmesi oluşturmuştur.

Yine de, insansız hava araçları ile yürütülen operasyonlarda olduğu gibi, “yakala ve öldür” faaliyeti bağlamındaki gizli kontra-terör operasyonlarına karşı da zaman içerisinde; gerek operasyonların yapılış şekli, gerekse sivil kayıpların yaşanması, hatta operasyon yürütülen ülkenin izninin alınmaması ya da haber verilmemesi gibi

³⁷ “US Drone Strikes in Afghanistan Rose Sharply Last Year, UN Reports”, *The Guardian*, 19 February 2013, <http://www.guardian.co.uk/world/2013/feb/19/us-drone-strikes-afghanistan-un-report>, (Erişim tarihi: 21.02.2013).

³⁸ “U.S. anti-terror Covert Ops”, *Center for Research on Globalization*, 18 November 2008, <http://www.globalresearch.ca/u-s-anti-terror-covert-ops/11015>, (Erişim tarihi: 17.01.2013).

³⁹ Jonathan Masters, “Targeted Killings”, *Council on Foreign Relations*, 08 February 2013, <http://www.cfr.org/counterterrorism/targeted-killings/p9627>, (Erişim tarihi: 21.02.2013).

gerekçelerle hukuka aykırılık ve egemenlik ihlali gibi karşıt iddialar öne sürülmeye başlanmıştır.⁴⁰ Özellikle de ABD'nin “nerede ve hangi zaman diliminde olursa olsun öldürme” ilkesinin başka devletler tarafından da uygulanmasının uluslararası sistem içerisinde önemli bir kaosa yol açabileceği yönündeki eleştiriler giderek artmıştır. Ancak ABD istihbaratı tarafından tehdit olarak tanımlanan 30 El-Kaide liderinden 20'sinin 2011 yılında ortadan kaldırılması izlenen stratejinin başarılı olduğunun delili olarak gösterilmiştir.⁴¹

Afganistan'da Sivil Kapasitenin İnşası

Afganistan'a yönelik savunma stratejisinin tek başına güvenlik önlemleri olarak başarılı olamayacağı, Afgan hükümetince çeşitli alanlarda temel hizmetler sunma kapasitesi kazanılmadan terör örgütlerinin bölgedeki etkinliklerini kaybetmeyeceğini düşünen Obama yönetimi sivil alanda da yeni politikalar geliştirilmesi gereği üzerinde durmuştur. Bu amaçla öncelikle Afganistan'da sivil kapasiteyi artıracak, özellikle yerel düzeyde temel altyapıyı tesis edecek kurumların ve sistemlerin geliştirilmesine yardımcı olacak yerel uzman kadrolarının artırılması yoluna gidilmiştir. Ekonomiyi uyuşturucu tekelden kurtarmak ve bölge halkına alternatif gelir kaynakları sağlayabilecek bir zemin oluşturmak üzere de bölgeye çok sayıda tarım

⁴⁰ James Cavallaro ve diğerleri, “Living Under Drones_Death, Injury and Trauma to Civilians from US Drone Practices in Pakistan”, *Special Report*, International Human Rights and Conflict Resolution Clinic (Stanford Law School) and Global Justice Clinic (NYU School of Law), September, 2012, <http://livingunderdrones.org/report/>, (Erişim tarihi: 11.02.2013), pp. 2-3; David Kilcullen ve Andrew McDonald Exum, “Death From Above, Outrage Down Below”, *The New York Times*, 16 May 2009, <http://www.nytimes.com/2009/05/17/opinion/17exum.html?pagewanted=all>, (Erişim tarihi: 11.02.2013).

⁴¹ “Remarks by President Obama in Address to the Nation from Afghanistan”, *The White House Office of the Press Secretary*, 01 May 2012, <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2012/05/01/remarks-president-address-nation-afghanistan>, (Erişim tarihi: 11.02.2013); “Two-thirds of top Qaeda Leaders 'Removed' Since 2009 -Obama Aide”, *The Chicago Tribune*, 18 December 2012, http://articles.chicagotribune.com/2012-12-18/news/sns-rt-usa-qaedaofficial1e8nidh9-20121218_1_al-qaeda-core-obama-aide-osama-bin-laden, (Erişim tarihi: 11.02.2013).

uzmanı, eğitici ve mühendis gönderilmesi kararlaştırılmıştır. Böylece Ocak 2009'dan itibaren Afganistan'da bulunan sivil sayısı 3 katına çıkarak 992 rakamına ulaşmış, özellikle de başkent Kabil dışında konuşlandırılan personel sayısı 4 kat artış göstermiştir.⁴²

Diğer taraftan, uluslararası toplumu temsilen Birleşmiş Milletler başta olmak üzere, uluslararası kuruluşların ve hükümet dışı organizasyonların Afganistan'ın yeniden imarı ve ihtiyaç duyulan reformların yapılabilmesi sürecine daha aktif katılmaları teşvik edilmiştir. Bu amaçla Dışişleri Bakanı Hillary Clinton tarafından 70 ülkeden Afganistan'a 2015 yılına kadar yaklaşık 16 milyar \$ yardım yapılacağı sözü alınmıştır.⁴³ Ayrıca, Afganistan için doğrudan bütçe desteği, kalkınma yardımı, altyapı yatırımları, teknik yardım gibi başlıklar altında değerlendirilebilecek ekonomik yardımlar öngörülmüştür. Örneğin, 2009-2010 mali yılında Afgan halkının yaklaşık % 80'inin geçimini sağladığı tarım sektörüne yapılan yardım miktarı 2,6 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir.⁴⁴ 2012 yılında yürürlüğe giren "Afganistan ve ABD Sürekli Stratejik Ortaklık Antlaşması" kapsamında da ABD'nin mali ve idari yardım, ekonomik ve sosyal gelişme, kurumsallaşma, bölgesel iş birliği ve güvenlik alanları başta olmak üzere Afganistan'ın geleceği üzerinde oynayacağı rol de belirli yasal esaslara bağlanmıştır.⁴⁵

El-Kaide ve Taliban gibi örgütlerin oluşumuna zemin hazırlayan, bu örgütlere meşruiyet sağlayan faktörler yok edilmeden

⁴² U.S. Department of Defense, "Report on Progress toward Security and Stability in Afghanistan", *Report to Congress*, Government Printing Office, Washington DC, April 2010, http://www.defense.gov/pubs/pdfs/Report_Final_SecDef_04_26_10.pdf, ss. 8-9, (Erişim tarihi: 12.01.2013).

⁴³ Scott Paulson, "President Obama Wants to Extend Billions of Dollars in Aid to Afghanistan", *Examiner*, 07 July 2012, <http://www.examiner.com/article/president-obama-to-extend-billions-of-dollars-aid-to-afghanistan>, (Erişim tarihi: 14.02.2013).

⁴⁴ Richard L. Armitage ve Samuel R. Berger, *a.g.m.*, s. 41.

⁴⁵ "Fact Sheet: The U.S.-Afghanistan Strategic Partnership Agreement", *The White House Office of the Press Secretary*, 01 May 2012, <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2012/05/01/fact-sheet-us-afghanistan-strategic-partnership-agreement>, (Erişim tarihi: 13.01.2013).

bir düzen kurmanın neredeyse imkânsız olacağı bilinciyle Obama yönetimi, Afganistan'daki mevcut yönetimin başta sivil kapasiteyi tesis edip, temel hizmetleri sunma ve kalkınma konularında olmak üzere hemen hemen her alanda halk desteğini de arkasına alması gerektiği düşüncesinde olmuştur. Bu bağlamda, yalnızca Karzai hükûmetinin değil, Afganistan'a yönelik icraatları bakımından ABD yönetiminin de hesap verebilirliğinin gerektiği kabul edilmiştir. Ancak, Afgan devlet yönetiminde yolsuzluk ve rüşvetin giderek yaygınlaşması, hizmetlerin adam kayırma (nepotizm) eksenli sunulması, yapılan yardımların büyük oranda hedef kitle yerine hükûmet çevrelerine yakın kesimlere dağıtılıyor olması ve bu nedenle Afgan halkının Karzai hükûmetine yönelik güvenini büyük oranda kaybetmesi, ABD'yi farklı iktidar alternatifleri aramaya yönlendirmiştir. Öyle ki bazı basın organları ABD'nin Karzai'yi baypas etmek üzere Afganistan'da bir başbakan görevlendireceğine dair haberler yayımlamaya başlamıştır.⁴⁶

2010 yılı Mart ayında Obama'nın Afganistan'ı ziyareti sırasında Karzai'ye halkının kendi idaresinden rahatsız olduğunu açık açık bildirmesi ve rahatsızlık duyulan alanlarda söz verildiği gibi ciddi adımlar atılması gerektiği mesajını iletmesinin ardından iki ülke arasındaki ilişkiler bir ara iyice gerilmiştir. Hatta, o tarihten itibaren Karzai yaptığı bir seri basın açıklamasıyla; "Batı'yı Afganistan'ın içişlerine karışmakla itham etmiş, 2009 yılında gerçekleştirilen başkanlık seçimleri sırasında yaşanan sahte oy skandalının ardında Batılı ülkelerin olduğu" suçlamasında bulunarak gerekirse "Taliban'a katılabileceği" imasında bulunmuştur. Mayıs 2010'da Karzai'nin Washington'u ziyareti sırasında ortam yatıştırılarak "iki olgun devletin zaman zaman bu türden farklı görüşler içerisinde olabilecekleri" mesajı verilmiştir.⁴⁷

⁴⁶ Julian Borger, "US Will Appoint Afghan 'Prime Minister' to Bypass Hamid Karzai", *The Guardian*, 22 March 2009, <http://www.guardian.co.uk/world/2009/mar/22/us-afghan-plan-to-bypass-karzai>, (Erişim tarihi: 13.02.2013).

⁴⁷ Corey Flintoff, "Can Obama And Karzai Mend U.S.-Afghan Relations?", *NPR*, 11 May 2010, <http://www.npr.org/templates/story/story.php?storyId=126742141>, (Erişim tarihi: 13.02.2013).

Diplomasi

Henüz seçim kampanyası sırasında yaptığı konuşmalar dikkate alındığında Obama'nın, ülkesinin küreselleşmenin neden olduğu yeni tehdit unsurları ile tek başına mücadele etmesinin oldukça zor olduğu düşüncesini taşıdığı görülecektir. Bu bağlamda, ABD'nin belki de her zamankinden daha güçlü olduğu bir dönem de dahi, geçmişte olduğundan farklı olarak diğer aktörleri, özellikle de ortağı olarak kabul ettiklerini kendisinin belirlediği bir hedefe zorlamak yerine, birlikte hareket etmeye ikna etmesi gerekecektir.⁴⁸ Diğer bir ifadeyle, ABD'nin hedeflerine daha rahat ulaşabilmesi ve çıkarlarını koruyabilmesi adına diplomasiye işlerlik kazandırılmalıdır ki bu düşmanla konuşmak anlamına gelse dahi yerine getirilmesi gereken bir dış politika ilkesi olmalıdır.⁴⁹

Obama'nın ifade edilen dünya görüşü Afganistan sorununa uyarlandığında ise; uluslararası niteliği öne çıkmış sorunların çözümünde olabildiğince bireysellikten uzak hareket etme ve çıkarları çözüm üzerinde birleşen hemen hemen tüm bölgesel ve uluslararası aktörleri bir araya getirme gayretinde olma gibi bir sonuç ortaya çıkmaktadır. Söz konusu tespitten ve diplomasi çerçevesinde herkesle görüşülebileceği inancından hareketle Obama yönetimi; bir taraftan Afganistan'da Taliban'a kapı açma yolunu seçmiş, diğer taraftan da uluslararası aktörler arasında Afganistan'a yönelik ortak bir anlayış birliği geliştirme hedefini gütmüştür. Ayrıca, önceki yönetimin tek taraflılık politikasından farklı olarak Pakistan, İran ve Orta Asya Cumhuriyetleri gibi komşu ülkeleri de çözüm arayışına dâhil eden daha bölgesel bir yaklaşım geliştirmeye çalışmıştır.

Diplomasiye işlerlik kazandırma hedefi yerelden başlamak üzere ele alındığında, öncelikle Afganistan müdahalesinin en başlarında ciddi yaralar alan Taliban'ın süreç içerisinde tekrar toparlanmasının,

⁴⁸ James M. Lindsay, *a.g.m.*, s. 772.

⁴⁹ David Plouffe, *The Audacity to Win: The Inside Story and Lessons of Barack Obama's Historic Victory*, Viking, New York, 2009, ss. 84–86.

“Talibansız bir Afganistan” seçeneğini devre dışı bıraktığını söylemek mümkündür. Yine Obama'nın başkanlığı döneminde ABD'nin Afganistan sorununu tarafların tümünü masaya oturarak ve ortak bir anlaşma zemini arayarak çözmeye tercihinde bulunması, Taliban'la bağlantı kurma gayretlerini geçmişte olmadığı kadar arttırmıştır. Aslında bu türden gayretler bir yönüyle de farklı unsurlardan oluşan Taliban güçleri arasından “ılımlıları” ABD saflarına çekebilme, “radikalleri” marjinalize edebilme, böylece düşmanı bölüp en nihayetinde direniş hareketini çözmeyi hedeflemiştir. Ancak Irak'ta muhalif Sünnileri sisteme dâhil etmekte başarılı olan böylesine bir politikanın Afganistan'da ne derece başarılı olduğu/olacağı konusu hâlâ tartışmalıdır.⁵⁰

Diğer taraftan, Afganistan'dan çıkış stratejilerinin ciddi bir şekilde değerlendirilmeye başlanması, Taliban'ın bir şekilde bu ülkedeki siyasi sisteme entegre edilmesi gibi bir gereksinimi ortaya çıkarmıştır. Bu bağlamda ABD, Taliban'ın ılımlı unsurlarının Karzai hükûmetiyle oluşturacağı bir koalisyon hükûmetini muhtemel bir seçenek olarak değerlendirmek durumunda kalmıştır. Koalisyona verilecek zımni bir onay için de Taliban'ın El-Kaide gibi küresel terör unsurlarıyla irtibatını koparması ve onlara destek vermekten kaçınması şartı koşulmuştur.⁵¹

Diplomasiye işlerlik kazandırma hedefi, bölgesel bir yaklaşım geliştirme kapsamında değerlendirildiğinde ise, Obama yönetiminin sorunun sadece Afganistan'a odaklanarak çözülemeyeceğinin farkına vararak, yeni stratejiyi Afganistan'ı Pakistan ile birbirine bağlar

⁵⁰ Bu politikayı desteklemekle birlikte sürecin önündeki zorluklara henüz politikanın yeni şekillenmeye başladığı günlerde son derece isabetle işaret eden bir değerlendirme için bkz., Fotini Christia ve Michael Semple, “Flipping the Taliban: How to Win in Afghanistan”, *Foreign Affairs*, 2009, Sayı: 88 (4), 34-45, <http://www.foreignaffairs.com/articles/65151/fotini-christia-and-michael-semble/flipping-the-taliban>, (Erişim tarihi: 14.02.2013).

⁵¹ John T. Bennett, “President Obama Goes All In on The Taliban”, *US News*, 02 May 2012, <http://www.usnews.com/news/articles/2012/05/02/president-obama-goes-all-in-on-the-taliban>, (Erişim tarihi: 14.02.2013).

nitelikte geliştirme gayretine girdiğini söylemek mümkündür. Nitekim, Obama iktidara geldiğinde, Pakistan sonucu nasıl şekilleneceği belli olmayan bir askerî idareden sivilleşmeye geçiş sürecinin içerisinde. Günlük hayatın içerisinde neredeyse her gün rastlanan terörist saldırılar ve militarist müdahaleler, halkın kendi devletinin ülke sınırları içerisinde yeniden egemenlik tesis edip edemeyeceği konusundaki şüphelerini derinleştirmektedir. Taliban güçleri Pakistan sınır bölgelerinde iyice konuşlanmakla kalmamış, ülke giderek artan oranda Taliban ya da Taliban zihniyetindeki radikal grupların etkisi altına girmektedir. Yine ABD Genelkurmay Başkanı Mike Mullen'in ifadesiyle, Pakistan devlet yönetimi içerisinde, özellikle de istihbarat servis ile güvenlik güçleri arasından bazı unsurlar Taliban ile bağlantılı radikal unsurları desteklemektedir.⁵² O hâlde Afganistan'ın geleceğini Pakistan'dan ayrı olarak düşünmek mümkün değildir.⁵³

Ortaya konan bu anlayışla beraber hem Obama yönetimi, hem de kongre Pakistan'la stratejik ortaklık kapsamındaki taahhütlerini başta güvenlik ve direnişe karşı mücadele edebilme kapasitesi olmak üzere, demokrasinin konsolidasyonu, yoksulluğun azaltılması, bölgesel istikrarın sağlanması gibi çeşitli ekonomik ve politik hedeflerle yenilemiştir. Stratejik diyalog konsepti kapsamında hem hükûmet, hem de ordu ile aktif bir angajman hedeflenmiş, bu bağlamda Ekim 2009'da Kongre'de "Pakistan'la Geliştirilmiş Ortaklık Yasası" kabul edilerek

⁵² "Mullen: Pakistan's ISI Spy Agency has 'Militant Links'", *BBC News*, 21 April 2011, <http://www.bbc.co.uk/news/world-south-asia-13153538>, (Erişim tarihi: 14.02.2013).

⁵³ "Af-Pak strateji" olarak bilinen bu yaklaşım Obama tarafından ilk olarak 27 Mart 2009'da açıklandı. Bkz., "Remarks by the President on a New Strategy for Afghanistan and Pakistan", *The White House Office of Press Secretary*, 27 March 2009, http://www.whitehouse.gov/the_press_office/Remarks-by-the-President-on-a-New-Strategy-for-Afghanistan-and-Pakistan, (Erişim tarihi: 14.02.2013). Bu stratejinin temellerini ortaya koyan ve Obama'nın konuşmasıyla aynı gün yayımlanan Bakanlıklararası Çalışma Kurulu raporu için bkz., "White Paper of the Interagency Policy Group's Report on U.S. Policy toward Afghanistan and Pakistan", 27 March 2009, http://www.whitehouse.gov/assets/documents/Afghanistan-Pakistan_White_Paper.pdf, (Erişim tarihi: 14.02.2013).

gelecek 5 yılda askerî nitelikli olmayan 7,5 milyar \$ bir yardım yapılması öngörülmüştür. Hillary Clinton'ın 2010 yılında İslamabat'ı ziyareti sırasında da Pakistan'a yönelik doğrudan bütçe desteği, enerji, sağlık ve finans başta olmak üzere kalkınma yardımı, altyapı yatırımları ve teknik yardım gibi başlıklar altında yeni yardım paketleri öngörülmüş, bu paketler sel afeti sonrasında yeniden gözden geçirilmek durumunda kalmıştır.⁵⁴ Afganistan ve Pakistan'ın geleceğinin birbiriyle bağlantılı değerlendirildiğinin somut bir göstergesi olarak da Richard Hoolbroke, ABD'nin iki ülkeden sorumlu özel temsilcisi olarak atanmıştır.

Diğer yandan, Afgan sorununun çözümü bakımından diplomasiye uluslararası alanda işlerlik kazandırmak üzere Obama yönetimi, dünya kamuoyunu Afganistan'daki mücadelenin salt ABD çıkarları ekseninde sürdürülen bir savaş olmadığı konusunda ikna çabasına girmiştir. Bu bağlamda, Afganistan'daki yerleşik terör unsurlarının başkalarına da saldırdığını hatırlatarak, birlikte hareket etme konusunda ortak bir anlayış geliştirme vurgusu yapmıştır. Bush'un tepeden bakan tavrına karşılık Obama'nın muhatapları ile eşit şartlarda iş birliği önermesi ise geçmiş dönemden farklı olumlu bir havanın oluşmasına yardım etmiştir. Söz konusu anlayış ile birlikte başta Rusya, Çin ve İran olmak üzere ABD'nin giderek "Afganistan bataklığına" saplanıp kalmasını heyecanla izleyen ve bölgeye yakınlıklarına rağmen askerî güç takviyesinde bulunmayan ülkeler dahi, 2014 yılında gerçekleşecek geri çekilme tarihi yaklaştıkça bir şeyler yapma gereğini hissetmeye başlamışlardır.⁵⁵ Başta Çin olmak üzere, Afganistan'ın yeniden inşasından ve sahip olduğu

⁵⁴ Richard L. Armitage ve Samuel R. Berger, *a.g.m.*, s. 36.

⁵⁵ Amie Ferris-Rotman, "Russia Vying for Afghan Relationship amid Pullout", *Reuters*, 16 May 2011, <http://www.reuters.com/article/2011/05/16/russia-afghanistan-security-idAFLDE7360QY20110516?sp=true>, (Erişim tarihi: 16.02.2013); Karen De Young, "Neighboring Countries Ponder a post-occupation Afghanistan", *Washington Post*, 04 October 2010, <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2010/11/04/AR2010110406990.html>, (Erişim tarihi: 16.02.2013).

zenginliklerden pay alma niyeti taşıyan ülkeler de henüz güvenlik sorunu tamamıyla çözümlenmemiş olmasına rağmen oldukça yüksek maliyetli yatırımlara başlamışlardır.⁵⁶

Sonuç

Obama dönemi Afganistan stratejisini (Bush+), (Bush-), (anti-Bush+) ya da (anti-Bush-) tanımlamalarından hangisinin daha doğru olacağı sorgulamasını yapmak üzere ele alınan bu çalışmada, yeni başkanın stratejisinin savunma, sivil kapasiteyi artırma ve diplomasi olmak üzere üç esas üzerine kurulu olduğu tespit edilmiş ve bu esasların analizi neticesinde de;

Obama dönemi savunma stratejisinin hedef ve kullanılan yöntem bakımından aslında Bush döneminden fazlaca ayrılmadığı, geçmiş dönemden farklı olarak uygulanan tırmandırma stratejisine daha çok mücadelenin seyrini olabildiğince kısa sürede ABD ve müttefiklerinin lehine çevirmek, muharip güçleri ekonomik gerekçelerle kısa sürede geri çekebilmek üzere başvurulduğu görülmüştür. Yine farklılık olarak nitelendirilebilecek diğer bir ayrıntı, Obama'nın Bush'un aksine ülkesinin hedefini; Afganistan'ın El-Kaide için güvenli bir alan olmamasının ve Afganistan'dan ABD'ye ve müttefiklerine saldırı yapılmamasının sağlanması olarak açıkça ifade etmesi olmuştur.

Birbirini takip eden iki başkanın Afganistan stratejilerini ayırtıran belki de en önemli unsurlardan biri, Obama'nın sorunu tek başına silahlı mücadele ile çözmenin mümkün olmadığını farkına vararak ülkedeki sivil kapasiteyi artırma girişimleri olmuştur. Söz konusu girişimle öncelikle yerel unsurların, yani Afgan halkının kendi yaşam alanını kontrol etmesinin sağlanması, daha sonra da ülkesinin geleceğinde söz sahibi olabilmesi hedeflenmiştir.

İki başkanlık dönemini ayırtıran diğer bir uygulama diplomasi alanında ortaya çıkmış, Obama sadece farklı ülkelerden savaşan

⁵⁶ R. C. Camphausen, "The Spoils of War: China in Afghanistan", *Digital Journal*, 30 December 2009, <http://digitaljournal.com/article/284717>, (Erişim tarihi: 16.02.2013).

unsurları bir araya toplama çabasında olmamış, mevcut Afgan hükûmeti, Taliban dâhil yerel otoriteler, bölge ülkeleri ve uluslararası ortaklar ile uzlaşma yolunu seçmiştir.

Tüm bu verilerin ışığında Obama dönemi Afganistan politikasını (Bush+) ve (anti-Bush+)’nın bir karışımı olarak ifade etmek doğru olacaktır. Diğer bir deyişle Obama dönemi Afganistan politikasının Bush dönemi ile kıyaslandığında kısmen birbiriyle örtüşen, kısmen de farklılaşan boyutlara sahip olduğu, ancak belli ölçülerde daha başarılı bir sonuç ürettiği görülmektedir. Obama dönemi stratejisinin Bush stratejisinin ABD çıkarlarına hizmet ettiğini düşündüğü boyutları devam ettirdiğini, hatta genişleterek daha etkin kıldığını, ABD çıkarlarına zarar verdiği düşünülen noktalarda ise daha farklı ancak kısmen sonuç alıcı bir strateji izlendiğini söylemek mümkündür

Summary

Just days after Barak Obama’s election victory of 2008, the initial expectation of many has been that his foreign policy would almost absolutely differ from Bush’s, his predecessor. There were ample reasons to believe so since the forthcoming president had set for himself the principles of committing to peace over preventive war, thus restoring USA’s failing image, interacting with regimes that had been deemed problematic over using force to change them, resetting relations with the Russians and laying down the foundations for improved relations with the Arabs, policies all of which seemed in complete contrast to previous period.

However, as the days passed and Obama reached his second term in presidency, the question of whether US foreign policy has been one of continuity or change has lingered. One the foremost contested foreign policy areas in that respect has been the US strategy in Afghanistan, a subject that has often come up the problem of terror. On one hand, some experts have argued that irrespective of the trivial differences emerging from time to time, the US strategy in Afghanistan has more or less overlapped during the final two presidential periods.

Meanwhile others have maintained that in essence both presidential periods have been completely different from each other including the strategy adopted and implementation.

All things aside, any attempt to understand the continuity and change dilemma in US foreign policy has to take into consideration such conditions that had been besetting the country leading up to the Obama's election victory as well as his pre-election preferences. So much so a historical background check would reveal that pragmatism rather than choice has been the key concept in Obama's Afghan strategy, since having inherited an extremely negative legacy from the previous administration, he almost had no choice but to regain control in that country by implementing a "surge policy".

Having to increase US armed forces to a point where members of al-Qaeda and Taliban are forced to retreat from the most populous areas of Afghanistan, the apparent objective of surge policy was to eliminate any potential threat that may be forthcoming against the US and its interests and pave the way for a legitimate government in Afghan. Despite resembling Bush's strategy at a certain degree due to the emphasis made on fighting, surge policy for the very first time put withdrawal of combatant US forces from Afghanistan as the next step in the strategy.

Another area where the strategies of both presidents appeared to differ from each other has been the realization of Obama in the futility of believing that the conflict may be resolved purely by military means. Henceforth, he tried to strengthen the civil capacity in Afghanistan by increasing foreign aid and employing more and more civilians in the field. Such attempts have generally been directed towards assisting the local populace regaining control of their daily lives and the future of their country.

A final topic where Obama's strategy has differed from his predecessor seems to have been in the area of diplomacy, as compromise and reconciliation have been among the key concepts employed for bringing together all the parties that had a stake in the Afghan conflict. Going beyond the mere attempts to pool together

warring forces from the international community, this policy has been extended to the existing Afghan government, elements within Taliban, regional actors and international partners.

In view of all these, it is possible to argue that in some respects Obama's Afghanistan strategy resembles Bush's while differing from it time to time and producing better results for the US.

Kaynakça

Kitaplar:

INDYK Martin S., LIEBERTHAL Kenneth G. ve O'HANLON Michael E., *Bending History: Barack Obama's Foreign Policy*, Brookings Institution Press, Washington DC, 2012.

MANN James, *The Obamians: The Struggle inside the White House to Redefine American Power*, Viking, New York, 2012.

PLOUFFE David, *The Audacity to Win: The Inside Story and Lessons of Barack Obama's Historic Victory*, Viking, New York, 2009.

SANGER David E., *Confront and Conceal: Obama's Secret Wars and Surprising Use of American Power*, Crown, New York, 2012.

SINGH Robert, *Barack Obama's post-American Foreign Policy: The Limits of Engagement*, Bloomsbury Academic, London ve New York, 2012.

WOODWARD Bob, *Obama's Wars*, Simon & Schuster, Washington, DC, 2010.

Makaleler:

BAPAT Navin A., "A Game Theoretic Analysis of the Afghan Surge", *Foreign Policy Analysis*, 2010, Sayı: 6 (3), 217-236.

HALPER Stefan, "President Obama at mid-term", *International Affairs*, 2011, Sayı: 87 (1), 1-11.

LINDSAY James M., "George W. Bush, Barack Obama and the Future of US Global Leadership", *International Affairs*, 2011, Sayı: 87 (4), 765-779.

MILNE David, “Pragmatism or What? The Future of US Foreign Policy”, *International Affairs*, 2012, Sayı: 88 (5), 935-951.

OBAMA Barack, “Renewing American Leadership”, *Foreign Affairs*, July–August 2007, Sayı: 84 (4), 2-16.

TADDEO Valentina, “US Response to Terrorism: A Strategic Analysis of the Afghanistan Campaign”, *Journal of Strategic Security*, 2010, Sayı: 3 (2), 27-38.

WILLIAMS M. J., “The Coming Revolution in Foreign Affairs: Rethinking American National Security”, *International Affairs*, 2008, Sayı: 84 (6), 1109-1129.

İnternet Kaynakları:

“Afghanistan Expects Bloody 2009”, AFP, 05 January 2009, <http://www.afghanistانبnewscenter.com/news/2009/january/jan52009.html#1>, (Erişim tarihi: 03.01.2013).

ARMITAGE Richard L. ve BERGER Samuel R., “US Strategy for Pakistan and Afghanistan”, *Independent Task Force Report No. 65*, Council on Foreign Relations, November 2010, <http://www.cfr.org/pakistan/us-strategy-pakistan-afghanistan/p23253>, (Erişim tarihi: 06.01.2013).

BELASCO Amy, “The Cost of Iraq, Afghanistan, and Other Global War on Terror Operations Since 9/11”, *CRS Report for Congress*, Congressional Research Service, 29 March 2011, <http://www.fas.org/sgp/crs/natsec/RL33110.pdf>, (Erişim tarihi: 06.01.2013).

BENNETT John T., “President Obama Goes All In on The Taliban”, *US News*, 02 May 2012, <http://www.usnews.com/news/articles/2012/05/02/president-obama-goes-all-in-on-the-taliban>, (Erişim tarihi: 14.02.2013).

BORGER Julian, “US will Appoint Afghan 'Prime Minister' to Bypass Hamid Karzai”, *The Guardian*, 22 March 2009, <http://www.guardian.co.uk/world/2009/mar/22/us-afghan-plan-to-bypass-karzai>, (Erişim tarihi: 13.02.2013).

BUSH George W., "President Delivers State of the Union Address", *For Immediate Release Office of the Press Secretary*, 29 January 2002, <http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2002/01/20020129-11.html>, (Erişim tarihi: 03.01.2013).

BUSH George W., "Address to a Joint Session of Congress and the American People", *For Immediate Release Office of the Press Secretary*, 20 September 2001, <http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2001/09/20010920-8.html>, (Erişim tarihi: 03.01.2013).

CAMPHAUSEN R. C., "The Spoils of War: China in Afghanistan", *Digital Journal*, 30 December 2009, <http://digitaljournal.com/article/284717>, (Erişim tarihi: 16.02.2013).

CAVALLARO James ve diğerleri, "Living Under Drones_ Death, Injury and Trauma to Civilians from US Drone Practices in Pakistan", *Special Report*, International Human Rights and Conflict Resolution Clinic (Stanford Law School) and Global Justice Clinic (NYU School of Law), September 2012, <http://livingunderdrones.org/report/>, (Erişim tarihi: 11.02.2013).

CHRISTIA Fotini ve Michael Semple, "Flipping the Taliban: How to Win in Afghanistan", *Foreign Affairs*, 2009, 88 (4), 34-45, <http://www.foreignaffairs.com/articles/65151/fotini-christia-and-michael-semble/flipping-the-taliban>, (Erişim tarihi: 14.02.2013).

COLL Steve, "What If We Fail in Afghanistan", *The New Yorker*, 16 November 2009, <http://www.newyorker.com/online/blogs/stevecoll/2009/11/what-if-we-fail-in-afghanistan.html>, (Erişim tarihi: 05.01.2013).

DE YOUNG Karen, "Neighboring Countries Ponder a post-occupation Afghanistan", *Washington Post*, 04 October 2010, <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2010/11/04/AR2010110406990.html>, (Erişim tarihi: 16.02.2013).

"Fact Sheet: The U.S.-Afghanistan Strategic Partnership Agreement", *The White House Office of the Press Secretary*, 01 May 2012, <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2012/05/01/fact-sheet-us-afghanistan-strategic-partnership-agreement>, (Erişim tarihi: 13.01.2013).

FERRIS-ROTMAN Amie, “Russia Vying for Afghan Relationship amid Pullout”, *Reuters*, 16 May 2011, <http://www.reuters.com/article/2011/05/16/russia-afghanistan-security-idAFLDE7360QY20110516?sp=true>, (Erişim tarihi: 16.02.2013).

FLINTOFF Corey, “Can Obama and Karzai Mend U.S.-Afghan Relations?”, *NPR*, 11 May 2010, <http://www.npr.org/templates/story/story.php?storyId=126742141>, (Erişim tarihi: 13.02.2013).

JACKSON David, “Obama’s Surge in Afghanistan Ends”, *USA Today*, 21 September 2012, <http://content.usatoday.com/communities/theoval/post/2012/09/21/obamas-surge-in-afghanistan-ends/70000832/1#.USVIiKVUE2s>, (Erişim tarihi: 19.01.2013).

KILCULLEN David ve EXUM Andrew McDonald, “Death From Above, Outrage down below”, *The New York Times*, 16 May 2009, <http://www.nytimes.com/2009/05/17/opinion/17exum.html?pagewanted=all>, (Erişim tarihi: 11.02.2013).

LUBOLD Gordon, “The Surge in Afghanistan Ends”, *Foreign Policy*, 14 September 2012, http://www.foreignpolicy.com/articles/2012/09/14/the_surge_in_afghanistan_ends, (Erişim tarihi: 19.01.2013).

MASTERS Jonathan, “Targeted Killings”, *Council on Foreign Relations*, 08 February 2013, <http://www.cfr.org/counterterrorism/targeted-killings/p9627>, (Erişim tarihi: 21.02.2013)

MILLER Greg, “Plan for Hunting Terrorists Signals U.S. Intends to Keep Adding Names to Kill Lists”, *The Washington Post*, 23 October 2012, <http://www.guardian.co.uk/world/2013/feb/19/us-drone-strikes-afghanistan-un-report>, (Erişim tarihi: 06.01.2013)

“Mullen: Pakistan's ISI Spy Agency has 'Militant Links'”, *BBC News*, 21 April 2011, <http://www.bbc.co.uk/news/world-south-asia-13153538>, (Erişim tarihi: 14.02.2013).

NATO/ISAF, *Afghan National Security Forces (ANSF): Training and Development*, Media Backgrounder, December 2012, http://www.nato.int/nato_static/assets/pdf/pdf_2012_12/20121205_121205-ansf-backgrounder-en.pdf, (Erişim tarihi: 19.01.2013).

OBAMA Barack, “The War We Need to Win”, Woodrow Wilson Center, 1 August 2007, <http://www.wilsoncenter.org/events/docs/abgmasp0807.pdf>, (Erişim tarihi: 03.01. 2013).

“Obama Orders 17,000 US Troops to Afghanistan”, *Reuters*, 18 February 2009, <http://uk.reuters.com/article/2009/02/18/us-usa-afghan-troops-idUKTRE51G6F920090218>, (Erişim tarihi: 09.01.2013).

“Obama to Send 30,000 More US Troops to Afghanistan”, *BBC News*, 02 December 2009, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/8388939.stm>, (Erişim tarihi: 09.01.2013).

PAULSON Scott, “President Obama Wants to Extend Billions of Dollars in Aid to Afghanistan”, *Examiner*, 07 July 2012, <http://www.examiner.com/article/president-obama-to-extend-billions-of-dollars-aid-to-afghanistan>, (Erişim tarihi: 14.02.2013).

PLANTY Donald J. ve PERITO Robert M., “Police Transition in Afghanistan”, *Special Report*, United States Institute of Peace, February 2013, <http://www.usip.org/files/resources/SR322.pdf>, (Erişim tarihi: 01.02.2013).

“Remarks by President Obama in Address to the Nation from Afghanistan”, *The White House Office of the Press Secretary*, 01 May 2012, <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2012/05/01/remarks-president-address-nation-afghanistan>, (Erişim tarihi: 11.02.2013).

“Remarks by the President on a New Strategy for Afghanistan and Pakistan”, *The White House Office of the Press Secretary*, 27 March 2009, http://www.whitehouse.gov/the_press_office/Remarks-by-the-President-on-a-New-Strategy-for-Afghanistan-and-Pakistan, (Erişim tarihi: 14.02.2013).

ROSALSKY Greg, “As Afghan Security Forces Training Flounders, Pentagon Alters Progress Levels, Hearing Testimony Shows”, *Huffington Post*, 27 July 2012, http://www.huffingtonpost.com/2012/07/25/afghan-security-forces-training_n_1703000.html, (Erişim tarihi: 19.01.2013).

RUBIN Alissa J., “Afghans to Form Local Forces to Fight Taliban”, *The New York Times*, 14 July 2010, http://www.nytimes.com/2010/07/15/world/asia/15afghan.html?pagewanted=all&_r=0, (Erişim tarihi: 08.01.2013).

RUBIN Barnett R., “Saving Afghanistan”, *Foreign Affairs*, January/February 2007, 86 (1), <http://www.foreignaffairs.com/articles/62270/barnett-r-rubin/saving-afghanistan>, (Erişim tarihi: 03.01.2013)

SHACHTMAN Noah, “Military Stats Reveal Epicenter of U.S. Drone War”, *Wired Magazine*, 11 September 2012, <http://www.wired.com/dangerroom/2012/11/drones-afghan-air-war/>, (Erişim tarihi: 28.01.2013).

SCHMITT Eric ve SHANKER Thom, “General Calls for More U.S. Troops to Avoid Afghan Failure”, *The New York Times*, 20 September 2009, http://www.nytimes.com/2009/09/21/world/asia/21afghan.html?_r=0, (Erişim tarihi: 05.01.2013).

“Special Operations Triple in Afghanistan-McChrystal”, *The New York Times*, 10 June 2010, <http://www.nytimes.com/reuters/2010/06/10/world/international-uk-afghanistan-usa-forces.html?ref=world>, (Erişim tarihi: 09.01.2013).

STARR Barbara, “Obama Approves Afghanistan Troop Increase”, *CNN*, 18 February 2009, http://articles.cnn.com/2009-02-17/politics/obama.troops_1_afghanistan-troop-increase-troop-levels?_s=PM:POLITICS, (Erişim tarihi: 05.02.2013).

STEBNER Beth, “Revealed: U.S. Carried Out 333 Drone Strikes in Afghanistan This Year Alone - More Than the Entire Drone Strikes in Pakistan Over the Past Eight Years Combined”, *Daily Mail*, 21 December 2012, <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2251418/Revealed-U-S-carried-333-drone-strikes-Afghanistan-year--entire-drone-strikes-Pakistan-past-years-COMBINED.html>, (Erişim tarihi: 28.01.2013).

“Two-thirds of top Qaeda Leaders 'Removed' Since 2009 -Obama Aide”, *The Chicago Tribune*, 18 December 2012, http://articles.chicagotribune.com/2012-12-18/news/sns-rt-usa-qaedaofficial11e8nidh9-20121218_1_al-qaeda-core-obama-aide-osama-bin-laden, (Erişim tarihi: 11.02.2013).

U.S. Department of Defense, "Report on Progress toward Security and Stability in Afghanistan", **Report to Congress**, Government Printing Office, Washington DC, April 2010, http://www.defense.gov/pubs/pdfs/Report_Final_SecDef_04_26_10.pdf, (Erişim tarihi: 12.01.2013).

"U.S. anti-terror Covert Ops", **Center for Research on Globalization**, 18 November 2008, <http://www.globalresearch.ca/u-s-anti-terror-covert-ops/11015>, (Erişim tarihi: 17.01.2013)

"US Drone Strikes in Afghanistan Rose Sharply Last Year, UN Reports", **The Guardian**, 19 February 2013, <http://www.guardian.co.uk/world/2013/feb/19/us-drone-strikes-afghanistan-un-report>, (Erişim tarihi: 21.02.2013).

WILLIAMSON Elizabeth ve SPIEGEL Peter, "Obama Says Afghan War 'of Necessity'", **The Wall Street Journal**, 17 August 2009, <http://online.wsj.com/article/SB125054391631638123.html>, (Erişim tarihi: 03.01.2013).

"White Paper of the Interagency Policy Group's Report on U.S. Policy toward Afghanistan and Pakistan", 27 March 2009, http://www.whitehouse.gov/assets/documents/Afghanistan-Pakistan_White_Paper.pdf, (Erişim tarihi: 14.02.2013).

İsrail'in Güç Kullanımı Esaslı Güvenlik Anlayışının Thomas Hobbes'un “Doğa Hâli” Kavramıyla Analizi

The Analysis of Israel's Security Understanding
Based on Use of Force with the Concept of
“State of Nature” Belonging to Thomas Hobbes

Zafer BALPINAR*

Öz

Bu çalışma, İsrail'in devletleşme sürecinden itibaren Filistinlilere yönelik olarak oluşturduğu güvenlik anlayışının, Thomas Hobbes'un güvenlik kavramını ele alış açısıyla analizini esas almaktadır. Güvenliğin kavramsal iz düşümü ortaya konduktan sonra Hobbes'un “doğa hâli” kavramı etrafında şekillenen güç kullanımı odaklı güvenlik anlayışının çerçevesi çizilmiştir. İsrail'in devletleşme süreciyle birlikte güvenliği anlamlandırma şekli, eylemlerine dayalı olarak tarihi akış içinde incelenerek, devamlılık ve değişim gözlemiyle birlikte tespit edilmiştir. Daha sonra İsrail'in güvenliği sağlama anlayışı ve davranışı, güç kullanımı bağlamında Hobbes'un yaklaşımıyla birlikte okunmuştur. Birlikte okumanın amacı; İsrail güvenlik anlayışındaki güç kullanma davranışının Hobbes'un “doğa hâli” kavramıyla açıklanıp açıklanamayacağını belirlemek ve bu kavram üzerinden İsrail'in güvenlik geleceğine ilişkin bir projeksiyon yapmaktır.

Anahtar Kelimeler: İsrail, Güvenlik, Güç Kullanımı, Doğa Hâli, Thomas Hobbes.

* Dr., Marmara Üniversitesi, Orta Doğu Araştırmaları Enstitüsü. E-posta: zbalpinar@yahoo.com.

Abstract

This study aims at analyzing Israel's security understanding against Palestinians since the foundation of State of Israel with Thomas Hobbes's aspect of security. After revealing, the conceptual projection of the term of security, Hobbes's use-of-power-oriented-security-understanding that formed around the concept of "state of nature" was fixed. Israel's way of dealing with security, starting with the foundation, based on its actions within the stream of history, together with the observation of continuity and change, was ascertained. Then, Israel's security mentality and behavior in the context of use of force was read with Hobbes's approach. The goal of synchronized reading is to determine whether Israel's use-of-force-behavior in her security understanding can be explained or not through Hobbes's term of "state of nature" and to lay a projection regarding Israel's security future through this concept.

Keywords: *Israel, Security, Use of Force, State of Nature, Thomas Hobbes.*

86

Security
Strategies
Year: 9
Issue: 17

Giriş

İsrail Devleti'nin kuruluşu için seçilen coğrafyanın başkalarının da hayat alanıyla örtüşmesi, kazanan/kaybeden ikilemini kaçınılmaz kıldığından, kurucu düşüncenin amacına ulaşmasında çatışma, sürecin sonucunu belirleyici etmen olmuştur. Var olmak ifadesiyle nitelenen bu sürecin tüm içeriği, İsrail Devleti'nin bekası anlamı taşıyan güvenlik kavramının çerçevesini belirlemiştir. Güvenliği sağlama davranışı da olgusal ve algısal boyutta yer alan beklenti ile hedef arasındaki boşluğun doldurulması sırasında oluşturulmuştur.

Güvenlik kavramının zaman, mekân ve toplum bağlamında göreceliği söz konusu olduğundan ve algısal olarak kapsamı daraltılıp genişletilebildiğinden, İsrail Devleti'nin güvenlik anlayışının çerçevesinin çizilebilmesi için, öncelikle güvenlik kavramından uluslararası ilişkiler literatürü bağlamında ne anlaşılması gerektiği ortaya konmuştur. Sonraki aşamada, İsrail'in güvenlik anlayışının

şekillenmesinde temel belirleyici olan güvensizlik duygusunun kapsamının ve bu kapsamın etkisinde üretilen güvenliği sağlama davranışının açıklanmasında Thomas Hobbes'un "doğa hâli" kavramı seçilmiştir. Bu kavramın açıklayıcı çerçeve seçilmesindeki ana amaç; ben merkezli güç kullanımını yöntem olarak benimsemesidir. Kavramın İsrail'le ilişkisi, devletleşme sürecinden itibaren bu yöntemi güvenlik sağlama anlayışı ve davranışı olarak tutarlı ve sürekli olarak uygulamasıdır. Devletleşmeyle başlayıp günümüze uzanan süreçte güç kullanımında devamlılığın irdelendiği bölüm ise, subjektiflikten uzak kalmak için bir doğrulama parkuru olarak kullanılmıştır.

Güvenlik Kavramı

İnsan, bekası için güç kullanımına ilişkin bilgi üretmekte ve üretilen bu bilgiyle bulunduğu ortamı kontrol edip, güvenliğini sağlamaktadır.¹ Bu ifadeden hareketle güvenliğin hem beka ve ilerlemeyi sağlayacak istikrarlı ortamın sağlanmasına yönelik bir kurgu olduğu, hem de var olma ve varlığını sürdürme davranışı olduğu söylenebilir. İçeriğinin ise, tanımlayan kişi ve toplum ile konjonktüre göre değişmekle birlikte insan ve toplum hayatının psikolojik, sosyolojik, politik ve ekonomik yönlerini kapsadığı kabul edilebilir.² Duygusal içeriği de risk ya da tehlikeye maruz olmama, şüphe, endişe ve korku yaşamama olarak tanımlanabilir.

Çerçevesi çizilen kapsam dâhilinde güvenliğin, başka ulusların arzularının hedefi olmanın yanı sıra kendi kendine yaratılan korku ya da beklentilerin de hedefi olmak şeklinde bir içeriğe sahip olabileceği öngörülebilir. Güvenlik aynı zamanda, bir ihtiyaç ve mecburiyet olduğu ölçüde toplumsal algıya dayanan kümülatif organize bir tepki de olduğundan, kavramsallaştırılması için kişi veya toplumun varlığını ne biçimde tanımladığının ve bu tanım doğrultusunda hangi beklentiler içinde olduğunun ortaya konması gereklidir.³

¹ Andrew Edgar, *Habermas: The Key Concepts*, Routledge, New York, 2006, ss. 10-11.

² Beril Dedeoğlu, *Uluslararası Güvenlik ve Strateji*, Derin Yayınları, İstanbul, 2003, ss. 21-22.

³ *A.g.e.*, s. 23.

Güvenliğin dinamikleri, ulusların kimliklerini ve yaşamlarını sağlamak için maruz oldukları tehditler ve bu tehditlerin bertaraf edilmesi arasındaki etkileşimden doğmaktadır.⁴ Yani güvenlik olgusundan bahsedebilmek için varlığın korunması ve sürdürülmesi için içsel ve/veya dışsal tehdidin varlığı ile bunlara ilişkin algılamaların mevcudiyetine ihtiyaç vardır. Bu da güvenliğin, amaca ve beklentilere yönelik bir tanımlama ve kurgusal ilişkilendirmeye dayalı bir kavram olduğunu ortaya koymaktadır.⁵

Ölüm kalım meselesi düzeyine yükseltelen fiziksel, siyasi ve sosyal tehditler müşterek bir güvenlik algısına neden olur. Meydana gelen algıyla orantılı şekilde kaynakların seferber edildiği, en yüksek güven duygusunu sağlayacak uygulama ve kurallardan oluşan açık veya gizli bir kurgu bütünü de güvenlik davranışını oluşturur.⁶ Reaksiyon olarak tehditlerin dışta ve içte ortadan kaldırılması hatta önleyici saldırıyla tehlike oluşturmadan ortadan kaldırılması stratejisi izlenebilir. Stratejinin her aşaması, kendinden yola çıkıp ötekinin konumunu tanımlayarak, bir tez-antitez ilişkisiyle beslenebilir.⁷

Bu genelleme çerçevesinde güvenliğin, var olmaya ilişkin amaçları, varlığını kabul edilebilir kılmayı hedefleyecek politikaları ve yaşamsal mevcudiyetini kalıcılığa taşıyacak ideolojik amaçları kapsadığı, aynı zamanda bir beklenti ve ideal olduğu, bazen de ulaşılması zorunlu bir amaç konumunda bulunduğu söylenebilir.

⁴ Barry Buzan, *The European Security Order Recast*, Pinter Publishers, London, 1991, s. 3.

⁵ Beril Dedeoğlu, *Uluslararası Güvenlik ve Strateji*, Derin Yayınları, İstanbul, 2003, ss. 23-24; Roger Carey, "The Contemporary Nature of Security", *Issues of International Relations*, Ed. Trevor C. Salmon, Routledge, New York, 2000, s. 51.

⁶ Baruch Kimmerling, "The Social Construction of Israel's National Security", *Democratic Societies and Their Armed Forces: Israel in Comparative Context*, Frank Cass, London, 2000, ss. 218-219.

⁷ Robert Dorff, "The Search For National and Homeland Security: An Integrated Grand Strategy", *Terrorism and Homeland Security*, Ed. Paul R. Viotti, Michael A. Opheim, CRC Press, Florida, 2008, ss. 25-27.

“Doğa Hâli” Kavramı Bağlamında Thomas Hobbes’un Güvenlik Yaklaşımı

Thomas Hobbes (1588-1679), oluşturduğu kavramsal çerçevede ferdî düzeyden yola çıkarak “doğa hâli”ni güvensizliği, “toplum hâli”ni ise güven ortamını ifade için kullanmıştır. Ona göre doğadaki canlılar buldukları ortamda şartlar imkân verdiği sürece kendi beklentileri doğrultusunda davranma özgürlüğüne sahiptirler.⁸ Hobbes, böylesi bir ortamda canlının varlığını sürdürebilmenin rasyonel esaslarını ortaya koymak için “doğa hâli” kavramına başvurmuştur. Bu kavrama rasyonel olan her şeyi eklemiş, gerçekliği subjektif olarak ele almış ve grupların suni anlaşmalarla oluşturulduğunu var saymıştır. Yani “doğa hâli”ni doğuştan bir edininim, “toplum hâli”ni ise bir kurallar bütünü kabulü ve güvenlik ile üst otoriteye boyun eğmek arasında karşılıklı bir ilişki olarak görmüştür. Yaptığı ilişkilendirme bağlamında “doğa hâli”ni politika ve ideoloji dışı bir durum olarak değerlendirmiştir.⁹

Hobbes’un çizmek istediği kavramsal alanda insan, kendi varlığının devamlılığını sağlayan bir mekanizmadır. Yaşamsal faaliyetlerin çıkış noktası ise bedenini koruması ve güçlendirmesidir. Devamlılık gösteren bir refah arayışı da insan faaliyeti için diğer bir zemindir.¹⁰ Buna göre “doğa hâli” konumundaki insan, doğuştan kötü, ben merkezli ve çıkarlarıyla motive olan bir yapıdadır. Ancak tüm insanlar doğal olarak saldırgan değildir. Hobbes, saldırganlığın nedenini daha fazla güvenlik talebi ve rekabet ihtiyacıyla açıklamakta ve saldırgan olmalarını gerektiren şartların etkisi altında insanların

⁸ Edwin Curley, “The State of Nature and Its Law in Hobbes and Spinoza”, *Philosophical Topics*, Spring 1991, Cilt: 19, Nu. 1, ss. 102.

⁹ James Youngblood Henderson, “The Context of the State of Nature”, *Reclaiming Indigenous Voice and Vision*, Ed. Marie Battiste, UBC Press, Toronto, 2000, ss. 15; Edwin Curley, “The State of Nature and Its Law in Hobbes and Spinoza”, *Philosophical Topics*, Spring 1991, Cilt: 19, Nu. 1, s. 101.

¹⁰ David P. Gauthier, *The Logic of Leviathan: The Moral and Political Theory of Thomas Hobbes*, Oxford University Press, New York, 1969, s. 7.

tutarlı rasyonel çıkarımları olduğunu öngörmektedir. Bu kavrayış şeklinin diğer insanlarla olan ilişkilere yansımaları ise “insan insanın kurdudur” ifadesinde karşılık bulan, herkesin herkesle savaştığı bir ortama denk gelmektedir. Ancak bu ortam, fiilî bir durumdan ziyade kurgusal nitelikte olup, var olma ve varlığını devam ettirme beklentisinin sürekliliğine işaret etmekte, bunu elde etmek için de çatışmanın varlığının farkında olmayı ve çatışmaya başvurabilmeyi esas almaktadır.¹¹

Aynı paralele Hobbes, çatışmaya götüren arzuların irrasyonelliğine de vurgu yapmıştır. Bir insanın rasyonel olması diğerinin de olmasını temin etmeyeceğinden, rasyonel insanların çatışmaya hazır olmasını, “doğa hâli”nin bir parçası olarak görmüştür.¹² Hobbes’un yaklaşımıyla varmak istediği nokta, insanı ve toplumu güven içinde olduğu bir statüye kavuşturmaktır.¹³

Hobbes, zayıf olsa bile insanı, kendisi ile aynı tehlikeler altında bulunan diğerleriyle birleşerek tehlikeyi ortadan kaldıracak güçte görmüştür. Bir çeşit fiziki eşitlik olarak ifade edilen durum, insanların zekâlarının eşitliğinde de bahse konu edilmiştir. Ancak buradaki durum, “birlikten güç doğar” mantığından ziyade aynı bencillik seviyesine (doğa hâli) sahip, zeki olarak eşit konumlandırılan insanlar arasında rekabetin olacağı şeklinde anlaşılmalıdır. Hobbes’a göre eğer insanlar eşit kabul edilmezse, zayıf olan güç mücadelesinde rekabet etme şansına sahip olamaz. Hobbes, eşitlik ve rekabet kavramlarını birlikte okurken, insanı öldürme ve öldürülme kırılma noktasına sahip olarak da değerlendirmiştir. Eşitsizliği ise taraflardan birinin kendini daha zeki veya talepkâr görmesi, adaleti kendi gücünün devamı olarak ele alması şeklinde açıklamıştır. Bu ilişkilendirme, güvenliğin

90

Security
Strategies
Year: 9
Issue: 17

¹¹ Frederick Copleston, *Felsefe Tarihi: Hobbes ve Locke*, Çev. Aziz Yardımlı, İdea Yayınevi, İstanbul, 1998, ss. 40-41; David P. Gauthier, *The Logic of Leviathan: The Moral and Political Theory of Thomas Hobbes*, Oxford University Press, New York, 1969, s. 16.

¹² James Youngblood Henderson, “The Context of the State of Nature”, *Reclaiming Indigenous Voice and Vision*, Ed. Marie Battiste, UBC Press, Toronto, 2000, s. 16.

¹³ Edward Craig, *Knowledge and The State of Nature*, Oxford University Press, New York, 1990, s. 9.

güçlünün hakkı olmasını sağlayacak bir anlayışı açığa çıkarmıştır.¹⁴

Dolayısıyla güvenliğin rekabetin konusu olması durumunda, düşmanlık ve çatışma, "doğa hâli"nin bir ürünü olarak ortaya çıkmaktadır. Ortam güvensizlikle tanımlı hâle gelmektedir. Böyle bir ortamda, hatta böyle bir ortamın potansiyel teşkil etmesi durumunda, düşmana karşı her faaliyet, mübah bir pozisyon almaktadır. Hobbes'a göre bunun nedeni; güvensizlik kavramının çatışmanın bir başka ifadesi olmasıdır. Aktör bu durumda güvenliğini sağlamak, yani varlığını sürdürmek için mücadeleye girişmek durumundadır. Mücadelenin sınır tanımaz şekilde yapılması ve sonuç odaklı olması, çatışmayı taraflar için bir bakıma meşru kılmaktadır. Tarafların aynı amaç için savaş verdiği bir ortamda ise birinin güç kullanımını arttırarak, diğer taraf üzerinde üstünlük sağlayacağı bir yapı kaçınılmazdır.¹⁵

Yapıyı kaçınılmaz yapan ve bu formda kalmasını sağlayan kavramı "güç" olarak konumlandıran Hobbes, varlığını devam ettirme mekanizmasının işlevinin güç kullanımıyla sağlandığını ileri sürmektedir. Hobbes kavrayışına göre güç; gelecekteki beklentilere ulaşmak için bugün sahip olunan kaynaktır. Bu nedenle yaşamsal faaliyet devam ettiği sürece daha fazla güç arayışı da devam edecektir.¹⁶ Ortaya konan ilişkilendirme, güvenlik üzerinden yapılan rekabeti hem tehdide ve düşmana eşitleyen bir denkleme, hem de güvensizliğin anlamını tanımlı hâle getirmektedir. Meydana gelen yapının bir diğer yan ürünü de kazanmak için saldırgan davranışı tetiklemesi ve neticede önleyici saldırı yöntemini mücadele araçları arasına almasıdır.

¹⁴ James Youngblood Henderson, "The Context of the State of Nature", *Reclaiming Indigenous Voice and Vision*, Ed. Marie Battiste, UBC Press, Toronto, 2000, s. 16; David P. Gauthier, *The Logic of Leviathan: The Moral and Political Theory of Thomas Hobbes*, Oxford University Press, New York, 1969, s. 13, 15.

¹⁵ Thomas Hobbes, *Leviathan*, Çev. Semih Lim, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2008, ss. 92-93; Edwin Curley, "The State of Nature and Its Law in Hobbes and Spinoza", *Philosophical Topics*, Spring 1991, Cilt: 19, Nu. 1, s. 101.

¹⁶ David P. Gauthier, *The Logic of Leviathan: The Moral and Political Theory of Thomas Hobbes*, Oxford University Press, New York, 1969, ss. 8-9, 14.

Çatışmayı rekabete bağlayan anlayış, insanın kaybetme korkusu, güvensizlik ve diğerlerinden üstün olma talebiyle yakından ilişkilidir. Bu etmenler insanı daha fazla edinim sağlamaya, güvenliğini sürdürülebilir kılmak için mücadele etmeye ve ötekileştirdiği diğerine karşı tavır almaya yönlendirmektedir. Sonuçta rekabetin kaotik ortamında ahlaki doğrular ve yanlışlar göz ardı edilebilir hâle gelmektedir. Ortamı düzenleyecek bir otoritenin yoksunluğu veya düzenleme kabiliyetindeki zaaf, ortamı “doğa hâli” ile tanımlı çerçevede tutmaktadır. Hayatta kalabilmek temel öncelik olurken, rekabet kendi güvenliğini sağlamayı seçeneksizlik hâline getirmekte, diğer tarafın yok edilebilir kabul edilmesini kolaylaştırmakta, çatışmayı olağan bir duruma indirgemektedir. Şiddet ortamını ileriye taşıyan unsurların başında yok olma (ölüm) korkusu yer almaktadır. Bu, bir yandan endişe kaynağı olduğundan aşılması gereken bir husus, diğer yandan da yaşam çabasını daha güçlendirdiği için çatışmacı mücadeleyi canlı tutan bir motivasyondur. Böyle bir ortamda güvenliğin tek kaynağı tarafların kendi öz varlıklarıdır. Geline aşamada en fazla güce sahip olan ve onu kullanan, rekabetin sonucunu belirleyecektir. Eğer mücadele silah kullanımı esaslıysa güç kullanımı ve hile, doğal araçlar olmaktadır. Böylece, sadece kendi varlığını kabul etme davranışının açığa çıkması kolaylaşmaktadır. Hobbes’a göre herkesin herkesle düşman olduğu bir ortam paralel olarak “savaş zamanı”dır. Bu zamanın temel tanımlayıcısı, güç kullanımı üzerinden güvenliği sağlama anlayışıdır. Yine bu süreçte mülkiyet kavramına yer olmadığından herkes kendi payına ne alabiliyorsa ve ne kadar süre elinde tutabiliyorsa o vardır.¹⁷

Ortaya konan şartlarla tanımlı bir ortamda güvenliğin temini için gerekli iki temel unsur da; tehlikelerin farkında olmak ve hazırlık yapmak şeklinde açıklık kazanmaktadır. Hobbes, düşman karşısında güvenliğin sağlanması hangi yolla mümkün olabiliyorsa (silah veya

¹⁷ Thomas Hobbes, *Leviathan*, Çev. Semih Lim, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2008, ss. 94-96; James Youngblood Henderson, “The Context of the State of Nature”, *Reclaiming Indigenous Voice and Vision*, Ed. Marie Battiste, UBC Press, Toronto, 2000, s. 16.

hile) o yolu mübah görmektedir. Güvenlik için eşiği; diğer tarafın tehlike yaratamayacağı seviyeye düşürülmesi olarak belirlemektedir. Olmasından korkulan şeyin gerçekleşmemesi için atılacak adımları da bir tercih değil, bir yükümlülük olarak ele almaktadır.¹⁸

Hobbes'un kuramında herkesin, tam anlamıyla kendi varlığını ön plana çıkaracağı bir ortamda yok olma korkusuna sahip olacağı temel kabuldür. Korku hâlinin görüngüsü ölüm duygusudur. Bu duyguyu bastırmak için insan buna neden olan ortamı ortadan kaldırma gayretinde olurken, iyi ve kötü kavramları da bu mücadele çerçevesinde anlam kazanmaktadır. Hobbes'un ölüm duygusuna (varlığını sürdürememe endişesi de denilebilir) getirdiği çözüm, herkesin kendine ait gördüğü şeyler üzerinde hakkını kaldırmasıdır. Yapılacak fedakârlığın temini ve devamlılığı için ise bir üst otoritenin gerekliliği söz konusudur. Yani özgürlük, kendi öz beklentilerinden güvenliğin elde edileceği düzeyde kısıtlanmak anlamına gelmektedir.¹⁹ Aksi durum, güvenliği yalnızca çatışma sonrasında elde edilecek galibiyet üzerinden ulaşılabilecek bir değer konumuna getirmektedir.

Hobbes için kötülük kavramı önemlidir. Zira insan bu kavrama akli yoluyla ulaşmaktadır. Bu farkındalık, insanı harekete geçirmek için bir motivasyon konumundadır. Kötü kavramı, iyi olmayan diğerine karşı kendini koruma anlayışını da belirginleştirmekte, hatta cesaretlendirmektedir. Bu kavram, "doğa hâli" ile bir araya getirildiğinde, kendini korumak, birincil öncelik düzeyini teşkil etmektedir. Kavrayış böyle olunca kendini korumak dışında bir ahlaki yasayı tanımlamak anlamsızlaşmakta, en güçlünüki dışında bütün kurallar geçersiz kalmaktadır.²⁰

Hobbes, "doğa hâli"ni kaotik ortamla ilişkilendirirken, bu ortamı düzenleyecek bir otoritenin yokluğunu şart olarak tanımlamıştır. Bu

¹⁸ Thomas Hobbes, *Yurttaşlık Felsefesinin Temelleri*, Çev. Deniz Zarakolu, Belge Yayınları, İstanbul, 2007, ss. 174-176; David P. Gauthier, *The Logic of Leviathan: The Moral and Political Theory of Thomas Hobbes*, Oxford University Press, New York, 1969, s. 15.

¹⁹ Torbjon L. Knutsen, *Uluslararası İlişkiler Teorisi Tarihi*, Açılım Kitap, İstanbul, 2006, s. 144.

²⁰ *A.g.e.*, ss. 142-143.

otorite herkesin herkesle savaşmasını önleyerek, yani “doğa hâli”nin yaşam felsefesine dönüşmesini engelleyerek, ilişkilerin bir düzen içinde olmasını sağlayacaktır.²¹ Otoritenin yokluğu, düzenleyici bir üst yapının olmamasının yanı sıra bu yapının fonksiyon icra edememesi ve “doğa hâli”ndeki tarafların kendisini tanımaması şeklinde de anlaşılmaya uygundur. Belirleyici olan “doğa hâli”nin devam edip etmediğidir. Etmesi hâlinde, her toplum kendi güvenlik ihtiyacını kendi şartlarına ve değerlerine göre belirleyeceği bir karar verme mekanizmasına sahip olacaktır. Bu mekanizma da kendini mevcut düzenden soyutlayarak, kendine has bir yaşam katmanı yaratacak, kendini sadece kendine ait duygu ve düşünce yapısı içine hapsetmiş bir davranış şekli ortaya çıkaracaktır.

Gerek dış gerekse iç güvenliğin temel ihtiyaç olarak konumlandırılması ve ikame edilebilecek bir pozisyona yerleştirilmemiş olması, Hobbes’un güvenlikle ilgili kurgusunu, sıfır toplamlı oyun mantığıyla ele aldığı kanıtıdır. Güvenliği sıfır toplamlı olarak ele almasının bir diğer nedeni de daha fazla güvenlik talebinin rekabet edilen tarafı bedel ödemek durumunda bırakmasıdır. Bu tespit, Hobbes’un barışı düşmanların birbirlerini izlediği bir süreç olarak görmesiyle ve tekrar pozisyonları değerlendirme aşaması olarak ele almasıyla doğrulanmaktadır.²²

Hobbes’un var olma ve varlığını devam ettirme mücadelesi kapsamında ele aldığı “doğa hâli”, bireyden ziyade bireyin kendini tanımladığı toplumun devamlılığını esas almaktadır. Bu çerçevede ise, sonuca yönelik bir gidiş yolunu takip eden güç kullanımı da dâhil olmak üzere, tüm yöntemleri ahlaki bir engelleme olmadan kabul eden bir anlayışı açığa çıkarmaktadır. Bir bakıma güvenlik, güvensizlik ortamını ortadan kaldıracığı düşünülen araçların, yöntemlerin, hak ve yetkilerin sınırsız olarak kullanılabilmesi olarak görülmektedir.

²¹ Hedley Bull, *The Anarchical Society*, Columbia University Press, New York, 1977, ss. 47-51.

²² Thomas Hobbes, *Yurttaşlık Felsefesinin Temelleri*, Çev. Deniz Zarakolu, Belge Yayınları, İstanbul, 2007, ss. 98, 173-175; David P. Gauthier, *The Logic of Leviathan: The Moral and Political Theory of Thomas Hobbes*, Oxford University Press, New York, 1969, s. 16.

Oluşturulan ilişkilendirme, aynı zamanda "güvenlik=yaşam sahasının korunması ve tercihen genişletilmesi" denklemini de tanımlı hâle getirmektedir.

İsrail'in Güç Kullanımı Bağlamında Güvenlik Anlayışı

İsrail Devleti'nin kuruluşunun hemen öncesinde, BM Taksim Planı (181/1947) ile tahsis edilmiş yaşam alanında kendi varlığına karşı olacak tüm yerel ve yabancı unsurlar düşman olarak tanınmıştır.²³ Düşmana karşı mücadele şekli de Filistin topraklarının silahla ele geçirilmesini savunan revizyonist görüş üzerine tesis edilmiştir. Arap devletlerinin saldırganlığı olarak nitelenen çatışma ortamında güç kullanılarak cevap üretilmesi temel strateji olmuş, güvenlik ihtiyacının belirleyicileri olarak çatışma ve beka kavramları ön plana çıkmış, güç kullanımı güvenliği tanımlar şeklinde kullanılmıştır.²⁴

Taksim Planı yürürlüğe girdiğinde ise güvenlik kavramı, üzerinde rekabet edilen, sıfır toplamlı bir oyuna dönüşmüştür. Tarafların kendilerini çatışmayla tanımlamalarıyla da güvensizlik ortamı, savaş ortamıyla birlikte anılmıştır. Ortaya çıkan tablo doğrultusunda tehdit görülen unsurlarla anlaşmaya çalışmak, zaman kaybı olarak görülmüş ve çatışmanın güvenlik ortamını belirleyen etmen olmasının önü açılmıştır. Arap devletlerinin Filistinlilerin yanında yer almaları ve İsrail Devleti'nin varlığını reddetmeleri, çevrelenmişlik ve yok olma kaygısını yükselterek güvensizlik duygusunun kuvvet çarpanı hâline getirmiştir.²⁵

Gelinen aşamada, çatışmanın sonucuna gücün karar vereceği ve bu gücün İsrail Devleti'nin bekasıyla doğrudan ilişkilendirildiği açıklık

²³ Joseph Heller, *The Birth of Israel 1945-1949: Ben Gurion and His Critics*, University of Florida Press, Gainesville, 2003, ss. 256-259.

²⁴ Shlomo Ben-Ami, *Scars of War, Wounds of Peace: The Israeli-Arab Tragedy*, Oxford University Press, Oxford, 2006, ss. 34, 217-220, 225-226.

²⁵ Rashid Khalidi, "The Palestinian and 1948: The Underlying Causes of Failure", *The War For Palestine: Rewriting The History of 1948*, Ed. Eugene L. Rogan, Avi Shalim, Cambridge University Press, Cambridge, 2001, ss. 15-16.

kazanmıştır. Güç kullanımı statüsünün korunmasının barıştan daha önemli olması, düşmanın yalnızca güç kullanımından anlayacakları tezi ve kendi askerî gücüyle elde edilebilecek caydırıcılığın var olma mücadelesinin temelini teşkil ettiği inancı, bu dönemin temel güvenlik yaklaşımları olmuştur.²⁶ Bu yaklaşımlar üzerinden güvenlik kavramının içeriği oluşturulurken, toplumun çözümsüzlüğe ve çatışmanın kaçınılmazlığına ikna edilmesi büyük önem arz etmiştir.²⁷ Böylece güvenlik sorunu çözümünde güç kullanımı, seçeneksizlik üzerinden mecburi bir kabul hâline de getirilmiş ve anlaşma, çatışma çözümü olmaktan çıkarılmıştır.²⁸

Çerçevesi çizilen güvenlik ihtiyacına yönelik cevap üretecek silahlı örgütlenmenin (Hagana, Stern, Irgun) taktik düzeydeki hedefi; düzenli ve paramiliter güçlere karşı Taksim Planı ile tahsis edilen toprakları elde tutmak ve sınırlar ile yerleşim yerlerini savunmak olmuştur.²⁹ Güvenliği sağlayacak asgari şart da düşman bölgelerini silahlı mücadeleyle ele geçirmek anlamına gelen “ileriden savunma” olarak tespit edilmiştir.³⁰ İleriden savunma prensibi, Deir Yasin saldırısı bir sembol olmak üzere, benzer saldırılar sonucu yerel nüfusun güç kullanarak ötelenmesi yaklaşımıyla güçlendirilmiştir. Yaşam alanının temizlenmesinde güç kullanımının geldiği düzey, terminolojik tanımlamayı nihai olarak “saldırgan savunma” kavramına dönüştürerek, bu ifadeyi güvenlik anlayışının belirleyici argümanı yapmıştır.³¹

²⁶ Ofira Seliktar, *New Zionism and The Foreign Policy of Israel*, Croom Helm, London, 1986, s. 62.

²⁷ Avi Shlaim, *The Iron Wall: Israel and Arab World*, W.W. Norton, New York, 2001, ss. 18, 36-39, 97.

²⁸ Fred J. Khouri, *The Arab-Israeli Dilemma*, Syracuse University Press, Syracuse, 1985, ss. 100, 137.

²⁹ Netanel Lorch, “Plan Dalet”, *From Haven to Conquest*, Ed. Walid Khalidi, The Institute For Palestine Studies, Washington, 1987, s. 756.

³⁰ Efraim Karsh, *The Arab-Israeli Conflict: The Palestine War*, Osprey Publishing, Oxford, 2002, ss. 34, 42.

³¹ David Tal, *The War in Palestine 1948: Strategy and Diplomacy*, Routledge, New York, 2004, ss. 60-61, 63, 92, 124-125.

Kurgulanan mekanizmada, çatışmanın seçeneksizliği esas alındığı için yüksek tehdit algısının, var olma mücadelesinin motivasyonu ve haklılığını arttıran bir durum olarak kullanılması kolaylaşmıştır. Yüksek şiddet, beka mücadelesi anlayışının devamlılığı ilkesini de ortaya çıkarmıştır. Bu da güvenlik konseptinde, vur kaç eylemlerinden toprakların ele geçirilmesine ve askerî üstünlüğün hâkim kılınmasına yönelik eylemlere doğru bir değişime neden olmuştur. Saldırgan savunma yaklaşımı bu süreçte güç eşitsizliğinin çözümü olarak kullanılmıştır.³²

Devletleşmeyle birlikte (15 Mayıs 1948) güvenlik, devletin gücünün tartışmasız olarak çatışılan taraflarca kabulünü sağlayacak bir caydırıcılık üzerinden kurgulanmıştır. Caydırıcılık için de güç kullanımına dayalı ilk reaksiyon ve bunun düşman üzerinde bırakacağı etki ön plana çıkarılmıştır. Bu yaklaşım, Filistinlileri öteleyerek yeni güvenlik basamakları oluşturulmasını sağlarken, çevrelenmişlik duygusunun kırılmasına da yardım etmiştir. Yine bu yaklaşım, savaşlar arasındaki düşük düzeyli çatışma dönemlerinde hem İsrail'in güvenlik politikasını güç kullanımı üzerinde yürüteceği konusunda düşmanı ikna etmeyi amaçlamış hem de toplumun duygu durumunu çatışmacı düzeyde tutmuştur. Böylelikle düşmanın sürekliliği kabulü daha kolay yaşatılmış, güvenlik mantığının sıfır toplamlı karakterden uzaklaşmasına engel olunmuştur.³³ Devletleşme döneminde oluşturulan bu anlayış, hâlen milis yapısına sahip ordu konseptinde devam ettirilmektedir.³⁴

³² Benny Morris, *Righteous Victims: A History of The Zionist-Arab Conflict 1881-1999*, Alfred A. Knof, New York, 1999, ss. 191, 196, 213-214.

³³ Israel Tal, *National Security*, trans. Martin Kett, Praeger, Connecticut, 2000, ss. 51-52, 123-126; Livia Rokach, *Israel's Secret Terrorism: A Study Based on Moshe Sharett's Personal Diary and Other Documents*, AAUG, Massachusetts, 1986, ss. 46-47; Benny Morris, *Righteous Victims: A History of The Zionist-Arab Conflict 1881-1999*, Alfred A. Knof, New York, 1999, ss. 272-273; Charles D. Smith, *Palestine and the Arab-Israeli Conflict*, St. Martin's Press, New York, 1988, s. 154.

³⁴ Dan Horowitz, "The IDF: A Civilianized Military in A Partially Militarized Society", *Soldiers, Peasants and Bureaucrats*, Ed. R. Kolkowitz, A. Korbonksi, Allen ve Unwin, London, 1982, s. 77.

Yaşam alanının sınırlarının güvenliği, caydırıcılık üzerinden düşmanın davranışında değişiklik oluşturma prensibine göre sağlanmaya çalışılırken, ateşkes sınırları içinde güvenlik, güç kullanımı esnekliği sağlayan Acil Durum Düzenlemeleri ve Terörle Mücadele Kanunu üzerinden yürütülmüştür.³⁵ İsrail yönetimi, sınır ve iç güvenlik ihtiyacını ortaya koyarken, barışın anlaşmayla geleceğine ve İsrail'e yönelik düşmanlıktan vazgeçileceğine yönelik bir inanç beslememiştir.³⁶ Bu nedenle güvenlik anlayışının temeli, inisiyatifin karşı tarafa geçmesinin önlenmesi üzerine kurulmuştur. Bunu temin için başvurulan yöntemler de; bir sonraki çatışmaya hazırlıklı olunması, beklentilerin karşılık geldiği güvenlik düzeyine ulaşana değin tehdidi zayıflatmak/yok etmek maksadıyla çatışmanın bir araç olarak kullanılması, çatışmanın düşmanın toprağına taşınması, çatışmanın her aşamasında mümkün olduğunca en fazla güce başvurulması ve savaşta sadece silahlı güçlerini yok etmekle düşmanın düşmanlığından vazgeçmeyeceği, düşman bölgesinin de ele geçirilmesi gerektiği esaslarında toplanmıştır.³⁷ Bu yaklaşımlar, İsrail'in çatışma ile barışın şartlarını kendi belirlemek istediği bir anlayışın da önünü açmış ve düşmanda yenilgi duygusunun baskın hâle getirilmesini bir amaç olarak tanımlamıştır.

1950'li yıllarla birlikte, güvenlik ortamının savaştan gerilla savaşına dönüşmesiyle, İsrail'in güç kullanımının önceliği, elde edilen göreceli güvenlik duygusunun korunmasına yönelmiştir. Bunu yapabilmeyen başlıca yöntemi ise misillemeye başvurulması olmuştur. Filistinli örgütler bu yöntemin hedefine yerleştirilmiştir. Yöntemin güç

³⁵ Sammy Smooha, "Part of The Problem or Part of The Solution: National Security and The Arab Minority", *National Security and Democracy in Israel*, Ed. Avner Yaniv, Lynne Reinner, Colorado, 1993, ss. 112, 115.

³⁶ Avi Shlaim, *The Iron Wall: Israel and Arab World*, W.W. Norton, New York, 2001, s. 97.

³⁷ Mordechai Bar-On, *In Pursuit of Peace: A History of The Israeli Peace Movement*, United States Institute of Peace, Washington D.C., 1996, s. 4; Israel Tal, *National Security*, trans. Martin Kett, Praeger, Connecticut, 2000, ss. 48, 121-122; David Ben Gurion, *Israel: A Personal History*, American Israel Publishing Co., Tel Aviv, 1971, s. 134.

kullanımını ön plana çıkaran özelliğiyle güvenliğin temel yöntemlerinden biri hâlinde uygulamada kalma eğiliminin olacağı, İsrail yönetiminin önleyici silahlı mücadele başarılı olsa bile İsrail'in gelecekte daha fazla savaş yapacağı ilkesini benimsemesinden anlaşılmaktadır. Aynı zeminde İsrail, misillemeye neden olan eylemleri "terörist sızmalar" olarak niteleyerek, kendini güç kullanımı üzerinden savunma anlayışını benimsemiş ve Cenevre Konvansiyonu yükümlülüğünün buna engel teşkil etmediğini kabul etmiştir.³⁸

Misilleme, saldırgan savunma ve caydırıcılık ile birlikte tehdide karşı üretilen güvenlik cevabı olmuştur. Bu yöntemin güvenlik anlayışına sağladığı bir diğer katkı da halkın ve ordunun belli bir gerilim durumunda kalmasını sağlayarak, savaşçı eğilimini sürdürmesidir.³⁹ Ayrıca yapılacak herhangi bir saldırının bedeli olacağına tehdit unsuruna kabul ettirilmesi bağlamında, misilleme güvenlik duygusunu güçlendirmiştir. Ancak misillemenin güvenlik anlayışına olan temel etkisi; "güvenliğin barışa boyun eğmemesi" ilkesini sabitlemesidir.⁴⁰ Karşılıklı olarak öl ve öldür yaklaşımının güvenlik odaklı bir yaşam şekli hâline gelmesi de misilleme politikasının olağan bir neticesini teşkil etmiştir.

Misilleme anlayışının devamlılığı, önleyici saldırı (ileriden savunma → saldırgan savunma → önleyici saldırı, kavramsal değişime dikkat çekilmelidir) yönteminin uygulanması eğilimini canlı tutmuştur. Önleyici saldırı seviyesi olarak, güvenilebilir bir caydırıcılık yaratacak orantısızlık esas alınmıştır.⁴¹ Bu yaklaşım kapsamında gerçekleştirilen

³⁸ David Ben Gurion, *Israel: A Personal History*, American Israel Publishing Co., Tel Aviv, 1971, ss. 442, 460, 462; Israel Tal, *National Security*, trans. Martin Kett, Praeger, Connecticut, 2000, s. 67; Benny Morris, *Righteous Victims: A History of The Zionist-Arab Conflict 1881-1999*, Alfred A. Knof, New York, 1999, s. 237.

³⁹ Mark Tessler, *A History of The Israeli-Palestinian Conflict*, Indiana University Press, Bloomington, 1994, s. 345.

⁴⁰ Charles D. Smith, *Palestine and the Arab-Israeli Conflict*, St. Martin's Press, New York, 1988, s. 158.

⁴¹ Ami Gluska, *The Israeli Military and The Origins of The 1967 War: Government, Armed Forces and Defence Policy 1963-1967*, Routledge, New York, 2007, s. 24;

1956 Savaşı, İsrail güvenlik anlayışına, artık savaşın İsrail için kendisini ispatlamış bir güvenlik temin metodu olarak kabul edilmesi ve devlet mekanizmasının bu anlayışa göre dizayn edilmesi gerektiği şeklinde bir edininim getirmiştir. Bu da tehdit ve düşman unsurlarının barış kavramının önüne geçmesini sağlayarak, düşmanlığın sürekliliğine katkı vermiştir.⁴² İsrail'in düşmanlık duygusunun değişmezliği yaklaşımının Filistinli örgütlerin eylemleriyle pekiştiği de vurgulanmalıdır.⁴³ Bu tespiti doğrulayan bir diğer husus da; 1965 yılı itibarıyla İsrail askerî literatüründe Filistinli örgütlerin eylemlerine dair tanımlamanın “gerilla faaliyeti”nden, “terör” ifadesine değiştirilmesi olmuştur. Aynı paralelde “taciz” ifadesi de “düşman terörist faaliyetler” şeklinde kullanılmaya başlanmış, kaynağı sınır ötesi görülmüştür.⁴⁴

1967 Savaşı, buraya kadar aktarılan güvenlik anlayışını ve yöntemlerini bünyesinde toplayan bir köşe taşı olmuştur. Bu süreçteki olayların akış yönüne bakıldığında İsrail'in kurguladığı güvenlik doktrini yönünde hareket ettiği görülmektedir. İsrail'in güvenlik arayışının BM Güvenlik Konseyi kararıyla sınırlanamayacağı yönündeki yaklaşımı, bu yönelmeyi doğrulamaktadır. Bu yönelmenin güvenlik anlayışıyla kesiştiği nokta, caydırıcılığın zarar görmesinin engellenmesi ve varlığı tehdit edecek boyutta topyekûn savaşa sürüklenme ihtimalinin ortadan kaldırılmasıdır.⁴⁵ Düşmanlarının

Abba Eban, *An Autobiography*, Random House, New York, 1977, s. 392; Israel Tal, *National Security*, trans. Martin Kett, Praeger, Connecticut, 2000, ss. 53-57, 128.

⁴² Noah Lucas, *The Modern History of Israel*, Weidenfeld and Nicolson, London, 1974, ss. 391, 407.

⁴³ Mark Tessler, *A History of The Israeli-Palestinian Conflict*, Indiana University Press, Bloomington, 1994, s. 358.

⁴⁴ Yossi Beilin, *Israel: A Concise Political History*, St. Martin's Press, New York, 1992, pp. 101; Gluska, ss. 10, 66-67, 69, 89.

⁴⁵ Ami Gluska, *The Israeli Military and The Origins of The 1967 War: Government, Armed Forces and Defence Policy 1963-1967*, Routledge, New York, 2007, s. 72; David Ben Gurion, *Israel: A Personal History*, American Israel Publishing Co., Tel Aviv, 1971, ss. 755, 759-760; Israel Tal, *National Security*, trans. Martin Kett, Praeger, Connecticut, 2000, ss. 50.

kendisini yok etme hazırlığında olduğu kabulü, içinde bulunulan güvensizlik ortamını betimlemek için kullanılmış, verilecek tavizin güvenlik sorunu yaratacağına hükmedilmiştir. Çözüm, sürpriz esasına dayanan bir saldırgan savunma stratejisiyle tanımlanmıştır.⁴⁶

Bu esaslara göre yapılan savaş (1967 Savaşı) sonrasında elde edilen kazanımlar, bir kez daha çatışmacı yaklaşımın İsrail'in güvenlik beklentilerini karşıladığı sonucunu üretmiştir. Gelinek noktada güvenlik sorunlarının sürekliliği, caydırıcı gücün devamlılığı ve güvenlik sorunlarının politikanın belirleyicisi olduğu, İsrail yönetiminin düşünsel sabiti hâline gelmiştir.⁴⁷ Düşünsel sabitin temeline ise güvenlik sorununun çıkış noktasının *apriori* Yahudi düşmanlığından kaynaklandığı hükmü ve İsrail'in yenilmezliğinin kabul ettirilmesi yerleştirilmiştir.⁴⁸

1967 Savaşı'nda toprak kazanımı, Filistinlilerle yaşanan güvenlik bunalımını ortadan kaldırmadığı gibi, İsrail aşırı sağının "her Arap bir teröristtir" yaklaşımını güvenlik sorununa eklemiştir. Bu aşamadan sonra güvenliğin sadece sınır ötesiyle tanımlanması imkânsızlaşmış, Filistinlilere karşı bir konsept geliştirme ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Sınır dışında ve içinde silahlı mücadelenin sürmesi, konsept geliştirme sürecinde İsrail güvenlik anlayışının askerî karakterde ve güç kullanımı esaslı kalmasına katkı sağlamıştır.⁴⁹ Filistin milliyetçiliğinin güvenliği daha fazla tehdit etmeye başlamasıyla, karşı cevap mekanizması; Filistinlilerin devlet kurabilecek biçimde bir toprağa sahip olmasının engellenmesi, milliyetçiliği besleyen unsurların bastırılması, güç kullanarak

⁴⁶ Hisham Sharabi, *Palestine and Israel: The Lethal Dilemma*, Pegasus, Newyork, 1969, ss. 107-108, 115-118.

⁴⁷ Ami Gluska, *The Israeli Military and The Origins of The 1967 War: Government, Armed Forces and Defence Policy 1963-1967*, Routledge, New York, 2007, ss. 4, 7.

⁴⁸ Geoffrey Aronson, *Israel, Palestinians and Intifada*, Kegan Paul International Ltd., London, 1990, ss. 10-11.

⁴⁹ Geoffrey Aronson, *Creating Facts: Palestinians and West Bank*, Institute for Palestine Studies, 1987, Washington D.C., s. 289.

kabullenici davranışa yöneltme ve topraklarını terk etmeye zorlanması esaslarını yöntem olarak benimsemiştir.⁵⁰

İsrail için güvensizlik ortamının tanımlanmasında 1973 Savaşı'nın (Yom Kippur) önemli bir yeri vardır. Arap devletlerinin sürpriz saldırısına maruz kalan İsrail, yenilginin eşliğinden dönmüştür. Yaşanan travmatik durumun etkisiyle tehdit ve tehdiye hazırlık süreçleri gözden geçirilmiştir. Bu kapsamda Filistinli örgütlerin hem silahlı eylemleri hem de Arapları tahrik ederek, güvensizlik katsayısını yükselttiği algısı üzerinden İsrail, güvenlik uygulamalarında Filistinliler üzerindeki baskıyı arttırmıştır.⁵¹ Geline nokta da güvenlik anlayışı olarak, güç kullanımı esaslı "Filistinli örgütlerle diyalog savaş meydanında olur" yaklaşımı kabul edilmiştir.⁵²

Bu yaklaşımın devamlılığı, Filistinli örgütlerin sınır dışından yönelttikleri eylemlerle birleşince, İsrail 1978'de Güney Lübnan'ı işgal etmiştir. Güç kullanımı, bölgede eylemcilerin yaşam alanının (mülteci kampları) bozulmasını hedef alarak, Filistinlilerden kaynaklı güvenlik sorununu toptan çözmeyi amaç edinmiştir. Oluşturulacak tahribatın, güvensizliğe neden olan kaygıları öteleyeceği hesaplanmıştır.⁵³ Zira güvenlik algısında 1973 Savaşı'ndan sonraki en kırılma nokta, bir Filistin ayaklanması ihtimalinin güçlenmesi olmuştur. Bu, güvenlik ihtiyacında sınırların korunmasından İsraili sivillerin korunmasına yönelik bir değişimi beraberinde getirmiştir. Geline konumda güç kullanımı, silah kullanımının yanında Filistinlilerin toplumsal bütünlüğünün bozulmasını da kapsamıştır. Ayrıca İsrail kamuoyunun iki toplumun ayrışması yönündeki talebi, güvenliğin yeniden anlamlandırılması gereğini belirginleştirmiştir.⁵⁴

⁵⁰ Henry Cattan, *The Palestine Question*, Croom Helm, New York, 1988, ss. 123-124, 126.

⁵¹ Geoffrey Aronson, *Creating Facts: Palestinians and West Bank*, Institute for Palestine Studies, 1987, Washington D.C., s. 53; Bernard Avishai, *The Tragedy of Zionism*, Farrar & Giroux, New York, 1985, s. 289.

⁵² Henry Cattan, *The Palestine Question*, Croom Helm, New York, 1988, s. 315.

⁵³ Avner Yaniv, *Dilemmas of Security: Politics, Strategy and The Israeli Experience in Lebanon*, Oxford University Press, New York, 1987, ss. 19-21.

⁵⁴ Stuart A. Cohen, *Israel and Its Army: From cohesion to confusion*, Routledge,

Çatışmaların kesintiye uğramaması güvenlik anlayışının sabit kalmasını sağladığından ve tehdit algılaması içeriğini koruduğundan, Lübnan 1982'de aynı maksatla tekrar işgal edilmiştir. Sınır dışı müdahaleyle birlikte güvenlik sorununun sınır ötesi savaşın parametreleriyle açıklanmasından vazgeçilip, terörizm üzerinden tanımlanma eğilimi artmıştır. Ortaya çıkan eğilim, düşmanlık duygusunun sürekliliğini esas aldığı için güç kullanımı yöntemlerini yine ilk sıraya koymuştur.⁵⁵ Bu da ötekileştirme, izolasyon, orantısız güç kullanımı, terörizm ve kolektif cezalandırma gibi kavramları güvenlik anlayışının bir parçası yapmış, ortaya "demir yumruk" adı verilen güvenlik politikası çıkmıştır.⁵⁶

Benimsenen politikanın da katkısıyla yaşanan şiddet sürüklenmesi Birinci İntifada'nın (1987) altyapısını hazırlamıştır. İsrail olaya güç kullanımıyla önleme yöntemiyle yaklaşmıştır. Süreci belirleyen güvenlik anlayışı ve düzeyi; Araplarda İsrail ordusu korkusunu artık saldıramayacak şekilde yerleştirmek ve toprakları yönetenlerin kim olduğu açıkça anlaşılınca kadar güç kullanımını esas almak olarak belirlenmiştir. Ayrıca yoğun güç kullanımının daha sonraki güvenlik sorunlarının oluşmasını da engelleyeceği bir ön kabul hâline gelmiştir.⁵⁷ Ancak bu yöntemin sınır ötesinde sonuç vermesine rağmen içte güvenliği istenen düzeyde sağlayamaması hatta daha kötüleştirilmesi kırılma noktasını teşkil etmiştir.⁵⁸ Güvenliğine ilişkin mevcut sorunlara eklenen bir diğer husus da Filistin direniş hareketinin

New York, 2008, ss. 39-40; Sammy Smooha, *The Orientation and Politization of The Arab Minority in Israel*, University of Haifa Press, Haifa, 1984, s. 78.

⁵⁵ Yehoshafat Harkabi, *Israel's Fateful Decisions*, I.B. Tauris, London, 1988, ss. 112-113.

⁵⁶ Andrew Rigby, *The Living Intifada*, Zed Books, London, 1991, s. 55.

⁵⁷ Christian Chesnot ve Josephine Lama, *Filistinliler: 1948-1998 Fedai Nesli*, Çev. Sezai Arusoğlu, Doruk Yayıncılık, İstanbul, 2003, s. 155; Mordechai Bar-On, *In Pursuit of Peace: A History of The Israeli Peace Movement*, United States Institute of Peace, Washington D.C., 1996, s. 221.

⁵⁸ Azmy Bishara, "The Uprising's Impact on Israel", *Intifada: The Palestinian Uprising Against Israel Occupation*, Ed. Zachary Lockman, Joel Beinin, I.B. Tauris, London, 1990, ss. 221-222.

motivasyonunun milliyetçilikten (FKÖ Milli Misakı) dinî esaslara (Hamas) kaymaya başlaması olmuştur.

Soğuk Savaşın bitimine kadar olan dönemde güvenlik anlayışı, var olup olmama algısı çevresinde şekillenmiş, barış galibiyetten sonra gelebilecek bir dönem konumunda ele alınmış ve bir sonraki çatışma kaçınılmaz görülmüştür. Bu nedenle güç kullanımı, güvenliğin ve karşı tarafın davranışında değişiklik yaratmanın ikame edilemez aracı olmuştur.

Körfez Savaşı'nın (1991) beraberinde getirdiği çatışma eğilimli konjonktürel ortam, İsrail'in güvenlik anlayışının geleneksel çizgide devamlılığı için uygun zemin teşkil etmiştir. Ancak diğer taraftan da uluslararası kamuoyunun Irak'ın Kuveyt'i işgaliyle paralellik kurarak, İsrail'in Filistinlilerin topraklarındaki askerî varlığını sorgulaması kolaylaşmıştır. Ortaya çıkan karmaşık durumun İsrail güvenlik anlayışına yansımaları; güç kullanımının öncelikle tercih edilen güvenlik sağlama yöntemi olması geleneğinin, çatışılan tarafla anlaşmaya doğru zorlanması olmuştur. Madrid Barış Konferansı (1991) bu değişimin başlangıç noktasıdır.

Konjonktürün zorladığı görüşme zeminine rağmen Filistinli örgütlerin eylemlerinin devam etmesi, İsrail'in geleneksel anlayışında kırılma yaşanmasının önüne geçmiştir. Böylece güvenliğin barıştan öncelikli olduğu görüşü de ön planda kalmıştır. Çatışma sürecinin tırmanması ve karşılıklı kayıpların yükselmeye devam etmesi, güvenlik duygusunun güç kullanımıyla tatminini kolaylaştırmıştır. Bu nedenle silah, güvenliği sağlamanın vazgeçilmez aracı olmayı sürdürmüş, Filistinlilerin bütünlüğünün bozularak zayıflatılması uygulaması varlığını korumuştur.⁵⁹ Bu dönem itibarıyla güvenlik, iki toplumun ayrışmasıyla daha yakından ilişkilendirilmeye başlanmıştır.⁶⁰

⁵⁹ Elie Rekhess, "The West Bank and The Gaza Strip", *Middle East Contemporary Survey*, XV, Ed. Ami Ayalon, Westview Press, Boulder, 1991, ss. 250, 269-270.

⁶⁰ Dennis Ross, *The Missing Peace: The Inside Story of The Fight For Middle East Peace*, Farrar Straus and Giroux, New York, 2004, ss. 797.

Güvenliğin içeriğinin çatışma ve görüşme ikilemiyle doldurulmaya çalışıldığı dönemin köşe taşı Oslo Anlaşmaları (1993) teşkil etmiştir. Filistin Kurtuluş Örgütü'nün (FKÖ) İsrail'i tanınması ve İsrail'in mukabil tutum takınması, çatışmaya rağmen görüşme sürecinin devamı niteliğinde olmuştur. FKÖ dışında kalan unsurların İsrail'e karşı eylemlerine devam etmesi, güç kullanımını düzeyi azalmayacak şekilde gündemde tutmuştur. Önceki çatışma dönemlerinden farklılık, şiddetin sürmesine rağmen görüşme sürecinin kesilmemesidir. Anlaşmaların Filistinlilerden İsrail'in güvenliğini arttırmaları şeklinde bir beklenti geliştirmesi ve saha hâkimiyetinin yöntem olarak ön plana çıkması, dönemin özelliğini yansıtmaktadır.⁶¹ Ancak bu özellikler, Hamas'ın eylemlerini yoğunlaştırmasına, dolayısıyla güvensizlik ortamının genişlemesine neden olmuştur. Özellikle intihar saldırılarının artması, iki toplumun ayrımını güvenliğin temel bileşenine dönüştürmüştür. Çatışan taraflar, gücün ve güç kullanımı tehdidinin siyasi bir araç olmasını reddetseler de (Beilin-Abbas Anlaşım Protokolü-1995), Filistinlilerin yaşam alanları izole edilerek ve kontrol altında tutularak güvenlik katsayısı yükseltilmeye çalışılmış, "silah kullanımı=güvenlik" anlayışı devam ettirilmiştir.⁶² Bu anlayışın en belirgin uygulaması misillemenin ve caydırıcılığın sembolü hâline gelen İsrail'in hedef gözeterek öldürme operasyonlarıdır.

Yükselen şiddet çıtası, İsrail'in güvenlik anlayışında barış sürecini zayıflığın bir simgesi, caydırıcılığa zarar veren ve güvenliği tehlikeye atan bir girişim konumuna getirmiştir. Görüşme sürecinin teması olan "barışa karşı toprak" söylemi, 1996 yılı itibarıyla yine "barışa karşı barış" söylemine dönmüştür.⁶³ Bunun anlamı, güç kullanımının ve güvenliği düşmanın yenilgisiyle tanımlayan anlayışın

⁶¹ Yehudit Kirstein Keshet, *Checkpoint Watch*, Zed Books, London, 2006, ss. 13, 17.

⁶² Tanya Reinhart, *The Road Map to Nowhere: Israel/Palestine Since 2003*, Verso, London, 2006, ss. 52-53.

⁶³ Mike Barry and Greg Philo, *Israel and Palestine: Competing Histories*, Pluto Press, London, 2006, s. 100.

politikayı yönlendirmesi olmuştur. İsrail yönetiminin Orta Doğu'yu bir çatışma coğrafyası olarak gören yaklaşımı, güvenlik beklentisinin yöntemini de belirlemiştir.⁶⁴ Güç kullanımı, Gazze'nin "serbest terör bölgesi" ilan edilmesiyle seçenezsizlik konumuna taşınmıştır. Böylece güvenlik yoksunluğu, siyasi ve askerî reaksiyonel davranışların belirleyicisi hâline gelmiştir.⁶⁵

Çatışmaların kesintisizliğine rağmen, dış baskıların etkisiyle sürdürülen görüşme süreci, bazı bölgelerde güvenliği sağlama sorumluluğunu paylaştıran el-Halil Protokolü (1997), Wye River Memorandumu (1998) ile güvenlik iş birliğini ele alan Şarm el-Şeyh Memorandumu'yla (1998) devam ettirilmiştir. Ancak çatışmanın dozunda bir düşüş yaşanmamıştır. İsrail, görüşme sürecinin barış getirmediğini vurgulayarak, güvenliği güç kullanımı odaklı bir mücadeleyle mümkün görmüştür. Böyle bir sonucun ortaya çıkmasında Hamas'ın tutumu da etkili olmuştur.⁶⁶ İnisiyatifin elden bırakılmaması ve güvenlik için diğer tarafa güvenilmemesi, dönemin güvenlik anlayışına zemin teşkil etmiştir.

Görüşme sürecinin barış ve güven ortamı yaratmadığının İsrail açısından en açık delili İkinci İntifada (2000) olmuştur. Çatışmaların nedeni olarak Filistin Yönetimi'ni gören İsrail'in ilk müdahale yöntemi; önleyici nitelikte nokta vuruşu operasyonlar olurken, sonraki aşama ise yönetim liderinin tasfiyesinin sağlanması ve caydırıcılığı yüksek tutmak için hedef gözeterek öldürme operasyonlarının arttırılması şeklinde uygulanmıştır.⁶⁷ İsrail'in güvensizlik duygusunu arttıran husus; taktik seviyede Filistinli örgütler tarafından çoğunlukla

⁶⁴ Mitchell G. Bard, *Will Israel Survive?* Palgrave MacMillan, New York, 2007, s. 35.

⁶⁵ Laura Drake, "Implementating Netanyahu's Political and Economic Programme: What Are Israel's Strategic Objectives for The Current Historical Phase?", *Economic and Political Impediments to Middle East Peace*, Ed. J.W. Wright, Laura Drake, Mac Millan Press, London, 2000, s. 15.

⁶⁶ Marshall J. Breger and Steven L. Spiegel, "Why Likud Needs The Peace Process", *Middle East Quarterly*, VI, Number 1, March 1999, s. 39.

⁶⁷ Raymond G. Helmick, *Negotiating Outside The Law: Why Camp David Failed*, Pluto Press, London, 2004, ss. 206, 215.

İsrailli sivillerin intihar saldırılarıyla hedef alınması, yerleşim yerlerine organize saldırılar gerçekleştirilmesi, stratejik seviyede ise görüşmelerden ziyade mücadele sonucu kurulacak bir Filistin Devleti isteği şeklinde tanımlı hâle gelmiştir.⁶⁸

Görüşme sürecinin tamamen ortadan kalkmasıyla geline nokta, "savaşta daha düşük çatışma-savaşa yakın çatışma" ve "hemen hemen savaş" şeklinde bir terminolojiyle betimlenmiş, her çeşit direniş de "terörizm" olarak görülmüştür.⁶⁹ Bu paralelde İkinci İntifada, 1948 Savaşı hariç, İsrail ile Filistinliler arasındaki düşmanlığının zirve noktası ve iki toplum arasında her yönüyle bir savaş olarak kabul edilmiştir. Bu kabulün uygulamaya yansımaları, 1967'den beri ilk kez toplu sivil hedeflere uçakların kullanıldığı saldırılar olmuştur.⁷⁰ İsrail yönetiminin "bırakalım İsrail ordusu kazansın" yaklaşımı, güvenlik duygusunu güçlendirecek yöntemi tanımlamıştır.⁷¹

Görüşme sürecinde çatışmalar devam ettiği için güç kullanımı esaslı güvenlik sağlama anlayışı korunmuştur. Bu durum da görüşmeler üzerinden barış ortamına ulaşma beklentisini köreltmış ve barışın uzlaşarak değil, çatışma sonrasında kazanılan bir galibiyetten sonra karşı tarafa dayatılan şartlar üzerinden elde edilmesi mümkün bir olgu olarak ele alınmasına yol açmıştır.

İkinci İntifada sürecindeki güvensizlik ortamı, ABD'de gerçekleşen 11 Eylül saldırılarının (2001) yarattığı küresel tehdit algısıyla pekiştirilmiştir. İsrail, bu ortamı kendi kaygılarının anlaşılmasını sağlamak bakımından lehine kullanmış, güvenlik üretmek için yararlandığı güç kullanma yaklaşımının meşruluğunu ön plana çıkarmıştır. ABD'nin de daha fazla güvenlik için güç kullanımını

⁶⁸ Anthony H. Cordesman, *Arab-Israeli Military Forces in An Era of Asymmetric Wars*, Praeger Security International, Connecticut, 2006, s. 76.

⁶⁹ Jeff Halper, *An Israeli in Palestine*, Pluto Press, London, 2008, s. 156.

⁷⁰ Meron Benvenisti, *Son of The Cypresses*, University of California Press, Berkeley, 2007, p. 102; Raymond G. Helmick, *Negotiating Outside The Law: Why Camp David Failed*, Pluto Press, London, 2004, ss. 259-260.

⁷¹ Cathy Hartley, *A Survey of Arab-Israeli Relations*, Europa Publications, London, 2005, s. 278.

metot olarak benimsemesi ve teröre karşı mücadeleyi güvenliğin temini için zemin olarak kabul etmesi, İsrail'in güvenliği güç kullanımı üzerinden temin etme geleneğinin statik kalmasını sağlamıştır. Hatta bunun ötesinde, Amerika ile güvensizlik ortamı örtüşürmesi üzerinden İsrail, güvenlik tarifini bir savunma girişiminden, "Filistinliler vurulmalıdır ve bu acı verici olmalıdır, kayıplara neden olmalıyız, yüksek bedel ödediklerini görmeliler" anlayışına taşımıştır.⁷²

Bu yaklaşım, güvenliği karşı tarafın yenilgisine endeksleyen beklentinin devamlılığı anlamına gelmiştir. Devamlılık, Filistinlilerin yaşam alanlarına düzenlenen büyük ölçekli askerî harekâtlarla uygulamadaki yerini bulmuştur. Eylem gruplarını silahlı baskı altında tutmak amacıyla anlaşmalarla devredilen toprakların tekrar işgali, egemenlik üzerinden güvenlik tesisini esas almıştır. Çatışmalarda şiddet düzeyinin yükselmesi, Orta Doğu Dörtlüsü nezaretinde iş birliği üzerinden güvenliğin sağlanmasını esas alan Yol Haritası Planı'nı (2003) gündeme getirmiştir. Plan, Filistin Yönetimi'nin İsrail'in güvenliğini sağlayamazsa İsrail'in kendi güvenliğini sağlaması temelinde olduğundan geleneksel yöntemlerin terk edilmesi gerekmemiştir.⁷³ Süreç, İsrail'in bazı bölgelerden çekilirken, Filistin Yönetimi üzerinde Filistinlileri silahsızlandırma baskısını arttırmasıyla sonuçlanmış, böylece güvenlik yine karşı tarafın elimine edilmesi üzerine oturtulmuştur. Süreç, intihar saldırılarını karşı misillemeyle dengelenen bir çatışma ortamını da barındırdığından Plan çökmüş, taraflar eski duruşlarına geri dönmüşlerdir.⁷⁴ İsrail gelinen noktada, hedef gözeterek öldürme operasyonları şeklinde güvenlik uygulamalarına yansıyan misilleme yöntemini, meşru müdafaa

⁷² Michael Thomas, ss. 175; Jeff Halper, *An Israeli in Palestine*, Pluto Press, London, 2008, p. 188; Cathy Hartley, *A Survey of Arab-Israeli Relations*, Europa Publications, London, 2005, ss. 293, 294, 306-308.

⁷³ Lawrence Freedman, *A Choice for Enemies: America Confronts the Middle East*, Public Affairs, New York, 2008, ss. 460.

⁷⁴ Cathy Hartley, *A Survey of Arab-Israeli Relations*, Europa Publications, London, 2005, ss. 333; Jeff Halper, *An Israeli in Palestine*, Pluto Press, London, 2008, ss. 275.

hakkının kullanılması olarak görmüş, bu yaklaşımının Cenevre Konvansiyonu ve BM Sözleşmesi madde 51 bağlamında uluslararası hukukla uyumlu olduğunu kabul etmiştir.⁷⁵

İsrail'in güvenliğini geliştirecek bir gereklilik olarak gördüğü Yaser Arafat'ın tasfiyesi süreci, Arafat'ın sağlık nedenleriyle hayatını kaybetmesiyle tamamlanmış (2004), ancak yerini alan Mahmud Abbas döneminde de çatışmanın seyrinde bir değişim yaşanmaması, güvenlik anlayışının "barış için ortak yok" söylemiyle tanımlı hâle gelmesine neden olmuştur. Görüşmenin güvenlik için zemin teşkil etmeyeceğinin kabulü, güç kullanımının devamlılığı anlamını taşımıştır. Bu devamlılığın göstergesini ise Filistin bölgelerinde aynı şiddet ve sıklık düzeyinde sürdürülen askerî harekâtlar oluşturmuştur.⁷⁶

Askerî operasyonların güvenlik sorununa beklenen çözümü üretememesi, iki toplumun ayrışmasını güvenliğin temini için öncelikli yaklaşım konumuna taşımıştır. Bu aşama, 2005 yılı itibarıyla tek taraflı kararlar İsrail'in Batı Şeria'nın bazı bölgelerinden ve Gazze'nin tamamından çekilmesiyle neticelendirilmiştir. Ancak bu gelişme çatışan tarafların sınırlarını belirginleştirdiği için kolektif cezalandırmayı ve izolasyonu arttırmış, özellikle Gazze'ye yönelik olarak güç kullanımını daha da kolaylaştırmıştır. Ayrıca çekilmenin İntifada'nın başarısı olarak görülmesi, caydırıcılığın tekrar güç kullanılması üzerinden sağlanması refleksini canlı tutmuştur. Bu işleyiş, Filistinliler İsrail'in güvenliği için bir şey yapmadıkları için İsrail'in kendisi için bir şey yapmasını kaçınılmaz olarak gördüğü bir dönemi beraberinde getirmiştir.⁷⁷ Savunma Bakanlığına uygun bulunduğu

⁷⁵ İsrail Dışişleri Bakanlığı'nın 22 Mart 2004 tarihli açıklaması. "Targeting Terrorist-Legal Aspect", <http://www.mfa.gov.il/MFA/Government/Law/Legal+Issues+and+Rulings/Targeting%20Terrorists%20-%20Legal%20Aspects%20-%20March%202004> (Erişim tarihi: 03.06.2012).

⁷⁶ Michele Esposito, "Cronology", *Journal of Palestine Studies*, XXXIV, Nu. 3, Spring 2005, s. 188.

⁷⁷ Michele Esposito, "Quarterly Update on Conflict and Diplomacy", *Journal of Palestine Studies*, XXXV, Nu. 2, Winter 2006, ss. 145-146.

herhangi bir bölgeyi “çatışma bölgesi” ilan etme yetkisi verilerek, bu bölgedeki eylemlerden kaynaklanan çatışmalardan devletin sorumlu olmayacağı hükmü getirilmesi, güç kullanımının süreceğinin işareti olmuştur.⁷⁸

Hamas’ın 2006’da iktidara gelmesi, güvenlik duygusunun oluşturulabilmesi için iki toplumun ayrışması düşüncesinin kaçınılmaz olarak kabul edilmesine yol açmıştır. Güvenliği sağlama anlayışı da kendisine zarar gelmesi hâlinde bunu karşı tarafa daha pahalıya ödetmek üzerine kurulu bir misilleme davranışıyla şekillenmiştir.⁷⁹ Anlayışta değişimin olmadığını bir diğer göstergesi de 2007’de Gazze’nin “düşman toprak” ilan edilmesidir.⁸⁰

Yol Haritası Planı’nın devamı niteliğinde olan ve taraflar arasındaki çatışmaları sona erdirmeyi amaçlayan Annapolis Konferansı (2007), İsrail’in Filistin yönetimini kendine karşı düzenlenen silahlı eylemleri bitirmeye endekslemesiyle sonuca ulaşamamıştır. Böylece “güvenlik yoksa barış da yok” ilkesi, güvenlik anlayışı ve yöntemlerini belirlemeyi sürdürmüştür. Filistinlilerin 1.414 kayıp ve 5.000 yaralı verdiği Dökme Kurşun Operasyonu (2008) İsrail’in güvenliği güç üzerinden sağlama yaklaşımının en çarpıcı örneklerinden birini teşkil etmiştir.⁸¹

Bu operasyon sonrasında günümüze kadar kapsamlı bir görüşme yapılmamış ve münferit silahlı eylemler dışında büyük ölçekli bir çatışma yaşanmamıştır. Çatışmanın geleceği planlı bir çözüme endekslenemediği için ilişkilerin son şekli çatışma konumunda kalmıştır.

110

Security
Strategies
Year: 9
Issue: 17

⁷⁸ *Judgements of The Israel Supreme Court: Fighting Terrorism within Law*, III, Israel Supreme Court, Jerusalem, 2009, s. 36.

⁷⁹ Stephen Eric Bronner, *Peace Out of Reach*, The University Press of Kentucky, Lexington, 2007, s. 86; Gregory Harms ve Todd M. Ferry, *The Palestine Israel Conflict*, Pluto Press, Miami, 2008, s. 190.

⁸⁰ Jonathan Cook, *Disappearing Palestine: Israel’s Experiments in Human Despair*, Zed, London, 2008, ss. 114, 130.

⁸¹ *Survey of Palestine Refugees and Internally Displaced Persons 2008-2009*, Ed. Ingrid Jaradat Gassner, BADIL Source Center, Bethlehem, 2010, s. 19.

İsrail'in varlığını görüşme ve anlaşma süreçlerine rağmen süreklilik gösteren bir çatışma ortamında sağlaması gerekmiştir. Bu durum, güvensizlik duygusunu sabitlediği için devletin kuruluş sürecini yöneten çatışmacı yaklaşımın devamlılığına katkıda bulunmuştur. İsrail'in Filistinlileri silah gücüyle baskı altına alarak, onlara kendi siyasi amaçlarını kabul ettirmesi ve edinimlerini koruma çabası tüm sürecin ortak paydası olmuştur. İsrail'in çatışmayı, menfaatlerin rekabeti olarak sıfır toplamlı ele alması ve süreci güç kullanımıyla yönetmeye çalışması, çatışmayı bir yaşam refleksi hâline getirerek, bu eksenden uzaklaşılmasını zorlaştırmış ve "güvenlik=güç kullanımı" denkleminin kalıcılığını sağlamıştır.

İsrail'in Güvenlik Anlayışının "Doğa Hâli" Kavramıyla Analizi

Devletleşme öncesinde genetik miras konumuna gelebilecek kadar uzun yaşanan güvensizlik travması, devletleşmeyle birlikte kurumların oluşmasıyla güvenlik politikasına aktarılmıştır. Böylece bilinçaltındaki endişelerin algısal tehdit konumunu alarak, olgusal olanlara eşlik edebileceği bir ortam meydana gelmiştir. Bunun sonucunda da sadece savunma ihtiyacı değil, aktarılan var olup olmama kaygısı da güvenliğe ilişkin düşünsel aşamaları etkisi altına almış ve beka ile çatışma kavramlarını güvenlik ihtiyacının tanımlanması sürecine dâhil etmiştir. Sürecin ürünü ise sürekli güvensizlik duygusu olmuştur.

Olgusal güvenlik ortamı ve şartları ne olursa olsun toplumsal güvenlik endişesinin canlı kalması veya tutulması, toplumunun kendisini güvensizlikle tanımlamasının önünü açmıştır. Güvensizlik duygusunun kesintiye uğramaması ise güvenliğin kendi dışındaki mekanizmalar üzerinden temin beklentisini ve ihtimalini azaltarak, ben merkezli olmasına katkı sağlamıştır. Güvenliği ben merkezli tanımlama eğilimi ise içeriğin olgusal ve konjonktürel verilerle oluşturulması ihtimalini azaltarak, duygusal beklentilerin karşılanmasını ön plana çıkarmıştır. Böylelikle kendi değerleriyle örülü bir korku ve beklenti zinciri, güvenliğin anlamlandırılması ve toplumun bu doğrultuda organize edilmesi sonucunu üretmiştir.

Oluşan güvensizlik ortamı, çevrelenmişlik duygusuyla daha karmaşık hâle gelmiştir. Bu tablo da tehdidin algılanması ve cevap üretilmesi konusunda statik bir model oluşturulmasına katkı sağlamıştır. Modele eklenen bir diğer unsur da Filistinlilerin ötekileştirilerek güvenliğinin bir tez-antitez kabulü dâhilinde ele alınmasıdır. Oluşan çerçevede Filistinlilerin güçten anlayacağı kabulü ve güvenlik-çatışma ilişkilendirmesi önemli yer tutmuştur. Olgusal ve algısal tehdit kavrayışlarının hem birbirini manipüle edecek şekilde hem de birbirinin yerine kullanılabilmesi imkânı veren altyapı nedeniyle Hobbes'un "doğa hâli" kavramının İsrail için var olma felsefesi yerine kullanılabilir bir pozisyonda konumlandırılması, kendine güçlü bir zemin bulmuştur. Hobbes, "doğa hâli"ni güvensizlikle ilişkilendirerek, ideoloji ve politika dışında pozisyonlandırırken, İsrail ise kendini tanımladığı toplum psikolojisi ve güvensizliği ortadan kaldırmak için benimsediği yöntemler bağlamında, güvenliği, politika ve ideoloji üstü hatta bunlara hâkim olacak biçimde tanımlamıştır.

İsrail güvenlik anlayışı, Hobbes'un "doğa hâli" kavramında öngördüğü gerçekliğin subjektif olarak ele alınabileceği yaklaşımına paralel olarak, algısal güvensizlik ortamını, güvenliğinin anlamlandırılması sürecine eklemiştir. Hobbes felsefesinde "doğa hâli"nin doğuştan ve olağan bir edim olarak ele alınmasının İsrail güvenlik anlayışında karşılığını, toplumun doğası hâline gelen veya getirilen sürekli güvensizlik duygusu oluşturmuştur. Bu durum da güvenliği, tüm kaynakların seferber edildiği bir pozisyona yükselterek, ihtiyacın ötesinde bütün yaşamsal süreçleri yönetmesine izin verilen bir etmen hâline getirmiştir. Varlığını devam ettirme beklentisinin aracı olması gereken güvenlik uygulamaları da daha kolay bir şekilde askerî ve siyasi amaç konumuna taşınmıştır. Çatışma üzerinden yaşam alanının genişletilmesi, bu amaç-araç ilişkisini netleştirmektedir.

Güvensizlik duygusunu ve güvenliği sağlamaya yönelik çıkarları "doğa hâli"nin nedeni gören Hobbes'un yaklaşımının İsrail güvenlik anlayışıyla kesiştiği noktada, güvenlik talebi ve kendine yaşam alanı seçtiği bölgede bu talebin rekabete açık oluşu bulunmaktadır. Burada rekabeti, fayda-maliyet ilişkisinin ötesinde sıfır toplamlı ve ikame edilemez görmek gereklidir. İsrail için bu durum devletleşme sürecinde

hem olgusal hem de algısal olarak izlenebilir konumdadır. Güvenliğin ben merkezli olarak ele alınması ise İsrail'i kendi varlığı için kurguladığı düşünce yapısı (algısal ve dinî unsurlar) çerçevesinde herkesle savaştığı veya savaşabileceği bir ortama sürüklemiştir. Böylece varlığını devam ettirme beklentisinin çatışmanın doğal bir parçası olduğu kabulü süreklilik kazanmıştır. Devletleşme sonrası dönemde güvensizlik ve çatışmanın olağan kabul edilmesindeki devamlılık gözlemlenebilir durumdadır. Yine bu süreçte, çatışmayı olağan kılan unsurların mutlaka rasyonel olması gerekmediğini savunan Hobbes'un yaklaşımı, İsrail'in güvenlik beklentisi ve onu anlamlandırması ile düşmanın/tehdidin rasyonelliğini aramadan kendi başına bir duruş sergilemesi bakımından düşünüldüğünde rahatlıkla üst üste örtüştürülebilmektedir.

Hobbes'un yaklaşımına göre yaşam sahası için rekabetin eşitler arasında "doğa hâli" olarak ele alınmasının İsrail güvenlik anlayışındaki iz düşümü, zayıf olsa bile var olmak adına rekabette yer alma, rakibi yenilgiyi kabul edene kadar "doğa hâli"ni koruma ve öldürülme kırılganlığının yanı sıra rekabetten üstün çıkmak için öldürme eğilimi şeklinde olmuştur. İsrail tarafından var olma mücadelesi olarak ifade edilen olgusal ve kurgusal mücadele, güvenlik için ben merkezli bir temele sahip olduğundan ve bu nedenle talepkârlığı rakibinden yüksek olduğundan, güvenliği güçlünün hakkı olarak görmüştür. Bu hak, gerek yaşanan antisemitizm kaynaklı mağduriyet zinciriyle gerekse tehdit/düşman değerlendirmesiyle meşrulaştırılmaya çalışılmıştır. Ancak güvenliğin rekabete dâhil taraflar bağlamında sadece İsrail'in hakkı olarak görülmesi, düşmanlık ve çatışmayı dolayısıyla "doğa hâli"ni güven ile güvensizlik ortamının belirleyicisi yapmıştır. İsrail'in bir anlamda kendini şartlandığı güvensizlik hâli, giriştiği rekabetin doğal sonucudur. Bu ilişki çerçevesinde yok olma kaygısı, var olma mücadelesini "doğa hâli"nde tutarken, sürekli var olma endişesiyle bir hayat kurgulamak da yok olma korkusunu canlı tutmuştur.

İsrail'in güvenlik anlayışı, anlayışı meydana getiren kavramlar ve tehdit/düşman tanımlamaları bu çelişkinin ürünü olarak görülebilir. Oluşan ürün bağlamında "doğa hâli" İsrail güvenlik anlayışının hem

nedeni hem de sonucu konumundadır. Bu ilişkilendirme, hem güvensizlik duygusunun varlığının potansiyel çatışma ortamının sürekliliğiyle ifade edilmesini hem de güvenliğin çatışma üzerinden yürütülen rekabet sayesinde elde edilebilmesi yönelimini açıklamaktadır. Yani sürdürülebilir bir güvenlik beklentisinin, sürdürülebilir bir çatışma hâliyle tanımlanabileceği yaklaşımı, İsrail'in güvenlik anlayışında izlenebilir bir durumdadır. İlişkilendirmenin izlenebilir hâle gelmesinde, ötekileştirme katalizör görevi yapmaktadır. Ötekileştirme, çatışmanın tek nedeni olmasa da diğer yandan İsrail'in kendini Yahudilerin Devleti⁸² olarak görmesi nedeniyle, tehdidin niteliğinin ve sürekliliğinin tanımlanmasında önemli bir rol üstlenmektedir. Böylesine bir işleyiş de ötekinin ayrışmasını, ötelenmesini veya izolasyonunu, güven duygusunun ayrılmaz parçası hâline getirmektedir.

Çatışma üzerinden rekabetten kazanan taraf olarak çıkmak ve güvensizlik duygusunu kırarak beklenen güvenlik ortamına ulaşmak, sonuç odaklı bir mücadele olduğundan Hobbes felsefesinin öngördüğü şekilde her yolu mübah kılmaktadır. Böyle olunca da güç kullanımı temel araç olarak pozisyon kazanmaktadır. Güç kullanımının rekabet şartlarının tanımlayıcısı olarak konumlandırılması ve güvenliğin çatışma sonucu elde edilen bir galibiyet üzerinden mümkün görülmesi ise güvensizlik duygusunu oluşturan ortamın kaotik hâlini daha da karmaşılaştırarak güç kullanımı yönteminden uzaklaşılmasını engellemektedir. Sonuçta da var olma rekabeti çatışmayla tanımlanmakta, güvenlik ortamına ulaşmak rakibinden daha fazla güç kullanmaya endekslemekte hatta güvenlik için güç kullanımı seçeneksizlik pozisyonuna yükselmekte veya yükseltilmektedir. Bu yaklaşımın en açık görüngüsü; güvenlik katsayısını yükseltmek için savaşın düşman sınırlarının içine taşınması, güç kullanımında devamlılığın korunmasının barıştan üstün kabul edilmesi, silahlı güce

⁸² İsrail Devleti, kuruluş bildirgesinde kendini Yahudi Devleti olarak tanımlamıştır. Meron Benvenisti, *Sacred Landscape: The Buried History of The Holy Land Since 1948*, University of California Press, Berkeley, 2000, s. 157.

yoğun bir şekilde başvurulmasının sonraki güvenlik sorunlarını önleyeceği inancı ve önleyici vuruş hakkının kendinde görülmesi şeklinde izlenebilmektedir.

Hobbes'un "var olma beklentisi sürdüğü sürece daha fazla güç elde etme ve rekabetten güç kullanımıyla üstün çıkma" yaklaşımı, İsrail'in devletleşme sonrasında egemenliğini güç kullanımıyla kabul ettirerek güvensizlik ortamını yenmek için canlı tuttuğu ve kaçınılmaz kabul ettiği bir strateji olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu süreçte yaşam alanı konusundaki rekabette çatışılan tarafın yenilmesinden ziyade rekabetten çekilmesini sağlayıncaya kadar yok edilmeye çalışılması dikkat çekmektedir. Güvenliğin taviz verilemeyecek konumda ele alınması, güvenlik anlayışında duruma göre tercihlerden ziyade ön kabulleri belirleyici kılmaktadır. Yine aynı paralelde, İsrail'in mevcut güvenlik ortamında değil, gelecekteki güvenlik beklentilerini de bu mekanizma üzerinden tanımlama eğiliminde olduğu, devletleşme sonrası süreçte gözlemlenen değişmezlikle açık hâle gelmektedir. Yapılan bu gözlem, "doğa hâli" kavramının sadece bulunulan güvensizlik ortamını açıklama değil, aynı zamanda güvensizlik duygusunun gelecek nesillere aktarılmasını sağlama görevi gördüğünü de doğrulamaktadır. Böyle bir bağıntı, İsrail'in gelecekte büyük ölçekli çatışma veya savaş yaşama beklentisini de canlı tutmaktadır.

Hobbes'un güvensizliği ortamın kaotikliğine eşitleyen yaklaşımının İsrail'in güven bunalımı yaşadığı alandaki iz düşümü; rekabetin de unsuru olan şiddet araçlarına maruz kalmasıdır. Fiziksel olarak gördüğü zarar ve kayıplar, İsrail'in güvenlik kaygısının olgusal boyutunu oluşturmaktadır. Sürekli şiddet ortamı içinde olmak güvenlik duygusunu körelttiğinden, bu duygu kabul edilebilir seviyeye ulaşana dek güç kullanımını meşru gören ve başkalarınca da görülmesini isteyen bir anlayışın önünü açmaktadır. Yani maruz kalınan şiddet ortamı, Hobbes'un "savaş zamanı" olarak ele aldığı kavramı, İsrail için süreklilik arz edecek şekilde geçerli kılmaktadır.

Gelinen noktanın bir sonraki aşamasında ise güvensizlik ve siyasi belirsizlik (içte ve dışta) arttığı ölçüde, rakibin mümkün olduğunca çok kaybı bağlamında kendi payına ne elde edebiliyorsa onu almak olduğu, devletleşme sonrası İsrail güvenlik anlayışının

Hobbes yaklaşımıyla örtüştüğü alanı teşkil etmektedir. Kesişme noktasında güç kullanımı üzerinden caydırıcılık tesis edilmesi bulunmaktadır. Bu işleyiş ise “doğa hâli” ile tanımlı güvenlik politikasında misillemeyi olağan bir bileşen hâline getirmektedir.

Devletleşme sonrası süreçte misillemenin çatışmaya süreklilik kazandıran bir kısır döngü oluşturduğu dikkate alındığında, “doğa hâli”nin yaşam felsefesi olmayı sürdürmesi daha kolay açıklanabilmektedir. Misilleme-doğa hâli ilişkilendirmesinin yaşam felsefesi üzerindeki etkisinden kasıt; devletleşme sonrası süreç bağlamında hem toplumunun çatışmaya hazır tutulması hem de düşmanın saldırganlığının bedelinin olacağı inancının kendi toplumunda ve düşman unsurlarda oluşturulmasıdır.

Hobbes, güvensizlik ortamının herkesin kendi için mutlak hak gördüğü alanlardan fedakârlık etmesiyle aşılabileceğini ele almaktadır. Ancak İsrail’in kendini ve güvenlik ihtiyacını ben merkezli tanımlaması bu yöntemle güvenlik ortamına ulaşma anlayışını ortadan kaldırmaktadır. İsrail kendine özel bir yaşam alanı beklentisi içinde olduğu gibi, kurallarını ve çıkarlarını kendi belirleyeceği bir güvenlik ortamının da arayışı içindedir. Bu beklentisinin rekabet alanında denk geldiği noktalar da çatışma alanlarını oluşturmaktadır. Rekabette taviz azaldıkça çatışma alanı genişlemekte, çatışmanın yaşamsal felsefeyi oluşturmaya başladığı eşik atlandıktan sonra İsrail için güvenlik, herkesin herkesle savaştığı bir ortamın kriterleriyle tanımlanabileceği bir hâl almaktadır. Gelinen noktanın İsrail güvenlik politikasında süreklilik arz eden görüngüsü, saldırgan savunma ve önleyici saldırı konseptleridir.

Hobbes’un “doğa hâli”ni oluşturan etmenler çerçevesine dâhil ettiği, insan aklıyla elde edildiğini ileri sürdüğü “kötü” kavramının, İsrail güvenlik anlayışındaki karşılığını “düşman” ifadesi oluşturmaktadır. İsrail, kendi ile diğerleri arasındaki ilişkiyi dinî nedenlerle ötekileştirme bağlamında tanımlama eğilimine sahip olduğundan, güvenlik süreçlerinin kavranması ve anlamlandırılmasında “düşman” ya da “potansiyel düşman” ifadelerini de bu bağlamda yorumlamaktadır. Bu yaklaşım, terör kavramı üzerinden daha da esnetilebilmektedir. Böylece kendini koruma davranışının muhatabı olacak ve güvenliği sağlama anlayışına

meşruiyet sağlayacak bir figürün oluşturulması kolaylaşmaktadır. Muhatap figürün varlığı ise tez-antitez bağlamında, yani karşısına yerleştiği varlık üzerinden kendini konumlandırmasına yardımcı olmaktadır. Konumlandırma, güvenlik politikasının yönünü de tayin etmektedir. Seçilen figür, yaşam alanı mücadelesi bağlamında Filistinlilerdir.

Düşman figürünün varlığına süreklilik kazandırılması ise kendini korumak dışındaki yaşamsal beklentileri daha alt önem sırasına ötelemekte, düşman veya potansiyel düşman üzerinde bırakılacak caydırıcı etkileri ön plana çıkarmaktadır. Bu aynı zamanda güvenliğin sağlanması bağlamında kendininki dışında diğer kavram ve anlayışları geçersiz kılarak, güvenliğe ilişkin düşünsel yapıyı sıfır toplamlı bir düzen içinde tutmaktadır. Sonuç olarak varılan konum yine "doğa hâli" olmaktadır. Gücün elde edilmesi ve elde tutulması, kuralları belirleme inisiyatifinin rakibe geçmesinin önlenmesi, güç kullanımıyla düşmanın davranışında değişiklik oluşturulması ve güvenlik kavramının içeriğinin kendi kriterlerine göre belirlenmesi İsrail'in benimsediği "doğa hâli"nin beklentileridir. İsrail'in bu beklentilerini kendinden daha güçlü, davranışında değişikliğe neden olabilecek bir rakip veya kural koyucu olmadığı sürece tek taraflı olarak ön planda tutacağı, devletleşme süreci ve sonrasındaki dönem dikkate alındığında ulaşılan bir çıkarımdır.

Hobbes'un güvensizliğin üstesinden gelebilmenin yolu ya da güvensizliğin yaratacağı bir ortam olarak gördüğü "doğa hâli" kavramının, ben merkezli odaklanmasıyla İsrail tarafından güvenliği elde etme metodu şeklinde kullanılmaya devam edildiği açıkça görülmektedir. Burada İsrail açısından devletleşme sonrası sürece ait yapılması gereken bir diğer tespit de bunun sürdürülebilir güvenliğin gerekliliği olarak kabul edilmesi hususudur. Uygulama aşamasında ise güç kullanımının düzeyinin güvensizlik algısının seviyesiyle doğru orantılı olması, "doğa hâli"nin politikadaki iz düşümünü teşkil etmiştir. Doğa hâlini kaybetmenin güvenliğin zaafı olarak kabul görmesi, daha fazla gücün daha fazla güvenlik anlamında kullanılmasına neden olurken, güvenlik duygusunun güç kullanımıyla tatmin edilmesine de süreklilik kazandırmıştır.

Sonuç

İsrail devletleşme öncesindeki güvenlik beklentisini, devletleşme sırası ve sonrasında yaşam alanını kontrol etmek ve genişletmek yönünde kullanmıştır. Bu eğilim, güvenliğin var olma mücadelesi şeklinde tanımlanmasıyla ve İsrail'in kendini öteki karşısında yerleştirdiği konumla yakından ilişkidir. Yapılan ilişkilendirmenin aşınmaya uğramaması veya uğratılmaması ise güvenliği sağlamak için seçilen yöntemin güç kullanma merkezli olmasına katkı sağlamıştır. Böylelikle çatışma hâli olağanlaşırken, bu hâlden uzaklaşmanın güvenliği tehdit eden bir unsur olarak algılanmasını sağlayacak bir eşik ortaya çıkmıştır.

Güvensizlik duygusunun kazandığı süreklilik, toplumsal duygu ve düşünce sistemini baskı altına alarak, güvenliği, düşmanın veya tehdidin bertaraf edilmesiyle özdeşleştiren bir anlayışla doğru orantılı kılmıştır. Bu da ben merkezli bir yaklaşımı ve güç kullanma isteğini canlı tutarak, İsrail'in güvenlik anlayışının Hobbes'un “doğa hâli” kavramıyla öngördüğü içerik çerçevesinde kalmasını sağlamıştır. Anılan çerçeveye sabitlenme, olgusal olmaktan çok algısal olmuştur.

Bu toplam dâhilinde İsrail'in devletleşme sonrasında benimsediği, değişkenlik göstermeyen güç kullanımı odaklı güvenlik uygulamaları dikkate alındığında, “doğa hâli” kavramının güvenlik anlayışındaki pozisyonunun neden veya sonuç bağlamında açıklayıcılığın ötesinde, araç konumundaki rolüyle güvenlik elde etme davranışının kendisi olduğu gözlemlenmektedir. Bu nedenle İsrail güvenlik anlayışında “doğa hâlinde süreklilik” olarak nitelendirilebilecek bir modelin varlığından söz edilebilir. Bu çıkarımın ispatı olarak, süreç incelemesinden elde edilen, “güç kullanılarak çözülemeyen güvenlik sorunlarının daha fazla güç kullanarak çözülmesi eğilimi” ileri sürülebilir. Bunun bir diğer delili de; güç kullanımının aynı süreçte resmî dil olarak benimsenmiş olmasıdır. Filistinliler özelinde ele alındığında, güç kullanımı, silah kullanımı anlamına gelmiştir.

İsrail güvenlik anlayışında “doğa hâli”nin bir diğer iz düşümü de daha fazla güç kullanımının daha fazla güvenlik oluşturacağı algısıdır.

Bu algı, güvenlik zaafını, daha fazla önlem alınmamasıyla da ilişkilendirmiştir. İlişkilendirmenin göstergesini, misilleme ve caydırıcılığın uygulanış şekli oluşturmaktadır. Ortaya çıkan tablo, güvenliği çekilmeye değil güç kullanarak ilerlemeye endekslediğinden, bir paradoks oluşturarak, tehdit kabul edilen tarafın da şiddet ortamını sürdürmesini kolaylaştırmış ve güvensizlik algısını güçlendiren bir kısır döngü meydana getirmiştir. Böylece güvenlik geleceğine ilişkin olumlu beklentilere, süreklilik arz edecek şekilde ileri ket vurulmuştur. Bunun anlamı çatışmanın sürekli ileriye taşınması olduğundan hem güç kullanımının güvenlik sorununun çözümünün seçenezsiz aracı olarak kalması kolaylaşmış hem de görüşme süreçlerinin çözüm arama işlevi görmesi zorlaşmıştır.

İsrail "doğa hâli"ni çatışma çözümü olarak kullanmıştır. Bunu yaparken sadece güç kullanarak güvensizlik ortamından uzaklaşmayı amaçlamamış, aynı zamanda çatışma ve güvenliğe ilişkin genel geçer uluslararası kabulleri, terör kavramı üzerinden kendi ihtiyaçlarına ve şartlarına uygun hâle getirmek için de çaba göstermiştir. Beklentisi güç kullanımı esaslı faaliyetlerinin meşru kabul edilmesi yönünde olmuştur. İsrail'in buradan varmak istediği nokta, güce başvurusunun nedeninin Filistinlilerin eylemleri olduğu, güç kullanmaya zorlandığı için meşru müdafaa durumunda bulunduğu ve silahların masumiyeti ilkesinin geçerli olduğudur. İleriye yönelik çatışma mazeretlerinden birisi de düşmanın sürekli kendisi karşısı nesiller yetiştirdiğinin kabulüdür. Bu kabul kapsamında ötekinin varlığı önemsizleştirilmekte ve ona karşı güç kullanımı meşru şekilde konumlandırılmaktadır. Süreçte terör kavramı katalizör olarak kullanıldığından, Filistinliler üzerinden baskı ve hâkimiyet kurulmasının güvenlik anlamında lanse edilmesi ve kabul görmesinin beklenmesi kolaylaşmaktadır.

Salt kendi bekasına dayalı bir güvenlik politikasıyla bir toplumun güvenlik ihtiyaçlarını karşılama çabasının, yaşam alanında mutlak güvenlik üretebileceği anlamı taşımadığı, esas alınması gerekenin sürdürülebilir güvenlik ortamı olduğu, ayrıca daha çok savunmanın daha çok güvenlik anlamına gelmediği tarihsel deneyimlerle doğrulanabilir. Ancak güvenliğin "var olma ve varlığını devam ettirme" anlamı temel alındığında, "doğa hâli" kavramıyla

tanımlı güvenlik anlayışının, İsrail Devleti'ne Filistin topraklarında yaşam alanı sağladığı ve genişleyen şekilde sağlamaya devam ettiği görülmektedir. Bu yönüyle güvenlik anlayışını çatışmacı karakterde tutsa da bu kavramda vücut bulan politikanın İsrail'in lehine, Filistinlilerin aleyhine ve sıfır toplamı olacak şekilde fayda ürettiği ileri sürülebilir.

Bu sıfır toplamı oyun içinde Filistinliler de “doğa hâli” kavramında yer alan amaçlar ve araçları, hedefledikleri güvenlik ortamını oluşturmak için kullanma imkânına teorik anlamda sahiptir. Ancak İsrail açık ara bir güce sahip olduğu ve bunu kullanmaktan çekinmediği için oyun iki eşit tarafın karşılaşmasından daha farklı bir sonuç üretmektedir. Aradaki güç asimetrisine rağmen Filistinlilerin İsrail'in güvenliğini tehdit edebilecek potansiyele sahip olmaları ise bir yandan çatışmada kısır döngü oluştururken diğer yandan da güç eşitliği durumunda çatışmanın bölgesel ölçekte taşınacağı seviyenin daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır.

Genel anlamda İsrail güvenlik anlayışı “doğa hâli” kavramıyla bir millî mutabakat görüntüsünde açıklanabiliyor olsa da gerek güvenliğe ilişkin politikanın oluşturulma gerekse uygulama süreçlerinde toplumun ve siyasetin tüm kesimlerinin her zaman ve mutlak görüş birliğinde olmadığına da dikkat çekilmelidir. Bunun nedeni bazen pragmatist liderler, bazen konjonktürel gereklilikler bazen de savaştan yorgunluğun getirdiği barış arayışları olmaktadır. Ancak dinî ve askerî düşünce tarzının İsrail'in devlet karakterindeki ve mekanizmasındaki etkin konumunun, güvenlik politikasının geleneksel çizgiden uzaklaşmasına engel olduğu, süreç incelemesinden elde edilen bir realitedir.

Summary

Israel has been inclined to describe her insecurity environment with the terms of war, low-density war, and conflict since the foundation of state. Because her endeavour regarding protecting and enlarging the living space (lebensraum), in other words considered as

struggle for existence, is predicated on use of force concept, her security policy has never moved away from zero-sum game model. The goal of Israel's security understanding is to exist and survive in Palestinian territory. In order to achieve this, she adopted a sustainable conflict situation as security understanding instead of avoiding conflict.

Because the insecurity sphere in pre and post-era of foundation was a sense that conducted thinking process relating security, the security policy and understanding followed the same path. Decisive role of insecurity in terms of continuity and attributive role given to use of force as a tool provide a basis for explaining Israel's security understanding through the term of "state of nature" belonging to Thomas Hobbes and for establishing a forward-looking projection. By taking this term as a central concept, the process of the conflict with Palestinians was used as a framework for analysis.

The state of conflict that became usual made the term of "state of nature" a traceable tool in Israel's security policy. Thus, the steadiness of use-of-force-oriented-security understanding in post era of the foundation allowed to make a future-looking projection route and to provide a substructure for reading its basic parameters at least. The striking findings of the review process are; the insistence on the approach of "to solve the insoluble security problems that can not be eliminated through use of force, by applying more use of force" and the excessive attribution on the link between security weakness and more security precaution. It was determined how the paradoxical situation, occurred by use-of-force-oriented term of "state of nature", from the creation of new conflict fields, brought continuity to conflict and moved forward the insecurity sphere. The result provided via this review is what kind and how Israel created a secure habitat through use of force. The purpose here is to make the columns of Israel's security understanding clear and to determine whether it has produced an acceptable result regarding security or not.

The frame drawn via this sum consists: Israel has used the confrontational sphere for her benefits; she has enlarged the living space in a chaotic environment, created by insecurity, through use of

force; she has provided shifts in security related terms in her favor; she has achieved to be perceived that, her security understanding is reactive instead of clearing her living space from the others.

Kaynakça

Kitaplar:

ARONSON Geoffrey, *Creating Facts: Palestinians and West Bank*, Institute for Palestine Studies, Washington D.C., 1987.

ARONSON Geoffrey, *Israel, Palestinians and Intifada*, Kegan Paul International Ltd., London, 1990.

AVISHAI Bernard, *The Tragedy of Zionism*, Farrar & Giroux, New York, 1985.

BARD Mitchell G., *Will Israel Survive?* Palgrave MacMillan, New York, 2007.

BAR-ON Mordechai, *In Pursuit of Peace: A History of The Israeli Peace Movement*, United States Institute of Peace, Washington D.C., 1996.

BARRY Mike ve PHILO Greg, *Israel and Palestine: Competing Histories*, Pluto Press, London, 2006.

BEILIN Yossi, *Israel: A Concise Political History*, St. Martin's Press, New York, 1992.

BEN GURION David, *Israel: A Personal History*, American Israel Publishing Co., Tel Aviv, 1971.

BEN-AMI Shlomo, *Scars of War, Wounds of Peace: The Israeli-Arab Tragedy*, Oxford University Press, Oxford, 2006.

BENVENISTI Meron, *Son of the Cypresses*, University of California Press, Berkeley, 2007.

BENVENISTI Meron, *Sacred Landscape: The Buried History of the Holy Land since 1948*, University of California Press, Berkeley, 2000.

BRONNER Stephen Eric, *Peace Out of Reach*, The University Press of Kentucky, Lexington, 2007.

BULL Hedley, *The Anarchical Society*, Columbia University Press, New York, 1977.

BUZAN Barry, *The European Security Order Recast*, Pinter Publishers, London, 1991.

- CATTAN Henry, *The Palestine Question*, Croom Helm, New York, 1988.
- CHESNOT Christian ve LAMA Josephine, *Filistinliler: 1948-1998 Fedai Nesli*, Çev. Sezai Arusoğlu, Doruk Yayıncılık, İstanbul, 2003.
- COHEN Stuart A., *Israel and Its Army: From cohesion to confusion*, Routledge, New York, 2008.
- COOK Jonathan, *Disappearing Palestine: Israel's Experiments in Human Despair*, Zed, London, 2008.
- COPLESTON Frederick, *Felsefe Tarihi: Hobbes ve Locke*, Çev. Aziz Yardımlı, İdea Yayınevi, İstanbul, 1998.
- CORDESMAN Anthony H., *Arab-Israeli Military Forces in an Era of Asymmetric Wars*, Praeger Security International, Connecticut, 2006.
- CRAIG Edward, *Knowledge and The State of Nature*, Oxford University Press, New York, 1990.
- DEDEOĞLU Beril, *Uluslararası Güvenlik ve Strateji*, Derin Yayınları, İstanbul, 2003.
- EBAN Abba, *An Autobiography*, Random House, New York, 1977.
- EDGAR Andrew, *Habermas: The Key Concepts*, Routledge, New York, 2006.
- FREEDMAN Lawrence, *A Choice for Enemies: America Confronts the Middle East*, Public Affairs, New York, 2008.
- GAUTHER David P., *The Logic of Leviathan: The Moral and Political Theory of Thomas Hobbes*, Oxford University Press, New York, 1969.
- GLUSKA Ami, *The Israeli Military and The Origins of The 1967 War: Government, Armed Forces and Defence Policy 1963-1967*, Routledge, New York, 2007.
- HALPER Jeff, *An Israeli in Palestine*, Pluto Press, London, 2008.
- HARKABI Yehoshafat, *Israel's Fateful Decisions*, I.B. Tauris, London, 1988.
- HARMS Gregory ve FERRY Todd M., *The Palestine Israel Conflict*, Pluto Press, Miami, 2008.
- HARTLEY Cathy, *A Survey of Arab-Israeli Relations*, Europa Publications, London, 2005.

HELLER Joseph, *The Birth of Israel 1945-1949: Ben Gurion and His Critics*, University of Florida Press, Gainesville, 2003.

HELMICK Raymond G., *Negotiating Outside The Law: Why Camp David Failed*, Pluto Press, London, 2004.

HOBBS Thomas, *Leviathan*, Çev. Semih Lim, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2008.

HOBBS Thomas, *Yurttaşlık Felsefesinin Temelleri*, Çev. Deniz Zarakolu, Belge Yayınları, İstanbul, 2007.

Judgments of The Israel Supreme Court: Fighting Terrorism within Law, Israel Supreme Court, Jerusalem, III, 2009.

KARSH Efraim, *The Arab-Israeli Conflict: The Palestine War*, Osprey Publishing, Oxford, 2002.

KESHET Yehudit Kirstein, *Checkpoint Watch*, Zed Books, London, 2006.

KHOURI Fred J., *The Arab-Israeli Dilemma*, Syracuse University Press, Syracuse, 1985.

KNUTSEN Torbjon L., *Uluslararası İlişkiler Teorisi Tarihi*, Açılım Kitap, İstanbul, 2006.

LUCAS Noah, *The Modern History of Israel*, Weidenfeld and Nicolson, London, 1974.

MORRIS Benny, *Righteous Victims: A History of The Zionist-Arab Conflict 1881-1999*, Alfred A. Knof, New York, 1999.

REINHART Tanya, *The Road Map to Nowhere: Israel/Palestine since 2003*, Verso, London, 2006.

RIGBY Andrew, *The Living Intifada*, Zed Books, London, 1991.

ROKACH Livia, *Israel's Secret Terrorism: A Study Based on Moshe Sharett's Personal Diary and Other Documents*, AAUG, Massachusetts, 1986.

ROSS Dennis, *The Missing Peace: The Inside Story of the Fight for Middle East Peace*, Farrar Straus and Giroux, New York, 2004.

SELIKTAR Ofira, *New Zionism and the Foreign Policy of Israel*, Croom Helm, London, 1986.

SHARABI Hisham, *Palestine and Israel: The Lethal Dilemma*, Pegasus, New York, 1969.

SHLAIM Avi, *The Iron Wall: Israel and Arab World*, W.W. Norton, New York, 2001.

SMITH Charles D., *Palestine and the Arab-Israeli Conflict*, St. Martin's Press, New York, 1988.

SMOOHA Sammy, *The Orientation and Politization of The Arab Minority in Israel*, University of Haifa Press, Haifa, 1984.

Survey of Palestine Refugees and Internally Displaced Persons 2008-2009, Ed. Ingrid Jaradat Gassner, BADIL Source Center, Bethlehem, 2010.

TAL David, *The War in Palestine 1948: Strategy and Diplomacy*, Routledge, New York, 2004.

TAL Israel, *National Security*, trans. Martin Kett, Praeger, Connecticut, 2000.

TESSLER Mark, *A History of The Israeli-Palestinian Conflict*, Indiana University Press, Bloomington, 1994.

YANIV Avner, *Dilemmas of Security: Politics, Strategy and The Israeli Experience in Lebanon*, Oxford University Press, New York, 1987.

Makaleler:

BISHARA Azmy, "The Uprising's Impact on Israel", *Intifada: The Palestinian Uprising Against Israel Occupation*, Ed. Zachary Lockman, Joel Beinin, I.B. Tauris, London, 1990.

BREGER Marshall J. ve SPIEGEL Steven L., "Why Likud Needs The Peace Process", *Middle East Quarterly*, VI, Number 1, March 1999.

CAREY Roger, "The Contemporary Nature of Security", *Issues of International Relations*, Ed. Trevor C. Salmon, Routledge, New York, 2000.

CURLEY Edwin, "The State of Nature and Its Law in Hobbes and Spinoza", *Philosophical Topics*, Spring 1991, Cilt: 19, Nu. 1.

DORFF Robert, "The Search for National and Homeland Security: An Integrated Grand Strategy", *Terrorism and Homeland Security*, Ed. Paul R. Viotti, Michael A. Opheim, CRC Press, Florida, 2008.

DRAKE Laura, "Implementating Netanyahu's Political and Economic Programme: What Are Israel's Strategic Objectives for The Current Historical Phase?", *Economic and Political Impediments to Middle East Peace*, Ed. J.W. Wright, Laura Drake, Mac Milan Press, London, 2000.

ESPOSITO Michele, "Chronology", *Journal of Palestine Studies*, XXXIV, Nu. 3, Spring 2005.

ESPOSITO Michele, "Quarterly Update on Conflict and Diplomacy", *Journal of Palestine Studies*, XXXV, Nu. 2. Winter 2006.

HENDERSON James Youngblood, "The Context of the State of Nature", *Reclaiming Indigenous Voice and Vision*, Ed. Marie Battiste, UBC Press, Toronto, 2000.

HOROWITZ Dan, "The IDF: A Civilianized Military in A Partially Militarized Society", *Soldiers, Peasants and Bureaucrats*, Ed. R. Kolkowitz, A. Korbonski, Allen and Unwin, London, 1982.

KHALIDI Rashid, "The Palestinian and 1948: The Underlying Causes of Failure", *The War For Palestine: Rewriting The History of 1948*, Ed. Eugene L. Rogan, Avi Shalim, Cambridge University Press, Cambridge, 2001.

KIMMERLING Baruch, "The Social Construction of Israel's National Security", *Democratic Societies and Their Armed Forces: Israel in Comparative Context*, Frank Cass, London, 2000.

LORCH Netanel, "Plan Dalet", *From Haven to Conquest*, Ed. Walid Khalidi, The Institute For Palestine Studies, Washington, 1987.

REKHESS Elie, "The West Bank and The Gaza Strip", *Middle East Contemporary Survey*, XV, Ed. Ami Ayalon, Westview Press, Boulder, 1991.

Sammy Smooha, "Part of the Problem or Part of The Solution: National Security and The Arab Minority", *National Security and Democracy in Israel*, Ed. Avner Yaniv, Lynne Reinner, Colorado, 1993.

İnternet:

İsrail Dışişleri Bakanlığı'nın 22 Mart 2004 tarihli açıklaması. "Targeting Terrorist-Legal Aspect", <http://www.mfa.gov.il/MFA/Government/Law/Legal+Issues+and+Rulings/Targeting%20Terrorists%20-%20Legal%20Aspects%20-%20March%202004> (Erişim tarihi: 03.06.2012).

Kardak Krizi Sürecinin Kriz Yönetim Prensipleri Açısından İncelenmesi*

Study on Kardak Crisis within the Scope of Principles of Crisis Management

Aydın ŞİHMANTEPE**

Öz

Bu çalışma Türkiye-Yunanistan ilişkilerinde bir sıcak çatışma olasılığının çok yakından hissedildiği 1996 Kardak krizi sürecini incelemektedir. Krizin yönetiminde Türkiye tarafından uygulanan zorlayıcı diplomasinin, karar alma süreci ile diplomatik ve askerî alandaki uygulamaları, Alexander L. George'un "geçici kriz yönetim prensipleri" çerçevesinde değerlendirilmektedir. Değerlendirme; Türkiye'nin kriz sürecinde izlediği stratejiyi ve krizi çözüme götürme yolundaki çabalarını, bu prensiplerde söz edilen ihtiyaçların nasıl karşılandığı ele alınarak yapılmaktadır. Çalışma, bir yandan Türk-Yunan krizlerinde Türkiye'nin reaktif politikalar yürüttüğü, bu nedenle de krizleri iyi yönetemediği algısına bir alternatif sunarken, diğer yandan, Kardak krizinin nedenleri, tarafların tezleri ve bu krizin nasıl yönetildiğine ilişkin bir kayıt oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kardak krizi, kriz yönetimi, zorlayıcı diplomasi.

* Bu makale TÜBİTAK 1001 Projesi (Proj.No: 112K172) çerçevesinde üretilmiştir.

** Piri Reis Üniversitesi, Öğretim Görevlisi. E-posta: asihmantepe@yahoo.com.

Abstract

This study analyses the course of 1996 Kardak crisis, in which the possibility of a war in Turkish-Greek relations was felt to be imminent. Decisions making process, as well as diplomatic and military practices of Turkish coercive diplomacy are evaluated within the scope of Alexander L. George's "provisional theory of crisis management". Evaluation is carried out by assessing how, during the course of the crisis; Turkey met the needs mentioned in this theory while implementing her strategy and efforts to bring the crisis to a solution. The study, on one hand, presents an alternative view to the perception that Turkey has been employing reactive policies, hence managing the crisis not well enough. On the other hand, the study keeps a record of the reasons, which caused the Kardak crisis, as well as the thesis of the parties and how the crisis was managed.

Key Words: *Kardak crisis, crisis management, coercive diplomacy.*

128

Security
Strategies
Year: 9
Issue: 17

Giriş

Türkiye ve Yunanistan'ın karşılıklı ilişkilerinde, Ege Denizi'ne ilişkin uyuşmazlıklar kapsamında yaşanan çeşitli krizler önemli rol oynamıştır. Güvenlik ikileminin henüz aşılammış olmasının ve var olan uyuşmazlıkların çözümüne yönelik karşılıklı görüşmeler ile teknik iş birliği eksikliğinin, krizlerin ortaya çıkışını kolaylaştırdığını söylemek mümkündür. Tarafların; egemenlik hakları, ekonomik çıkarları, güvenlik kaygıları gibi yüksek öncelikli, temel değer ve çıkarlarına ilişkin tehdit algıladığı krizler sırasında, diplomatik girişimlerin yanı sıra kuvvet kullanımı olasılığı da ortaya çıkmaktadır. Zorlayıcı diplomasinin¹ en temel öğelerinin kullanımını gerektiren bu

¹ Zorlayıcı diplomasi ve Türk dış politikasındaki uygulamaları hakkında detaylı bilgi için Fuat Aksu, *Türk Dış Politikasında Zorlayıcı Diplomasi (Türk Dış Politikasında)*, Bağlam Yayınları, İstanbul, 2008, ss. 31-41.

tür ani krizlerin yönetimi, karar alıcılar açısından, sürpriz faktörüyle başa çıkmanın yanında, kısıtlı zaman içinde ve süratle doğru karar alma zorunluluğunu da beraberinde getirmektedir. Türkiye ve Yunanistan arasında yaşanan krizlerde, Türkiye'nin reaktif ve savunmacı politikalar izliyor olması; bu krizleri "iyi yönetemediği" ve "doğru kararlar alamadığı" algısını yaratmaktadır. Ancak "doğru" karar alma ölçüsü farklı bakış açılarına göre değişik biçimlerde yorumlanabilir. Diğer yandan, özellikle kuvvet kullanımını da gerektiren ani krizlerin yönetiminde "doğru" karar almanın en alt seviyedeki ölçüsünü, hem krize konu olan temel çıkarlarından vazgeçmemek hem de bir sıcak çatışmayı önlemek olarak belirlemek mümkündür. Bu genellemede, *temel çıkarlarından vazgeçmemek*, krizi çözüme götürecek uzlaşma zeminini reddetmeyi gerektirmemelidir. *Sıcak çatışmayı önlemek* çerçevesinden bakıldığında, Türkiye ile Yunanistan arasında geçmişte meydana gelen krizlerde doğru kararlar alınarak başarılı kriz yönetimi sergilendiği söylenebilir. Bu tespit, her bir krizin nasıl yönetildiğinin incelenmesi ve bunlardan dersler çıkarılmasına yönelik çalışmalar yapılmasını daha az önemli kılmamaktadır. Doğal olarak, Türkiye ve Yunanistan arasında yaşanan bu krizlerin yönetiminde, her iki ülkenin de NATO üyesi oluşunun, üçüncü tarafların (özellikle ABD'nin) müdahalesinin veya ara buluculuğunun önemli yeri olduğunu da tespit etmek yerinde olacaktır.²

Bu çalışmada, 1996 yılında Yunanistan ve Türkiye arasında yaşanan Kardak krizi özelinde yürütülen kriz yönetimi faaliyetleri, zorlayıcı diplomasinin pratik bir uygulaması olarak ele alınacaktır. Krizin tırmanma, askerî güç kullanımı ve sonlandırılması evrelerinde,

² Kardak krizi sırasında Yunanistan Dışişleri Bakanı olan Pangalos, kriz döneminin ABD Dışişleri Bakanı Holbrooke ile krizden beş-altı yıl sonra bir akşam yemeği sırasında yaptığı sohbette, kendisine, kriz sırasında ABD'nin tarafların gemilerinden atılacak füzelerin diğerini vuramaması için bile Ege'de gerekli tedbirleri aldığını söylediğinden söz etmektedir. Bkz. "Kardak'ta ABD Ege'yi elektronik olarak kilitlemiş", *Hürriyet gazetesi*, 3 Nisan 2011, <http://www.hurriyet.com.tr/planet/17446978.asp> (Erişim tarihi:12.11.2011). Ayrıca bkz. Taner Baytok, *Bir Asker Bir Diplomat*, Doğan Kitapçılık, İstanbul, 2001, s. 193.

karar alma sürecinde uygulanan veya etkin olan kriz yönetimi prensipleri incelenecektir. Yapılacak inceleme, Kardak krizinin yönetimi süresince alınan kararların ve atılan adımların doğrulanması ya da yanlışlanması amacını taşımamaktadır. Çalışmada, etkin kriz yönetimine ilişkin ihtiyaçlar üzerinden Kardak krizindeki karar alma süreci değerlendirilecektir. Her bir krizin özgünlüğü ve krizi yöneten karar alıcıların zaman içinde değiştiği göz önünde bulundurularak, bu krizde doğru uygulanmış kriz yönetim prensiplerinin bir haritasını çıkarmaya, alınacak dersleri tespitte çalışılacaktır. Özellikle kuvvet kullanımını da içeren krizlerde, kasıtsız bir savaşın³ nasıl engellenebildiğinin tespiti, geleceğe ışık tutmak açısından önemlidir. Konunun incelenmesi, kriz yönetiminin geçmişte karşılaştığı ve gelecek krizlerde de karşılaşılabileceği zorlukların tanımlanması açısından da faydalı olacaktır. Bu amaçla, öncelikle krizlere ilişkin temel özellikler ele alınacak, kriz yönetimi konusundaki ihtiyaçlar belirlenecek ve daha sonra Kardak krizinin karar alma süreci Alexander L. George'un *Geçici Bir Kriz Yönetim Kuramı*⁴ olarak adlandırdığı, kriz yönetiminin siyasi ve fiilî ihtiyaçları ile karşılaştırmalı olarak incelenecektir. Kriz yönetiminin önemli unsurlarından biri olan karşı tarafla iletişimi sürdürme ihtiyacının, taraflar arasında doğrudan değil, ABD'nin aracılığı ve ara buluculuğuyla gerçekleştirildiği⁵ de göz önünde bulundurulacaktır. İnceleme sonunda, Kardak krizine özel olarak yapılan bu tespitlerin, sonraki olası krizlerin yönetimine ve çözümüne ne kadar kılavuzluk edebileceği tartışılacaktır.

130

Security
Strategies
Year: 9
Issue: 17

³ Kasıtsız (inadvertant) savaşın kapsamlı tanımları için Alexander L. George, *Avoiding War: Problems of Crisis Management*, Westview Press, Colorado, 1991, s. 7.

⁴ *A.g.e.*, ss. 22-27.

⁵ ABD'nin ara buluculuğuna ve Başkan Clinton'un konuya bakışına ilişkin olarak bkz. Bill Clinton, *My Life*, Knopf Publishing, New York, 2004, ss. 654-655. ABD'nin ara buluculuğuna Türk tarafından bakış için ayrıca bkz. Cüneyt Arcayürek, *28 Şubat'a İlk Adım*, Büyüklere Masallar Küçüklere Gerçekler Dizisi, Cilt-9, Bilgi Yayınevi, Ankara, 2003, ss. 313-338.

Kriz, Kriz Yönetimi ve Kriz Yönetim Zorlukları

Kriz yönetimi ve krizin yönetimi sürecinde ne gibi zorluklar yaşandığını incelemeyen önce, devletler arasında yaşanan krizlerin nasıl tanımlandığına kısaca değinilecektir. Kriz tanımına ilişkin tespit edilen ortak noktalar, kriz yönetiminde karar alıcıların kendi seçenekleri, kısıtlamaları ve kaygıları ile sürece dâhil olan birimlerin önerilerini çözüme odaklama konusunda yaşadıkları zorlukları tanımlamakta yardımcı olacaktır.

Krizin Tanımı

Krizin ne olduğu ve kriz yönetimi konusunda üzerinde anlaşılmiş tanımlar bulmak zordur. Bununla birlikte, krizin tanımına ilişkin üç temel yaklaşımdan söz etmek mümkündür: (1) Sistem yaklaşımı, (2) Karar alma yaklaşımı, (3) bu ikisinin birleşimi olan Karma (combined) yaklaşım.⁶

Sistem yaklaşımı uluslararası bir krizi; “*Genel sistemde ya da onun herhangi bir alt sistemindeki kararlılığı, ‘normal’ seviyelerinin üzerinde bozan ve sistemde bir şiddet oluşma olasılığını artıran bir dizi olay*” olarak tanımlar.⁷ Bu yaklaşım karar alıcılardan çok sistemi veya bölgesel bir alt sistemi oluşturan aktörler üzerinde yoğunlaşır. Karar alma yaklaşımı bir krizi; “*Karar alıcıların yüksek öncelikli hedeflerini tehdit eden, durum değişmeden önce karşılık verme zamanını kısıtlayan ve karar alma birimine sürpriz yaratan durum*” olarak tanımlamaktadır.⁸ Karma yaklaşım ise bir uluslararası krizi; “*Taraflar arasında savaş çıkma olasılığının büyük oranda arttığı, hissedildiği, kısa zaman periyodunu kapsayan, iki veya fazla ülkenin*

⁶ Yoon Taeyong, “Between Peace and War: South Korea’s Crisis Management Strategies Towards North Korea”, *East Asian Review*, Cilt: 15, Nu. 3, Autumn 2003, s. 5.

⁷ Oran R. Young, *The Intermediaries: Third Parties in International Crisis*, Princeton University Press, Princeton, 1967, s. 10.

⁸ Charles F. Hermann, *Crises in Foreign Policy: A Simulation Analysis*, The Bobbs-Merrill Company, Indianapolis, 1969, s. 29.

karşılıklı meydan okuması” olarak tanımlamaktadır.⁹ Uluslararası krizin ne olduğuna ilişkin tanımları çoğaltmak mümkündür.

Diğer yandan Charles Hermann’a göre kriz, “*karar verme biriminin yüksek öncelikli hedeflerini tehdit eden, karşılık vermek ve/veya alınan kararı değiştirmek için yeterli zamanın bulunmadığı, ortaya çıktığı andan itibaren karar verici birimler için sürpriz olan beklenmedik bir durumdur*”.¹⁰

Günümüzde uluslararası sistemde karşılaşılan krizleri en temelde iki düzeyde incelemek mümkündür: Aktör düzeyinde (mikro) ve sistem düzeyinde (makro). Aktör düzeyinde krizler, “Dış Politika Krizleri” olarak da adlandırılabilir. Bu tür krizler tek bir devletin karşılaştığı olduğu krizler olarak tanımlayıcı üç koşulu içermektedir:

- Bir veya birden fazla temel değer ve önceliklere, çıkarlara yönelik bir tehdidin varlığı (tehdit algısı),
- Bu değerlere yönelik tehdidin önlenmesine yetecek kadar bir zamanın olmaması (cevap için kısıtlı zaman),
- Askerî düşmanlık ve çatışma olasılığının hızla artması (askerî çatışma olasılığı).¹¹

Dış Politika Krizleri (aktör düzeyindeki mikro krizler) genellikle tek bir devletin algı ve davranışlarına odaklanarak incelemeyi gerektirir. Bu tür krizlerde devletler arasındaki ilişkilerde krize ilişkin kararlar genellikle bir başka devletin yaratmış olduğu sözel eylem ve/veya fiziksel (fiilî) tehdide yönelik olarak alınır. Niteliği açısından bir “dış politika krizi”nin süreç içerisinde “uluslararası kriz” niteliğine dönüşme olasılığı göz önünde tutulmalıdır. Bu çerçevede;

⁹ Phil Williams, *Crisis Management: Confrontation and Diplomacy in the Nuclear Age*, Martin Robertson, London, 1976, s. 25.

¹⁰ Charles F. Hermann, “Threat, Time and Surprise: A Simulation of International Crises” in Charles F. Hermann (ed.) *International Crises: Insights from Behavior Research*, Free Press, New York, 1972, s. 187.

¹¹ Michael Brecher, *Crisis in World Politics*, Pergamon Press, Oxford, 1993, s. 3.

- Krizin tarafı olan devletin algısındaki değişiklik,
- İçinde bulunulan kriz sürecinin belirsizlik ve karmaşıklığı,
- Tehdidin tırmanması veya azalmasına ilişkin algılama,
- Zaman baskısı,
- Sıcak çatışma ve savaş riski gibi etmenler devletlerin dış politika krizlerinde nasıl karar alacaklarını önemli ölçüde etkiler.¹²

Bu bağlamda uluslararası kriz; ikiden fazla ülkenin dâhil olduğu gerginlikler veya uluslararası düzeni ve kurulu uluslararası dengeyi değiştirecek, uluslararası istikrarı bozacak olaylar, davranışlar ve tutumlardır. İki tanımlayıcı koşuldan söz edilebilir:

- Krizin doğrudan tarafı olan iki veya daha çok devlet arasında askerî düşmanlığı en üst düzeye çıkarabilecek, ilişkilerde yıkıcılığın niteliği ve/veya yoğunluğunun artmasına yol açabilecek düşmanca sözel ve/veya fiziksel (fiilî) etkileşimler,

- İlişkilerinde bunların yol açacağı istikrarsızlıklar ve uluslararası sistemin yapısına yönelik meydan okumalar.¹³

Yukarıdaki tanımlar, Kardak krizini inceleyen bu çalışma için yeterince kılavuzluk etmektedir. Kardak krizi; bölgesel kararlılığın bozulması tehlikesini yaratması yönüyle sistem yaklaşımında yerini bulmaktadır. Daha önce hiç konu edilmemiş bir sorunun aniden belirmesiyle sürpriz yaratması, egemenlik gibi yüksek öncelikli bir konuyu tehdit etmesi, karar sürecinin çok kısa olması ve savaşa dönüşme ihtimalinin yüksek olması nedenleriyle diğer iki yaklaşıma da uygunluk göstermektedir.

Kriz Yönetimi

Kriz yönetimi tanımı ise birbirinden farklı ve neredeyse karşıt görüşlerle tarif edilmektedir. Ancak analiz maksadıyla kriz yönetimi tanımlamalarını iki ana ekol üzerinden tartışmak mümkündür. Birinci

¹² *A.g.e.*, s. 15.

¹³ *A.g.e.*, s. 3.

görüŖ; kriz yönetiminin amacını, savaşı önleme ve karşılıklı meydan okumaların barışçıl çözümlenmesi olarak yorumlamaktadır.¹⁴ Bu görüş kriz yönetiminde her iki tarafça da kabul edilen bir çözüme kuvvete başvurmaksızın ulaşılmasını savunmaktadır. İkinci görüş; kriz yönetimini bir kazanma pratiğı olarak görür.¹⁵ Bu görüş, kriz yönetimini, krizi her iki taraf için de kabul edilebilir tehlike ve risk sınırları içinde tutarak bir krizi ‘yenmek’ olarak tanımlamaktadır. Aslında başarılı bir kriz yönetiminde her iki görüşün de unsurlarının yer aldığını söylemek mümkündür. Kriz yönetiminde, en yüksek seviyedeki karar alıcıların bir yandan krizin bir savaşa veya çatışmaya dönüşme riskini en aza indirirken, diğeri yandan ülke çıkarlarını korumayı ya da varılan çözümlerin yeni krizlere neden olmasına meydan vermeden çıkarlarını en üst seviyede tutmayı, kayıplarını da en aza indirmeyi hedef aldıkları söylenebilir.

Alexander L. George, kriz yönetiminde temel paradoks ve siyasi çıkmazı şöyle tanımlıyor: “Her iki tarafın da çıkarlarının zedelenmesine razı olmaları hâlinde taraflar arasında meydana gelebilecek bir çatışma kolaylıkla engellenebilir. Bu kriz yönetiminin temel paradoksudur. Taraflardan sadece biri geri adım atarsa krize gerek kalmaz... Bir kriz patlak verdiğinde taraflar kendilerini en önemli menfaatlerini korumak için gereken ne varsa onu yapmak zorunda hiss ediyor. Bununla birlikte taraflar ayrıca, istemeden patlak veren bir krizin tırmanmasına yol açabilecek seçeneklerden de kaçınması gerektiğini kabul ediyor. Bu da kriz yönetiminin siyasi çıkmazıdır... Taraflar kriz sırasında iki hedefe ulaşmaya çalışıyor: (1) menfaatlerini korumak, (2) krizin tırmanmasına yol açacak davranışlardan kaçınmak”.¹⁶ Bu yaklaşımların bir yansıması olarak, başarılı kriz yönetiminin önemli bir boyutunu, en yüksek seviyedeki karar alıcıların, krizin yönetiminde üstlendikleri roller ile kasıtsız

¹⁴ Richard Ned Lebow, *Between Peace and War: The Nature of International Crisis*, The Johns Hopkins University Press, Baltimore, 1981, s. 292.

¹⁵ Phil Williams, *a.g.e.*, s. 27.

¹⁶ Alexander L. George, *a.g.e.*, ss .22-23.

(inadvertent) ya da kaza eseri (accidental) bir savaşı¹⁷ engellemelerinin oluşturduğunu belirtmek yerinde olacaktır.

Kriz Yönetiminin Zorlukları

Kriz yönetimi; genel teoriler üretmenin, her krizde uygulanacak standart bir yöntem oluşturmanın zor olduğu süreçleri içerir. Kriz sırasındaki bilgilerin eksikliği, karar alıcıların kişilikleri ve krize ilişkin algıları, kullanıma uygun kuvvetin güncel durumları, medyanın olaya ilişkin yaklaşımı ve bazen de bilgi kirliliği bu tür standart bir kodlamanın veya teorinin üretilmesini oldukça zorlaştırmaktadır. Zorluklar; krizlerin niteliğine, karar alma sürecine dâhil olanların çeşitliliği ve sayısına, iç politika kaygılarına ve toplu durum ihtiyaçlarına göre de değişiklikler gösterebilir. Yine de kriz yönetimine ilişkin zorlukları ve eksiklikleri incelemek, gelecekteki karar alıcıların; karar verme, öngörülerini geliştirme ve rasyonel davranma eğilimlerini berrak hâle getirmek açısından fayda sağlayacaktır.

Kriz yönetiminin zorluklarının başında, geçmiş krizlerin yönetimine ilişkin kronoloji ve detaylı kayıtların eksikliği gelmektedir. Bu husus, karar alıcıların her krizde aynı kişilerden oluşmayacağı gerçeğiyle birleştiğinde daha fazla önem kazanmaktadır. Benzer nitelikteki ya da aynı sebepten kaynaklanan krizlerin yönetiminde, kurumsal hafızanın krizin yönetimine büyük katkı sağlayacağını söylemek yerinde olacaktır. Gerek krizin oluşumuna gerekse krizi oluşturan sebeplerin arka planına ilişkin bilgi eksikliği, kriz yönetiminde ikinci zorluğu oluşturmaktadır. Bu durum, krizi yönetecek ekibin oluşturulmasında ve birimler arası koordinasyonun sağlanmasında önem kazanmaktadır. Kuvvet kullanımı da içeren kriz yönetim sürecinin bir zorluğu da askerî gücün kullanım ölçüsü ve askerî seçeneklerin doğru değerlendirilmesidir. Nitekim savunmaya dönük niteliği ile zorlayıcı diploması, statükoyu tek taraflı değiştirmeye çalışan tarafı kuvvet kullanma tehdidi ile attığı adımdan

¹⁷ Kasıtsız (inadvertant) ve kaza eseri (accidental) savaşın kapsamlı tanımları için Alexander L. George, *a.g.e.*, s. 7.

geri dönmeye ikna etmeye çalışırken, askerî güç kullanımını sınırlı ölçüde tutmanın zorluğunu yaşayabilmektedir.¹⁸ Diplomatik strateji; ikna etme, baskı tehdidi, uzlaşma teklifleri ve tavizlerin karışımına ve sıralanmasına dayanmaktadır. Diploması, kuvvet kullanım tehditleri ve hatta sınırlı güç kullanabiliyor olsa da gücü kaba ve ham bir araç olarak kullanmak yerine esnek, zarif bir psikolojik politika aracı olarak kullanmayı yeğlemektedir.¹⁹ İşte bu durumlarda kuvvetlerinin vurulabilirliğini azaltmayı ve saldırı hazırlıklarını arttırarak ilk adımı atmaya önemle vurgulayan askerî öğretisi ile uygulanan diplomatik yöntem arasında oluşacak görüş ayrılıklarının süratle çözümlenmesi zorluğu belirecektir.²⁰ Kriz sırasında gelişen olaylara ilişkin bilgi (istihbarat) eksikliği ile krizin karar alıcılar üzerinde yarattığı gerginlik ve kamuoyu baskısı da kriz yönetiminin diğer zorlukları olarak sıralanabilir.

Kardak Kayalıkları krizinde karar alıcılar tarafından ne tür bir kriz yönetim stratejisi kullanıldığı ve uygulanan veya etkin olan kriz yönetim prensiplerinin incelenmesinden önce, takip eden bölümde Kardak Kayalıkları krizi genel hatlarıyla hatırlatılacaktır.

Kardak Krizine Genel Bakış²¹

25 Aralık 1995 günü Figen Akat isimli bir Türk ticaret gemisinin Kardak Kayalıklarında²² karaya oturması krize neden olan

¹⁸ Fuat Aksu, 2008, *a.g.e.*, s. 27.

¹⁹ Alexander L. George, *a.g.e.*, s. 1.

²⁰ Kriz yönetiminde askerî mantık ile diploması gereksinimleri arasındaki gerginlik ve angajman kurallarının kriz yönetimindeki yetersizlikleri konularını A. L. George kitabında ayrı bir bölümde incelemektedir. Bkz. Alexander L. George, *a.g.e.*, ss. 13-21.

²¹ Bu bölüm; Fuat Aksu, *Türk Yunan İlişkileri*, SAEMK Yayını, Ankara, 2001, s. 112, Ali Kurumahmut (Yayına hazırlayan), *Ege'de Temel Sorun Egemenliği Tartışmalı Adalar*, TTK, Ankara, 1998, s. 15, Aydın Şihmantepe, Ege Denizinde Aidiyeti Tartışmalı Ada, Adacık ve Kayalıklar Sorunu, Kardak Krizi'nin Çatışma Çözümü Analizi Açısından Değerlendirilmesi, YTÜ, İstanbul, 2002 (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) başlıklı kaynaklardan özetlenerek hazırlanmıştır.

²² Aralarında yaklaşık 325 metre mesafe bulunan gayrimeskûn iki kayalıktan oluşan Kardak Kayalıkları, Güney Ege'de, Türkiye anakarasından 3,6 mil mesafede, 37°

Kardak Krizi Sürecinin Kriz Yönetim Prensipleri Açısından İncelenmesi

olayların başlangıcını oluşturmuştur. Kaza mahalline gelen Yunan Sahil Güvenlik botları, kaza mahallinin Yunan kara suları içinde olduğunu ve kurtarma işleminin Yunanistan'a ait bir römorkör tarafından yapılacağını bildirmişlerdir. Buna karşılık, gemi kaptanı Türk kara sularında olduklarını ve Türk Sahil Güvenlik Komutanlığından yardım talebinde bulduklarını söylemiştir. Türk Dışişleri Bakanlığı ile Ankara'daki Yunan Büyükelçiliği yetkilileri arasındaki bir dizi görüşmeden sonra, Figen Akat gemisi kurtarılarak 26 Aralık 1995 günü Güllük Limanına çekilmiştir. Bu olayla ilgili olarak Dışişleri Bakanlığı ile Ankara'daki Yunanistan Büyükelçiliği arasında teati edilen notalardan sonra Kardak Kayalıkları'nın egemenliği konusundaki anlaşmazlık resmî bir nitelik kazanmıştır.

Gerginliğin Tırmanması

Gelişmeler bir yandan diplomatik girişimlerle kontrol edilmeye çalışılırken Kostas Simitis'in yeni Yunan Hükûmetini kurmakla görevlendirilmesinin hemen sonrasında, 20 Ocak 1996 tarihinde konuya Yunan basınında geniş bir şekilde yer verilmiştir. Olaylar bu

şekilde gelişir ve iki ülke arasındaki diplomatik görüş alışverişi sürerken iki ülke medyasında çıkan haberler, konunun kamuoyu ve siyasiler arasında ulusal dava olarak algılanmasına yol açmıştır. Yunanistan'a ait Kalimnos Adası'ndan bir grubun

137

Güvenlik
Stratejileri

Yıl: 9

Sayı: 17

03°K- 027° 09'D mevkiindedir. Yunanistan'a ait en yakın yer olan Kalimnos Adası'na 5.4 mil mesafededir. Türkiye ile Kalimnos Adası arasındaki mesafe ise 9 mildir (Harita-1).

26 Ocak 1996 tarihinde Kardak Kayalıkları'na çıkararak Yunan bayrağı dikmesi, 27 Ocak günü Hürriyet gazetesinin iki muhabirinin kayalıklardaki Yunan bayrağını indirmesi ve yerine Türk bayrağını dikmesiyle karşılık bulmuştur. Bu bayrak dikme mücadelesi her iki ülkede de gerilimi artırmış ve diplomatik alanda sürdürülen mücadelenin giderek sertleştiği görülmüştür.

Krizin Tepe Noktası, Diplomatik Girişimler ve Karşılıklı Kuvvet Kullanma Seçeneğinin Devreye Sokulması

Bu gergin ortamda, Türk Dışişleri Bakanlığı yetkilileri, konunun zor kullanılarak ya da bayrak savaşına dönüştürülerek çözümlenemeyeceğini, konuya ılımlı yaklaşarak müzakerelerle halledilmesi gerektiğini bildirmiştir. Ancak 28 Ocak 1996 günü, 12 kişilik bir Yunan askerî timi Yunan bayrağı çekerek Doğu Kardak'a konuşlanmıştır. Bölgeye Yunan Deniz Kuvvetleri unsurlarının da sevk edilmesi gerginliği daha da tırmandırmıştır. Yunanistan'ın Ankara Büyükelçisi, Dışişleri Bakanlığına davet edilerek kendisine Türkiye'nin tepkisini içeren bir nota verilmiştir. 29 Ocak 1996 tarihli bu notada²³ özetle, güneydoğu Ege adalarına ilişkin yapılmış olan Türk-İtalyan 1932 Protokolü ve 1947 Paris Antlaşmasına atıfta bulunarak, bu adalara ilişkin aidiyet konusunun söz konusu metinlerde açık olarak belirtilmediğini, bu nedenle bu tip ada, adacık ve kayalıkların aidiyetlerini belirlemek üzere müzakerelere hazır olduğu bildirilmiştir. Aynı notada Kardak Kayalıkları'na konuşlandırılan Yunan askerleri ve her türlü egemenlik göstergesinin de gecikmeksizin geri çekilmesi talep edilmiştir. Ancak aynı gün Yunanistan'ın yeni başbakanı Simitis, Ege'deki kriz konusunda yaptığı açıklamada, Türkiye'yi itham ederek, “*Bu veya herhangi bir saldırgan milliyetçiliğe, Yunanistan'ın cevabının anında, sert ve kararlı olacağını ilan ediyoruz*” diyerek “*Ellerindeki mevcut tüm imkânları Türkiye'ye karşı kullanmakta tereddüt etmeyeceklerini*” ileri sürmüş ve

²³ Nota metni için bkz. Ali Kurumahmut, *a.g.e*, EK-20-21.

“*Türk gemilerinin Yunan kara sularından çıkmasını*” talep etmiştir.²⁴ Yunanistan Dışişleri Bakanı, 30 Ocak 1996 günü Yunanistan Parlamentosunda yaptığı konuşmada, Kardak Kayalıkları’ndaki Yunan bayrağını indirmeyeceklerini ve Kayalıkları Türkiye ile asla müzakere konusu yapmayacaklarını ifade etmiştir. Türkiye serinkanlı tutumunu sürdürürken, olaya diplomatik yollardan çözüm aramıştır. ABD Başkanı ve önde gelen Avrupalı liderlerle temas kurulmuş, NATO ve AB nezdinde gerekli girişimler yapılmıştır. Yunanistan’ın Ankara Büyükelçisine Yunan askerlerinin çekilmesi ve bayrağın indirilmesi gerektiği hususu defalarca ve açıkça vurgulanmıştır. Yunanistan’ın bölgeden asker ve gemilerini çekmemesi neticesinde, 30-31 Ocak 1996 gece yarısı, Deniz Kuvvetlerine bağlı SAT (Su Altı Taarruz) timleri Yunan askeri bulunmayan Batı Kardak’a gizlice çıkararak konuşlanmıştır. Bu durum krize yeni bir boyut kazandırırken riski ve gösterilecek tepki konusunda inisiyatifini eşitlemiştir.²⁵

Krizin Sonlandırılması

Bu durum sonrasında Yunanistan geri adım atmak zorunda kalmış, ABD’nin de girişimi üzerine ikisi de NATO üyesi olan taraflar arasında mutabakat sağlanmıştır. Her iki taraf kendi kuvvetlerini geri çekmeyi ve tartışmalı kayalıklar üzerinde herhangi bir askerî faaliyet yapmamayı kabul etmişlerdir. Bu süreçte dönemin ABD Başkanı Clinton; Cumhurbaşkanı Demirel,²⁶ Başbakan Çiller ve Yunanistan Başbakanı Simitis ile telefon görüşmeleri yapmış, 30 Ocak’ı 31 Ocak’a bağlayan gece boyunca ABD Savunma Bakanı yardımcısı Richard Holbrooke’un taraflarla yürüttüğü telefon diplomasisi çözümün şekillenmesinde çok önemli bir rol oynamıştır. Nitekim 31 Ocak 1996 sabahı Yunan askerleri her türlü egemenlik sembolü sayılacak

²⁴ *A.g.e.*, s. 15.

²⁵ Fuat Aksu, 2008, *a.g.e.*, s. 198.

²⁶ Başkan Clinton ve Cumhurbaşkanı Demirel arasında geçen telefon görüşmesinin çözülmüş metni için bkz. Nur Batur, *Yürekte Gülerek Yürüdüm*, Doğan Kitapçılık, İstanbul, 2004, s. 30.

simgelerini de alarak kayalıkları terk etmiş, ardından Türk SAT komandoları kayalıklardan ayrılmıştır.²⁷

Aslında, üzerinde kuvvet bulunmayan kayalığa asker çıkarmak, hem gerilimi azaltmaya yönelik bir “jest” hem de kararlılığı göstermeye elverişli uygun bir hareket tarzı olmuş, karşı tarafa “onurlu geri adım atma” fırsatını vermiştir. Yunanistan’ın Kayalıklara asker çıkarmasından önceki duruma dönülmesi temel amacını güden bu harekât amacına ulaşmıştır. Bir başka ifadeyle *status quo ante*’yi muhafaza etmekle sınırlı olmuştur.

Kriz, taraflar arasında sıcak bir çatışmaya dönüşmeden üçüncü tarafların (özellikle ABD’nin) çabaları ile de desteklenerek diplomatik olarak sonuçlanmıştır. Bu süreçte Türkiye nasıl bir kriz yönetim stratejisi uygulamış, hangi temel prensipleri kullanmıştır?

Kardak Krizinin Süreç Analizi ve Kriz Yönetim Stratejisi

Kriz Süreç Analizi

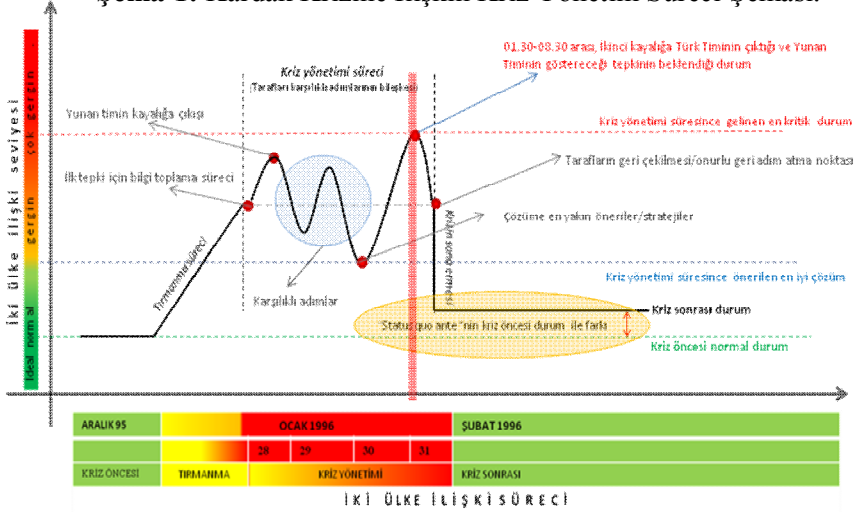
Kardak Kayalıkları krizine ilişkin olaylar Figen Akat gemisinin 25 Aralık 1995 günü karaya oturması ile başlayan ve 31 Ocak 1996 tarihinde tarafların askerî güçlerini geri çekmesiyle sonuçlanan toplam 38 günlük bir zaman diliminde yaşanmıştır. Ancak Türk tarafının kriz yönetimini gerçek anlamda uygulamaya koymasının, Yunanistan’ın 28 Ocak günü kayalıklara asker çıkarması ile başladığını söyleyebiliriz. Çünkü ancak bu evrede, taraflar arasında yürütülen diplomatik ilişkiler, askerî güç kullanılmak yoluyla normal seyrinden uzaklaşmış, egemenlik hakkı iddiası kuvvet kullanılarak ispatlanmaya çalışılmıştır. Yine bu evreden sonra, aksi takdirde bir şey yapmayacak olan Yunanistan’a bir şey yaptırmak için nasıl bir girişimde bulunulacağı önem kazanmıştır. ABD’nin her iki ülkenin stratejik önemini dikkate alarak krizin özellikle son evresinde yaptığı ara buluculuk girişimi, krizin keskin bir şekilde sonlandırılmasında etkin olmuştur.

²⁷ Kardak krizinin tamamına ilişkin detaylı kronolojik liste için bkz. Aydın Şihmantepe, *a.g.e.*, ss. 90-107.

Kardak Krizi Sürecinin Kriz Yönetim Prensipleri Açısından İncelenmesi

Aşağıda Kardak krizine ilişkin kriz yönetim süreci şematik olarak gösterilmektedir.²⁸

Şema-1: Kardak Krizine İlişkin Kriz Yönetim Süreci Şeması.

30-31 Ocak gecesi hem krizin askerî boyutunun hem de diplomasinin yoğunluğunun zirvede olduğu dönemdir. Türk timinin kayalığa çıktığının açıklanmasından sonra krizin alacağı hâl, saatlerle ölçülen bir süreçte şekillenmiştir. 01.30'dan 08.30'a kadar geçen sürede kriz sıcak çatışmadan diplomasiye çekilerek çözülebilmiştir. Bu zaman diliminde Yunanistan askerî tim gönderdiğinde yapmış olduğu kuvvet kullanacağına ilişkin söylemini icra edemeyeceğini anlayarak

²⁸ Hazırlanan şematik süreç analizi, Kardak krizine özel takvim bilgileri dışında tutulduğunda, benzer krizlerin yönetim süreçlerinin analizi maksadıyla da kullanılabilir. Analiz edilecek krizin gelişimine bağlı olarak, tırmanma, sona erme eğrilerinin görüntüleri ve karşılıklı adımlar dalgalanmaları farklı şekilde düzenlenebilir. Kriz sonrası durumun, kriz öncesi normal durumla olan farkı da, ulaşılan sonucun sorunu tamamen çözüp çözmediğine bağlı olarak kurgulanabilir.

geri adım atmış, krizin topyekûn bir savaşa dönüşme tehlikesi ortadan kaldırılabilmiştir.

Kardak krizi özeline göre hazırlanmış olan bu gösterimde, kriz evreleri süresince:

- Gösterilecek ilk tepki için zamanın çok kısıtlı olduğu,
- Tarafların karşılıklı adımları sırasında krizin neredeyse istenmeyen bir savaşa dönüşebilecek gerginlik seviyesine (çözüme en uzak) kadar ulaştığı,
- Buna karşın, iki tarafın uzlaşmaya yönelmesiyle kriz öncesi duruma en yakın seviyeye (çözüme en yakın) yaklaşıldığı,
- Tarafların kriz sonrasına yönelik koşullarını dile getirilmesiyle krizin başladığı gerginlik seviyesinde sonlandırıldığı,
- Üçüncü tarafların da (özellikle ABD'nin) etkisiyle tırmanma sürecinin aksine, gerginliğin çok keskin bir düşüşle sona erdiği,
- Krizin sonrası "normalleşen" durumun, artık yapılmış olan egemenlik iddialarıyla, kriz öncesi normal ilişki seviyesinden farklı olduğu (*status quo ante* ile farkı) gösterilmeye çalışılmıştır.

Bir krizin yönetiminde, tarafların izledikleri stratejiler, kriz sürecinin nasıl yönetildiğini anlamak açısından önemlidir. Takip eden bölümde, kriz yönetim stratejilerine kısaca değinilerek Türkiye'nin uyguladığı strateji üzerinde durulacaktır.

Kriz Yönetim Stratejileri

Alexander L. George krizleri yönetmek için uygun tek bir hâkim strateji olmadığını dile getirmektedir. Bunun yerine, krizin ayırt edici özelliklerini karşılaması için stratejinin dikkatlice hazırlanıp uyarlanması gerektiğini savunur. Mevcut stratejilerin çeşitliliğinin anlaşılmasının krizi yönetmede başarıyı artıracığını savunarak, kriz yönetim stratejilerini iki ana grupta toplamaktadır: (1) Saldırgan Kriz Yönetim Stratejileri, (2) Savunmacı Kriz Yönetim Stratejileri.

Saldırgan Kriz Yönetim Stratejileri²⁹

Mevcut statükoyu rakibe rağmen değiştirmek için uygulanan stratejileri saldırgan kriz yönetimi olarak adlandıran George bu kategoride beş farklı alt stratejiden bahsetmektedir: (1) Şantaj, (2) Sınırlı Tersine Çevrilebilir Baskı (3) Kontrollü Baskı, (4) Oldubittiyeye Getirme, (5) Yıpratma. Bu tür stratejilerde, meydan okuyanın krizdeki hedeflerinin oldukça sınırlı olduğunu, geleceğe yönelik daha derin ve yaygın bir düşmanlık ifade etmediğini ya da meydan okuyanın, düşmanla daha olumlu ilişkiler geliştirmeyi arzu ettiğini ve mevcut kriz sona erdiğinde bu doğrultuda ilerlemeyi istediğini belirtmektedir. Kardak krizi özelinde, krizi Türk tarafının başlatmadığı ve statüko değiştirmek yönünde bir başlangıç hedefi olmadığı göz önünde bulundurularak, saldırgan kriz yönetim stratejilerinden hiç birinin Türk tarafının Kardak krizini yönetme stratejileri arasında bulunmadığını söyleyebiliriz.

Savunmacı Kriz Yönetim Stratejileri³⁰

Bu tür kriz yönetim stratejileri, savunan tarafın, meydan okuyanın statükoyu kendine uygun bir şekilde değiştirme gayretlerine karşı koymasını sağlayacak bir dizi stratejiyi içerir. Bu tür stratejilerde savunmacı taraf, tehdit edilen çıkarlarını korumaya yönelik olarak harekete geçmek zorundadır. Aynı zamanda savaşa yol açacak bir tırmanmayı (ya da savaşı) tetikleyebilecek bir gelişmeden kaçınmaya da dikkat edecektir.

Alexander L. George bu stratejileri şöyle sıralamaktadır: (1) Zorlayıcı Diplomasi, (2) Karşı tırmandırmanın caydırıcılığı ile birlikte sürdürülen sınırlı tırmandırma stratejisi, (3) Karşı tarafın tırmandırma caydırıcılığı ile birlikte sürdürülen dış dış stratejisi, (4) Karşı tarafın tırmandırma caydırıcılığı ile birlikte sürdürülen kapasite testi stratejisi, (5) Kırmızı çizgi (sınır) koyma stratejisi, (6) Karşı tarafın yanlış hesap

²⁹ Saldırgan kriz yönetim stratejileri için Alexander L. George, *a.g.e.*, ss. 377-383.

³⁰ Savunmacı kriz yönetim stratejileri için, *a.g.e.*, ss. 383-393.

yapmasını önlemek için kararlılık ve azim gösterme stratejisi, (7) Bir uzlaşma zeminine varmak için zaman kazanma stratejisi.

Bu stratejilerde savunan taraf, meydan okuyan tarafın uyguladığı strateji gereği, kendi savunmacı stratejisine nasıl karşılık vereceğini kestirmek zorundadır. Bu nedenle, taraflarca seçilmiş stratejiler arasındaki öngörülen ya da gerçekleşen karşılıklı etkileşim, kriz süresince her iki tarafın da stratejilerini gözden geçirerek değiştirme olanağını mümkün kılar.

Türkiye'nin Uyguladığı Kriz Yönetim Stratejisi

Türkiye Kardak krizi sürecinde savunmacı bir kriz yönetim stratejisi olan zorlayıcı diplomasi stratejisini uygulamıştır. Türkiye'nin sorunun görüşmeler yoluyla çözümlenmesi yolundaki diplomatik girişimleri devam ederken Yunanistan'ın kayalıklara asker çıkarması krizi tepe noktasına taşımış ve Türkiye'deki karar mekanizmasının tepkisi Yunanistan'ın davranışlarına koşut olarak şekillenmiştir. Askerî kuvvet kullanmaya ilk başvuran taraf Yunanistan'dır. Bu andan itibaren Türkiye tarafından uygulanan kriz yönetim stratejisi, doğal olarak savunmacı kriz yönetim stratejisi ekseninde gelişmiştir. Krizin tepe noktasına doğru tırmanmasıyla Türkiye, zorlayıcı diplomasi'nin en belirgin özelliklerini kullanmaya başlamıştır.

Tanımı gereği zorlayıcı diplomasi, karşı tarafı, uyguladığı tecavüzkar davranıştan vazgeçmeye ya da eylemlerini geri almaya (ya da örneğin işgal ettiği topraklardan vazgeçmeye) ikna etmek için güç kullanım tehdidi veya sınırlı güç kullanımını içerir. Gücün kaba kullanımıyla düşmanın püskürtülmesinin aksine, zorlayıcı diplomasi, düşmanın geri adım atmasını sağlamak için güç kullanım tehdidini (muhtemelen de oldukça sınırlı kuvvet kullanımı örneğini) öne çıkarır. Türkiye bu noktayı ikinci kayalığa asker çıkararak en etkin biçimde uygulamıştır. Bu hareketle hem çıkarlarını koruma konusundaki kararlılığını göstermiş hem de sınırlı kuvvet kullanımını başarılı bir askerî harekâtla sergilemiştir.

Zorlayıcı diplomasiyi uygulayan taraf, rakibin temel çıkarlarına zarar vermeden, taleplerini kendisi için elzem olan konularla sınırladığında motivasyon dengesini kendi lehine çevirebilir. Türkiye

bu konuda da başarılı bir yöntem izlemiştir. Kriz tepe noktasındayken bile taleplerini, Yunanistan'ın kayalıklardan askerleriyle birlikte, her türlü egemenlik gösterir simgesini de çekmesi şartı ile sınırlandırmıştır. Konuyu iki ülke arasında süregelen diğer sorunlardan hiçbirleriyle ilişkilendirmemiş, karşı tarafta egemenlik kaygısı uyandıracak başka coğrafi alanları konuya dâhil etmemiş, hedeflerini krize konu olan soruna odaklamıştır. Zorlayıcı diplomasi ile Türkiye'nin Yunanistan'dan istemiş olduğu davranış, girişmiş olduğu eylemden geri dönmesidir.³¹ Bu maksada ulaşılmıştır.

Kardak Krizinin Geçici Kriz Yönetimi Kuramı İle İncelenmesi

Bir krizin yönetiminde iki temel hedefe ulaşılmaya çalışılır. Bunlar, kendi çıkarlarını korumak ve aynı zamanda krizin daha fazla tırmanmasına yol açabilecek hareketlerden kaçınmaktır. Zaten kriz yönetiminin zorluğu da buradan kaynaklanmaktadır. Bu nedenle, savaş riski taşıyan krizlerin yönetiminde, siyasi ve askerî gereksinimleri birbirinden doğru bir şekilde ayırabilmek krizin başarı ile yönetilebilmesi açısından önem kazanır. Ancak hemen belirtmek gerekir ki bir krizin çözümünde fayda sağlayan gereksinimler başka bir krizin yönetiminde aynı derecede etkin olmayabilir. Buna ilave olarak, bir krizin sonucuna ilişkin beklentiler veya krizin nasıl sonuçlandığı, bir tarafın bu siyasi ve askerî gereksinimleri ne kadar sağladığının yanında, karşı tarafın davranışlarına da doğrudan bağlıdır. Bu nedenlerle Alexander L. George, geçmiş kriz yönetim çabaları üzerinde yapılan çalışmalardan yola çıkarak oluşturduğu kriz yönetimi prensiplerini geçici bir kuram olarak nitelemektedir. Oluşturulan kuramı, kriz yönetimlerinde kullanılacak bir reçeteden çok, karar alıcılara krizlerde doğru teşhisler yapabilmeleri için yol gösterici olarak tarif etmektedir. Bu bağlamda, George'un belirlediği yedi prensip (ya da gereksinim) ve Türk tarafının Kardak krizi yönetimi sırasında sergilediği tutum karşılaştırmalı olarak şöyle özetlenebilir:

³¹ Fuat Aksu, 2008, *a.g.e.*, s. 203.

• *Tarafların siyasi otoriteleri; askerî alarmlar, savaş düzeni alma, askerî hareketlerin seçimi ve zamanlaması gibi seçenekler üzerinde bilinçli bir kontrolü sürdürmelidir.* Türkiye kriz yönetimi süresince oluşturduğu karar alma mekanizmasında Başbakanlık, Dışişleri Bakanlığı, Genelkurmay Başkanlığı,³² temel karar alıcılardan biri olarak Cumhurbaşkanlığı yer almıştır. Bu birimler arasında krizin değerlendirilmesi açısından farklılıklar ortaya çıkmıştır. Genelkurmay Başkanlığınca Kayalıkların Türkiye'ye ait olduğu bildirilirken, Dışişleri Bakanlığı'na göre ise kayalıkların egemenliği konusunda Türkiye'nin haklı gerekçelere dayanan egemenlik iddiası olduğu, konunun müzakerelerle sonuca bağlanabileceğini ve tek yanlı fiilî egemenlik iddiasının kabul edilemez olduğu görüşü savunulmuştur. Cumhurbaşkanı ise sorunun barış yolu ile çözümlenmesi gerektiğini dile getirmiştir. Başbakan Tansu Çiller, Kayalıkları Türkiye'ye ait toprak kabul ederek Yunan askerlerinin Kayalıklara çıkmasını fiilî saldırı olarak değerlendirmiş ve kuvvet kullanarak kayalıklardan uzaklaştırılmaları seçeneğini desteklemiştir. Siyasi ve askerî kadronun üzerinde hemfikir olduğu nokta, Yunan askerî varlığının kayalıklardan uzaklaştırılması olmuştur.³³ Ancak bu evreden sonra Başbakan, sınırlı kuvvet kullanımı konusundaki askerî faaliyetleri onaylamış, bölgeye sevk edilen Türk SAT komandoları ile bu husus uygulamaya geçirilmiştir. Nitekim Türkiye açısından ilk seçenek olabilecek üzerinde Yunan askeri bulunan kayalığa yönelik bir operasyon düzenlemek fikri yerine, ikinci kayalığa asker çıkarılarak Yunanistan'ın kararlılığı sınanmış, sıcak çatışmaya dönüştürme inisiyatifi Yunanistan'a yüklenmiştir.

• *Askerî hareketlerin temposu ve ivmesi, iki tarafın birbirlerine diplomatik mesaj gönderebilmesi ve durumu değerlendirerek önerilere cevap verebilecek zaman tanınabilmesi için yavaşlatılmalıdır.* Kriz

³² Uygulamaya dönük olarak sahada Deniz Kuvvetleri Komutanlığı gözükmekle birlikte, Hava ve Kara Kuvvetleri de kararlılık ve inandırıcılığı pekiştirecek hareketlilik sergilemiştir.

³³ Fuat Aksu, 2008, *a.g.e.*, s. 199.

süresince Türkiye'nin tavrı bu yönde olmuştur. Figen Akat gemisinin karaya oturması ile başlayan ve Yunan askerlerinin kayalıklara çıkmasına kadar geçen zaman diliminde, bölgedeki askerî varlığı artırmanın dışında, gerilim artırıcı askerî hareketlerden kaçınılmış, verilen notalara Yunanistan'ın cevabı beklenmiştir. Yunan askerinin kayalıklara çıkması ve kuvvet kullanabileceğini açıklaması ile askerî hareketlerin temposu kaçınılmaz olarak artmıştır. Bununla birlikte, Türk askerlerinin kayalıklara çıkması kararı kapsamında, üzerinde Yunan askeri olmayan kayalığın hedef alınmasını, kendilerine bir saldırıda bulunulmadığı sürece Yunan askerlerine ateş açılmaması talimatı verilmesini, askerî hareketlerin temposunu ve özellikle ivmesinin yavaşlatılması çabaları olarak değerlendirmek yerinde olacaktır. Deyim yerindeyse sıcak bir çatışmadan önce akla gelebilecek her seçenek değerlendirilerek ve risk alınarak çatışma ötelenmiştir.

• *Krizin savaşa veya şiddete neden olmadan, kabul edilebilir bir şekilde sonlandırılması stratejisinin bir parçası olarak, askerî kuvvetlerin hareketleri diplomatik hareketlerle dikkatlice koordine edilmelidir.* Yunanistan'ın kayalıklara asker çıkardıktan sonra verdiği beyanlar, kayalıklara kimsenin yaklaşmasına izin verilmeyeceği, gerekli her tür tedbirin alınacağı yönündedir. Kayalıklara asker çıkarmasının asıl nedeninin de bu olduğu söylenebilir. Ancak buna rağmen Türk askerleri kayalıklara çıkmış ve bu beyanın geçerliğini yitirmesine neden olmuştur. Türkiye diplomatik (egemenlik) söylemine paralel olarak kayalıklara asker çıkarmış ve durumu yeniden eşitleyerek diplomatik girişimlerin devam etmesine olanak sağlamıştır. Bu süreçte iki ülke arasında iletişim kanallarını açık tutmaya ve krizin sıcak bir çatışmaya dönüşmesini engellemeye çalışan (ABD gibi) üçüncü aktörlere krize Türkiye'nin değil Yunanistan'ın kayalığa asker çıkartması ve bayrak dikmesinin yol açtığı açıklanarak krizi çözecek öneri açıklıkla anlatılmıştır. Eğer Yunanistan kayalıklardaki egemenlik sembollerini ve askerlerini geri çeker ise Türkiye de diğer kayalıktaki askerî varlığını geri çekecektir. Böylece hak ve egemenlik iddialarının

müzakere zemini yeniden diplomasi olabilecektir. Türkiye'nin bu yaklaşımı etkili olmuş ve uluslararası baskı ve ikna çabaları Yunanistan üzerinde yoğunlaşmıştır.³⁴ Diplomatik girişimler sürerken bölgedeki askerî güç dengesi de kontrollü bir şekilde Türkiye lehine dönmüş, esas itibarıyla deniz unsurlarının temas hâlinde olduğu kriz sürecinde hava kuvvetleri ve kara kuvvetleri hızla hazırlıklarını ve sahaya intikallerini gerçekleştirerek sıcak bir çatışmaya göre önlem almıştır.

• *Askerî kuvvetlerin hareketleri ve güç kullanma tehditleri, sınırlı diplomatik hedeflerle uyumlu olmalı, gürültü engellenmelidir.* Kardak krizi yönetimi süresince, Türkiye'nin sınırlı diplomatik hedefini, Yunan askerlerinin ve egemenlik gösterir işaretlerinin kayalıklardan çekilmesi ile önceki duruma dönüşü sağlayarak, karşılıklı görüşmelere zemin yaratmak oluşturmuştur. Türkiye kuvvet kullanımını bu sınırlı hedefe ulaşacak şekilde yönlendirmiş, Türkiye'nin topyekûn bir tehdit oluşturduğu yönünde "gürültü"ye meydan vermemiştir. Kriz evrelerinde inandırıcılığı ve kararlılığı zayıflatabilecek açıklamalardan uzak durularak tek bir görüşün ifade edilmesi sağlanmıştır. Nitekim kriz yönetim sürecinde askerî liderleri temkinliliklerini koruyarak diplomatik-siyasi müzakere ve araçları kullanan sivil karar alıcılarla uyumlu bir pozisyon izlemiştir. Askerî seçeneklerin en üst düzeyde uygulanabilirliğine dair planlar yapılmak ve önerilmekle birlikte krizi yöneten asıl karar alıcı durumundaki Cumhurbaşkanı Demirel kamuoyu önünde bu tür seçeneklerin dillendirilmesinin yaratacağı sansasyondan özenle kaçınarak diplomatik sürece ağırlık vermeyi tercih etmiştir. Bu anlamda asker ve sivil karar alıcılar arasında bir uyum ve eş güdümden söz etmek mümkündür.

148

Security
Strategies
Year: 9
Issue: 17

³⁴ Yunanistan Başbakanı Simitis'in, 2005 yılında yayınladığı *Yaratıcı bir Yunanistan için Politika 1996-2004* adlı kitabındaki, Hükümet Konseyi toplantısı öncesi, ABD Başkanı Clinton ile yaptığı görüşmeye ilişkin olarak "ABD'nin kaygılandığı, fakat Türk tezlerini benimsediği sonucuna vardım" söylemi bu hususu teyit eder niteliktedir.

• *Karşı tarafta, topyekûn bir savaşa girileceği algısını yaratan ve bu nedenle onun ön alıcı bir saldırıya yönelmesine neden olabilecek askerî hareket ve tehditlerden kaçınılmalıdır.* Kayalıklardaki Yunan bayraklarının Türk gazeteciler tarafından indirilmesi sonrasında savunma bakanı Arsenis'in talimatıyla Yunan Deniz Kuvvetlerine kendi bayraklarını yeniden dikme görevi verilmiş ve Türk askerlerinin kayalıklara çıkması sonrasında ise yine Arsenis'in talimatıyla Yunan donanması tam alarma geçirilmiş ve büyük bir kısmı bölgeye gönderilmiştir.³⁵ Buna karşın, Türkiye, Yunanistan karar alıcılarında, topyekûn bir tehditle karşı karşıya kaldıkları algısını yaratacak hiç bir adım atmamıştır. Gerginlik ve kriz anlarında alışıldık olan, silahlı kuvvetlerde izinlerin kaldırılması, ülke çapında bir üst alarm seviyesine çıkılması gibi uygulamalar (en azından sansasyonel bir şekilde) gündeme getirilmemiş, kuvvet kaydırarak ilave tedbirler alınması gibi uygulamalar tırmanmaya yol açmayacak şekilde yürütülmüştür.

• *Diplomatik-askerî seçenekler, krize askerî bir çözümü çağrıştırmak yerine, krizden çıkışa yönelik bir müzakerenin arzulanacağı mesajını gösterir şekilde seçilmelidir.* Türkiye her ne kadar uyguladığı zorlayıcı diplomasi doğrultusunda, sınırlı kuvvet kullanma tehdidine başvurmuşsa da temel hedefi, durumu eşitleyerek krizi müzakereler yoluyla çözümlenmek oluşturmuştur. Sınırlı kuvvet kullanma tehdidi ikinci kayalığa askerî tim çıkarılması yoluyla inisiyatifin eşitlenmesi şeklinde uygulanmıştır. Böylece tırmanmanın sıcak bir savaşa yol açıp açmayacağı Yunanistan'ın inisiyatifine bırakılmıştır. Askerî timin ikinci kayalığa çıkmasından sonra Türkiye üçüncü taraflar nezdinde yürütülen diplomatik diyaloglarda da kayalıklardaki egemenlik sembollerinin ve askerlerin çekilmesiyle

³⁵ Alexis Heraclides, Yunan Deniz Kuvvetlerinin tam alarm seviyesine yükseltilmesinin başbakan Simitis'in bilgisi dışında gerçekleştiğini söylemektedir. Türk ve Yunan tarafının kuvvet kullanımına ve siyasilere tavırlarına ilişkin için bkz. Alexis Heraclides, *The Greek-Turkish Conflict in Aegean (Imagined Enemies)*, Palgrave Macmillan, 2010, ss. 134-140.

diplomatik müzakere zeminine geri dönülmesinin mümkün olduğunu dillendirmiştir. Konuyu müzakereler yoluyla çözümlenmek yönündeki önerisini gerginliğin tırmanması aşamasından itibaren vurgulamış, bu hususu Yunanistan'a verdiği notalarda da açık bir şekilde dile getirmiştir. Nitekim bu kararlılık, üçüncü aktörlerin (ABD'nin) devreye girdiği süreçte de açıkça ifade edilmiş, müzakere yönündeki uluslararası baskının Yunanistan üzerinde yoğunlaşmasına yol açmıştır.

• *Diplomatik öneriler ve askerî hareketler, karşı tarafa kendi temel çıkarlarıyla da uyumlu bir çıkış yolu bırakacak şekilde seçilmelidir.* Türkiye'nin, tırmanma evresinin başından beri dile getirdiği müzakere önerisinin kabul görmediği, Yunanistan'ın kayalıklara asker çıkarmasıyla somut bir duruma dönüşmüştür. Türk askerlerinin de kayalıklara konuşlanması ile durum eşitlenirken, sıcak çatışma riski de en üst seviyeye çıkmıştır. Çatışma veya savaş her iki taraf için de istenmeyen bir durumdur. Bu noktadan itibaren, başından beri egemenlik (aidiyet) konusunda tavizsiz bir tavır takınan Yunanistan, sadece iddialarını desteklemek uğruna savaşa neden olmamak için bir çıkış noktasına ihtiyaç duymuştur. Türkiye'nin, Yunanistan'ın kayalıklardan asker ve egemenlik işaretlerini geri çekmesi talebi, aslında bu çıkış noktasının kendisini oluşturmuştur. Çekilme sonrasında tarafların kayalıklara ilişkin herhangi bir faaliyette bulunmaması yönünde varılan mutabakat, Yunanistan tarafından kendi temel çıkarlarıyla uyumlu bir çözüm olarak algılanmış ve onurlu bir geri adım ile kriz sona erdirilmiştir.

Sonuç

Ege'de statükonun bozulmasına yönelik hareketler, güvenlik ikilemini aşamamış iki ülke arasında günümüze kadar birçok krize neden olmuştur. Yunanistan'ın uyuşmazlıkların çözümüne yönelik görüşme tekliflerine ilgi göstermediği fikri, krizlerin Yunanistan'ın tek taraflı uygulamaları nedeniyle oluştuğu, Türkiye'nin ise sadece bunlara tepki göstermekle yetindiği, bu nedenle de krizlerin yönetimi konusunda hazırlıksız olduğu algısını yaratmaktadır. Ancak zaman göstermiştir ki bugüne kadar iki ülke arasındaki yaşanan krizler, kriz yönetiminde başarının en temel seviyesi olarak alınabilecek

“çıkartlarını korumak ve aynı zamanda sıcak çatışmadan kaçınmak” ölçüsünde başarılı yönetilmiştir. Alexander L. George’un geçici kriz yönetim kuramı doğrultusunda, Kardak krizi özelinde yaptığımız değerlendirmenin sonuçları da bu fikri desteklemektedir.

Türkiye’nin reaktif ve savunmacı politikalar uyguladığı, bu nedenle krizlere hazırlıklı olmadığı ve krizlerden zararlı çıktığı fikrinin de doğruluğu tartışılabilir. Her türlü krize reçete olabilecek bir kriz yönetim kuramı geliştirmek ve öngörülemez krizlere ilişkin planlamalar yapmak mümkün değildir. Kardak krizi örneğinde olduğu gibi daha önce hiç yaşanmamış ve ani olarak tırmanan krizlerin yönetimi, ancak kriz yönetimi ihtiyaçlarının karşılanması ve oluşturulmuş kriz yönetim prensiplerinin varlığı ile mümkündür. Bu tür krizlerin yönetimi için yapılacak hazırlıkta esas noktayı, sağlıklı bir karar alma mekanizması meydana getirmiş olmak ve uygulanacak diplomasiyi destekleyecek askerî yapılanmayı hazır bulundurmak oluşturmaktadır. Dolayısıyla sivil ve askerî karar verme süreçlerinin eşgüdümü gereklidir. George’un kuramı üzerinden yapılan değerlendirme göstermektedir ki Türkiye; uygulayacağı diplomasiyi seçme, kriz yönetim ihtiyaçlarını karşılama ve kriz yönetim prensiplerini uygulama konularında, Kardak krizini yönetmekte başarılı olmuştur. Krizin sonrasında ortaya çıkan yeni durumun temel çıkar ve öncelikler bakımından kâr mı zarar mı getireceği uzun dönemde gözlem ve incelemeleri gerektirir. Kardak krizi sonucundan zararlı çıkıldığını gösterir bir emare yoktur. Bu nedenle, yukarıda yapılan kriz yönetim süreci analizinde, kriz sonrası gelinen noktanın kriz öncesi durumdan farkı vurgulanmış ancak bir değerlendirme yapılmamıştır. Bu noktada yapılacak değerlendirmelerden biri, artık Yunanistan’ın söz konusu kayalıkların aidiyeti konusunda Türkiye ile müzakereye girişmek gerektiğine inandırılmış olmasıdır. Nitekim 1999 Helsinki Zirvesi sonrasında Yunanistan karar alıcıları “gri alanlar” dâhil her konuyu Türkiye ile müzakere edebileceklerini kabul ve beyan ederek diplomatik müzakere sürecine girilmesini kolaylaştırmışlardır.

Kuşkusuz kriz yönetimi stratejileri, esasında özgün krizin bir savaşa veya sıcak çatışmaya varmadan ulusal çıkar ve önceliklerin korunmasını hedeflemekle sınırlı kaldığında özellikle dış politika

krizlerine kaynaklık eden ikili sorunları çözüme arzusunu karşılamamaktadır. Kriz yönetimi stratejilerini iki veya daha fazla ülke arasındaki tüm esaslı sorunların çözümünü sağlayacak bir sihirli formül olarak değerlendirmemek gerekir. Bu nedenle egemenlik uyuşmazlıklarının yaşandığı Türkiye ve Yunanistan arasındaki ilişkilerde olası krizleri ortaya çıkmadan önlemek veya çıkması durumunda ise sıcak bir çatışmaya varmadan sonlandırmak başarı olarak kabul edilmelidir. Türkiye ve Yunanistan arasındaki ilişkilerin tarihine baktığımızda Kardak Kayalıkları gibi benzer krizlerde bu duyarlılığın korunduğunu söylemek mümkündür. Taraflar krizlerin ardından yeniden benzer kriz süreçlerine sürüklenmemek için ortak güvenlik ve güven artırıcı önlemleri yaşama geçirmek için ciddi çaba içerisinde girmek zorunda kalmışlardır.

Bu çalışma aynı zamanda, geçmiş krizlerin nasıl yönetildiği konusunda bir kayıt oluşturmaya ve alınacak dersleri tespit etmeye yönelik olarak; Kardak krizinin nedenleri, tarafların iddiaları, uygulanan diplomasi ve kriz yönetim prensipleri ile yapılan askerî harekâtın özetlerini bir araya getirme amacına da hizmet etmeye çalışmıştır. Her krizin ve yönetim ihtiyaçlarının farklı olduğu da göz önünde bulundurularak, gelecekteki benzer olası krizlerde uygulanabilecek kriz yönetim esaslarının bir dökümünü çıkarmaya çalışmaktan çok, benzer nitelikteki krizlerin yönetimine kılavuzluk edebilecek temel prensiplerin uygulaması tespit edilmiştir.

152

Security
Strategies
Year: 9
Issue: 17

Summary

The purpose of this paper is to evaluate and analyze the decision-making process, as well as diplomatic and military practices of Turkish coercive diplomacy during the course of 1996 Kardak crisis. The study is also an effort to present an alternative view to the perception that Turkey has been employing reactive policies, hence managing the crises not well enough. Among all the past crises between Turkey and Greece, Kardak came into prominence by the fact that the possibility of a war in Turkish-Greek relations was felt to be imminent. Hence, it deserves a special attention as to how the two

countries did not wage war though they were on the brink of war. The analysis is carried out within the scope of Alexander L. George's "provisional theory of crisis management". The study recognizes the importance of third party involvement in the crisis management process. The two parties were receptive for the mediator role played by the United States of America at presidential level. It may well be anticipated that due to strategic importance of the two countries, the USA would give priority to solution of the crisis and act accordingly. But still, the crisis management efforts by the decision-makers of individual countries played no fewer roles.

This study focuses mostly on the practices of Turkish side. It firstly aims to give brief common ground for definition of crisis before dealing with the course of the events. A short summary of Kardak crisis period is presented to remind what the theses of both sides were and how the situation was escalated. Within this scope, a schematic crisis process analysis is developed to reflect the main course of the crisis. Problems of crisis management were also included in the study. By stating the main difficulties and problems of crisis management, the study intends to emphasize what other considerations there are for decision-makers to anticipate. In the last section of the study, Turkish crisis management efforts and implementation of coercive diplomacy is evaluated by making comparisons to George's provisional theory of crisis management. Evaluation is carried out by assessing how, during the course of the crisis; Turkey met the needs mentioned in this theory while implementing her strategy and efforts to bring the crisis to a solution. The result of the evaluation shows that Turkish decision-makers managed Kardak crisis tactfully. The fundamental criterion of crisis management, "preventing damages to ones interests without engaging in a war" was successfully met by the steps taken.

There seems to be no standard prescriptions to meet the requirements of different kinds of crises due to diversity of the issues. The challenging issue for the decision-makers may be that, they will have to devise and employ a version of crisis management strategy by taking all necessary requirements of a specific case into account. For this reason, this study, while presenting an alternative view to the

perception that Turkey has been managing the crisis not well enough due to reactive policies, at the same time, it attempts to keep a record of the reasons which caused the Kardak crisis, as well as the thesis of the parties and how the crisis was managed.

Kaynakça

Kitaplar:

- AKSU Fuat, *Türk Yunan İlişkileri*, SAEMK Yayını, Ankara, 2001.
- AKSU Fuat, *Türk Dış Politikasında Zorlayıcı Diplomasi*, Bağlam Yayınları, İstanbul, 2008.
- ARCAYÜREK Cüneyt, *28 Şubat'a İlk Adım*, Büyüklere Masallar Küçüklere Gerçekler Dizisi, Cilt-9, Bilgi Yayınları, Ankara, 2003.
- BATUR Nur, *Yürekten Gülerekten Yürüdüm*, Doğan Kitapçılık, İstanbul, 2004.
- BAYTOK Taner, *Bir Asker Bir Diplomat*, Doğan Kitapçılık, İstanbul, 2001.
- BRECHER Michael, *Crisis in World Politics*, Pergamon Press, Oxford, 1993.
- CLINTON Bill, *My Life*, Knopf Publishing, New York, 2004.
- GEORGE Alexander L., *Avoiding War: Problems of Crisis Management*, Westview Press, Colorado, 1991.
- HERACLIDES Alexis, *The Greek-Turkish Conflict in Aegean (Imagined Enemies)*, Palgrave Macmillan, 2010.
- HERMANN Charles F., *Crisis in Foreign Policy: A Simulation Analysis*, The Bobbs-Merrill Company, Indianapolis, 1969.
- KURUMAHMUT Ali (Yayına hazırlayan), *Ege'de Temel Sorun Egemenliği Tartışmalı Adalar*, TTK, Ankara, 1998.
- LEBOW Richard Ned, *Between Peace and War, The Nature of International Crisis*, The Johns Hopkins University Press, Baltimore, 1981.
- SIMITIS Kostas, *Yaratıcı Bir Yunanistan için Politika 1996-2004*, (Kardak Krizine ilişkin bölümünün tercümesi), Polis Yayınları, 2005.

ŞİHMANTEPE Aydın, Ege Denizinde Aidiyeti Tartışmalı Ada, Adacık ve Kayalıklar Sorunu, Kardak Krizi'nin Çatışma Çözümü Analizi Açısından Değerlendirilmesi, YTÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2002 (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

WILLIAMS Phil, *Crisis Management: Confrontation and Diplomacy in the Nuclear Age*, Martin Robertson, London, 1976.

YOUNG Oran R, *The Intermediaries: Third Parties in International Crisis*, Princeton University Press, Princeton, 1967.

Makaleler:

HERMANN Charles F., "Threat, Time and Surprise: A Simulation of International Crises" in Charles F. Hermann (ed.) *International Crises: Insights from Behavior Research*. Free Press, New York, 1972.

YOON, Taeyong, "Between Peace and War: South Korea's Crisis Management Strategies towards North Korea", *East Asian Review*, Cilt: 15, Nu. 3, Autumn 2003.

İnternet Kaynakları:

"Kardak'ta ABD Ege'yi Elektronik olarak kilitlemiş", Hürriyet 3 Nisan 2011 <http://www.hurriyet.com.tr/planet/17446978.asp> (Erişim tarihi:12.11.2011).

Hindistan'ın Sri Lanka'daki Tamil Etnik Grubunun Siyasallaşması Sürecine Yönelik Yaklaşımının Bölgesel Güç Rolü Kapsamında İncelenmesi

An Analysis of the Approach of India,
in its Regional Power Role, to Tamil Ethnic Group
That Undergoes the Politicization Process in Sri Lanka

Övgü KALKAN KÜÇÜKSOLAK*

Öz

Literatürde ağırlıklı olarak ülke içi dinamikler kapsamında ele alınan etnik grupların siyasallaşması süreci, dış devletlerin gerek bölgesel gerekse ikili politikaları aracılığıyla müdahil olmalarıyla farklı bir boyut kazanmaktadır. Dış devletlerin politikalarında etkili olan unsurların analiz edilebilmesi amacıyla bu çalışmada örnek olarak, bölgesel güç rolü kapsamında Hindistan'ın Sri Lanka'daki Tamil etnik grubunun siyasallaşması sürecinde liderliği üstlenen Tamil Eelam Kurtuluş Kaplanları (TEKK)'na yönelik yaklaşımında rol oynayan unsurlar tartışılmaktadır. TEKK'ye yönelik yaklaşımında son derece araçsal bir yaklaşım benimseyen Hindistan'ın, uluslararası sistemin ulusal güvenlik ve jeopolitik mülahazalarıyla etkileşimi üzerinden politika geliştirdiği, sınırları içerisinde barındırdığı Tamil nüfusunun ise etnik hassasiyetler üzerinden politika yapımında bir baskı unsuru teşkil ettiği görülmektedir. Soğuk Savaş sonrası dönemde TEKK'nin kullandığı terörist yöntemler ve küresel çaplı suç

157
Güvenlik
Stratejileri
Yıl: 9
Sayı: 17

* Dr. Uzman, Namık Kemal Üniversitesi, E-posta: okalkan@nku.edu.tr.

örgütleriyle girdiği iş birlikleri üzerinden bölgesel gücün güvenliğini tehdit eder konuma gelmesi, devletlerle çatışan etnik örgütlere verilen dış desteğin sebebiyet verebileceği tehlikeyi ortaya koyar niteliktedir.

Anahtar Kelimeler: Bölgesel Güçlerin Politikaları, Hindistan'ın Dış Politikası, Etnik Grupların Siyasallaşması, Etnik Bağlar, Tamil Eelam Kurtuluş Kaplanları (TEKK)

Abstract

The politicization process of ethnic groups, which is mostly studied under the dynamics of domestic politics in literature, acquires a different dimension by the intervention of foreign powers through their regional and bilateral politics. With the aim of understanding the role of the factors which influence the policy-making process, the present study evaluates the factors affecting the approach of India, under the framework of a regional power role, to the Liberation Tigers of Tamil Eelam (LTTE) as the leader of the politicization process of Tamil ethnic group. Adopting an instrumentalist approach regarding the LTTE, India has developed its politics through the interaction of international system with its national security and geopolitical considerations, whereas the existence of Tamil population on its soil represents a pressuring factor by the ethnic sensitivities in the policy-making process. In the post-Cold War era, the LTTE has threatened the national security of India through the usage of terrorist activities and collaboration with the international criminal organizations. This aspect has shown the degree of danger brought by the support provided to the ethnic groups conflicting with the states.

Key Words: *the Politics of Regional Powers, the Foreign Policy of India, the Politicization of Ethnic Groups, Ethnic Linkages, Liberation Tigers of Tamil Eelam (LTTE)*

Giriş

Etnik grupların, ülkelerin jeopolitik konumları, uluslararası konjonktür ve ülke şartları gibi çok çeşitli değişkenlerin farklı ağırlıklarda rol oynadığı süreçler içerisinde siyasallaştığı görülmektedir. Siyasallaşma sürecine giren bazı etnik gruplar, ortaya koydukları siyasi talepler ve kullandıkları terör yöntemleri aracılığıyla kriz durumlarına ve ciddi çatışmalara sebebiyet vermektedirler. Yapılan araştırmalarda etnik grupların siyasallaşması süreci ağırlıklı olarak iç politika kapsamında incelenmiştir. Ancak bu çalışmada da ortaya konduğu üzere etnik grupların siyasallaşması süreci dış güçlerin de müdahil olduğu güç mücadelelerini içeren ve devletler arası gerginliklere neden olabilen bir problem alanı teşkil etmektedir. Etnik politikalar, dış güçlerin bölgesel ve stratejik çıkarlarını gerçekleştirmelerinde ve diğer devletlerle ilişkilerini şekillendirmelerinde etkili olan bir araç olarak ortaya konabilmektedir. Sürecin ve sürece yön veren değişkenlerin doğru bir şekilde anlaşılabilmesi için ise dış güçlerin etnik gruplara yönelik değerlendirmelerinde öne çıkan faktörlerin incelenmesi elzemdir. Bu noktadan hareketle Hindistan-Tamil etnik grubu örneği çerçevesinde bir bölgesel güç olarak Hindistan'ın, Sri Lanka'daki Tamil etnik grubunun Tamil Eelam Kurtuluş Kaplanları (TEKK) önderliğinde siyasallaşması sürecinde izlediği politikalarda etkili olan unsurlar tartışılmaktadır. Hindistan özelinde bölgesel güçlerin politika davranışları jeopolitik çıkarlar, ulusal güvenlik ve etnik bağ unsurları çerçevesinde irdelenmektedir.

Rothschild siyasallaşma sürecini, etnik grupların konuya ilişkin olarak farkındalık, ilgi ve grup bilinci geliştirerek politik bir duruş sergilemeleri şeklinde tanımlamaktadır.¹ Politik duruşun sergilenmesi ve etnik grupların kazanımlar sağlama amacıyla politik çerçevede organize olmaları da etnik mobilizasyon kapsamında

¹ Joseph Rothschild, *Ethnopolitics: A Conceptual Framework*, Columbia University Press, New York, 1981, s. 6.

gerçekleşmektedir.² Jeopolitik çıkarları doğrultusunda etnik grupları stratejik bir değer olarak gören bölgesel güçler ise, söz konusu süreç içerisinde etnik grupların siyasallaşmasını destekler mahiyette bir rol oynamaktadır. Etnik grupların siyasallaşması sürecinde verilen dış destek, sorunun uluslararası alanda gündeme gelmesine, uluslararasılaşmasına ve daha da karmaşık, çok bilinmeyenli bir denklem hâlini almasına neden olmaktadır.³

Soğuk Savaş ve sonrası dönemde meydana gelen sistemsel değişim, güç mücadelelerinin ve devletler arası ilişkilerin yeniden tanımlanmasında ve etnik gruplara yönelik politikaların şekillenmesinde etkili bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır. Devletler arası ilişki biçiminin ve bu kapsamda örgütlere yönelik politikaların şekillenmesinde uluslararası sistemin oynadığı rolü neo-realist bir perspektifle tartışmak mümkündür. Hindistan'ın TEKK'ye yönelik politikalarını incelerken bir yandan Soğuk Savaş sistematığının etkisi, diğer yandan ise küresel güç dağılımından nispeten bağımsız bir alt bölgesel sistem olarak Okyanus Bölgesi jeopolitiğinin unsurları önemli değişkenler olarak ele alınmaktadır. Neo-realist yaklaşımın ortaya koyduğu sistematik, uluslararası sistemdeki güç dağılımının ülkeleri diğer güçlü devletleri dengeleme veya zayıflatma gibi politika uygulamalarına ittiğini öne sürmektedir. Kenneth Waltz bu politik davranış biçimlerinin nedenini, anarşik bir yapıya sahip olan uluslararası sistemde oluşan ve kendi kendine yardım etmeyen devletlerin istenmeyen sonuçlarla karşı karşıya kalacağı yönündeki endişenin devletleri gücü dengelemeye ittiği savıyla açıklamaktadır.⁴

² Susan Olzak, "Contemporary Ethnic Mobilization", *Annual Review of Sociology*, 1983, Cilt 9, 355-374, s. 355.

³ Etnik gruplara verilen dış desteği inceleyen Stephen M. Saideman, uluslararası desteğin grup başarısı üzerinde ciddi derecede etkili olduğuna ve sorunu uluslararasılaştırarak karmaşıklaştırdığına dikkat çekmektedir. Bkz. Stephen Saideman, "Discrimination in International Relations: Analyzing External Support for Ethnic Groups", *Journal of Peace Research*, January 2002, Cilt 39:1, 27-50, s. 28.

⁴ Kenneth Waltz, *Theory of International Politics*, Addison-Wesley Series in Political Science, USA, 1979, s. 118.

Dolayısıyla, bölgesinde güçlü bir devletin dengelenmesi veya zayıflatılması yoluyla güvenliğini arttırmayı, çıkarlarını maksimize etmeyi amaçlayan bölgesel güçler etnik grupları araçsal bir yaklaşımla desteklemektedir. Soğuk Savaş döneminde ABD'nin Okyanus Bölgesi'ndeki manevraları ve Sri Lanka Adası'ndaki olası varlığı Hindistan tarafından bir risk unsuru olarak görülmüştür. Hindistan, söz konusu risk karşısında caydırıcı diplomasi araçlarını kullanarak, Sri Lanka'yı baskı altında tutma ve güvenliğini koruma yoluna gitmiştir. Bölgesel gücün Sri Lanka üzerinde kurduğu baskının unsurunu ve meşrulaştırmaya çalıştığı askerî müdahalesinin konusunu ise, Sri Lanka'nın iç meselesi olan Tamil problemi teşkil etmiştir.

Hindistan'ın TEKK'ye yönelik politikasının şekillenmesinde rol oynayan bir diğer değişken, güneyindeki Tamil Nadu bölgesinde barındırdığı 50 milyonluk Tamil nüfusedir. Bölgesel güç açısından değerlendirildiğinde Sri Lanka'da siyasallaşma sürecinde olan Tamillerle aynı etnik gruptan olan bir nüfusa sahip olması, bir yandan bu gruba verilecek destek üzerinden iç politikada oy toplanması amacına hizmet etmekte, diğer yandan ise kendi içindeki ayrılıkçı taleplere örnek teşkil edebileceği kaygısına neden olmaktadır. İç politikanın dış politikayı şekillendirdiği argümanını savunan akademisyenlere göre diğer ülkeyle etnik bağların bulunması politika seçimini etkilemektedir.⁵ İç politikada halkın desteğine ihtiyaç duyan liderler, halkın yakınlık hissettiği veya aynı etnik bağları paylaştığı gruba yönelik tercihlerini dikkate almaktadırlar.⁶ Hindistan örneğinde de Sri Lanka'nın Tamil probleminin gündem maddesini oluşturduğu Tamil Nadu bölgesi politik destek arayışındaki liderler açısından göz ardı edilemeyecek bir faktör arz etmektedir.⁷ Var olan etnik bağların

⁵ Stephen Saideman, *The Ties That Divide: Ethnic Politics, Foreign Policy and International Conflict*, Columbia University Press, New York, 2001, s. 23-24.

⁶ *A.g.e.*

⁷ "Tamils of Sri Lanka", Internet FAQ Archives, World Directory of Minorities, <http://www.faq.s.org/minorities/South-Asia/Tamils-of-Sri-Lanka.html>. (Erişim tarihi: 09.10.2010).

siyasete konu olması ise çift yönlü bir sürece işaret etmektedir. Bir taraftan söylemlerini etnik kimlik üzerinden şekillendiren politikacıların halkta etnik hassasiyetler uyandırdığı, diğer taraftan ise mobilize olan halkın ve konuya ilişkin hassasiyetin dış politika üzerinde bir baskı unsuru hâline geldiği görülmektedir.

Bölgesel güçlerin etnik grupların siyasallaşması sürecinde geliştirdiği politikaları genel itibariyle etnik grubu destekler mahiyette düşünülebilecekken, bu desteğin her durumda geçerli olmadığını da söylemek mümkündür. Nitekim bölgesel güçler, etnik gruplara ve etnik hareketlere kimi durumda destek verirken kimi durumda da bu gruplara karşı diğer ülkeyle iş birliğine gitme yolunu seçmektedirler. Bölgesel güçlerin davranışlarında yaşanan söz konusu değişkenliği uluslararası konjonktürün unsurları ve örgütlerin mobilizasyon sürecindeki tutumlarıyla açıklamak mümkündür. Hindistan örneğinde, Soğuk Savaş öncesi ve sonrası dönemlerde değişkenlik gösteren politik mülahazalar ile TEKK'nin bölgesel gücün güvenliği açısından barındırdığı risk unsurları politika farklılıklarında öne çıkan değişkenler olarak incelenmektedir. Nitekim önde gelen Tamil politik partilerince davanın meşru temsilcisi olarak ilan edilen TEKK⁸ mobilizasyon süreci içerisinde terör yöntemini bir araç olarak benimsemiştir. Örgütün Soğuk Savaş sonrası dönemde gerek Hindistan gerekse de uluslararası kamuoyu tarafından bir güvenlik konusu olarak ele alınması 2009 yılında çökertilmesinde büyük rol oynamıştır.⁹

⁸ Suthaharan Nadarajah ve Dhananjayan Sriskandarajah, "Liberation Struggle or Terrorism? The Politics of Naming the LTTE", *Third World Quarterly*, 2005, Cilt 26:1, 87-100, s. 89.

⁹ TEKK, yalnızca terör eylemleri gerçekleştirmemiş aynı zamanda yurt dışında kamuoyu oluşturma, çeşitli düzeylerde temsilcilikler açma gibi siyasal destek toplama ve kitleleri seferber etme yönündeki faaliyetleriyle de göz önünde olmuştur. Dolayısıyla Örgüt, politik mobilizasyona yönelik faaliyetleriyle siyasallaşma sürecinin bir parçası olarak ele alınabilmektedir. RAND tarafından yaptırılan bir çalışmada ayrılıkçı silahlı grupların, terörist eylemlerin yanı sıra politik mobilizasyon ve yurt dışından destek toplamaya yönelik faaliyetler içinde de oldukları belirtilmiştir. Bkz. Daniel Byman ve diğerleri, Trends in Outside Support for Insurgent Movements,

Jeopolitik Çıkarlar

Hindistan'ın güneyinde yer alan ve Sri Lanka'yı bir ada devlet olarak çevreleyen Hint Okyanusu, stratejik olarak küresel bir etkiye sahiptir.¹⁰ Okyanus Bölgesi politikaları içerisinde Tamil sorunu bir taraftan üstü örtük şekilde bölgesel güç mücadelelerinin yansımalarını ortaya koymuş, diğer taraftan da Soğuk Savaş dinamiklerinin jeopolitik¹¹ mülâhazalarına konu olmuştur. Waltz'a göre sistemin tüm parçaları sistemin ana ünitelerinden yani büyük güçlerin davranışlarından etkilenmektedir.¹² Bu minvalde, Hindistan'ın davranışlarının Soğuk Savaş rekabetinin Okyanus Bölgesi jeopolitiğine yansımalarından ne derece etkilendiği ve çift kutuplu sistemin bitimiyle baş gösteren yeni dönemin bölgesel gücün mülâhazalarında ne gibi farklılıklara sebebiyet verdiği incelenmesi gereken bir konuyu teşkil etmektedir.

National Security Research Division, 2001, http://www.rand.org/pubs/monograph_reports/2007/MR1405.pdf (Erişim tarihi: 10.11.2010).

¹⁰ Saul Bernard Cohen, *Geography and Politics in a World Divided*, Oxford University Press, USA, 1974, ss. 63-65.

¹¹ Jeopolitika, coğrafi ihtiyaçların politik olaylar ve devletlerin politik biçimlerinde yaşanan değişimler üzerindeki etkisini incelemektedir. Söz konusu coğrafi çevre ile devlet ilişkisi bir adım öteye götürüldüğünde ise jeopolitikanın sistematik bir disiplin olarak devleti yaşayan bir organizma şeklinde ele aldığı görülmektedir. Nitekim jeopolitikanın önde gelen isimlerinden Kjellen'in de yaşayan bir organizma olarak ele aldığı devletle kapladığı toprakların bütünleşmesinin yol açtığı sonuçlar şöyledir: Devletin sağlıklı bir şekilde bekasını sürdürmesi ve yayılması için uygun koşulları sağlaması, vatandaşlarının karakteri ve kalitesiyle ilgilenmesi ve kendi kendine yeterlilik koşullarını elde etmesi. Bkz. Charles B. Hagan, "Geopolitics", *The Journal of Politics*, 1942, Cilt 4:4, 478-490, s. 482,485. Diğer taraftan, Geoffrey Sloan ve Colin S. Gray jeopolitikayı daha geniş bir çerçevede ele almış ve jeopolitiğin amaçlarından birini politik hâkimiyetin insan veya maddi kaynaklar anlamında güç sahibi olmanın ötesinde, bu gücün uygulandığı coğrafi çevre ve koşullarla ilgili bir mesele biçiminde tanımlamışlardır. Bkz. Geoffrey Sloan ve Colin S. Gray, *Jeopolitik, Strateji ve Coğrafya*, çev. Tuğrul Karabacak, Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi Yayınları, Ankara, 2003, s. 2. Nitekim bu çalışmada da politik gelişmeler, içinde bulunulan coğrafi ve stratejik koşullar çerçevesinde değerlendirilmektedir.

¹² Kenneth Waltz, *a.g.e.*, s. 72.

Dış güçlerin bölge üzerindeki etkisini ve bölgedeki devletlerin dış politika mantığını, uluslararası sistemin yapısının nedensel gücü çerçevesinde açıklamak mümkündür.¹³ Temel itibarıyla, devletlerin davranışlarını ve ilişki biçimlerini sistem içerisindeki güç dağılımı üzerinden inceleyen sistemsel yaklaşımlar (yapısalcı yaklaşımlar), sistem içerisindeki ana ünitelerin -yani devletlerin- sistemin yapısından nasıl etkilendiği ve karşılığında yapıyı nasıl etkilediği üzerinde durmaktadırlar.¹⁴ Uluslararası sistemi açıklamada sistemsel yaklaşımlar üzerine odaklanan Kenneth Waltz, “hiyerarşik” ve “anarşik” olmak üzere iki tür sistemin bulunduğunu belirtmektedir.¹⁵ Waltz’un ortaya koyduğu hiyerarşik sisteme göre, kurumların bir otorite altında organize olması, devletin kanunlar ve uygulama gücü aracılığıyla bireylerini sınırlayıp güvenliklerini sağlamaktadır. Ancak uluslararası sistemdeki otorite boşluğu rekabetin ve çatışmanın egemen olduğu anarşik bir güvenlik anlayışını doğurmaktadır. Bu görüşe göre, uluslararası sistemin anarşik yapısının kendi kendine yardım prensibi çerçevesinde dayattığı davranışlar devletlerin davranışlarını şekillendirmektedir. Waltz uluslararası sistemin, devletlerin sistemle uyumlu bazı davranışlarını teşvik ettiğini, sisteme duyarlılık göstermeyen devletlerin ise bir anlamda zarar gördüğünü ifade etmektedir.¹⁶ Soğuk Savaş döneminde uluslararası sistemin normlarını ve kurallarını ortaya koyacak ve bunların uygulanabilirliğini tesis edecek merkezî bir otoritenin bulunmadığı anarşik sistemde Hindistan, ABD’nin ve Sovyetlerin oluşturduğu bloklaşmalar karşısında bağlantısız¹⁷ bir güç olarak politikalar geliştirmiştir. Hindistan’ın

164

Security
Strategies
Year: 9
Issue: 17

¹³ Kenneth Waltz, *a.g.e.*, s. 38-59.

¹⁴ Kenneth Waltz, *a.g.e.*, s. 40; Cheryl Shanks, *Immigration and the Politics of American Sovereignty, 1890-1990*, University of Michigan Press, USA, 2001, s. 246.

¹⁵ Chris Brown ve Kirsten Ainley, *Uluslararası İlişkileri Anlamak*, çev. Arzu Oyacıoğlu, Yayın Odası, İstanbul, 2007, s. 37.

¹⁶ Kenneth Waltz, *a.g.e.*, s. 106.

¹⁷ Prof. Dr. Beril Dedeoğlu’na göre, uluslararası sistem içerisinde alternatif bir tür hareket olan bağlantısızlık, uluslararası sistemin işleyiş biçiminden ciddi biçimde zarar gördüklerini ileri süren ve diğer grupların kendilerini fakirleştirdiğini savunan devletler

Soğuk Savaş çerçevesindeki bloklaşmaya bakışı ve bu bloklaşma üzerine kurulmuş olan sistematiklikle etkileşimi, bölgesel gücün dış politika mantığının ve TEKK'ye yönelik politikasının şekillenmesinde rol oynamıştır.

ABD'nin Soğuk Savaş rekabeti çerçevesinde Okyanus Bölgesi'nde sergilediği manevralar, süper gücün Hindistan tarafından güvenlikleştirilmesine¹⁸ yol açarak bölgesel gücün TEKK'ye ve Sri Lanka'ya yönelik politikalarında etkili olmuştur. Soğuk Savaş döneminde ABD-Hindistan ilişkisi dalgalı¹⁹ bir seyir izlerken, Trincomalee Limanı'nın Sri Lanka'ya verilebilecek olası bir destek karşılığında ABD tarafından kullanılması uzak olmayan bir ihtimal olarak belirmiştir. Bu durum karşısında Hindistan, güvenliğini sağlamak ve nüfuzunu korumak amacıyla ABD'yi Sri Lanka Adası'ndan uzak tutma çabası içerisine girmiştir. Bu çabalar

tarafından izlenen bir yöntemdir. Dedeoğlu, bu türden bir tercih devletin bilinen ve var olan kutuplaşma, bloklaşma ya da gruplaşmalardan farklı bir şekilde uluslararası olaylara dâhil olması anlamına geldiğini ifade etmektedir. Bkz. Beril Dedeoğlu, *Uluslararası Güvenlik ve Strateji*, Derin Yayınları, İstanbul, 2003, s. 172.

¹⁸ Buzan, Waever ve de Wilde'e göre güvenlik, politikayı yerleşik kuralların ötesine taşıyan ve konuyu özel bir politika veya politika üstü konuma taşıyan bir adımdır. Bundan ötürü güvenlikleştirme politizasyonun daha uç bir versiyonudur. Teoride, bir kamu konusu skalanın politize olmamış (devletin konuyla ilgilenmemesi ve kamusal bir tartışma ve karar konusu edilmemesi) politize olmuş (konunun hükümet kararlarını, kaynak dağılımlarını ve diğer tip toplumsal yönetimi gerektiren kamu politikası içerisinde yer alması) ve güvenlikleştirilmiş (konunun olağanüstü önlemler gerektiren bir varoluşsal tehdit olarak sunulması ve bununla ilgili olarak olağan siyasi prosedürlerin dışında atılan adımların meşrulaştırılması) noktaları üzerinde yer almaktadır. Güvenlik kapsamında bir konunun uluslararası güvenlik konusu olarak belirlenmesi, diğer konulardan daha önemli olduğu ve mutlak önceliğe sahip olması gerektiği kabulü üzerinden mümkün olmaktadır. Bkz. Barry Buzan vd. *Security: A New Framework for Analysis*, Lynne Rienner Publishers, London, 1998, s. 23-24.

¹⁹ Barry Buzan'ın da belirttiği gibi ABD'nin Pakistan'a silah sağlaması ve 1971 tarihli Hindistan-Pakistan Savaşı'nda, Bengal Körfezi'nde askerî manevralar yapması süper gücün Hindistan konjonktüründe güvenlikleştirilmesine sebebiyet vermiştir. Bkz. Barry Buzan, "South Asia Moving Towards Transformation: Emergence of India as a Great Power", *International Studies*, 2002, Cilt 39, 2-24, s. 4.

çerçevesinde Sri Lanka üzerindeki nüfuzunu güvence altına almak isteyen Hindistan'ın, TEKK'yi bir baskı aracı şeklinde değerlendirdiği iddia edilebilir. Dolayısıyla Hindistan'ın TEKK'ye verdiği çeşitli düzeylerdeki desteği olası bir ABD varlığı karşısında ön alıcı, Sri Lanka'nın iş birliği girişimleri açısından ise caydırıcı bir davranış biçimi olarak yorumlamak mümkündür. Nitekim Indira Gandhi'nin Parlamento'da yaptığı bir konuşmada, Hindistan'ın Sri Lanka ile doğrudan ilgili olduğunu, Sri Lanka'nın Hindistan'ı herhangi bir güç gibi değerlendiremeyeceğini ve herhangi bir dış müdahalenin iki ülke açısından da karışıklık yaratacağını belirterek, tehditkâr bir üslup sergilemesi bu çerçevede değerlendirildiğinde anlamlıdır.²⁰

Hindistan, Tamil sorunu kapsamında etkili bir bölgesel güç olarak arabuluculuk (mediation)²¹ rolünü üstlenmiştir. Ancak bölgesel gücün üstlendiği rol çerçevesinde Sri Lanka Hükûmeti'ne karşı mesafeli bir tutum takınırken, topraklarında varlık göstermesine izin verdiği örgüt kampları²² gibi unsurlarla TEKK'ye dönük bir profil izlemesi farklı sonuçlara yol açmıştır. Hindistan'ın tutumu bir yandan tarafsız olması beklenen arabulucu rolüne gölge düşürürken, diğer yandan da sorunun çetrefilleşmesine ve dış güçlerin müdahalesine daha elverişli bir hâle gelmesine katkıda bulunmuştur. Hindistan'ın arabuluculuk rolünü üstlenmesi karşısında Pakistan ve Çin de bölgesel rekabette iddialı diğer güçler olarak Sri Lanka'ya destek sağlamışlar ve

²⁰ P. Venkateshwar Rao, "Ethnic Conflict in Sri Lanka, India's Role and Perception", *Asian Survey*, 1988, Cilt 28:4, 419-436, s. 420.

²¹ Bercovitch ve diğerleri arabuluculuğu; çatışan tarafların fiziksel bir güce veya hukuki yollara başvurmadan uzlaşma sağlamak veya farklılıklarını çözümlemek amacıyla bireylerden, gruplardan, devletlerden veya organizasyonlardan yardım talep etmelerini veya gelen yardım önerilerini kabul etmelerini içeren bir çatışma yönetimi süreci şeklinde tanımlamaktadırlar. Bkz. Jacob Bercovitch vd. "Some Conceptual Issues and Empirical Trends in the Study of Successful Mediation in International Relations", *Journal of Peace Research*, February 1991, Cilt 28:1, 7-17, s. 8.

²² "Eelam War and the Long Arm of the Indian Rearguard across the Palk Straits", *Daily Mirror-Sri Lanka*, 3 July 2010.

bir anlamda mücadeleye dâhil olmuşlardır.²³ Dolayısıyla bir iç sorun olarak görülen problemin, dış aktörlerin dâhil olmasıyla uluslararası boyut kazandığını ve hatta dış devletlerin bölgesel gelişmelere yön verme aracı hâline geldiğini söylemek mümkündür. Hindistan'ın izlemiş olduğu politikanın ve beraberinde getirdiği risklerin bir sonucu olarak da bu ülkenin gücünü kaybetme endişesiyle olaylara daha fazla müdahil olduğu görülmektedir.²⁴ Nitekim bölgesel gücün 1987 yılında Ada'ya asker göndermesi, taşıdığı güvenlik endişesini yansıtır niteliktedir.

Hindistan, 1987 yılında Sri Lanka Ordusu'nun TEKK'ye karşı başlattığı Özgürlük Operasyonu (Operation Liberation) karşısında müdahale etmiş ve Sri Lanka'nın hava sahasını ihlal ederek Örgütün faaliyette bulunduğu bölgeye yardım göndermiştir.²⁵ C.R. Mitchell devletlerin diğer devletlerdeki ayrılıkçı hareketler konusunda müdahale olasılıklarını arttıran iki ana unsur bulunduğunu belirtmektedir. Etkileşimsel (transactional) ve duygusal (affective) bağlantılar şeklinde ifade edilen unsurların Hindistan-Sri Lanka örneğinde yansıma bulduğu ve etkileşimsel bağlantıların (müdahale eden ülke ile hedef ülke arasındaki ekonomik, askerî ve politik bağlar) ikili ilişkiler ile politik kararlar üzerinde ağırlık kazandığı görülmektedir.²⁶ Hindistan'ın etkileşimsel bağlantılar üzerinden sergilediği araçsalcı yaklaşımın diğer örnekleri ise, Çin ve Pakistan'daki etnik hareketlere verdiği destektir. Bölgesel gücün ayrılıkçı hareketlere sağladığı desteği

²³ P. Venkateshwar Rao, *a.g.e.*, s. 420.

²⁴ Robert C. Oberst, "The Impact of International Diffusion on the Escalation of the Sri Lankan Conflict", Steven E. Lobell ve Philip Mauerci (eds.) *Ethnic Conflict and International Politics: Explaining Diffusion and Escalation*, Palgrave Macmillan, USA, 2004, 165-178, s. 173.

²⁵ Devin T. Hagerty, "India's Regional Security Doctrine", *Asian Survey*, 1991, Cilt 31:4, 351-363, s. 355.

²⁶ Christopher R. Mitchell, "Civil Strife and the Involvement of External Parties", *International Studies Quarterly*, 1970, Cilt 14:2, 166-194, s. 184; Patrick M. Regan, "Choosing to Intervene: Outside Interventions in Internal Conflicts", *The Journal of Politics*, 1998, Cilt 60:3, 754-779, s. 755.

bir politika aracı şeklinde kullanması, dış politikasında etik unsurları öne çıkaran Panch Sheela²⁷ ilkeleriyle ve devletlerin toprak bütünlüğüne saygı öğelerinin vurgulandığı Bağlantısızlar Hareketi'nin söylemleriyle çelişkiler arz etmiştir. Hindistan'ın çift kutuplu sistemin yapısı itibariyle eleştiri getirdiği ancak komşularıyla yaşadığı rekabet kapsamında ortaya koyduğu güç politikaları dikkat çekicidir.

Soğuk Savaş döneminin sona ermesinin beraberinde getirdiği yapısal değişiklikler, bölgesel dinamikler ile Hindistan'ın stratejik mülahazaları üzerinde ciddi yansımalar göstermiştir. Yeni konjonktürde iki kutuplu rekabetten çok merkezli küresel bir rekabete açılan ve Afganistan'dan doğu Asya'ya uzanan çok daha geniş bir coğrafyada güç merkezi olarak konumlanan Hindistan'ın bakış açısında dönüşümler yaşanmıştır. Soğuk Savaş sonrası dönemin yapı taşları arasında askerî unsurlardan ziyade yumuşak güç (soft power)²⁸ unsurlarının öne çıkarılması, uluslararası normların vurgulanması, sosyal, ekonomik ve diplomatik kanalların yoğun biçimde kullanılması yer almıştır. Hindistan da gerek yeni dönemde kaydettiği ciddi ekonomik ilerlemenin, gerekse uluslararası sistemdeki değişimlerin

168

Security
Strategies
Year: 9
Issue: 17

²⁷ Panch Sheela: Jawaharlal Nehru tarafından barışın beş prensibi olarak nitelendirilen ve 1954 tarihli Çin-Hindistan Dostluk Antlaşması'nda yansıma bulan ilkeler "bağlantısızlık" yaklaşımının temelini oluşturmuşlardır. Söz konusu beş ilkeyi: devletlerin toprak bütünlüğüne ve egemenliğine karşılıklı saygı, saldırmazlık, içişlerine müdahale etmeme, eşitlik ve karşılıklı fayda ve barış içinde bir arada yaşam şeklinde özetlemek mümkündür. Bkz. Sudepto Adhikari vd. "India's Changing Geopolitical Code: an Attempt at Analysis", *Geopolitics Quarterly*, Winter 2008, Cilt 3:4, 4-32, s. 7.

²⁸ Robert O. Keohane ve Joseph Nye yumuşak güç kavramını, arzu edilen sonuçlara zorlama yerine çekim gücü kullanarak ulaşabilme yeteneği olarak tanımlamışlardır. Yumuşak güç, istenilen davranışı ortaya koyacak normlara ve kurumlara diğerlerinin katılmaya veya uyum göstermeye ikna edilmesiyle işlerlik kazanmaktadır. Burada önemli olan nokta söz konusu aktörün diğer aktöre ulaştırmak istediği bilginin ikna ediciliğidir. Nitekim bir devlet gücünü diğerlerinin gözünde meşru kılar ve diğerlerinin çıkarlarını uyumlu bir şekilde tanımlayabileceği uluslararası kurumlar kurabilirse, geleneksel olarak bilinen askerî veya ekonomik kaynaklarını kullanmasına gerek kalmayacaktır. Bkz. Robert O. Keohane ve Joseph Nye, *Power and Interdependence*, Longman, USA, 2001, s. 220.

etkisiyle yumuşak güç imajına ağırlık vermeye ve pragmatik bir politika izlemeye başlamıştır.²⁹ Soğuk Savaş döneminde Sri Lanka ve diğer komşuları tarafından güvenlikleştirilen bölgesel güç imajı; ABD, Büyük Britanya gibi küresel güçler ve bölge ülkeleriyle yürütülen iş birlikleri, yardım çalışmaları ve çeşitlenen ekonomik ilişkiler gibi türlü enstrümanlar aracılığıyla “iyi niyetli” bölgesel güç (benign power)³⁰ imajına dönüşme sürecindedir. Güneydoğu Asya’ya yönelik hamleler yapan Hindistan’ın ABD ile ilişkilerinde de önemli gelişme kaydettiği ve stratejik ortaklık kavramının tartışılmaya başlandığı gözlenmektedir. Sürekli bir yükseliş grafiği çizen iki yönlü yıllık ticaret hacmi, 2005 yılında imzalanan Savunma Çerçeve Anlaşması, silah satışına ilişkin anlaşmalar ve Nükleer İşbirliği Anlaşması (US-India Civil Nuclear Cooperation Initiative) gibi örnekler stratejik iş birliğini destekleyen adımlar olarak öne çıkmaktadır.³¹

Uluslararası sistemsel dönüşümün stratejik mülahalalarda ve uluslararası ilişkilerde yarattığı farklılık TEKK'nin Hindistan konjonktüründe bir baskı unsuru ve müdahale aracı olmaktan

²⁹ Dormandy Xenia, “Is India or Will it be a Responsible International Stakeholder?”, *The Washington Quarterly*, Summer 2007, Cilt 30:3, 117-130, s. 118; Simon Roughneen, “India Scores High on Pragmatism”, *Asia Times*, 3 August 2010: http://www.atimes.com/atimes/Southeast_Asia/LH03Ae02.html (Erişim tarihi: 24.08.2010).

³⁰ Charles A. Kupchan, “iyi niyetli” devletlerin güçlerini azami mertebeye ulaştırmaktan ziyade ortak kazançlar elde etme, uluslararası toplumun oluşması ve devletlerarası yarışın ortak normlar ile aşılması amacıyla kullandıklarını belirtmektedir. Kupchan, gücün iyi niyetle kullanılmasının güven teşkil ettiğini, ortak çıkarlar, kimlikler ve uluslararası kurumlar tesis ederek anarşik durumun bertaraf edilmesinde ve kendi kendine yardımın temel ilke olduğu rekabetçi ortamın aşılmasında önemli olduğunu ifade etmektedir. Bkz. Charles A. Kupchan, “After Pax Americana: Benign Power, Regional Integration and the Sources of a Stable Multipolarity”, *International Security*, Autumn 1998, Cilt 23:2, 40-79, s. 46.

³¹ Embassy of India, “India-US Defence Relations”, <http://www.indianembassy.org/india-us-defence-relations.php> (Erişim tarihi: 23.08. 2010); Emine Akçadağ, “Yükselen Güç Hindistan”, *BİLGESAM*, 13 Kasım 2009, http://www.bilgesam.org/tr/index.php?option=com_content&view=article&id=506:yu-ekselen-guec-hindistan&catid=110:analizler-hindistan&Itemid=138 (Erişim tarihi: 23.08.2010).

çıkartılmasında etkili olmuştur. Sri Lanka'nın Tamil konusu Hint politikasında önemini korumaya devam etmekle beraber, stratejik anlamı farklı bir kapsamda değerlendirilmiştir. Güneydoğu Asya jeopolitikasında yeni dönemin etkili aktörleri arasında yer alan ABD'nin, Hindistan konjonktüründe bir risk unsurundan stratejik ortağa dönüşme yolunda olması Sri Lanka'nın stratejik değeri üzerinde etkili olan bir faktördür. ABD'nin Sri Lanka'da varlık göstermesinin bir risk unsuru olarak geçerliliğini yitirmesi ve Hindistan'ın stratejik vizyonunu çok daha geniş bir coğrafyada geliştirmesi, Sri Lanka'nın söz konusu stratejik değerlendirmeler içerisinde zayıflayan bir konuma yerleşmesine sebebiyet vermiştir. Sri Lanka'nın bu yeni konumu, Hindistan'ın bir dış politika aracı olarak bu ülkeye karşı TEKK'ye verdiği destekte ciddi düşüş yaşanmasında etkili olmuştur.

Ulusal Güvenlik

Klasik güç unsurları itibariyle karşılaştırıldığında, Sri Lanka'nın Hindistan'ın güvenliği üzerinde etkili olabilecek bir güce sahip olmadığı görülmektedir. Ancak gerek Hindistan'ın sınır bölgelerinde ve kendi içinde yaşadığı sorunlar, gerekse Soğuk Savaş sistematığının stratejik mülhazalar üzerinde yarattığı etki Sri Lanka'nın bir güvenlik konusu olarak ele alınmasına katkı sağlamıştır. Soğuk Savaş sonrası dönemde jeopolitik ve güvenlik mülhazalarında yaşanan değişim bir taraftan Sri Lanka ile ilişkilerde farklı yaklaşımları doğururken, diğer taraftan da TEKK'yi bir dış politika aracı olmaktan çıkararak bir güvenlik konusu hâline getirmiştir. TEKK'nin Hindistan konjonktüründe güvenikleştirilmesi Tamil konusunun insani mülhazalardan ziyade güvenlik boyutuyla öne çıkmasına ve Hindistan'ın Örgütle arasına mesafe koymasına sebebiyet vermiştir.

Diğer Devletin Bölgesel Gücün Ulusal Güvenliğine Etkisi

Hindistan'ın Sri Lanka'nın da içerisinde yer aldığı stratejik etkinlik alanı incelendiğinde pek çok güvenlik sorunu ile karşı karşıya olduğu ve bu sorunların Sri Lanka'nın stratejik konumunu etkilediği görülmektedir.

Hindistan'ın Kuzey Kanadının Kırılmalığı

Bütüncül bir anlayışla değerlendirildiğinde, Hindistan'ın kuzey bölgelerinde yaşadığı sınır sorunları ile etnik temelli güvenlik sorunlarının ülkenin güneyinde yer alan Sri Lanka'ya ve Sri Lanka üzerinden TEKK'ye yönelik politikalarının şekillenmesinde rol oynadığı görülmektedir.

Dilsel ve kültürel olarak farklı eyaletlerin bir araya gelmesinden oluşan Hindistan, bu heterojen yapı içerisinde etnik temelli sorunlar yaşamaktadır.³² Hindistan'ın sınır bölgelerini oluşturan Pencap ve Assam'da karşılaştığı etnik sorunların bugün bile nihai çözüme kavuşamadığı görülmektedir. Pencap'ın bağımsızlığını talep eden Sih militan gruplar ile Assam'daki ayrılıkçıların gerçekleştirdiği terörist eylemlerde 20 binin üzerinde kişi hayatını kaybetmiştir.³³ Diğer taraftan, Hindistan'ın Bangladeş sınırı tarafında ayrı bir Gurkha eyaleti oluşturulması yönünde seslendirilen taleplerin karşılanmaması üzerine şiddet eylemleri gerçekleştirilmiştir. Sınır bölgelerinde yaşanan etnik sorunların, bölgedeki geçişlerin kontrolünü zorlaştırdığı ve komşu ülkelerden giriş yapan suç örgütleri ile terörist grupların Hindistan'ın bütünlüğüne ve güvenliğine yönelik bir diğer tehdit unsurunu teşkil ettiği belirtilmektedir.³⁴

Hindistan'ın komşularıyla ilişkilerine bakıldığında sınır problemlerinin bugün bile sürmekte olduğu görülmektedir. Bangladeş'le uzun bir sınırı olan (4096 km) Hindistan'ın sınır problemleri ve toprak anlaşmazlıklarının yanı sıra insan kaçakçılığı,

³² Robert L. Hardgrave, "India: The Dilemmas of Diversity", *Journal of Democracy*, 1993, Cilt 4:4, 54-68, s. 57.

³³ A.g.e.; Gurbhej Singh, "Dal Khalsa to Mark 15 August as 'Black Day'", *Sikh Siyasat*, 13 August 2010, <http://www.sikhsiyasat.net/2010/08/13/dal-khalsa-to-mark-15-august-as-black-day/> (Erişim tarihi: 04.09.2010); Hamish Telford, "Counter-Insurgency in India: Observations from Punjab and Kashmir", *Journal of Conflict Studies*, 2001, Cilt 21:1, s. 2.

³⁴ "Assam", *Global Security*, <http://www.globalsecurity.org/military/world/war/assam.htm> (Erişim tarihi: 04.09.2010).

yasa dışı göçmenler, silah ve uyuşturucu kaçakçılığı gibi çok çeşitli sorunları mevcuttur.³⁵ Soğuk Savaş sonrası dönemde sınırlardan sızan teröristlerin bölgedeki faaliyetleri iki ülke arasındaki sorunları çetrefilleştirmektedir.³⁶ Hindistan bir diğer komşusu olan Nepal’le ilişkilerinde de gerginlikler yaşamakta, sınır problemleri karşılıklı sınır ihlallerine ve anlaşmazlıklara neden olmaktadır.³⁷ Hindistan’ın Soğuk Savaş döneminde savaşlar yaşadığı Pakistan ve Çin ile olan sınır sorunları da nihai çözüme kavuşmamıştır. Çin’le 1962 Savaşı’ndan kalan sınır problemleri 1993 yılındaki barış anlaşması ve çeşitli müzakere turlarına rağmen tam anlamıyla çözülememiştir. Diğer taraftan, Pakistan ile ilişkiler de genel itibariyle gergin bir çizgide sürmektedir. 1947’den bu yana üç kez savaşan bu iki ülke, nükleer silahlanma yarışında 100’den fazla nükleer başlıkla birbirine gözdağı verme çabası içerisine girmiştir.³⁸ Cammu-Keşmir sorunu ilişkilerin güvenlik çemberinden çıkmasının önündeki en temel engellerden birini teşkil etmektedir.

Hindistan’ın Güney Kanadının Kırılmalılığı

Hindistan’ın gerek kuzey kanatta komşularla yaşadığı sınır problemlerinin, gerekse sınırları dâhilinde yaşadığı etnik problemlerin güney kanadından gelecek bir tehlikeye karşı hassasiyet derecesini artırdığını söylemek mümkündür. Hindistan’ın güney komşusu Sri Lanka ile arasındaki mesafenin 20 mil olmasından kaynaklanan

172

Security
Strategies
Year: 9
Issue: 17

³⁵ M. Afsarul Qader, “Management of Bagladesh-India Border”, *Bangladesh Institute of International and Strategic Studies*, <http://www.biiss.org/aqader.pdf> (Erişim tarihi: 04.09.2010).

³⁶ V. S. Shashikumar, “The Subverted Indo-Bangladesh Border”, *Indian Defence Review*, <http://www.indiandefencereview.com/homeland-security/The-Subverted-Indo-Bangladesh-Border--I.html> (Erişim tarihi: 05.09.2010).

³⁷ Pushpita Das, “Demarcate the India-Nepal Border”, *Institute for Defence Studies and Analysis*, http://www.idsa.in/strategiccomments/DemarcateTheIndiaNepalBorder_PushpitaDas_310809 (Erişim tarihi: 03.09.2010).

³⁸ Megha Bahree, “Showdown on the Subcontinent”, *World Policy Journal*, 2009, Cilt 26:3, 41-49, s. 41.

yakınlık ada devletinde olası bir ABD varlığını bölgesel güç açısından risk unsuru hâline getirmiştir. Nitekim ABD'nin Sri Lanka'da konuşlandırabileceği üsler aracılığıyla doğrudan varlık göstermesi veya iletişim sistemleriyle dolaylı yollardan faaliyet içinde olması Soğuk Savaş konjonktürünün olasılıkları dâhilinde yer almıştır. 29 Temmuz 1987 tarihli Hindistan-Sri Lanka Anlaşması'nı da bir yönüyle bu çerçevede değerlendirmek mümkündür. Nitekim Anlaşmanın ana gündemini Tamil sorunu oluşturmakla beraber Trincomalee Limanı'nın Hindistan'ın çıkarlarına ters düşmeyecek bir şekilde işletilmesi yönündeki madde Anlaşmanın Ekinde yer almıştır. Yine Eklerde yer alan bir diğer maddeye göre, Sri Lanka topraklarında istihbarat veya askerî amaçlı yabancı yayın istasyonları bulunmayacak, Ada'da bulunan Amerika'nın Sesi adlı radyo istasyonunun genişletilmesi Sri Lanka'nın ulusal çıkarlarına hâle getirmeyecektir.³⁹ Hindistan'ın söz konusu radyo istasyonunun faaliyetlerine yönelik kuşkuvarını gidermek amacıyla da Hindistan Hükûmeti yürütülen görüşmelerden haberdar edilmiş, Anlaşma metninin taslağı Hindistan Dışişleri Bakanı Narasimha Rao'ya verilmiştir.⁴⁰

Sri Lanka'nın Hindistan'ın güvenliği üzerindeki etkisi bölgesel ve uluslararası dinamiklerden bağımsız bir çerçevede incelendiğinde, Ada'da tırmanan şiddet unsurunun TEKK'ye yönelik bakışta öne çıktığı görülmektedir. Tamil milisleri ile Sri Lanka arasındaki çatışmaların yoğunlaşması üzerine Sri Lanka Hükûmeti'nin isteği ve Hindistan-Sri Lanka Anlaşması'nın hükümleri çerçevesinde Ada'ya Barış Gücü askerlerini (Indian Peace Keeping Force: IPKF) gönderen Hindistan, milislerle yaşanan şiddetli çatışmaların neticesinde 1990 yılında IPKF'yi geri çekmek zorunda kalmıştır.⁴¹ Bu durumu

³⁹ P.Venkateshwar Rao, *a.g.e.*, s. 434.

⁴⁰ K.M. Silva, *Regional Powers and Small State Security-India and Sri Lanka: 1977-90*, John Hopkins University Press, Baltimore, 1995, s. 115-116.

⁴¹ Abbas Karaağaçlı, "Sri Lanka ve Tamil Kaplanları", *BİLGESAM*, 15 Aralık 2009, http://www.bilgesam.org/tr/index.php?option=com_content&view=article&id=528:-sri-lanka-ve-tamil-kaplanlar-&catid=92:analizler-uzakdogu&Itemid=140 (Erişim

Hindistan'ın güney kanadında Sri Lanka Hükûmeti'nin denetiminden çıkmış ve bölgesel güce askerî zayıflar verdirebilecek potansiyelde bir bölgenin oluşumu şeklinde yorumlamak mümkündür. Hindistan'ın destek sağladığı TEKK'nin ülke sınırlarının sadece 20 mil uzağında yapılanması⁴², bağımsızlık konusunda örnek teşkil etmesi ve mülteci akınına sebebiyet vermesi nedenleriyle bölgesel güç açısından olumsuzluklar barındırmıştır. Terörist yöntemlerin kullanımı aracılığıyla Sri Lanka karşısında elde edilebilecek bir bağımsızlık durumu, etnik ve dilsel bağların bulunduğu Hindistan'ın güney bölgesi Tamil Nadu açısından emsal teşkil etme riski arz etmiştir. Sri Lanka'da yaşanan şiddet olaylarından kaçan mülteciler çeşitli dönemlerde Hindistan'ın güney kapısında mülteci akınına neden olmuş ve bir güvenlik sorunu hâlini almıştır.⁴³ Farklı rakamlar ortaya konmakla beraber 1985 ve 1987 yıllarındaki göçlerle 32,000 civarındaki mültecinin Hindistan (Tamil Nadu)'da yaşamaya başladığı ve 2010 yılına gelindiğinde bu sayının 100.000'e yaklaştığı belirtilmektedir. Militanlarla halk arasında ayırım yapmanın zorluğu, kamplarda yaşayan Tamillerin Sri Lanka'ya geri dönememesi veya Hindistan vatandaşlığı elde edememesi ile kampların Tamil Nadu politikası üzerindeki etkinliği problem yaratan unsurlar arasında yer almaktadır.⁴⁴

174

Security
Strategies

Year: 9

Issue: 17

tarihi: 15.06.2010); Shelton U. Kodikara, "The Continuing Crisis in Sri Lanka: The JVP, Indian Troops and Tamil Politics", *Asian Survey*, July 1989, Cilt 29:7, 716-724, s. 719.

⁴² Tamil Nadu'da da kamplar bulunmakla beraber, burada vurgulanmak istenen nokta TEKK'nin Sri Lanka'nın kuzeyinde devlet benzeri bir yapılanmaya gitmesi ve Sri Lanka Hükûmeti'nin denetiminden çıkmış bir bölge oluşturmasıdır.

⁴³ "Sri Lanka to Bring Back Tamil Refugees from India", Colombo Page News, 8 July 2010, http://www.colombopage.com/archive_10A/May22_1274540070KA.php (Erişim tarihi: 22.05.2010); T.S Subramarian, "Cautious Optimism", *Frontline*, <http://www.hinduonnet.com/fline/fl1915/19150490.htm> (Erişim tarihi: 09.09.2010).

⁴⁴ Asha Hans, "Sri Lankan Tamil Refugees in India", *Refuge*, <http://pi.library.yorku.ca/ojs/index.php/refuge/article/viewFile/21731/20401> (Erişim tarihi: 09.09.2010); "Address Problem of Sri Lankan Refugees, Centre Urged", The Hindu, 14 June 2010, <http://beta.thehindu.com/news/national/article454805.ece> (Erişim tarihi: 09.09.2010).

Komşu Ülkedeki Terörist Örgütün Bölgesel Gücün Ulusal Güvenliğine Doğrudan Etkileri

TEKK'nin bölgesel gücün güvenliği üzerindeki doğrudan etkisi, mikro düzeyde bu Örgütün mobilizasyonunun getirdiği riskler ve makro düzeyde bölgesel ve uluslararası sistem üzerinden yansımaları perspektiflerinden tartışılabilir. Doğrudan etkileri ele alındığında, özellikle de Soğuk Savaş sonrası dönemde TEKK'nin, bölgesel gücün güvenliği açısından teşkil ettiği tehlikeyi irdelemek mümkündür. Söz konusu tehlikeyi sergiler nitelikteki örnekler arasında, Tamil milis grubu TELO'nun 1984 yılında Hindistan'ın Madras (Chennai) Havaalanı'nda gerçekleştirdiği ve 32 kişinin ölümüyle sonuçlanan patlama yer almaktadır.⁴⁵ Hindistan Başbakanı Rajiv Gandhi'nin 1991'de TEKK'nin bombalı saldırısı sonucunda hayatını kaybetmesi⁴⁶ ise, bölgesel gücün güvenlik mülahazalarını yeniden değerlendirmesine ve TEKK ile ilişkilerinde kırılma yaşamasına katkıda bulunmuştur.

1990'lardan itibaren yasadışı yollardan sağladığı finansmanla kaynaklarını çeşitlendiren ve organize suç şebekeleriyle girdiği iş birlikleriyle küresel ölçekli bir yapılanmaya giden TEKK, Hindistan'a son derece yakın bu bölgeyi organize suçlara açık bir konuma getirmiştir. Örgüt elinde bulundurduğu yük gemileri aracılığıyla kaçak yollarla temin ettiği çimento, pirinç, çeşitli tüketim malları ile silah ve cephanelik ticaretinden büyük miktarda girdi sağlamıştır.⁴⁷ TEKK'nin yasal ve yasal olmayan (narkotik trafiği⁴⁸ ve kredi kartı dolandırıcılığı

⁴⁵ Shelton U. Kodikara, "International Dimensions of Ethnic Conflict in Sri Lanka, Involvement of India and Non-state Actors", *Bulletin of Peace Proposals*, 1987, Cilt 18:4, 637-648, s. 641.

⁴⁶ M. Rama Rao, "LTTE Admits Killing Rajiv Gandhi, Apologizes to India", *Asian Tribune*, <http://www.asiantribune.com/node/793> (Erişim tarihi: 08.09.2010).

⁴⁷ Karaağaçlı, *a.g.e.*

⁴⁸ Uyuşturucu trafiğinin kapasitesine ilişkin net bilgi bulunmamakla beraber, Avrupa'ya uyuşturucu taşıyan kuryelerin TEKK için önemli bir mali kaynak teşkil ettiği ifade edilmektedir. Kimi yorumlara göre ise, gelir getiren başlıca uyuşturucu yolları Burma, Güney Çin, Tayland, Kamboçya, Afganistan ve Pakistan'dan

da dâhil olmak üzere) yollardan yürüttüğü ticaret sonucu yıllık toplam 200-300 milyon dolar civarında gelir elde ettiği belirtilmektedir.⁴⁹

Donanması Sri Lanka ve Hindistan donanmalarına meydan okuyacak kapasiteye ulaşan Örgüt askerî açıdan büyük bir gelişme kaydetmiştir.⁵⁰ Uluslararası ağlar ve Tamil Nadu'daki kaynaklar üzerinden sağlanan silah ve patlayıcı miktarı itibarıyla, 1990'lardan 2000'lerin ortasına kadar en fazla silah teçhizatı tedarik eden devlet-dışı aktör konumuna gelmiştir.⁵¹ Diğer taraftan, sağladığı gelirlerle politik ve sosyal imkânlarını geliştirerek Sri Lanka sınırları içerisinde devlet benzeri bir yapılanma oluşturmuştur. Nitekim Örgütün denetimi altında bulunan bölgelerde kolluk kuvvetlerini, hastaneleri, kamu kurumlarını ve eğitim kurumlarını içeren paralel bir teşkilatlanma faaliyet göstermiştir.⁵² Örgüt açısından değerlendirildiğinde, TEKK'nin devlet benzeri yapılanmaya giderek bir taraftan Tamil toplumundaki etnik bağların ve davaya olan inancın kuvvetlenmesine, diğer taraftan da siyasallaşma söyleminin uygulama alanı bulmasına yönelik çalıştığı söylenebilir.

Hindistan'ın TEKK'ye verdiği desteği iç politika faktörleriyle de

176

Security
Strategies
Year: 9
Issue: 17

geçmektedir. Bkz. Cindy Combs ve Martin Slann, *Encyclopedia of Terrorism*, Facts on File, NY, 2007, s. 173; Peter Chalk, "Commentary No: 77 Liberation Tigers of Tamil Eelam's (LTTE) International Organization and Operations – A Preliminary Analysis", *Canadian Security Intelligence Service*, http://www.csis-scrcs.gc.ca/pblctns/cmmntr/cm77-eng.asp#N_24_ (Erişim tarihi: 08.03.2011).

⁴⁹ "Liberation Tigers of Tamil Eelam", Jane's Information Group, <http://articles.janes.com/articles/Janes-World-Insurgency-and-Terrorism/Liberation-Tigers-of-Tamil-Eelam-LTTE-Sri-Lanka.html> (Erişim tarihi: 03.07.2011); Camilla Orjuela, "Distant Warriors, Distance Peace Workers? Multiple Diaspore Roles in Sri Lanka's Violent Conflict", *Global Networks*, 2008, Cilt 8:4, ss. 436-452.

⁵⁰ Chalk, *a.g.e.*

⁵¹ "Group Profile: Liberation Tigers of Tamil Eelam (LTTE)", Jane's Information Group, http://www.janes.com/news/security/terrorism/jwit/jwit070327_1_n.shtml (Erişim tarihi: 10.09.2010).

⁵² "Freedom in the World 2010 – Sri Lanka", Freedom House, <http://www.unhcr.org/refworld/country,,FREEHOU,,LKA,,4c1a1e9b25,0.html> (Erişim tarihi: 10.09.2010).

açıklamak mümkündür. Federal bir yönetim şekline sahip olan bölgesel gücün TEKK'ye verdiği destek üzerinden iç politikasındaki koalisyonların istikrarını ve ülke bütünlüğünü koruma amacı güttüğü görülmektedir. Özellikle de Tamil Nadu bölgesindeki nüfusun ve politik partilerin konu üzerinde göstermiş olduğu hassasiyet ile TEKK'yle kurulan organik bağların⁵³ Örgüte destek verilmesi yönünde bir baskı oluşturduğu iddia edilebilir. Nitekim Indira Gandhi'nin de söz konusu güçlü destek ve bağlar çerçevesinde, Tamil Nadu ile Sri Lanka'daki Tamillerin birleşerek bağımsızlık talep edebilecekleri veya bölgeden hoşnutsuzluk yükselebileceğine dair endişe içinde olduğu belirtilmektedir. 1980 yılında yönetime geri dönen Gandhi'nin gerek yeni bir seçimde yenilme riski, gerekse bölgeye ilişkin endişeleri karşısında Tamil Nadu'nun desteğinin kazanılması amacıyla TEKK'ye silah desteği sağladığı ve Üçüncü Kol (Third Agency) üzerinden eğitilmelerine destek verdiği ifade edilmektedir.⁵⁴

Etnik Bağlar

Hindistan'ın Sri Lanka'daki Tamil etnik grubunun siyasallaşması sürecine yönelik yaklaşımını yalnızca uluslararası sistemin dinamikleri ve stratejik mülahazalar üzerinden tartışmak kapsamlı bir analiz için yeterli olmayacaktır. Nitekim bölgesel gücün sınırları içerisinde ciddi bir Tamil nüfusu barındırması, iç unsurların dış politika üzerindeki etkisini inceleme ihtiyacı doğurmaktadır. Etnik bağların ve etnik grupların dış politika davranışları üzerindeki yansımalarını inceleyen David R. Davis, Keith Jagers ve Will H. Moore'un çalışmasında da görüldüğü üzere sınırlar ötesinde aynı etnik toplulukların bulunması dış politika davranışlarını etkileyen bir

⁵³ Tamil Nadu bölgesinin yöneticilerinden olan Prabhakaran sonraki dönemde TEKK'nin kurucusu ve lideri olmuştur. Bkz. P. Venkateshwar Rao, *a.g.e.*, s. 430.

⁵⁴ Robert C. Oberst, "The Impact of International Diffusion on the Escalation of the Sri Lankan Conflict", Steven E. Lobell ve Philip Mauceri (eds.), *Ethnic Conflict and International Politics: Explaining Diffusion and Escalation*, Palgrave Macmillan, USA, 165-178, s. 172.

unsurdur.⁵⁵ Hindistan açısından değerlendirildiğinde de Sri Lanka'daki Tamil sorununun Tamil Nadu bölgesinde hassasiyet uyandırarak öncelikli politika gündemi hâline geldiği görülmektedir. Ulusal koalisyonların devamı konusunda Tamil Nadu'lu partilere ihtiyaç duyan liderlerin, bölgedeki hassasiyetlere hitap edecek şekilde politik mülahazalarını biçimlendirmesi dikkat çekicidir.⁵⁶ Tamil etnik grubuna yönelik hassasiyetlerin Tamil Nadu eyalet politikaları üzerinden dış politika tercihlerinde gösterdiği etki, sınırlar ötesinde varlık gösteren etnik bağların ülkelerin dış politika davranışlarını etkileyen bir değişken arz ettiği argümanını desteklemektedir.

Sri Lanka'daki Tamil Probleminin Hint İç Politikasındaki Yansımaları

Sri Lanka'daki Tamil probleminin etnik bağ unsurları üzerinden Hint iç politikasına konu edilmesi, çift yönlü bir sürece işaret etmektedir. Bir taraftan söylemlerini etnik kimlik üzerinden şekillendiren politikacıların halkta etnik hassasiyetler uyandırdığı, diğer taraftan ise mobilize olan halkın ve konuya ilişkin oluşan hassasiyetin dış politika üzerinde bir baskı unsuru hâline geldiği görülmektedir.

Tamil Probleminin Parti Politikalarındaki Yeri

Joseph Rothschild etnik duyguların potansiyel olarak en yoğun ve aktive olmaya en hazır politik kitle duygusu olduğunu ifade etmektedir.⁵⁷ Rothschild'in dikkat çektiği ve Hint politikasında yansıma bulan noktayı kolektif kimliklerin⁵⁸ varlığından ziyade,

178

Security
Strategies
Year: 9
Issue: 17

⁵⁵ David R. Davis vd., "Ethnicity, Minority and International Conflict", David Carment ve Patrick James (eds.). *War in the midst of Peace*, University of Pittsburg Press, Pittsburg, 1997, ss. 148-163.

⁵⁶ R. Hariharan, "Looking Back at the Indo-Sri Lanka Accord", *The Hindu*, 29 July 2010.

⁵⁷ Joseph Rothschild, *Ethnopolitics: A Conceptual Framework*, Columbia University Press, New York, 1981, ss. 195-196.

⁵⁸ Kolektif kimlik; kişinin daha geniş bir çevreyle, pratiklerle, kurumlarla veya kategoriyle kavramsal, duygusal veya ahlaki bağı şeklinde tanımlanmaktadır. Kolektif

yüklemiş oldukları duygusalılık unsurunun liderler tarafından harekete geçirilmesi ve politik alana kanalize edilmesi teşkil etmektedir. Hint iç politikasında Sri Lanka'da yaşanan Tamil probleminin bir rekabet unsuru hâline geldiği ve konuya ilişkin söylemlerin tırmandırıldığı görülmektedir. 1950'lerden ve 1960'lardan itibaren milliyetçi Tamil "Dravida" hareketi yükselişe geçerken, İlerlemeci Dravidyen Federasyonu Partisi (Dravida Munnetra Kazhagam: DMK) 1967 eyalet seçimlerinde ciddi bir başarı göstermiştir.⁵⁹ Tamil Nadu'lu partilerin Sri Lanka'daki probleme yönelik söylemleri çerçevesinde değerlendirildiğinde, Sinhala dilinin Sri Lanka'nın tek resmî dili olarak ilan edilmesinin ve 1956 tarihli "Yalnızca Sinhala" (Sinhala Only) Kanunu'nun bölgedeki tepkileri ateşlediğini söylemek mümkündür. Nitekim yine aynı dönemde, 1965 yılından itibaren geçerli olmak üzere Hindu dilinin Hindistan'ın resmî dili olması karşısında yürütülen kampanyalarda da Tamil Nadu'lu politikacıların etnik kimlik konusunda hassas ve mobilize bir yaklaşım ortaya koydukları görülmektedir.⁶⁰ Bu dönem içerisinde Sri Lanka ve Hindistan'ın devlet politikalarında çoğunluk kimliğinin ve bu kimliği oluşturan başta dil gibi unsurların yasalaştırılarak tek resmî kimlik hâline getirilmesi yönünde çalışmalar yürütülmüştür. Söz konusu devlet politikalarının ise, iki ülkede de azınlık olarak varlık gösteren Tamil nüfusunun tepkisel davranışlar sergilemesine ve ortak grup bilincinin güçlenmesine yol açtığını düşünmek mümkündür.

Tamil Nadu'nun Sri Lanka'daki Tamil bölgesiyle sürdürmüş olduğu etkileşim ile kimlik politikalarına karşı gösterdiği tepki, bir yandan dil gibi faktörler üzerinden etnik kimliğin verili olduğunu öne

kimlikler doğrudan olarak deneyimlenmekten ziyade tahayyül edilen paylaşılmış statü veya bağ algısıdır. Bkz. Francesca Polletta ve James Jasper, "Collective Identity and Social Movements", *Annual Review of Sociology*, 2001, Cilt 27, 283-305, s. 285.

⁵⁹ Rajesh Venugopal, "Global Dimensions of Conflict in Sri Lanka", *Globalization and Self-Determination Movements, Sempozyum Bildirisi*, Pomona College, 21-22 January 2003, s. 13.

⁶⁰ Shelton U. Kodikara, *a.g.e.*, s. 637.

süren özcü yaklaşımı, diğer yandan ise sosyal yapılandırmacı yaklaşımı destekler mahiyettedir. Hindistan ve Sri Lanka'daki Tamillerin etnik ve dilsel ortaklıkları etnik kimlik olgusunu özcü yaklaşım çerçevesinde kuvvetlendirmiş, söz konusu unsurların devlet politikaları karşısında bir politik mobilizasyon etkeni hâline gelmesi ise sosyal olarak yapılandırıldığını sergilemiştir. Nitekim Bidyut Chakrabarty'e göre de⁶¹ yıllardır süren demokratik seçim deneyimlerine rağmen Hindistan konjonktüründe dil, din ve kast politik mobilizasyon üzerinde en etkili üç unsuru teşkil etmeye devam etmektedir. Dolayısıyla Tamil gruplarının aidiyet bilincinin kuvvet kazanmasını, dil konusundaki devlet politikalarına karşı sosyal ve siyasi bir tepki süreci içerisinde değerlendirmek mümkündür.

Hindistan'ın federalist yapılanmasının temel prensipleri incelendiğinde gerek dil konusunun taşıdığı hassasiyet, gerekse Tamil Nadu'daki partilerin göstermiş olduğu tepki ve bunun Hint iç politikasında yarattığı etki daha net bir şekilde anlaşılmaktadır. Hindistan'ın federalist yapılanmasının dilsel prensipler doğrultusunda şekillendiği belirtilmektedir. Eswaran Sridharan'a göre⁶², Hindistan farklı topraklarda yaşayan dilsel gruplara kendi homojen eyaletlerini oluşturma hakkının tanındığı ve bunun sonucunda dilsel eyaletler mozaiğinin ortaya çıktığı bir ülkedir. Hindistan'ın parlamenter federal yapısı eyalet partilerinin güçlü bir şekilde ulusal mecliste temsil edilmelerine ve ulusal koalisyonlarda etkili olmalarına izin vermektedir. Nitekim Tamil Nadu'nun önde gelen iki Tamil milliyetçisi partisi DMK ile Tüm Hindistan Anna İlerlemeci Dravidyen Federasyonu Partisi (All-India Anna Dravida Munnetra Kazhagam: AIADMK)'nin⁶³ ulusal koalisyonlarda yer alarak gerek merkezî

⁶¹ Bidyut Chakrabarty, *Indian Politics and Society since Independence: Events, Process and Ideology*, Routledge, USA, 2008, s. 38.

⁶² Eswaran Sridharan, "Coalitions and Party Strategies in India's Parliamentary Federation", *The Journal of Federalism*, Winter 2003, Cilt 33:4, 135-152, s. 136.

⁶³ İki Dravidyen partinin politikaları itibariyle birbirlerine son derece yakın olduğu ancak partiler arası farklılığın ağırlıklı olarak liderlerin kişisel farklılıklarından

hükûmet üzerinde etkinlik sağladıkları, gerekse partinin ve Tamil Nadu'nun çıkarlarını savundukları gözlenmektedir.⁶⁴

Tamil Nadu'lu Partilerin Söylemleri ve Davranış Biçimleri

Gerek ulusal, gerekse eyalet düzeyinde etkili olan Tamil partilerinin Tamil kimliği üzerinden seslendirdikleri söylemlerini bir taraftan Sri Lanka'nın Tamil politikaları, diğer taraftan da merkezî hükûmetin icraatları karşısında şekillendirdiklerini söylemek mümkündür. Tamil Nadu'daki partiler Sri Lanka'daki olaylar doğrultusunda etnik milliyetçilik üzerinden söylemlerini tırmandırması ve askerî müdahalede bulunulması için Merkezî Hükûmete baskı yapmıştır. Rao'ya göre, bu söylemlerin Hindistan Tamipleri tabanında ortak kimlik duygusuna güç kazandırmasında Ada'dan kaçarak Tamil Nadu'daki kamplara sığınanların Sri Lanka Ordusu'na attettikleri olumsuzluklar da etkili olmuştur.⁶⁵ Olayları “soykırım” şeklinde nitelendiren DMK, Hint Hükûmeti'nin müdahalesi yönünde gösteriler organize etmiş⁶⁶, konuyu Madras Yasama Meclisi'nin gündemine getiren AIADMK da Madras'a yürüyüş ile iş bırakma (bandh) eylemleri gerçekleştirmiştir.⁶⁷ DMK lideri Karunanidhi, Hint Hükûmeti'nin tepkisiz kalmaya devam etmesi hâlinde Tamil Nadu'da ayrı bir devlet taleplerini yineleyebileceklerini belirterek tehditkâr ve baskıcı bir tutum sergilemiştir.⁶⁸ Bölge partilerinin Hint iç politikasında sahip olduğu etkinin Tamil militanları tarafından çatışmaların şiddetlendiği ve güç kaybı yaşandığı zamanlarda Hint

kaynaklandığı ifade edilmektedir. AIADMK'deki Anna ismi (Tamil dilinde ağabey anlamına gelen) DMK'nın kurucusu Conjeevaram Natarajan “Annadurai”den gelmektedir. Bkz. G.K. Prasad, “Tamil Nadu: A Tactical Alliance and a Sweep for the DPA”, *Economic and Political Weekly*, 2004, Cilt 39: 51, 5488-5492, s. 5488.

⁶⁴ Sridharan, *a.g.e.*, s. 147.

⁶⁵ P. Venkateshwar Rao, *a.g.e.*, s. 423.

⁶⁶ Shelton U. Kodikara, *a.g.e.*, ss. 639-640; Arunoday Bajpai, “Tamil Crisis in Sri Lanka: New Grounds”, *Pratıyogita Darpan*, December 2008, Cilt 3: 30, 1006-1007.

⁶⁷ Shelton U. Kodikara, *a.g.e.*, s. 640.

⁶⁸ *A.g.e.*

Hükûmeti'ne baskı yapılması konusunda araçsal bir şekilde değerlendirildiği iddia edilmektedir.⁶⁹ Örnek olarak, 1983 yılında Sri Lanka'da yaşanan olaylar karşısında Tamil Nadu'lu partilerin gösterdiği tepkilerin bir yandan Hint Hükûmeti'nin Sri Lanka ile görüşmelere başlamasına, diğer yandan ise Kongre Partisi'nin TEKK teröristlerinin eyalette eğitim görmesine izin vermesine sağladığı katkı gösterilmektedir.⁷⁰

Diğer taraftan, Tamil Nadu'daki şövenist partilerin baskıcı ve ayrılıkçı tutumu karşısında Hintli yetkililerin endişelendikleri görülmektedir. K. Mohandas "M.G.R.: The Man and the Myth" adlı kitabında Hintli yetkililerin endişeleri arasında bölgedeki şövenist partilerin Tamil Nadu'yu da içerecek büyük Eelam için Tamil militanlarıyla iş birliği yapmasını ve bu doğrultuda Sri Lanka'daki çatışmalar ile Madras'taki patlamaların kullanılmasını göstermiştir.⁷¹

Tamil Militanlarının Hint Politikasında Zayıflayan Desteği

Hint iç politikası incelendiğinde, Tamil sorunu üzerinden TEKK'ye verilen destekte 1990'ların başından itibaren önemli bir düşüş yaşandığı ve TEKK faaliyetleri karşısında çeşitli tedbirlerin alındığı görülmektedir. Zaman içerisinde Tamil Eelam hareketini savunan diğer grupları sindiren ve hareketin tek temsilcisi olma

⁶⁹ Tamil problemini ve problem çerçevesinde Tamil Nadu üzerinden Hindistan'ın rolünü değerlendiren "Eelam War and the Long Arm of the Indian Rearguard Across the Palk Straits" adlı makalede Hindistan'ın vermiş olduğu destek öne çıkan iki boyutu çerçevesinde irdelenmiştir. Söz konusu destek bir yönüyle, TEKK'nin kaynak mobilizasyonu ve lojistik açısından nispeten güvenli bir bölgeden faydalanmasına imkân vermiştir. Böylelikle TEKK'nin deniz gücü olan Deniz Kaplanları kuvvet kazanarak Örgütün son dönemine kadar Palk Boğazı'nda önemli bir güç olarak varlık göstermiştir. Diğer taraftan, Eelamcılarının güç kaybına uğradıkları dönemlerde Tamil Nadu politikaları üzerinden Hint Hükûmeti'ne baskı yapabilmelerinin mümkün hâle geldiği ifade edilmiştir. Bkz. "Eelam War and the Long Arm of the Indian Rearguard Across the Palk Straits", Daily Mirror – Sri Lanka, 3 July 2010.

⁷⁰ *A.g.e.*; Shelton U. Kodikara, *a.g.e.*, s. 640.

⁷¹ K. Mohandas, *M.G.R.: The Man and The Myth*, Panther Publishers, Bangalore, 1992, ss. 118-119.

iddiasıyla faaliyet gösteren TEKK'nin iç politikada uğradığı destek kaybında etkili olan unsurları:⁷²

- IPKF'nin yenilgisi,
- Rajiv Gandhi suikastı,
- TEKK'nin Hindistan'ın güvenliğini olumsuz yönde etkilemesi

şeklinde saymak mümkündür. Hindistan-Sri Lanka Anlaşması çerçevesinde IPKF askerlerinin Ada'ya konuşlandırılması gerginliğin sona erdirilmesi için yeterli olmamış, tam tersine anlaşmayı kabul etmeyen TEKK ile iki buçuk yıl süren ve “utanç verici”⁷³ bir yenilgiyle sonuçlanan çatışmanın başlangıcı olmuştur. TEKK ile mücadele IPKF'nin korumak üzere geldiği Sri Lankalı Tamiller arasında tepki görmesine sebebiyet vermiş ve Hindistan daha önce sivil kayıplar konusunda Sri Lanka'ya yönelttiği eleştirilerle karşı karşıya kalmıştır.⁷⁴ 1990'ların başında Sri Lanka'dan çekilen IPKF'nin yaşadığı millî itibar kaybına⁷⁵ 1991 tarihli Rajiv Gandhi suikastının eklenmesiyle Örgüte ve Örgütün savunuculuğunu yaptığı Tamiller konusuna yönelik bakışta önemli bir değişim yaşanmıştır. TEKK'nin yıllar sonra özür dilediği suikast, Örgütün ileri gelen liderlerinden Balasingham'ın da ifade ettiği gibi sadece Hindistan'ın Sri Lanka'nın sorunlarına yönelik ilgisiz bir tutum benimsemesi sonucunu

⁷² Shantha K. Hennayake, “Is LTTE the Sole Representative of Tamils?”, *Society for Peace, Unity and Human Rights for Sri Lanka*, http://www.spur.asn.au/SH_Is_LTTE_sole_representatives_of_Tamils.htm (Erişim tarihi: 05.10.2010).

⁷³ IPKF'nin yenilgisi “utanç verici” şeklinde tanımlanmakla beraber, çok sayıda Sinhala milliyetçisi Hindistan'ın müdahalesiyle TEKK'nin Sri Lanka Ordusu'na yenilmekten kurtulduğunu ifade etmektedir. Bkz. “Sri Lanka: Sinhala Nationalism and the Elusive Southern Consensus”, Crisis Group, 07 November 2007, http://www.crisisgroup.org/~media/Files/asia/south-asia/sri-lanka/sri_lanka__sinhala_nationalism_and_the_elusive_southern_consensus.ashx (Erişim tarihi: 02.10.2010).

⁷⁴ Rajesh Venugopal, *a.g.e.*, s. 20.

⁷⁵ *A.g.e.*, s. 21.

doğurmamış⁷⁶, Örgüt karşısında çeşitli önlemler almasına da sebebiyet vermiştir. Hint Hükûmeti'nin 1992 yılında TEKK'yi terörist örgüt ilan etmesi ve sonrasında gerçekleştirilen operasyonlar bu tutumun bariz örneklerini teşkil etmiştir.⁷⁷

Hindistan'ın TEKK'yi terörist örgüt ilan etmesinin nedenlerini IPKF'nin yenilgisi ve Gandhi suikastı gibi itibar kaybına yol açan unsurlarda aramak eksik bir analiz ortaya koyacaktır. Nitekim iki olayın ortak noktası olan güvenlik sorunu, TEKK'nin Hindistan sınırları içerisinde gerçekleştirdiği diğer yasadışı aktivitelerin de etkisiyle iyiden iyiye kendini hissettirmiştir. Örgüt 1990'lardan itibaren Sri Lanka'daki terör faaliyetlerine hız vermekle kalmamış, Tamil Nadu'daki yasadışı faaliyetleriyle de Hindistan'ın güvenliğini olumsuz yönde etkilemiştir.⁷⁸ Tamil militanlarının Tamil Nadu'da gerçekleştirdiği bombalamalar, suikastlar, uyuşturucu kaçakçılığı, hırsızlık gibi faaliyetler Örgüte karşı oluşan hoşnutsuzlukta rol oynamıştır.⁷⁹ 17 Mayıs 2010 tarihli Tamil Nadu Resmî Gazetesi'nde de TEKK'nin ayrı bir yurt isteğinin Hindistan'ın egemenliğine ve toprak bütünlüğüne yönelik bir tehdit olduğu belirtilerek TEKK'nin faaliyetlerinin yasa dışı olduğunun altı çizilmiştir.⁸⁰ Hindistan

⁷⁶ M. Rama Rao, *a.g.e.*

⁷⁷ "Indian Gov't Extends Ban on LTTE by Two Years", Global Security, <http://www.globalsecurity.org/military/library/news/2010/05/mil-100515-irna01.htm> (Erişim tarihi: 02.10.2010).

⁷⁸ The Official Website of the Government of Sri Lanka, "Tamil Nadu Government Firm in Checking LTTE Activites, Says Karunanidhi", http://www.priu.gov.lk/news_update/Current_Affairs/ca200802/20080205tamil_nadu_govt_firm_checking_ltte.htm (Erişim tarihi: 05.10.2010).

⁷⁹ "LTTE More Dangerous Than Al-Qaeda Says Indian Government", Infolanka Asia, <http://infolanka.asia/opinion/lte/lte-more-dangerous-than-al-qaeda-says-indian-govt> (Erişim tarihi: 05.10.2010); Bryan Pfaffenberger, "Sri Lanka in 1987: Indian Intervention and Resurgence of the JVP", *Asian Survey*, February 1988, Cilt: 28:2, 137-147, s. 138.

⁸⁰ Tamil Nadu Hükûmeti Resmî Gazetesi, "Declaration of Ban on Liberation Tigers of Tamil Eelam (LTTE) as an Unlawful Association under Unlawful Activities (Prevention) Act", Government of Tamil Nadu: <http://www.tn.gov.in/>

1990'lerden itibaren Örgüte yönelik olarak çeşitli operasyonlar düzenlemiştir. Örgütün Tamil Nadu kıyılarındaki faaliyetlerini önlemek amacıyla yürütülen operasyonlar arasında 1990 tarihli Tasha Operasyonu ile 1992 tarihli Nakabandi Operasyonu bulunmaktadır.⁸¹ Örgütün zayıflatılmasında Hindistan'ın sağladığı istihbarat bilgisinin oynadığı rol de bölgesel gücün önemli adımları arasında sayılmaktadır.⁸²

Diğer taraftan Tamil Nadu'lu partilerin koalisyonlardaki ortaklıklarının 1990'larda devam etmesiyle birlikte Sri Lanka'daki Tamil problemine ilişkin olarak Hükûmet üzerinde kurulan baskının ve Örgüte yönelik desteğin sınırlı bir çerçevede de olsa sürdüğü görülmektedir.⁸³ Hindistan Başbakanlarının Tamil militanlarını desteklemedikleri yönündeki açıklamalarına rağmen Tamil Nadu'lu yöneticilerin Örgüte çeşitli yollardan destek sağladığı ifade edilmektedir.⁸⁴ Bu destekler TEKK'nin bölgede barınması ve lojistik imkânından yararlanmasının yanı sıra politik olarak da kendini hissettirmiştir. Nitekim 2000 yılında TEKK'nin Sri Lanka Ordusu'na karşı düzenlediği saldırıların Jaffna Yarımadası'nı tehdit eder duruma varması karşısında Hindistan Başbakanı Vajpayee, Tamil Nadu eyaleti Hükûmet Başkanı Karunanidhi ve DMK liderleriyle istişarelerde

stationeryprinting/extraordinary/2010/144-Ex-II-1.pdf (Erişim tarihi: 05.10. 2010).

⁸¹ K.R. Singh, "The Changing Paradigm of India's Maritime Security", *International Studies*, 2003, Cilt: 40, 229-245, ss. 243-244.

⁸² B. Raman, "Need for Increased Alertness Against LTTE - International Terrorism Monitor", *South Asia Analysis Group*, <http://www.southasiaanalysis.org/%5Cpapers27%5Cpaper2619.html> (Erişim tarihi: 24.09.2011).

⁸³ Narayan Swamy, "Tamil Nadu Arrests Halt Bid to Make Vessel for LTTE", *Thaindian News*, http://www.thaindian.com/newsportal/south-asia/tamil-nadu-arrests-halt-bid-to-make-vessel-for-ltte_10023910.html (Erişim tarihi: 5.04.2011).

⁸⁴ Shenali Waduge, "For How Long Will India Watch Tamil Nadu Political Support for Banned LTTE?", *Asian Tribune*, <http://www.asiantribune.com/?q=node/13815> (Erişim tarihi: 4.10.2010); W. Alejandro Sanchez Nieto, "A War of Attrition: Sri Lanka and the Tamil Tigers", *Small Wars and Insurgencies*, 2008, Cilt: 19:4, 573-587.

bulunarak politikalarına yön vermiştir.⁸⁵ Süreç içerisinde BJP (Hindistan Halk Partisi – Bhariya Janata Party) koalisyonundaki Tamil Nadu’lu partilerin TEKK’ye gösterdiği sempati ve Sri Lanka Ordusu’nun desteklenmemesi yönündeki talepleri üzerine de Sri Lanka’ya askerî yardımda bulunulmadığı görülmektedir.⁸⁶ Diğer taraftan, Sri Lanka’ya destek vermek ve insani yardımda bulunmak üzere başlatılan Jalnikas Operasyonu’nu⁸⁷ gerek Örgüte karşı alınan duruşun bir göstergesi, gerekse Hindistan’ın iç ve dış politikasında bir nevi denge arayışı şeklinde yorumlamak mümkündür. Tamil Nadu’dan Sri Lanka’daki militanlara gönderilen silah ve yardım malzemelerinin Hintli sahil güvenlik güçleri tarafından yakalanması da güvenlik politikalarının yanında yine aynı denge arayışının bir tezahürü şeklinde değerlendirilebilir.⁸⁸

Sri Lanka’nın Tamil Probleminin Hindistan’ın İç ve Dış Politika Etkileşimi Üzerindeki Rolü

Özellikle de 1990’lara kadar Tamil Nadu’lu partilerin Merkezî Hükûmet üzerinde kurduğu baskının Hindistan-Sri Lanka ilişkilerinde Tamiller konusunun ağırlık kazanmasında etkili olduğu söylenebilir. Diğer taraftan, Tamil Nadu’lu partilerin Hükûmet üzerindeki etkisinin Hindistan’ın dış politikasının şekillenmesinde etkili ancak yeterli bir unsur olmadığını Soğuk Savaş sonrası değişim arz eden Hint dış politikasından analiz etmek mümkündür.

⁸⁵ Kripa Sridharan, “Indian Politics in the 1990s: Trends and Transformations”, *Asian Journal of Political Science*, 2002, Cilt: 10:1, 55-76, s. 98.

⁸⁶ Arupa Swamy, “India in 2000: A Respite from Instability”, *Asian Survey*, Ocak-Şubat 2001, Cilt: 41:1, 91-103, s. 98.

⁸⁷ Ministry of Defence, Government of India, “Indian Navy”, <http://mod.nic.in/reports/report01/cap4.pdf> (Erişim tarihi: 04.10.2010).

⁸⁸ “India Seizes Weapons, Explosives Destined for Tigers”, Sri Lanka News Portal, <http://ourlanka.com/srilankanews/india-seizes-weapons-explosives-destined-for-tigers.htm> (Erişim tarihi: 08.10.2010).

Soğuk Savaş Sonrası Dönemin Sistemsel Etkileri

1990'lara kadar Hindistan-Sri Lanka ilişkilerinde ağırlıklı rol oynayan ve gerilim boyutu kuvvetli bir unsur olarak değerlendirilebilecek TEKK'nin, Soğuk Savaş sonrasında iki ülke arasında sınırlı da olsa iş birliğine açık bir konu hâlini aldığı görülmektedir. Soğuk Savaş sonrası dönemde, bir taraftan IPKF'nin aldığı yenilginin, diğer taraftan değişim gösteren bölgesel stratejik mülahazaların etkisiyle TEKK'ye yönelik bakışta ve Örgütün iki ülke ilişkileri üzerinde oynadığı rolde farklılıklar baş göstermiştir. Nitekim 1980'ler boyunca Tamil davasını BM İnsan Hakları Komisyonu ile Azınlıkların Korunması ve Ayrımcılığın Önlenmesi gibi uluslararası platformlarda hükümet düzeyinde savunan Hindistan 1990'ların başından itibaren bu politikasını terk etmiştir.⁸⁹ Bölgesel gücün Sri Lanka'ya (Tamil Nadu'lu partilerin itirazlarına rağmen) yaptığı silah satışları⁹⁰ ile 2009 yılında TEKK'nin bitirilmesinde oynadığı rol⁹¹ de Hindistan-Sri Lanka iş birliğini kanıtlar nitelikteki unsurlar arasında sayılabilir. Diğer taraftan TEKK'nin Tamil Nadu'lu partilerce öncelik konusu yapılmaya devam edilmesi önceki başlıkta da ifade edildiği üzere bu iş birliğini sınırlayan başlıca unsuru teşkil etmektedir.

Hindistan'ın TEKK konusunda Sri Lanka ile iş birliğine açık bir profil çizmesini, Soğuk Savaş sonrası dönemde TEKK'nin uluslararası ilişkilerden ziyade uluslararası güvenlik/uluslararası terörizm boyutunda ele alınması çerçevesinde değerlendirmek mümkündür.⁹² Nitekim şekillenmekte olan yeni dönemde tehdit unsurları belirsizlik arz ederken, küresel düzeyde uluslararası terörizm konusu öncelikli

⁸⁹ Rajesh Venugopal, *a.g.e.*, s. 24.

⁹⁰ Arup Chanda, "Congress Wants Ban on Pro-LTTE Parties in TN", *Sri Lanka Guardian*, <http://www.srilankaguardian.org/2008/01/congress-wants-ban-on-pro-ltte-parties.html> (Erişim tarihi: 10.10.2010).

⁹¹ R. Hariharan, *a.g.e.*

⁹² Rohan Gunaratna, "Internationalisation of the Tamil Conflict (and Its Implications)", *South Asia: Journal of South Asian Studies*, 1997, Cilt: 20:1, 119-152.

olarak tartışılmış ve daha 11 Eylül öncesinden BM gündemine taşınarak çeşitli kararlar alınmıştır.⁹³ Bu konjonktür içerisinde Örgüt, verdiğini ağır sivil kayıplarla uluslararası kamuoyunun eleştirilerine konu olmuş ve 32 ülke tarafından yasadışı ilan edilmiştir.⁹⁴ Uluslararası kamuoyunca 1980'ler boyunca kimlik konuları ve insan hakları çerçevesinde değerlendirilen Örgütün, şekillenen yeni sistematik içinde uluslararası terörizm kapsamında ele alındığı ve militanlara yönelik sempatinin 1990'lardan itibaren düşüşe geçtiği gözlenmektedir.⁹⁵ ABD başta olmak üzere çeşitli ülkelerden Sri Lanka Hükûmeti'ne verilen destek sempatinin antipatiye dönüşümünü kanıtlar niteliktedir.⁹⁶

Çift Yönlü bir Süreç Olarak İç Politika-Dış Politika Etkileşimi

Soğuk Savaş sonrası dönemde uluslararası kamuoyunda TEKK'ye karşı oluşan olumsuz algının, bu dönemde uluslararası sistemden bağlantısını kesmek istemeyen ve iş birliklerini çeşitlendiren Hindistan'ın politikaları üzerinde etkili olduğunu söylemek mümkündür. TEKK'nin gerek uluslararası terörizm boyutunda ele alınması, gerekse Hindistan tarafından terörist örgüt ilan edilmesi Örgütün meşruiyetinin aşınmasında rol oynayan faktörler arasında yer almaktadır. Örgütün meşruiyetinin aşındığı bir zeminde ise, TEKK

188

Security
Strategies

Year: 9

Issue: 17

⁹³ 1997 tarihli Terörist Bombalamaların Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme ile 1999 tarihli Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme için Bkz: UN Treaty Collection.

⁹⁴ Asutosh Acharya, "Sri Lanka LTTE: Diaspora Wars", *Eurasia Review*, <http://www.eurasiareview.com/201006143193/sri-lanka-ltte-diaspora-wars-south-asia-intelligence-review.htm> (Erişim tarihi: 2.02.2011).

⁹⁵ John F. Burns, "A Sri Lankan Evokes Pol Pot; Asia's Latest Master of Terror", *NY Times*, <http://www.nytimes.com/1995/05/28/weekinreview/the-world-a-sri-lankan-evokes-pol-pot-asia-s-latest-master-of-terror.html> (Erişim tarihi: 26.01.2011).

⁹⁶ 1996 yılında TEKK'yi terörist örgüt ilan eden ABD, TEKK'ye mali destek aktarımına yasak getirmiş ve Örgütle ilişkili olan banka hesaplarını bloke etmiştir. ABD'nin söz konusu önlemleri doğrudan etki göstermekle beraber, Örgütün uluslararası alanda meşruluğunu yitirmesi konusunda da dolaylı olarak etkili olmuştur. Bkz. Rajesh Venugopal, *a.g.e.*, s. 26.

yanlısı partilere yönelik olarak ciddi eleştirilerin seslendirildiği görülmektedir. Tamil Nadu Meclis üyesi C. Gnanasekaran'ın TEKK ile ilişkili organizasyonların ve siyasi partilerin kapatılması gerektiğine yönelik ifadesi⁹⁷ ile Karunanidhi'nin sorunun çözümsüz kalmasının sorumlusu olarak Örgütü ve Örgütü destekleyen siyasi partileri işaret etmesi⁹⁸ eleştiriler arasında yer almaktadır.

Hint Hükûmeti'nin politikaları incelendiğinden, bir taraftan müzakere edilmiş siyasi bir çözümün gerekliliği üzerine açıklamalar yapıldığı, diğer taraftan ise Sri Lanka Hükûmeti'ne verilen desteğin sürdürülerek silah satışına devam edildiği görülmektedir.⁹⁹ Nitekim iç politikasındaki unsurların etkisiyle azalttığı Sri Lanka'ya yönelik askerî yardımın bölgesel rakipleri Çin ve Pakistan tarafından sağlanmasının, Hindistan'ın iç ve dış politikasındaki denge arayışını güçlendiren bir unsur olarak karşımıza çıktığı söylenebilir.¹⁰⁰ Tamil Nadu'lu partilerin itirazlarına rağmen sürdürülmüş olan desteği, söz konusu partilerin gücünün fiilî olarak da sınırlandırılması şeklinde yorumlamak mümkündür. Dolayısıyla iki ülkenin aynı etnik bağları paylaşan bir nüfus barındırması durumunda da iç politika-dış politika etkileşiminin değişen uluslararası konjonktürden, güvenlik mülahazalarından ve örgüte yönelik olarak oluşan uluslararası algıdan etkilendiğini söylemek mümkündür.

Sonuç

Yapılan araştırmalarda ağırlıklı olarak iç politika boyutu ile ele alınan etnik grupların siyasallaşması süreci dış güçlerin müdahil olduğu, devletler arası güç mücadelelerini içeren çok boyutlu bir dış

⁹⁷ Arup Chanda, *a.g.e.*

⁹⁸ "Karunanidhi Blames LTTE for Failure, Pranab Asks Lanka to Mitigate Tamils Plight, Rules Out Mediation", Lanka Newspapers, http://www.lankanewspapers.com/news/2009/4/42411_space.html (Erişim tarihi: 20.02.2011).

⁹⁹ Arup Chanda, *a.g.e.*

¹⁰⁰ Arun Kumar, "Indian Government Offers Full Support for Sri Lankan War", World Socialist Web Site, <http://www.wsws.org/articles/2009/feb2009/insl-f21.shtml> (Erişim tarihi: 10.04.2011).

politika konusunu teşkil etmektedir. Bölgesel güçlerin, dış desteğin mobilizasyon sürecinde kritik rol oynadığı etnik gruplara yönelik politikalarında son derece araçsal bir yaklaşım benimsediği, kendi politik mülahazalarını gerçekleştirmek amacıyla destek sağladığı görülmektedir. Bu çalışmada Hindistan örneği kapsamında vurgulandığı üzere bölgesel güçler, uluslararası konjonktürün etkili olduğu jeopolitik çıkarları ve ulusal güvenlik mülahazaları ile etnik bağlar çerçevesinde politika geliştirmekte ve taraflara yönelik yaklaşımlarını şekillendirmektedirler.

Bir bölgesel güç olarak Hindistan'ın, Sri Lanka'daki Tamillerin liderliği rolünü üstlenen TEKK'ye yönelik politikaları Soğuk Savaş dönemi ve sonrasının Okyanus Bölgesi jeopolitiği üzerindeki sistemsel yansımalarından etkilenmiştir. Hindistan, Soğuk Savaş konjonktürünün etkili olduğu politik çevre içerisinde Sri Lanka'nın stratejik konumu, ABD'nin bir risk unsuru oluşu, sınırlarında cereyan eden anlaşmazlıklar ve kendi içinde yaşadığı etnik temelli sorunlar gibi unsurlar üzerinden TEKK'yi destekler yönde bir tutum sergilemiştir. Tamil Nadu bölgesinin ciddi bir Tamil nüfusu barındırması da iç politikada bölge halkının ve Tamil Nadu'lu partilerin desteğini kaybetmek istemeyen Hintli liderler açısından dikkate alınan bir diğer değişkeni teşkil etmiştir. Hindistan'ın Sri Lanka'nın yaşadığı iç soruna bölgesel güç mücadelesi çerçevesinde müdahil olması ise, bir taraftan Sri Lanka'nın Örgütle mücadelesinde sınırlanmasına ve bir iç sorunun uluslararasılaşarak çok daha uzun süren çetrefilli bir hâl almasına sebebiyet vermiştir. Diğer taraftan ise, Hindistan-Sri Lanka ilişkilerinde olumsuz bir faktörün varlık göstermesine ve Örgütün gördüğü desteğin de etkisiyle Hindistan'ın güvenliğini tehdit eder bir nitelik kazanmasına yol açmıştır.

Soğuk Savaş sonrası dönemde uluslararası sistemde meydana gelen dönüşümü yansıtır şekilde Hindistan'ın jeopolitik ve güvenlik mülahazalarında değişimler gözlenmiş, Örgüte yönelik yaklaşımda farklılıklar baş göstermiştir. Hindistan açısından yeni dönemde ABD'nin Okyanus Bölgesi jeopolitiğinde bir risk unsuru olmaktan çıkması ve yumuşak güç üzerinden tanımlanan rekabet araçlarının çok daha geniş bir stratejik coğrafyada geçerlilik kazanması, bir taraftan dış

politika araçlarında yeni unsurların ele alınmasına diğer taraftan da Sri Lanka'nın stratejik değerinin zayıflamasına sebebiyet vermiştir. Hindistan'ın arka bahçesi olarak değerlendirilen Sri Lanka'nın eski stratejik önemini yitirmesine paralel şekilde TEKK'nin de araçsal konumunu kaybettiği görülmektedir.

Soğuk Savaşın ertesinde şekillenmekte olan yeni dönemde terörizm öncelikli güvenlik konusu hâlini almış ve TEKK küresel konjonktürde uluslararası güvenlik/uluslararası terörizm boyutunda değerlendirilmiştir. 1980'lerde insan hakları ve kimlik konuları çerçevesinde sempati toplayan TEKK, 1990'lardan itibaren Sri Lanka'lı Hükûmet güçlerine verdirdiği ağır kayıplar, sivillere karşı kullandığı terör taktikleri ve Tamil Nadu başta olmak üzere küresel çaplı yasa dışı faaliyetleri ile tepki çekmiştir. Tamil Nadu'lu partilerin koalisyonlardaki ortaklıklarının 1990'larda devam etmesi, Hükûmet üzerinden kurulan baskı kanalıyla Örgüte sağlanan desteğin sınırlı bir çerçevede de olsa devam etmesine sebebiyet vermiştir. Ancak gerek stratejik mülahazaların farklılaşması, gerekse Örgütün Hindistan ve uluslararası konjonktürde bir güvenlik meselesi hâline gelmesi sonucunda Hint iç ve dış politikasında daha dengeli bir yaklaşımın sergilendiği, Sri Lanka ile sınırlı iş birliğine gidildiği gözlenmektedir.

Hindistan'ın Soğuk Savaş döneminde terör yöntemini benimseyen bir örgüte destek vermesi ve etnik bağlar ile insani mülahazalar üzerinden meşrulaştırdığı desteğin uluslararası konjonktür ile ulusal mülahazalar doğrultusunda değişkenlik göstermesi son derece dikkat çekicidir. Nitekim Hindistan'ın TEKK'ye verdiği desteğin Soğuk Savaş sonrası dönüştüğü mesafeli tutum, etnik gruplara ilişkin konuların uluslararası ilişkilerde insani boyutundan ziyade araçsalcı bir şekilde ele alındığını ispatlar niteliktedir. Diğer taraftan TEKK'nin gelişiminde önemli yer tutan Hindistan'ın Örgütün saldırılarına hedef olması, terörist örgütlere verilen desteğin doğurabileceği tehlikeli sonuçlara örnek teşkil etmektedir. Bu noktadan hareketle, devletlerle çatışan etnik örgütlere verilen dış desteğin politika araçları arasından çıkarılmasının uluslararası güvenliğin teminine katkı sağlayacağı sonucu ortaya çıkmaktadır.

Summary

In various studies, the politicization process of ethnic groups has been mostly analyzed under the framework of domestic politics. However, as it is argued in this study, the process of ethnic groups also encompasses foreign powers that evaluate these groups as a strategic asset in the regional power politics. The foreign support, which is critical in the politicization process, not only results in a problematic area between the states but also transforms an internal problem into an internationalized and complicated one. The present study examines the approach of India as a regional power to the Tamil ethnic group in Sri Lanka that undergoes a process of politicization. Since the factor of leadership is crucial for the process, the study focuses in particular on the Indian approach to the Liberation Tigers of Tamil Eelam (LTTE) that has undertaken the role of leadership on behalf of Tamils. The factors influencing the approaches of regional powers during the process have been investigated under the following terms: 'geopolitical interests', 'national security considerations' and 'ethnic linkages'. Through a neo-realist perspective, which underlines the importance of international structure on behavior of states, the geopolitical interests and the national security considerations of regional powers are influenced by the dynamics of the international system. Apart from that, the possession of the same ethnic groups by two countries generates ethnic linkages to be supportive for these groups in the politicization process and restrictive for regional powers in the policy-making process.

In the post-Cold War era, the approach to the LTTE has been influenced by the transformation of the security context on the international and Indian level. LTTE has been evaluated under the issues of identity and human rights in the 1980's. However, in the transforming security context of the 1990s, in which terrorism became the top issue of the global security agenda, the organization has been highly criticized and even outlawed by some countries for its usage of terrorist methods and collaborations with the international criminal organizations. In addition to the globally changing strategic and security perceptions, the terrorist activities of the LTTE, which pose a

threat to the security of the regional power, have contributed to the shift in the Indian approach to the Organization and the Tamil issue. The Indian Government has begun to support Sri Lankan Government in its fight against the LTTE, despite the fact that the prolonging pro-LTTE support and pressure from the Tamil Nadu region have limited the scope of the collaboration. Therefore, it is possible to argue that the support given to the ethnic groups conflicting with the states not only complicate the matter in itself but also burden the security risk for both the supporting states and the international community.

Kaynakça

Kitaplar:

BROWN Chris ve AINLEY Kirsten, *Uluslararası İlişkileri Anlamak*, çev. Arzu Oyacıoğlu, Yayın Odası, İstanbul, 2007.

BUZAN Barry vd., *Security: A New Framework for Analysis*, Lynne Rienner Publishers, London, 1998.

CHAKRABARTY Bidyut, *Indian Politics and Society since Independence: Events, Process and Ideology*, Routledge, USA, 2008.

COHEN Saul Bernard, *Geography and Politics in a World Divided*, Oxford University Press, USA, 1974.

COMBS Cindy ve SLANN Martin, *Encyclopedia of Terrorism, Facts on File*, NY, 2007.

DAVIS David R. vd., "Ethnicity, Minority and International Conflict", David Carment ve Patrick James (eds.), *War in the midst of Peace*, University of Pittsburg Press, Pittsburg, 1997, 148-163.

DEDEOĞLU Beril, *Uluslararası Güvenlik ve Strateji*, Derin Yayınları, İstanbul, 2003.

KEOHANE Robert O. and NYE Joseph, *Power and Interdependence*, Longman, USA, 2001.

MOHANDAS K., *M.G.R: The Man and The Myth*, Panther Publishers, Bangalore, 1992.

OBERST Robert C., “The Impact of International Diffusion on the Escalation of the Sri Lankan Conflict”, Steven E. Lobell and Philip Mauceri (eds.), *Ethnic Conflict and International Politics: Explaining Diffusion and Escalation*, Palgrave Macmillan, USA, 2004, 165-178.

ROTHSCHILD Joseph, *Ethnopolitics: A Conceptual Framework*, Columbia University Press, New York, 1981.

SAIDEMAN Stephen, *The Ties That Divide: Ethnic Politics, Foreign Policy and International Conflict*, Columbia University Press, New York, 2001.

SHANKS Cheryl, *Immigration and the Politics of American Sovereignty, 1890-1990*, The University of Michigan Press, USA, 2001.

SILVA K.M., *Regional Powers and Small State Security—India and Sri Lanka: 1977-90*, John Hopkins University Press, Baltimore, 1995.

WALTZ Kenneth, *Theory of International Politics*, Addison–Wesley Series in Political Science, USA, 1979.

Makaleler:

ADHIKARI Sudepto, vd., “India’s Changing Geopolitical Code: an Attempt at Analysis”, *Geopolitics Quarterly*, Winter 2008, Cilt 3:4, 4-32.

BAHREE Megha, “Showdown on the Subcontinent”, *World Policy Journal*, 2009, Cilt 26:3, 41-49.

BAJPAI Arunoday, “Tamil Crisis in Sri Lanka: New Grounds”, *Pratiyogita Darpan*, December 2008, Cilt 3: 30, 1006-1007.

BERCOVITCH Jacob vd. “Some Conceptual Issues and Empirical Trends in the Study of Successful Mediation in International Relations”, *Journal of Peace Research*, February 1991, Cilt 28:1, 7-17.

BUZAN Barry, “South Asia Moving Towards Transformation: Emergence of India as a Great Power”, *International Studies*, 2002, Cilt 39, 2-24.

GUNARATNA Rohan, “Internationalisation of the Tamil Conflict (and Its Implications)”, *South Asia: Journal of South Asian Studies*, 1997, Cilt 20:1, 119-152.

HAGAN Charles B., "Geopolitics", *The Journal of Politics*, 1942, Cilt 4:4, 478-490.

HAGERTY Devin T., "India's Regional Security Doctrine", *Asian Survey*, 1991, Cilt 31:4, 351-363.

HARDGRAVE Robert L., "India: The Dilemmas of Diversity", *Journal of Democracy*, 1993, Cilt 4: 4, 54-68.

HARIHARAN R., "Looking Back at the Indo-Sri Lanka Accord", *The Hindu*, 29 July 2010.

KODIKARA Shelton U., "International Dimensions of Ethnic Conflict in Sri Lanka, Involvement of India and Non-state Actors", *Bulletin of Peace Proposals*, 1987, Cilt 18:4, 637-648.

KODIKARA Shelton U., "The Continuing Crisis in Sri Lanka: The JVP, Indian Troops and Tamil Politics", *Asian Survey*, July 1989, Cilt 29:7, 716-724.

KUPCHAN Charles A., "After Pax Americana: Benign Power, Regional Integration and the Sources of a Stable Multipolarity", *International Security*, Autumn 1998, Cilt 23:2, 40-79.

MITCHELL Christopher R., "Civil Strife and the Involvement of External Parties", *International Studies Quarterly*, 1970, Cilt 14:2, 166-194.

NADARAJAH Suthaharan ve SRISKANDARAJAH Dhananjayan, "Liberation Struggle or Terrorism? The Politics of Naming the LTTE", *Third World Quarterly*, 2005, Cilt 26:1, 87-100.

NIETO W. Alejandro Sanchez, "A War of Attrition: Sri Lanka and the Tamil Tigers", *Small Wars and Insurgencies*, 2008, Cilt 19:4, 573-587.

OLZAK Susan, "Contemporary Ethnic Mobilization", *Annual Review of Sociology*, 1983, Cilt 9, 355-374.

ORJUELA Camilla, "Distant Warriors, Distance Peace Workers? Multiple Diaspora Roles in Sri Lanka's Violent Conflict", *Global Networks*, 2008, Cilt 8:4, 436-452.

PFAFFENBERGER Bryan, "Sri Lanka in 1987: Indian Intervention and Resurgence of the JVP", *Asian Survey*, February 1988, Cilt 28:2, 137-147.

POLLETTA Francesca ve JASPER James, “Collective Identity and Social Movements”, *Annual Review of Sociology*, 2001, Cilt 27, 283-305.

PRASAD G.K., “Tamil Nadu: A Tactical Alliance and a Sweep for the DPA”, *Economic and Political Weekly*, 2004, Cilt 39: 51, 5488-5492.

RAO P. Venkateshwar, “Ethnic Conflict in Sri Lanka, India’s Role and Perception”, *Asian Survey*, 1988, Cilt 28:4, 419-436.

REGAN Patrick M., “Choosing to Intervene: Outside Interventions in Internal Conflicts”, *The Journal of Politics*, 1998, Cilt 60:3, 754-779.

SAIDEMAN Stephen, “Discrimination in International Relations: Analyzing External Support for Ethnic Groups”, *Journal of Peace Research*, Ocak 2002, Cilt 39:1, 27-50.

SINGH K.R., “The Changing Paradigm of India’s Maritime Security”, *International Studies*, 2003, Cilt 40, 229-245.

SLOAN Geoffrey ve GRAY Colin S., *Jeopolitik, Strateji ve Coğrafya*, çev. Tuğrul Karabacak, Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi Yayınları, Ankara, 2003.

SRIDHARAN Eswaran, “Coalitions and Party Strategies in India’s Parliamentary Federation”, *The Journal of Federalism*, Winter 2003, Cilt 33:4, 135-152.

SRIDHARAN Kripa, “Indian Politics in the 1990s: Trends and Transformations”, *Asian Journal of Political Science*, 2002, Cilt 10:1, 55-76.

SWAMY Arupa, “India in 2000: A Respite from Instability”, *Asian Survey*, January-February 2001, Cilt 41:1, 91-103.

TELFORD Hamish, “Counter-Insurgency in India: Observations from Punjab and Kashmir”, *Journal of Conflict Studies*, 2001, Cilt 21:1.

VENUGOPAL Rajesh, “Global Dimensions of Conflict in Sri Lanka”, *Globalization and Self-Determination Movements, Sempozyum Bildirisi*, Pomona College, 21-22 January 2003.

XENIA Dormandy, “Is India or Will it be a Responsible International Stakeholder?”, *The Washington Quarterly*, Summer 2007, Cilt 30:3, 117-130.

İnternet Kaynakları

“Address Problem of Sri Lankan Refugees, Centre Urged”, *The Hindu*, 14 Haziran 2010, <http://beta.thehindu.com/news/national/article454805.ece> (Erişim tarihi: 09.09.2010).

AKÇADAĞ Emine, “Yükselen Güç Hindistan”, **BİLGESAM**, 13 Kasım 2009, http://www.bilgesam.org/tr/index.php?option=com_content&view=article&id=506:yukselen-guec-hindistan&catid=110:analizler-hindistan&Itemid=138 (Erişim tarihi: 23.08.2010).

“Assam”, *Global Security*, <http://www.globalsecurity.org/military/world/war/assam.htm> (Erişim tarihi: 04.09.2010).

ASUTOSHA Acharya, “Sri Lanka LTTE: Diaspora Wars”, **Eurasia Review**, <http://www.eurasiareview.com/201006143193/sri-lanka-ltte-diaspora-wars-south-asia-intelligence-review.htm> (Erişim tarihi: 02.02.2011).

BURNS John F., “A Sri Lankan Evokes Pol Pot; Asia's Latest Master of Terror”, **NY Times**, <http://www.nytimes.com/1995/05/28/weekinreview/the-world-a-sri-lankan-evokes-pol-pot-asia-s-latest-master-of-terror.html> (Erişim tarihi: 26.01.2011).

BYMAN Daniel, CHALK Peter, HOFFMAN Bruce, ROSENAU William ve BRANNAN David, *Trends in Outside Support for Insurgent Movements*, National Security Research Division, 2001, http://www.rand.org/pubs/monograph_reports/2007/MR1405.pdf (Erişim tarihi: 10.11.2010).

CHALK Peter, “Commentary No: 77 Liberation Tigers of Tamil Eelam’s (LTTE) International Organization and Operations – A Preliminary Analysis”, *Canadian Security Intelligence Service*, http://www.csis-scrc.gc.ca/pblctns/cmmntr/cm77-eng.asp#N_24_ (Erişim tarihi: 08.03.2011).

CHANDA Arup, “Congress Wants Ban on Pro-LTTE Parties in TN”, **Sri Lanka Guardian**, <http://www.srilankaguardian.org/2008/01/congress-wants-ban-on-pro-ltte-parties.html> (Erişim tarihi: 10.10.2010).

DAS Pushpita, “Demarcate the India – Nepal Border”, **Institute for Defence Studies and Analysis**, http://www.idsa.in/strategiccomments/DemarcatetheIndiaNepalBorder_PushpitaDas_310809 (Erişim tarihi: 03.09.2010).

“Eelam War and the Long Arm of the Indian Rearguard Across the Palk Straits”, Daily Mirror – Sri Lanka, 3 July 2010.

Embassy of India, “India-US Defence Relations”, <http://www.indianembassy.org/india-us-defense-relations.php> (Erişim tarihi: 23.08.2010).

“Freedom in the World 2010 – Sri Lanka”, Freedom House, <http://www.unhcr.org/refworld/country,,FREEHOU,,LKA,,4c1a1e9b25,0.html> (Erişim tarihi: 10 Eylül 2010).

“Group Profile: Liberation Tigers of Tamil Eelam (LTTE)”, Jane’s Information Group, http://www.janes.com/news/security/terrorism/jwit/jwit070327_1_n.shtml (Erişim tarihi: 10.09. 2010).

HANS Asha, “Sri Lankan Tamil Refugees in India”, *Refuge*, <http://pi.library.yorku.ca/ojs/index.php/refuge/article/viewFile/21731/20401> (Erişim tarihi: 09.09. 2010).

HENNAYAKE Shantha K., “Is LTTE the Sole Representative of Tamils?”, *Society for Peace, Unity and Human Rights for Sri Lanka*, http://www.spur.asn.au/SH_Is_LTTE_sole_representatives_of_Tamils.htm (Erişim tarihi: 05.10.2010).

“India Seizes Weapons, Explosives Destined for Tigers”, Sri Lanka News Portal, <http://ourlanka.com/srilankanews/india-seizes-weapons-explosives-destined-for-tigers.htm> (Erişim tarihi: 08.10.2010).

“Indian Gov’t Extends Ban on LTTE by Two Years”, Global Security, <http://www.globalsecurity.org/military/library/news/2010/05/mil-100515-irna01.htm> (Erişim tarihi: 02.10.2010).

KARAAĞAÇLI Abbas, “Sri Lanka ve Tamil Kaplanları”, *BİLGESAM*, 15 Aralık 2009, http://www.bilgesam.org/tr/index.php?option=com_content&view=article&id=528:-sri-lanka-ve-tamil-kaplanlar-&catid=92:analizler-uzakdogu&Itemid=140 (Erişim tarihi: 15.06.2010).

“Karunanidhi Blames LTTE for Failure, Pranab Asks Lanka to Mitigate Tamils Plight, Rules Out Mediation”, Lanka Newspapers, http://www.lankanewspapers.com/news/2009/4/42411_space.html. (Erişim tarihi: 20.02.2011).

KUMAR Arun, "Indian Government Offers Full Support for Sri Lankan War", World Socialist WebSite, <http://www.wsws.org/articles/2009/feb2009/insl-f21.shtml> (Erişim tarihi: 10.04.2011).

"Liberation Tigers of Tamil Eelam", Jane's Information Group, <http://articles.janes.com/articles/Janes-World-Insurgency-and-Terrorism/Liberation-Tigers-of-Tamil-Eelam-LTTE-Sri-Lanka.html> (Erişim tarihi: 03.07.2011).

"LTTE More Dangerous Than al-Qaeda Says Indian Government", Infolanka Asia, <http://infolanka.asia/opinion/ltte/ltte-more-dangerous-than-al-qaeda-says-indian-govt> (Erişim tarihi: 05.10.2010).

Ministry of Defence, Government of India, "Indian Navy", <http://mod.nic.in/reports/report01/cap4.pdf> (Erişim tarihi: 04.10.2010).

QADER M. Afsarul, "Management of Bangladesh-India Border", *Bangladesh Institute of International and Strategic Studies*, <http://www.biiss.org/aqader.pdf> (Erişim tarihi: 04.09.2010).

RAMAN B., "Need for Increased Alertness Against LTTE - International Terrorism Monitor", *South Asia Analysis Group*, <http://www.southasiaanalysis.org/%5Cpapers27%5Cpaper2619.html> (Erişim tarihi: 24.09.2011).

RAO M. Rama, "LTTE Admits Killing Rajiv Gandhi, Apologizes to India", *Asian Tribune*, <http://www.asiantribune.com/node/793> (Erişim tarihi: 08.09.2010).

ROUGHNEEN Simon, "India Scores High on Pragmatism", *Asia Times*, 3 August 2010, http://www.atimes.com/atimes/Southeast_Asia/LH03Ae02.html (Erişim tarihi: 24.08.2010).

SHASHIKUMAR V.S., "The Subverted Indo-Bangladesh Border", *Indian Defence Review*, <http://www.indiandefencereview.com/homeland-security/The-Subverted-Indo-Bangladesh-Border--I.html> (Erişim tarihi: 05.09.2010).

SINGH Gurbhej, "Dal Khalsa to Mark 15 August as 'Black Day'", *Sikh Siyasat*, 13 August 2010, <http://www.sikhsiyasat.net/2010/08/13/dal-khalsa-to-mark-15-august-as-black-day/> (Erişim tarihi: 04.09.2010).

“Sri Lanka: Sinhala Nationalism and the Elusive Southern Consensus”, Crisis Group, 7 Kasım 2007, http://www.crisisgroup.org/~media/Files/asia/south-asia/sri-lanka/sri_lanka__sinhala_nationalism_and_the_elusive_southern_consensus.ashx (Erişim tarihi: 02.10.2010).

“Sri Lanka to Bring Back Tamil Refugees from India”, Colombo Page News, 8 September 2010, http://www.colombopage.com/archive_10A/May22_1274540070KA.php (Erişim tarihi: 22.05.2010).

SWAMY Narayan, “Tamil Nadu Arrests Halt Bid to Make Vessel for LTTE”, *Thaindian News*, http://www.thaindian.com/newsportal/south-asia/tamil-nadu-arrests-halt-bid-to-make-vessel-for-ltte_10023910.html (Erişim tarihi: 05.04.2011).

Tamil Nadu Hükûmeti Resmî Gazetesi, “Declaration of Ban on Liberation Tigers of Tamil Eelam (LTTE) as an Unlawful Association under Unlawful Activities (Prevention) Act”, Government of Tamil Nadu, <http://www.tn.gov.in/stationeryprinting/extraordinary/2010/144-Ex-II-1.pdf> (Erişim tarihi: 05.10.2010).

“Tamils of Sri Lanka”, Internet FAQ Archives, World Directory of Minorities, <http://www.faqs.org/minorities/South-Asia/Tamils-of-Sri-Lanka.html> (Erişim tarihi: 09.10.2010).

The Official Website of the Government of Sri Lanka, “Tamil Nadu Government Firm in Checking LTTE Activites, Says Karunanidhi”, http://www.priu.gov.lk/news_update/Current_Affairs/ca200802/20080205tamil_nadu_govt_firm_checking_ltte.htm (Erişim tarihi: 05.10.2010).

T.S Subramarian, “Cautious Optimism”, *Frontline*, <http://www.hinduonnet.com/fline/fl1915/19150490.htm> (Erişim tarihi: 09.09.2010).

WADUGE Shenali, “For How Long Will India Watch Tamil Nadu Political Support for Banned LTTE?”, *Asian Tribune*, <http://www.asiantribune.com/?q=node/13815> (Erişim tarihi: 04.10.2010).

Jeopolitiğin Rusya Federasyonu'na Etkilerinin Kuzey Kafkasya-Gürcistan-Güney Osetya Çerçevesinde İncelenmesi

The Effects of Geopolitics to RF
in the Circumstance of North Caucasus-
Georgia-South Ossetia

Senem ÖZTÜRK*

Öz

Jeopolitik, üst hareket tarzını üreterek diğer unsurlara yön veren politikanın dayanacağı bilgi ve imkânların temelidir. Rusya Federasyonu (RF) öncesi dönemdeki Rus politikalarında 'jeopolitik' dışlanıyorken, RF döneminde bunun değiştiği görülmektedir. SSCB'nin dağılmasının ardından Kafkasya'nın jeopolitik durumunda da köklü bir değişim yaşanmıştır. Önceleri SSCB'nin tam kontrolü altında bulunan bu bölgeye karşı uluslararası alanda oluşan ani ilgi hem Kafkasya devletlerini hem de RF'yi etkilemiştir. Çalışmada, RF'nin dağılma sonrası dönemdeki politik yaklaşımının jeopolitik temele sahip olduğu ve bu temel doğrultusunda etkilenen unsurları olarak başta ulusal güvenliği olmak üzere, dış ilişkileri, devlet yönetimi, askerî ve ekonomik yapılanması üzerinde durulmuştur. Kuzey Kafkasya'daki jeopolitik durumun RF açısından Gürcistan jeopolitiği ile ilişkisinin Güney Osetya'nın kilit konumu çerçevesinde önem kazandığı ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Jeopolitik, RF, Kuzey Kafkasya, Gürcistan, Güney Osetya.

* Stratejik Araştırmalar Enstitüsü, Strateji ve Stratejik Araştırmalar ABD, Harp Tarihi ve Strateji Programı Yüksek Lisans Mezunlu. E-posta: ozzsenem@gmail.com.

201

Güvenlik
Stratejileri

Yıl: 9

Sayı: 17

Abstract

Geopolitics is the base of the knowledge and opportunities of politics, what creates the upper compartment and conducts the other factors. Before RF, the Russian geopolitics seemed to be sidelined in its politics but now it seems to have changed. After the collapse of USSR, the geopolitics of the Caucasus has changed radically. It used to be totally under control of the Soviet, but the sudden international interest in the area effected both Caucasus and Russian Federation (RF). In the study, it was tried to bring up that the politics of RF is based on geopolitics and through this base, effected items were national security, foreign affairs, military and economical structures were tried to be high lightened. It can be seen that the geopolitics of North Caucasus effected RF's Georgian geopolitics especially in the circumstance of South Ossetia's key position.

Keywords: *Geopolitics, RF, North Caucasus, Georgia, South Ossetia.*

202

Security
Strategies
Year: 9
Issue: 17

Giriş

Bu çalışmanın teori çerçevesinin temelini oluşturan kavram olan *jeopolitik* terimini ilk kullanan Rudolf Kjellen, kavramı devlet-coğrafya ilişkisine vurgu yaparak tanımlamıştır. Karl Haushoffer, yeryüzü ve siyaset ilişkisi olarak, Suat İlhan ise coğrafyanın sahip olduğu değerlerin doğrultusunda etkilenen güç unsurlarının politikaya verdiği yön olarak tarif etmiştir.¹ Bu bağlamda jeopolitik, coğrafyanın politikaya verdiği yön ve coğrafyanın politik olarak yorumlanmasıdır.²

¹ Erdal Akpınar, "Bakü-Tiflis-Ceyhan Ham Petrol Boru Hattı ve Türkiye Jeopolitiğine Etkiler", *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2005, Cilt: 25, Sayı: 2; Nevzat Denk, *21. Yüzyıla Girerken Türkiye'nin Jeopolitik durumu ve Jeostratejik Öneminin Yeniden Belirlenmesi*, Harp Akademileri Basım Evi, İstanbul, 2000, s. 1-3; Suat İlhan, *Jeopolitik Duyarlılık*, TTK, Ankara, 1989, s. 14-15.

² *A.g.e.*, s. 7; Nejat Tarakçı, *Devlet Adamlığı Bilimi: Jeopolitik ve Jeostrateji*, Çantay Yayınevi, İstanbul, 2003, s. 32.

Jeopolitiğin Rusya Federasyonu'na Etkilerinin
Kuzey Kafkasya-Gürcistan-Güney Osetya Çerçevesinde İncelenmesi

Fiziki coğrafya *siyasi açıdan* tarafsızdır ancak fiziki coğrafya uygun şekilde kullanılabilirse bir *müttefike* çevrilebilmektedir.³ Tabii ki jeopolitiğin kapsamı sadece fiziki coğrafya ile sınırlı değildir. *Coğrafi, siyasi, ekonomik, askerî, ekolojik ve diğer faktörlerin (etnik-dini-demografik) sistemler üzerindeki etkilerini göz önünde tutarak, devletlerin, bölgelerin ve bir bütün olarak dünyanın gelişme süreç ve ilkelerini inceleyen bilim dalıdır.*⁴

Üst hareket tarzını üreterek, diğer unsurlara yön veren politikanın dayanacağı bilgi ve imkânların temeli jeopolitiktir.⁵ Buna göre jeopolitik, tarafların öncelikli hedeflerini belirlediği gibi bu hedeflere ulaşılması için izlenecek yolun planlanmasında da siyasi meşruiyet zemini hazırlamaktadır.⁶ Jeopolitik, devletleri yönlendirmesinin ötesinde politika yapıcılara da fırsatlar sağlamaktadır.⁷ Carl von Clausewitz'in savaş ve politika bağlantısına vurgusu gibi Colin Gray'de strateji ve fiziksel coğrafyanın ilişkisine vurgu yapmaktadır. Buna göre coğrafya ve stratejinin, jeopolitik teori ile ilişkisi öne çıkarılırken, strateji ve politikanın, jeopolitik içerisinde yapılmasının gerektiği öne sürülmektedir.⁸ Henry Kissinger'a göre de jeopolitik, küresel güç dengesi ve millî eğilimlerle eş anlamlıdır.⁹ Bir

³ C. Sloan Gray, "Coğrafya ve Strateji: Uygulamada Jeopolitik", ed. Sloan & Gray, *Jeopolitik, Strateji ve Coğrafya*, ASAM Yayınları, Ankara, 2003, s. 215-237.

⁴ J. Ericson, "Rusya Yabana Atılamaz: Jeopolitik Gerçekler ve Fanteziler", ed. Geoffrey Sloan ve Colin Gray, *Jeopolitik, Strateji ve Coğrafya*, ASAM Yayınları, Ankara, 2003, s. 323-357.

⁵ Türkiye Stratejik Araştırmalar ve Eğitim Merkezi, *Jeopolitik, Jeopolitik Gelişmeler ve Ekonomik Millî Güç Unsurları Arasında İlişkiler*, Harp Akademileri Basımevi, İstanbul, 1991, s. 26.

⁶ Ahmet Davutoğlu, *Stratejik Derinlik*, Küre Yayınları, İstanbul, 2001, s. 103.

⁷ Geoffrey Sloan and Colin Gray, *Geopolitics, Geography and Strategy*, Frank Cass Publishers, Oxon, 2005, s.2. <http://www.google.com/books?id=iEraO0XJ55sC&printsec=frontcover&dq=Geopolitics,+Geography+and+Strategy&ei=ajdcS-CkLKqizASL8qT-BQ&hl=tr&cd=1#v=onepage&q=&f=false>, (Erişim tarihi: 05.08.2012).

⁸ *A.g.e.*, s. 7.

⁹ *A.g.e.*, s. 1.

devletin karar verme ve uygulama sisteminin en başında millî menfaat bulunmaktadır. Millî menfaate ulaşmak için hareket tarzını belirleyen millî politika üzerinde ise jeopolitik durumun ortaya koyduğu avantajlar ve sınırlılıklar etkili olmaktadır.

Jeopolitik durum iki yönde hareket alanı oluşturmaktadır. Birincisi politikaya ve politika stratejisine doğrudur, ikincisi ise jeostrateji ve askerî coğrafyaya doğrudur.¹⁰ Politika stratejisi ve jeostratejide geçen strateji kelimesinin genel anlamı gücün geliştirilmesi ve kullanılmasıdır. Strateji, hedeflere ulaşmak için izlenen yoldur ve bu yolda ön plana çıkan nokta ise güçtür. Güç, jeopolitiğin sabit ve değişken öğeleri ile siyasi irade, stratejik zihniyet ve planlama becerilerinin birleştirilmesi olarak da tanımlanabilir.¹¹ Politika ne yapılması gerektiğinin yanıtını sunarken, strateji nasıl yapılacağını söylemektedir. Politik hedefler ve politika stratejisi ise jeopolitik duruma bağlı olarak belirlenmektedir.¹² Buna göre jeopolitik, politik amaçlarla tutarlılık göstererek, politik karar alıcılar için en önemli yön verici araçlardan biri olmaktadır.

Jeopolitiğin içindeki politik kelimesi, doğrudan devlet yönetimi, devletin dış ilişkileri ve devletin güvenliği ile ilişkilidir.¹³ Buna göre jeopolitik; güvenlik, iç ve dış politika, millî menfaat ve millî hedefleri etkilediği gibi, hedeflere ulaşmak için oluşturulacak olan güç unsurlarının belirlenmesi ve yönlendirilmesini de etkilemektedir. Bu unsurlar arasında ulus, yönetim, askerî güç, ekonomi ve teknoloji sayılabilir.

RF’de Jeopolitik Durum

RF’deki jeopolitik durumdan bahsetmeden önce, bu ülkenin genel bir tarifini yapmak yararlı olacaktır. RF 17.075.400 km² yüzölçümüne sahip, doğuda Pasifik Okyanusu’na, kuzeyde Kutup

¹⁰ *A.g.e.*, s. 10.

¹¹ Ahmet Davutoğlu, *a.g.e.*, s. 17.

¹² Geoffrey Sloan and Colin Gray, *a.g.e.*, s. 10.

¹³ Nejat Tarakçı, *a.g.e.*, s. 32.

Jeopolitiğin Rusya Federasyonu'na Etkilerinin
Kuzey Kafkasya-Gürcistan-Güney Osetya Çerçevesinde İncelenmesi

Denizi'ne, batıda Avrupa'ya, güneyde ise Güney Asya'ya ulaşan topraklara sahiptir. Dünya karalarının yaklaşık sekizde birini oluşturan kıtasal bir ülkedir. 8 federal bölgesi¹⁴ bulunmaktadır. Federal bölgelerin kapsadığı 21 cumhuriyet, 2 federal şehir, 10 özerk yöre (okruk), 1 özerk bölge, 6 mega bölge (kray) ve 49 vilayet olmak üzere toplam 89 ayrı birimi bulunmaktadır. Her birim merkeze bağlı ancak kendi yasama, yürütme, yargı organlarına sahiptirler.¹⁵ Coğrafi olarak güvenli doğal sınırlara sahip değildir ve tarih boyunca ulusunun güvenliği için coğrafi olarak genişleme ve sınırlarına yakın bölgelerde etkinlik kurarak güvenli sınırlara sahip olma eğilimi göstermiştir. 1997 basımlı Gennadii Zyuganov'un "Zaferin Coğrafyası" adlı kitabında da Rusya'nın tarih boyunca hareketlerinin özünde ulusun güvenliğinin garanti altına alınarak kendi içinde huzurlu bir devlet olması, etrafında ise "Bağımsız bir büyük mekân" kurulması olduğu vurgulanmaktadır.¹⁶ Yine SSCB'nin dağılmasının ardından 1993'de açıklanan "yakın çevre" doktrininin temelinde de bu anlayışın izleri görülebilmektedir.

Sovyetler Birliği döneminde izlenen politikalarda "jeopolitik" söylemsel olarak dışlanıyorken, RF döneminde bu politik yaklaşımda değişim gözlenmiştir. Ruslar, Çarlık döneminde din ve millet temelli, Sovyet döneminde ise ideoloji temelli politika söylemleriyle hareket etmiş ve soğuk savaş dönemi boyunca ABD'nin jeopolitik temelli hareket tarzını şiddetle eleştirmiştir. Ancak SSCB'nin dağılmasıyla oluşan *Yeni Dünya* düzeninde, ideolojilerin giderek önemini yitirdiği ve jeopolitik unsurların öneminin arttığı görülmüştür.¹⁷ RF de

205

Güvenlik
Stratejileri

Yıl: 9

Sayı:17

¹⁴ Kuzey Kafkasya Cumhuriyetleri bu dönemde Rusya Güney bölgesine dâhil edilmişken, 2010 Ocak ayında Kuzey Kafkasya Bölgesi adı altında yeni bir federal bölge hâline getirildi. Bu şekilde RF'nin federal bölgelerinin sayısı 7'den 8'e yükselmiş oldu (<http://www.haberrus.com/politika/1777-Rusya-Kafkaslari-yeniden-yapilandiriyor-sorun-ekonomik-kalkinma-ile-cozulecek.html> 22 Ocak 2010 tarihli haberi, (Erişim tarihi: 23 Ocak 2010)).

¹⁵ <http://rusya.ru>.

¹⁶ J. Ericson, *a.g.e.*, s. 324.

¹⁷ Haldun Yalçınkaya, "Soğuk Savaş Sonrası Savaşın Değişimi, Soğuk Savaş Dönemi ve Sonrası Savaş Tarihi Sonuçlarının Türkiye'nin Güvenliğine Etkileri", *X. Askeri*

kuruluşunun ilk günlerinden itibaren jeopolitiğe bakışında değişim olduğunun işaretlerini vermiştir. RF'nin stratejik alanda radikal bir yenilenme içerisine girdiği ve özellikle jeopolitik güvenliğin öne çıkmaya başladığı görülmektedir. 21 Kasım 1991'de Rus Genelkurmay'ı bünyesinde, üyelerinin subaylardan oluştuğu 'Jeopolitik ve Güvenlik' birimi (*The Section of Geopolitics and Security of the Russian Academy of Natural Sciences*) kurulmuştur.¹⁸ Bu birime başkanlık yapmış olan Vladimir Pirumov da, RF döneminde jeopolitiğe yeni bir ilginin uyanmış olması ve jeopolitiğin ulusal güvenlik ile ilişkilendirilmesinin *Sovyet politik sözlüğünde* hiçbir zaman yer almadığını ifade etmiştir.¹⁹ Bunlar RF'nin politik yaklaşımında jeopolitiğin artan etkisini göstermektedir.

Bu çalışmada, Sovyetler Birliği'nin dağılması sonrasındaki dönemde RF politikalarının *jeopolitik* temele sahip olduğu ve RF'nin Kafkasya politikasının da temelinde jeopolitik kaygıların bulunduğu savunulmaktadır. Bu jeopolitik temel doğrultusunda RF'nin ulusal güvenliğinin, dış ilişkilerinin, devlet yönetiminin, askerî ve ekonomik yapılanmasının Kafkasya'nın jeopolitik durumundan etkilendiği ortaya konmaya çalışılmıştır. Buradan varılmak istenen ise 2008 Ağustos ayında Güney Osetya merkezli yaşanan RF-Gürcistan savaşının ardından Gürcistan ve Güney Osetya'nın jeopolitik açıdan RF'ye ne ifade ettiğinin açıklanmasıdır.

Çalışmada öncelikle jeopolitik mekân çerçevesini oluşturan Kafkasya hakkında genel bir değerlendirme yapılmıştır. Bunun ardından Kuzey Kafkasya'nın jeopolitik durumunun, RF güvenliğinin yanı sıra iç ve dış ve politikalarına yansımalarına değinilmiştir. Son olarak ise Gürcistan'ın ve 2008'de yaşanan savaşın merkezini oluşturan Güney Osetya'nın RF için jeopolitik değerinden bahsedilmiştir.

Tarih Sempozyumu Bildirileri 20-22 Nisan 2005, Genelkurmay Basımevi, Ankara, 2006.

¹⁸ Geoffrey Sloan and Colin Gray, *a.g.e.*, s. 10.

¹⁹ J. Ericson, *a.g.e.*, s. 332.

Soğuk Savaş Sonrası Kafkasya'da Genel Durum

Kafkasya, Karadeniz ve Hazar Denizi arasında kalan bir kara geçididir. Anadolu, Doğu Avrupa, Orta Asya ve Orta Doğu ile etkileşim hâlindeki bir noktada yer almaktadır. Karadeniz aracılığıyla Avrupa içlerine, Hazar aracılığıyla Asya içlerine ulaşımı sağlar. Bu nedenle Abhazya ve Dağıstan kıyı bölgelerde olmalarından dolayı önemlidir. Kafkas Dağları bölgeyi kuzey ve güney olarak ikiye böler. RF sınırları Kafkasya dağları hariç güvenli engebelere dayanmamaktadır.²⁰ Bu dağlardaki geçitlerin azlığı ise dikkat çekicidir. Sadece Derbent ve Daryal geçitleri ve Roki Tüneli'yle kuzey-güney doğrultusunda bağlantı bulunmaktadır.

Kafkasya'nın, coğrafi olarak iki bölüme ayrılmasının siyasi anlamda desteklenerek kalıcı hâle getirilmesi ise getirilmesi ise Sovyetler Birliği döneminde gerçekleşmiştir. Her iki bölgede de birbiriyle çeşitli tarihî, dinî ve etnik yapılarla bağlantıları olan topluluklar yaşadığı gibi, bu toplulukların yine aynı yapılarla birbirlerinden ayrıştıkları görülmektedir. Bu anlamda Kafkasya, dinî ve etnik karmaşanın yaşandığı bir alanı oluşturmaktadır.

Kuzey Kafkasya'da Adige, İnguşetya, Dağıstan, Çeçenistan, Kalmık, Kabartay-Balkar, Karaçay-Çerkez ve Kuzey Osetya olmak üzere 8 cumhuriyet ve Stavropol, Astrahan, Volgograd ve Rostov olmak üzere de 4 bölge bulunmaktadır.²¹ Kuzey Kafkasya devletleri özerk yapılara sahip olup RF'ye bağlı kalmışlardır. Ancak her zaman bu bağlılığa karşı çıkışlar ve bağımsızlık istekleri de var olmuştur. Güney Kafkasya ise Ermenistan, Azerbaycan ve Gürcistan devletlerinden oluşmaktadır. Bu üç devlet SSCB'nin dağılmasının ardından bağımsızlıklarını kazanmışlardır. Ancak bu devletlerin bağımsız olmalarının ardından istikrar ve güvenlik sorunları

207

Güvenlik
Stratejileri

Yıl: 9

Sayı:17

²⁰ Suat İlhan, *Kafkasya'nın Gelişen Jeopolitiği*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları 162, Seri VIII, Sayı A.3, Ankara, 1999, s. 46.

²¹ Şebnem Haskınacı ve Atilla İmrahor İlyas, *İTO 2003 Rusya Ülke Etüdü*, İTO, İstanbul, 2003, s. 2-3.

doğmuştur. Yaklaşık üç yüz senedir bölgede tek etkin güç olan Rus varlığının bir anda etkinliğini yitirmesi ile bölgede yeni güç odaklarının mücadelesinin başlaması bu sorunları tırmandırmıştır.

Bunun yanı sıra Güney Kafkasya'da yeni bağımsız olmuş cumhuriyetler, zayıf devlet yapılarına sahip oluşlarının da etkisiyle güçlü ulusal ordular oluşturamamışlar ve özellikle etnik temel taşıyan güvenlik sorunları içerisinde kaldıkları gibi ekonomik ve siyasi sorunlarla da mücadele etmek durumunda kalmışlardır.²² Tüm bu zafiyetler, bağımsızlığını kazanmış bu devletleri dış yardıma muhtaç bırakmıştır. RF bu konuda devreye girmeye çalışırken bölge dışı güç merkezleri de bölgede etkinlik kurma arayışı içerisinde.

SSCB'nin dağılmasının ardından 17. yüzyıl sınırlarına çekilen RF, jeostratejik mekânında daralma yaşamıştır.²³ Jeostratejide mekânın kontrolü önemlidir ve RF'nin elinde kalan mekânda yaşananlar göze alındığında özellikle Kuzey Kafkasya'da ciddi bir kontrol sorunu olduğu görülmüştür.²⁴ Bu sorunlar doğrultusunda 1990'ların başında RF'nin önceliklerinin mevcut sınırları koruma çabasının yanında, yeni

²² Nadir Devlet, "Rusya Federasyonu'nun Güney Kafkasya Siyaseti ve Türkiye'ye Etkileri", O. Yeşilot içinde, *Değişen Dünya Düzeninde Kafkasya*, Kitapevi Yayınları, İstanbul, 2005, s. 1-17., Esra HATİPOĞLU, "After Empire: Georgia-Russia Relations and the Prospects for Stability in the South Caucasus". *Turkish Review of Eurasian Studies*, Annual 2004-4, p. 173-191.

²³ SSCB'nin dağılması ile RF, Türkiye ve İran'la olan kara sınırlarını ve Karadeniz sahilindeki Maripol, Odessa, İllisevsk limanlarını kaybetmiştir. RF sınırları içinde sadece Novorossisk ve Tuapse limanları kalmıştır (Aleksandre Toumarkine, http://www.bkd.org.tr/analiz_ac.asp?id=6). Azeri petrolü kontrolünün dışına çıkmıştır. Güney Kafkasya cumhuriyetlerin peş peşe BM'e katılmaları RF'yi bu bölgenin dışına iterken Doğu Avrupa da Batı'ya terk edilmiştir (Erhan Büyükkakıncı, "Vladimir Putin Dönemi Rus Dış Politikasına Bakış, Söylemler, Arayışlar ve Fırsatlar", Erhan Büyükkakıncı içinde, *Değişen Dünyada Rusya ve Ukrayna*, Phoenix, Ankara, 2004, s. 137-163; Gamze Güngörmüş Kona, "Rusya Federasyonu'nun Kafkasya Politikası", *Jeopolitik, Stratejik Araştırmalar Dergisi*, Yaz 2004, Yıl: 3, Sayı: 1, s. 97-115).

²⁴ J. Ericson, *a.g.e.*, s. 323-357.

bir dağılma yaşama korkusuyla şekillendiği görülmüştür.²⁵ Ayrıca RF, dağılma sonrası dönemde ilk olarak eski Sovyet sonrası coğrafyası ile ekonomik ve askerî alanda sıkı ilişkiler kurma yoluna gitmiş, bu şekilde kendi gücünü toparlamak ve dışarıdan gelebilecek etkilere karşı koymaya çalışmıştır. Bu coğrafyada Orta Asya ve Ukrayna-Belarus'la birlikte öne çıkan bölgelerden birisi de Güney Kafkasya olmuştur.²⁶

Güney Kafkasya açısından, SSCB döneminde dışarıya tamamen kapalı olan ve ilgi gösterilmeyen bir bölge olarak nitelendirilebilecek Kafkasya'nın, 1990 sonrası uluslararası alanda gündeme gelmesinin nedenlerine bakıldığında iki olay göze çarpmaktadır. Birincisi bölge kaynaklarının Sovyet egemenliğinden çıkışı, diğeri de 11 Eylül 2001'den sonra Orta Doğu'ya alternatif enerji kaynaklarına sahip olması ve bu kaynakların geçiş yolları üzerinde olmasından dolayı bölgenin uluslararası yatırıma açılmasıdır.²⁷ Kuzey Kafkasya'da ise özerklik kazanan cumhuriyetlerde etnik-ayrılıkçı yapıların güç kazandığı ve bu yapıların giderek kökten dinci-ayrılıkçı yapılanmalara dönüştüğü görülmektedir. Bu yapılanmalarla paralel olarak bölge terör ve kaçakçılık merkezi hâline gelmiştir. Ayrıca Kafkasya'nın, Orta Doğu, Akdeniz ve Orta Asya coğrafyaları arasında kilit bir noktada olduğu düşünüldüğünde RF'nin Kuzey Kafkasya'da yaşadığı sorunların yanında Güney Kafkasya'daki etkisini de yitirmeye başlaması, bu coğrafyalardaki politikalarını da olumsuz etkileyebileceği potansiyeli yaratmıştır.²⁸

SSCB'nin dağılmasının ardından Kafkasya'nın jeopolitik durumunda bir değişimin yaşandığı ortadadır. Güney Kafkasya

²⁵ Erhan Büyükkakıncı, *a.g.e.*, s. 137-163

²⁶ Cengiz Erişen, "Rusya Federasyonu'nda Ulusal Güvenlik Yaklaşımı ve Askerî Doktrinler", Erhan Büyükkakıncı içinde, *Değişen Dünyada Rusya ve Ukrayna*. Phoenix Yayınevi, Ankara, 2004, s. 165-194.

²⁷ Necdet PAMİR, "Orta Asya ve Kafkasya'da Güvenlik Arayışları Sürecinde Bölgedeki Enerji Kaynakları'nın Rolü", *Jeopolitik, Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 2003, Yıl: 2, Sayı: 7, s. 101-119.

²⁸ Suat İlhan, 1999, *a.g.e.*, s. 69.

devletlerinin bağımsızlığını kazanmaları açısından bu daha çok bir gelişim olarak görülebilse de pek çok olumsuzluk beraberinde ortaya çıkmıştır. Jeopolitik ve jeostrateji olarak tanımlanan değerlerin sahip olunan mevcut gücü katlayarak arttırabildiği gibi güçsüzlük durumunda oluşan zafiyetleri de bir o derece artırabilmekte²⁹ olduğunun iyi bir örneğini Kafkasya'da oluşan bu durum ortaya koymaktadır. Benzer etkiyi dağılma sonrası dönemde RF'nin de yaşadığı görülmektedir. RF topraklarının bir kısmının Kafkasya'da bulunması bu etkiyi arttırmıştır. Kafkasya'nın jeopolitik durumu RF açısından güvenlik kaygısı yarattığı kadar, ekonomik ve sosyal gerekliliklerini de etkilemiştir.

Bu durum karşısında RF'nin yönetim, halk ve ordu üçgenini eşgüdümlü hareket eder hâle getirme çabası içine girdiği görülmektedir. RF açısından bu unsurlar arasındaki eşgüdümü güçlendirmek ve yapılandırmak için ekonomi önemli araçlardan biri olmuştur. Bu anlamda Kafkasya'nın sağlayabileceği ekonomik avantajlar, bölgeyi daha da cazip hâle getirmektedir. Her ne kadar Güney Kafkasya'da Azerbaycan haricinde ispatlanmış petrol ve doğalgaz rezervleri çok iyi olmasa da, Gürcistan ve Ermenistan, Bakü-Tiflis-Ceyhan ham petrol hattı ve buna paralel Şah Deniz doğalgaz hattı geçiş ülkeleri olmalarından dolayı önem taşımaktadır.³⁰ Kuzey Kafkasya'da ise zengin petrol rezervlerine sahip olması açısından Çeçenistan ve Dağıstan göze çarpmaktadır. Burada yaşanan savaşın güvenlik kaygıları içermesinin yanında ekonomik yönünün de olduğu bu rezervler nedeniyle vurgulanmaktadır. Çeçenistan'ın başkenti Grozni, İkinci Dünya Savaşında Hitler'in hedefleri arasında da bulunmuştur. Bu bölge Körfez ve Sibiry'a'dan sonra üçüncü büyük petrol ve doğalgaz merkezi olarak görülmektedir ve Dağıstan ile birlikte Rus petrolünün yarısına yakın kısmını üretmektedir.³¹

210

Security
Strategies
Year: 9
Issue: 17

²⁹ *A.g.e.*, s. 73.

³⁰ Necdet Pamir, *a.g.e.*, s. 101-119.

³¹ Gamze Güngörmüş Kona, *a.g.e.*, s. 97-115.

Jeopolitiğin Rusya Federasyonu'na Etkilerinin
Kuzey Kafkasya-Gürcistan-Güney Osetya Çerçevesinde İncelenmesi

RF'nin Kafkasya politikalarının 15 senelik döneminde bölgenin, Ruslar için tarih boyunca taşıdığı önemin değişmediği ancak günümüzde izlenen politikalarda strateji değişikliği olduğu görülmektedir. SSCB'nin dağılmasının ardından kurulan RF'ye baktığımızda izlediği politikaların jeopolitik temelli olduğu söylenebilir.

Bu durumu destekleyen bir başka olay da RF Dışişleri Bakanı Lavrov'un 2006 NATO resmî görüşmelerinde açıkça Ukrayna ve Gürcistan'ın NATO üyesi olması durumunda jeopolitik bir kayma yaşanacağı ve Rusya'nın politikasının yenilenmesinin gerekeceğini belirtmiş olmasıdır.³² RF'nin yeni sınırlarının yarattığı savunma zafiyeti ve boşluk ile NATO tarafından çevrelenmesi ve ayrılıkçı hareketler, güvenlik sorunu oluşturduğu gibi stratejik noktalara ve stratejik kaynaklara ulaşılması bakımından da ihtiyaç yaratmıştır. Jeopolitik çıkarları açısından RF'nin Kafkasya'daki bu durumu bir sınav niteliğindedir.³³ Bu nedenle jeopolitik çıkarlarını elde edebilmek açısından özellikle Gürcistan'ın askerî müttefikliğine ihtiyaç duyduğu gözlenmiştir.³⁴

Rusya en zayıf olduğu dönemlerde dahi Kafkasya'dan ilgisini çekmemiş, bölgeyi 'yakın çevre' doktrininin merkezine oturtarak gelişmelere yön veren en önemli dış aktör olma konumunu sürdürmeye gayret etmiştir. Dağılma döneminde Kuzey Kafkasya'yı elinde tutmak için büyük uğraş verdiği gözlemlenen RF'nin kısa süre içinde Güney Kafkasya'ya yönelik ilgisini de koşulların gereğine uyumlu bir şekilde sürdürmeye gayret ettiği görülmüştür.

³² Matthew Tarver-Wahlquist and Andrei Pavlovich Tsygankov, "Duelling Honors: Realism, Constructivism and the Russia-Georgia Divide", 2008. http://www.allacademic.com/meta/p_mla_apa_research_citation/2/6/7/6/5/pages267654-1.php, (Erişim tarihi: 16.11.09).

³³ Mariya Y. Omelicheva, "Counterterrorism Policy: Variations on an Imperial Theme", 2008. http://www.allacademic.com/meta/p_mla_apa_research_citation/2/6/7/6/5/pages267654-1.php, (Erişim tarihi: 16.10.09). <http://kups.ku.edu/people/vitae/cv-omelicheva-mariya-2010-08.pdf>, (Erişim tarihi:05.08.2012).

³⁴ Matthew Tarver-Wahlquist and Andrei P. Tsygankov, *a.g.e.*

Kuzey Kafkasya Jeopolitiğinin RF'nin Güvenliğine Etkisi

Kuzey Kafkasya RF'nin 'Rusya-Güney' olarak adlandırdığı bölge içerisinde olup, RF iç sınırlarının belki de en önemli kısmını oluşturmaktadır. Yollar ve geçitler açısından sahip olduğu kesişim noktaları bakımından Güney Kafkasya'yı da kontrol etme imkânı yaratabilmektedir. Kuzey-güney ve doğu-batı yönlerindeki ulaşımın zorunlu güzergâhıdır ve mevcut karayolları Daryal ve Derbent geçitleriyle RF-Gürcistan-Ermenistan-Azerbaycan bağlantılarını sağlamaktadır.³⁵ Tüm Kafkasya üzerinde oluşturulabilecek bir bütünlük RF açısından hem Doğu Akdeniz ve Basra körfezine stratejik geçiş sağlamakta, hem de Türkiye ve İran'a açılan bir kapı olmaktadır.

Kuzey Kafkasya genelinde yaşanacak büyük bir savaş ya da etnik çatışma durumu RF'nin Karadeniz-Boğazlar-Akdeniz-Süveyş Kanalı çıkış noktalarına ulaşmasını engelleme tehlikesi oluşturmaktadır. Böyle bir durum, RF'nin dünya pazarına ürün ihracatında da kayıplara neden olabilecektir. Ayrıca Kuzey Kafkasya Rus ekonomisi için tam bir hammadde kaynağıdır.³⁶ Bölgenin enerji hatlarına ve enerji kaynaklarına olan yakınlığı da dikkat çekicidir. Bölge, enerji hatları güzergâhında olup enerji hatlarının Hazar ve Karadeniz bağlantısını sağlamaktadır.

SSCB'nin dağılmasının ardından RF'nin Kafkasya'da yaşadığı güvenlik sorunlarına bakıldığında federasyon sınırları içinde kalmış olan Kuzey Kafkasya'da yaşanan sorunlar öne çıkmaktadır. Oysa SSCB döneminde Kafkasya'nın tümünde bugünkü durumdan çok farklı olarak güvenlik açısından istikrarlı bir yapı olduğundan bahsedilebilir.³⁷ Kuzey Kafkasya'da yaşanan sorunların ardında bölgeyi RF'den ayırarak yeni bir rejim altında birleştirme hedefi bulunmaktadır.³⁸ Bu bölgede gerçekleştirilecek bir kopuş RF'nin diğer

³⁵ Suat İlhan, 1999, *a.g.e.*, s. 16.

³⁶ Gamze Güngörmüş Kona, *a.g.e.*, s. 97-115.

³⁷ *A.g.e.*

³⁸ 1998 Ağustos'unda "Kafkasya Halkları Meclisi" toplantısı ve Kafkas Devletlerinin

bölgeleri için de emsal olabilecektir. Bu nedenle RF, sınırları içinde yeni bir çözülmeye gidebilecek koşulların oluşmasından endişe etmektedir.

Bölgede yaşanan sorunların temelinde etnik ve dinî farklılıklar görülmektedir. Dağıstan'dan Adige'ye kadar tüm Kuzey Kafkasya birbirine düşman etnik azınlıkların çatışmaya hazır olduğu, arazi, mal-mülk ve siyasi güç üzerinde mücadelelerin devam ettiği bir *kaynayan kazan* görünümündedir.³⁹ İkinci Dünya Savaşı sırasında Orta Asya'ya gönderilen Kafkas halklarının 1950'lerden sonra geri döndürülmesiyle sınır ve yerleşim sorunları ortaya çıkmıştır. Etnik farklılıkların yanında dinî çatışmalar da zamanla devreye girmiştir.

Ancak bölgedeki sorunlar salt etnik ve dinî içerikli olmayıp sosyoekonomik içeriklere de sahiptir. Hızlı nüfus artışı, işsizlik, gelir dağılımında dengesizlik, yozlaşmış yöneticiler, elit ve dış güçlerin etkisi de çatışmaları desteklemektedir.⁴⁰ Çatışmalarda Çeçenistan'ın ayrılıkçı hareketleri öne çıkmaktadır. Çeçenlerin Kuzey Kafkasya'yı RF'den kopararak bağımsız bir 'Kafkas İslam Cumhuriyeti' kurma hedefi olduğu bilinmektedir.⁴¹ Çeçenistan'ın bugünkü konumunu soğuk savaşta ABD-RF arasındaki Polonya benzeri yeni demir perde olarak tanımlayan⁴² akademisyenler de bulunmaktadır.

Rusya'ya karşı bağımsızlıklarını korumayı amaçladıkları "Kuzey Kafkasya Federasyonu Cumhuriyeti" kurulma kararı alınmıştır. Kabartay-Balkar, Karaçay-Çerkes, ve Kuzey Osetya bu federasyonun içinde yer alma konusuna soğuk baktıkları ancak Çeçenistan'ın konuyla yakından ilgilendiği görülmüştür. Suat İlhan, 1999, *a.g.e.*, s. 40.

³⁹ Peter Rutland, "Putin'in İktidar Yolu", Y. Tezkan içinde, *Kadim Dostumuz Yeni Rusya*, Ülke Kitapları, Basım yeri belirtilmemiş, 2001, s. 151-190.

⁴⁰ Domitilla Sagrarnoso, "Violence and Conflict in the Russian North Caucasus". *International Affairs*, 2007, s. 681-705.

⁴¹ Fevzi Uslubaş, *İmparatorlukların Bataklığı*, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, İstanbul, 2005, s. 165.

⁴² Vincenzo de Vizo, "George W. Bush, Vladimir Putin and the Geopolitics of the new Cold War", April 2008. http://www.allacademic.com/meta/p_mla_apa_research_citation/2/6/7/6/5/pages267654-1.php, (Erişim tarihi: 16.11.09).

Çeçenistan savaşlarına bakıldığında özellikle 1994'teki ilk savaşta RF ordusunun başarısızlığı⁴³ Güney Kafkasya ve Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT) içindeki imajını olumsuz etkilemiştir. Bu devletler RF'den uzaklaşarak ABD ve NATO ile yakınlaşmaya başlamıştır. Her ne kadar Putin'in 1999'da iktidara gelir gelmez başlattığı ikinci Çeçen savaşı ilkinde göre daha başarılı olmuşsa da bölgedeki sorunlar tam olarak çözülememiştir. 2006'dan itibaren Çeçenistan savaşında bir yavaşlama yaşanmıştır ve 2007 Münih Güvenlik Konferansı'nda Putin ve Ivanov'un açıklamalarında "RF terör sorununu çözmüştür ve savaş kazanılmıştır" denilse de bölgedeki çatışmalar sürmüştür. Güvenlik güçleri ile yaşanan yeni çatışmaların varlığı bunu göstermektedir. 2005-2006 arası Dağıstan'da 100'ün üzerinde terörist eylem gerçekleştirilmiştir. Kuzey Kafkasya'daki şiddet son on senede değişim geçirerek, ayrılıkçı etnik yapısından uzaklaşarak aşırı İslami cihatçılığa doğru kaymış ve İnguşetya, Dağıstan, Karaçay-Çerkez, Kabartay-Balkar bölgelerindeki cemaatler aracılığıyla tüm bölgeye yayılma eğilimi göstermiştir.⁴⁴ Şiddetin diğer bölgelere yayılmaya başlaması gelecekte Kuzey Kafkasya'da Çeçenistan'dakine benzer yeni bir savaşın daha oluşabilme potansiyelini göstermiştir.

Çeçenistan savaşlarının yarattığı diğer bir etki ise RF'yi karar süreçlerindeki önceliklerini dış politikadan iç politikaya kaydırmak

⁴³ 1996 Hasavut anlaşmasına göre RF askerî olarak bölgeden çekilecek, Çeçenistan'ın yeniden yapılanmasına ekonomik olarak yardımcı olacak, yönetim Çeçenlere bırakılacaktır. Bu anlaşma ile 2001'e kadar sorunu dondurma öngörülmektedir. Gamze Güngörmüş Kona, *a.g.e.*

⁴⁴ 2005'de Kabartay-Balkar'ın başşehri Naçık'de polis birliklerine karşı 100'e yakın silahlı militan tarafından eylemler gerçekleştirilmiştir. İnguşetya'da da özellikle devlet memurlarına karşı saldırılar düzenlenmiştir. Yine Karaçay-Çerkez'de benzer saldırıların hem devlet görevlilerine hem de resmî İslam din adamlarına düzenlendiği izlenmiştir. Çeçenistan'da durum sakinleşmemiştir. Rus federal kuvvetlerine ve Moskova-Çeçen güvenlik kuvvetlerine saldırılar sürmektedir. Bu saldırıların Kuzey Osetya'ya da yayıldığı görülmektedir. Domitilla Sagramoso, *a.g.e.*, s. 681-705.; Mariya Y. Omelicheva, *a.g.e.*,

durumunda bırakmasıdır.⁴⁵ 1999'da Çeçen militanların Dağıstan'ı istila etmesiyle başlayan ikinci Çeçenistan savaşı, Moskova, Volgodonsk ve Bunaisk apartman bombalama eylemleri ile çatışma bölgesinin dışındaki halkı da etkilemeye başlamıştır.⁴⁶ *Beslan katliamından* sonra, ayrılıkçı Çeçen hareketiyle mücadele için gücün merkezileştirilerek Kremlin'de toplanmasının gerekliliği Putin'in açıklamalarıyla ortaya konmuştur.⁴⁷ Putin dönemindeki ikinci Çeçen savaşıyla toplumu birleştirmek için ulusçu-merkezî devletçi söylemlere⁴⁸ paralel olarak başta ordu olmak üzere başlıca devlet kurumlarında yeniden yapılanma girişimleri de görülmüştür. Bu girişimler kapsamında devlet dışı aktörlerin etkinlikleri azaltılmış ve devletin tek merkezden yönetilmesinin gerekliliğine vurgu yapılmaya başlanmıştır.⁴⁹

Sonuç olarak Kuzey Kafkasya'nın RF açısından önemi sorgulandığında bölgedeki Rus halkının, petrol kaynakları ve enerji hatlarının güvenliğinin sağlanmasının yanında devlet otoritesinin güçlendirilmesi ve 21 cumhuriyet üzerinde tam kontrol sağlanması olduğu da görülmektedir.⁵⁰ Putin'in, *Zerkalo RTR*'de 23 Ocak 2000'de yaptığı açıklamadaki, "...Kafkasya'daki faaliyetlerimize karşı halkın aktif desteği sadece millî kimliğimizin zedelenmiş olmasından duyulan üzüntü değil ama aynı zamanda devletimizin zayıflamış olduğu ve kuvvetlenmesi gerektiği duygusundan da kaynaklanıyordu"⁵¹, ifadesi de bunu desteklemektedir. Tüm bunlara bakıldığında Kuzey Kafkasya'nın jeopolitiğinde yaşanan değişimin RF iç ve dış politikasını da etkilediği görülmektedir.

⁴⁵ Erhan Büyükakıncı, *a.g.e.*, s.137-163.

⁴⁶ Peter Rutland, *a.g.e.*, s. 151-190.

⁴⁷ Marshall I. Goldman, "Putin and the Oligarchs", *Foreign Affairs*, 2004, Vol 83, No 6, 33-44.

⁴⁸ Erhan Büyükakıncı, *a.g.e.*; Boris Kagarlitski, *Bugünkü Rusya, Tarih, Toplum, Kuram*, İthaki Yayınları, İstanbul, 2008-orjinal basım 2005, s. 444.

⁴⁹ Erhan Büyükakıncı, *a.g.e.*,

⁵⁰ Azeri boru hattı Çeçenistan'ı dolaşarak geçirilmiştir. 1998 senesine kadar Rus halkı da bölgeyi terk etmiştir. Peter Rutland, *a.g.e.*

⁵¹ Peter Rutland, *a.g.e.*

Kuzey Kafkasya Jeopolitiğinin RF İç Politikasına Etkisi

SSCB'nin dağılmasının ardından kurulan RF hem kimlik⁵², hem de yeni bir sosyal rejim ve devlet rejimi oluşturma konusunda sorunlar yaşamıştır.⁵³ Bu nedenle Kuzey Kafkasya'da ortaya çıkmış olan güvenlik zafiyetine karşı başlatılmış olan mücadelenin tanımlanışında hem ulus kimliğinin oluşturulması hem de devletin eski gücüne kavuşması yönünde işaretler bulunduğu görülmektedir. Devletin güçlendirilmesi ile toplumun kimlik bunalımının da aşılması hedeflenmektedir. Bu hedefteki sloganların dayanak noktasını ise Kuzey Kafkasya oluşturmuştur.

Rus devlet yapısı ve ulus kimliğinde yaşanan sorunların yanı sıra özellikle Kuzey Kafkasya'da ayrılıkçı unsurlara karşı başlatılan savaşta Rus silahlı kuvvetleri kapsamlı bir konvansiyonel harekâtı sürdüremeyecek duruma gelmiş olduğu izlenimini vermiştir.⁵⁴ RF'nin iç sınırlarında güvenliğini sağlamak için öncelikle güçlü bir askerî yapıya sahip olması gerektiğinin bilincinde olarak bunu sağlamak için çalışmalara başladığı görülmüştür. Bu nedenle doksanlı yıllarda başlatılmış olan askerî reform çalışmalarının özellikle ekonomik nedenler⁵⁵ ve devletin içinde bulunduğu zayıflık nedeniyle aksadığı, ancak Putin'in iktidarıyla daha etkin girişimlerde bulunduğu gözlenmiştir. Putin'le birlikte askerî yapının güçlendirilmesi ve yeni koşullara uyumlu hâle getirilmesi için ilk adım olarak devletin merkezileştirilerek *ekonomi-ordu-halk* birlikteliğinin sağlam bir bütünlük oluşturacak şekilde yapılandırılmasının hedeflendiği

216

Security
Strategies
Year: 9
Issue: 17

⁵² İmparatorluk sonrası-Sovyet sonrası arası bir tarif arayışı içinde olduğu söylenmektedir. Gerhard Mangott, "Dizlerinin üzerine çöken dev: Rusya'nın küresel rolü üzerindeki yapısal kısıtlamalar", Y. Tezkan içinde, *Kadim Komşumuz Yeni Rusya*, Ülke Yayınları, Basım yeri belirtilmemiş, 2001, s. 64-93.

⁵³ *A.g.e.*

⁵⁴ *A.g.e.*

⁵⁵ Rus silahlı kuvvetlerinde küçülme ve yeniden yapılanma içeren reform programı yüksek bir maliyet gerektirmektedir. Tam profesyonel bir ordu içinse bu daha da yüksektir. Gerhard Mangott, *a.g.e.*

görülmektedir.⁵⁶

Aleksandr Dugin'in de RF askerî doktrin modeli ile RF'nin jeopolitik yapılandırması arasındaki bağa vurgu yaptığı görülmektedir.⁵⁷ Bu bağdan yola çıkarak Kafkasya'nın değişen jeopolitiğinin etkisi askerî doktrinlerinde de izlenebilmektedir. Örneğin Rusya soğuk savaş sonrası 2000 yılına kadarki askerî doktrinleriyle daha önceki *kitasal-Sovyet* yapısındaki hareket yönünden vazgeçerek *bölgesel-yerel* yapıya doğru yöneldiği izlenimini vermektedir. Düşman algısı NATO'dan, RF'nin yakın çevresindeki potansiyel müttefik devletlere doğru değişmiştir. Askerî meselelerin jeopolitik tercihle doğrudan ilgili olduğundan yola çıkıldığında bu durumun jeopolitik açıdan Rusya için Avrasyacıların makul gördükleri konuma⁵⁸ tamamen zıtlık oluşturmakta olduğu da görülebilmektedir. Bunun anlamı artık RF'nin yakın çevresinde oluşan yeni jeopolitik koşulları yeni tehdit tanımlamaları içine aldığıdır. Ancak 2000'deki doktrinde biraz farklılıklar görülse de önceki yaklaşım çok değişmemiştir. Bu doktrinde de düşük ve orta yoğunlukta yerel savaşlara stratejik öncelik

⁵⁶ Ordu, Rus siyasal tarihinde her zaman özel bir konuma sahip olmuştur. Ancak dağılma sonrası demokrasi-otoratizm, liberalizm-devlet müdahaleciliği, kolektivizm-bireysellik gibi tartışmalarla baş başa kalmasıyla ordunun etkinliği giderek zayıflamıştır. Özellikle Yeltsin döneminde devlet karşısında sivil nitelikli toplum dinamiklerinin oluşması ile güç yitimi artmıştır. Devlet kademesinde de sivil ve asker yönetimi anlayışlarının farklılaşması bu etkiyi artırmıştır. Ordunun güçsüzleşmesindeki bir diğer etken ise ekonomi politikaları olmuştur. Ekonomideki aksaklıkların neticesinde maaşlar düşmüş, savunma sanayisinin modernizasyonunda başarısızlıklar meydana gelmiştir. Tüm bu durum orduya profesyonel anlamda bir prestij kaybı getirmiştir. Putin döneminde ise bu sorunların aşılması için yapılan girişimlerin daha başarılı olduğu görülmüştür. Erhan Büyükakıncı, *a.g.e.*

⁵⁷ Aleksandr Dugin, *Rus Jeopolitiği*, Küre, İstanbul, 2005, s. 128.

⁵⁸ Burada bahsedilen klasik Avrasyacılık olup düşman algısının Batı olarak yapıldığı anlayışı yansıtmaktadır. Avrasyacılık daha sonra farklılaşarak, devletin yeniden merkezileştirilmesini ön planda tutarken Batı'nın standartlaştırma mantığına tepki verilmesini ve yakın çevre modelini de kapsamıştır. Erhan Büyükakıncı, *a.g.e.* RF politikalarındaki değişimde ise 2000'lere kadar genel konsept olarak Avrupa-Atlantik ve Avrasya karışımı bir yöneliş, stratejik partnerliklerin etrafa yayılarak geniş bir çevreyi kapsamaya çalışılmasının olduğu görülmektedir.

verilmekteyken daha önceki nükleer çatışmaya öncelik veren kıtasal hedeflerden uzaklaşıldığı görülmektedir.

2000'lerden itibaren devletin savunmaya ayrılan giderleri % 50 artırılmıştır. Putin bunu dağılma tehlikesi yaşayan savunma gücünün ve Rus ekonomisinin yeniden yapılanması için alınmış bilinçli bir girişim olarak nitelendirmiştir. RF'nin idari bölgelere bölünmesi ve bu bölgelerde iş başına üst düzey askerî kadroların getirilmesi bu eğilime işaret etmektedir.⁵⁹ 2000 yılında RF yedi bölgeye ayrılmıştır. Bu yedi bölgeden biri olan Kuzey Kafkasya Cumhuriyetlerini de içine alan Güney Bölgesi birinci öncelikli stratejik bölge ilan edilmiştir ve bu bölgedeki askerî faaliyetler artırılmıştır. 2010 Ocak ayında ise Güney Bölgesi ikiye ayrılarak, İnguşetya, Çeçenistan, Dağıstan, Kabartay-Balkar gibi kısımların oluşturduğu alan yeni bir federasyon hâline getirilmiş ve bu bölgeye merkezden yeni bir vali atanmıştır.

RF 2000 askerî doktrininde "RF'nin çıkarlarının ihlal edilmesi askerî saldırı tehdidi olarak tanımlanacaktır" biçiminde bir ifade de yer almaktadır. 2003 askerî doktrinleri ise bu genel yapı değişmemekle birlikte daha çok bölgesel çatışmalar ve güç kullanmadaki yeni senaryolar dikkate alınmaktadır. Ordu içinde daha küçük ancak hareketli, hafif ve profesyonel birlikler öngörülmüştür. RF sınırları yakınında veya doğrudan RF'yi tehdit edebilecek durumda olan radikal örgütler ile sınırlardaki provokatif askerî tatbikatlar da çatışma yaratabilecek tehditler arasında tanımlanmış ve uluslararası ilişkilerde tehdide karşı askerî güç kullanma kavramının değerinin azalmadığına da vurgu yapılmıştır.⁶⁰

⁵⁹ Gamze Güngörmüş Kona, *a.g.e.*, s. 97-115.

⁶⁰ Ali Külebi, "RF Silahlı Kuvvetleri ve Askerî Doktrini", 2006. <http://www.tusam.net/makaleler.asp?id=358&sayfa=53>, (Erişim tarihi: 03.06.2009); Yılmaz Tezkan, *Kadim Komşumuz Yeni Rusya*, Ülke Kitapları, Basım yeri belirtilmemiş, 2001, s. 212-224; Putin dönemi ulusal güvenlik konseptinde yer alan askerî güç kullanımına yönelik ifadelerde, bir krizin çözümünde diğer tüm tedbirlerin kullanılmasının yetersiz kaldığı noktada askerî gücün devreye girmesi ve vatandaşların hayatına, toprak bütünlüğüne, anayasal düzenin değiştirilmesine yönelik

Jeopolitiğin Rusya Federasyonu'na Etkilerinin
Kuzey Kafkasya-Gürcistan-Güney Osetya Çerçevesinde İncelenmesi

Putin döneminde devletin merkezileştirilmesi için ordunun iktidar güdümünün yeniden sağlanması çabası ön planda olmuştur. Putin iktidarıyla birlikte “RF ordusunun, Rus kimliğini ve varlığını uluslararası alanda temsil edecek araç olarak görüldüğü” söylenebilir. İkinci Çeçen savaşının ardından askerî önlemler ön plana çıkartılmış ve uluslararası kamuoyunun da tepkisinin azaltılması için basında da farklı bir söylem oluşturulması sağlanmıştır. Bunların ardından ulusal güvenliğe ilişkin bir dizi resmî belgenin benimsenmesi gündeme gelmiştir. Bunlar 2000 Ocak Ulusal Güvenlik Konsepti, 2000 Nisan Askerî Doktrini, 2000 Haziran Bilgi Güvenliği Doktrini, 2000 Temmuz Dış Politika Konseptidir. Tüm bunlar devletin içinde bulunduğu yapısal krizi tanımlama ve çözebilme çabalarıdır.⁶¹

Putin'in ilke önceliklerine bakıldığında sırasıyla güçlü devlet, güçlü ekonomi ve güçlü ordunun bulunduğu görülmektedir.⁶² Güçlü devlet için öncelikli ekonominin devlet kontrolüne alınmasına çalışılmıştır. Özellikle dağılma sonrası dönemin koşullarında ekonomik dağılımdaki dengesizliğin ortaya çıkarttığı zengin tabaka ‘oligarkların’ ulusal kaynaklar üzerinde güç sahibi olmaya başlamaları ile oluşan mafyalaşma ve ulusal kaynakların dış pazarlara Rus ulusal menfaatlerini gözetmeyecek şekilde açılmasını önleme konuları Putin'in önceliklerinden olmuştur. Oligarkların ekonomik etkilerine paralel olarak oluşan koşullar, Rus toplumu ve Rus ulus yapısını da olumsuz etkilemiştir.⁶³ Putin bu sorun karşısında oligarklara karşı tutuklama kararları çıkartma ve hisselerini devlet güdümündeki şirketlere devretmeye zorlama gibi girişimlerde bulunmuştur. Bu

219

Güvenlik
Stratejileri

Yıl: 9

Sayı:17

tehditler karşısında da RF anayasası ve federal yasalarına bağlı kalarak ülke içinde askerî güç kullanılmasına yer verilmiştir. Ayrıca sınır güvenliği açısından diğer devletlerin RF topraklarına yönelik ekonomik, demografik, kültürel ve dinî genişlemelere mukavemet etmek de askerî gücün kullanımına yönelik ifadeler içinde yer almıştır.

⁶¹ Erhan Büyükkıncı, *a.g.e.*

⁶² Gamze Güngörmüş Kona, *a.g.e.*

⁶³ Şamil Ünsal, “Son Dönem Rusya Federasyonu ve Türk-Rus İlişkileri”, *Jeopolitik, Aylık Strateji Dergisi*, Haziran 2006, Yıl 5, Sayı 2, s. 80-95.

girişimlere halk büyük destek vermiştir.⁶⁴ RF'nin yeni dönemde oluşan şartlara karşılık bu sert uygulamalar ile amaçladığı, enerji politikaları ve ekonomi planlamaları açısından baskın bir merkezî güç oluşturarak devletin yeniden eski gücünü kazanmasını sağlamaktır.⁶⁵ Ayrıca devletin güçlendirilmesi ve merkezileştirilmesi konusunda Putin döneminde güvenlik politikaları ile devlet içi hiyerarşik yapı arasında doğrudan bağ kurulduğu görülmektedir. Putin'in Duma içerisinde giderek etkinliğini artırma çabası buna örnektir.⁶⁶

Kuzey Kafkasya Jeopolitiğinin RF Dış Politikasına Etkisi

Kuzey Kafkasya'nın jeopolitik durumunun sadece askerî meseleler ve devletin yönetimi üzerinde değil, dış ilişkilerin belirlenmesi konusunda da etkiler yarattığı görülmektedir. SSCB'nin dağılmasından sonra oluşan ortamda RF, Kafkasya'yı dışarıya kapayamayacak kadar siyasi zayıflık içerisinde bulunmaktadır ve tüm bölgeyi kendi başına denetim altında tutup, ekonomik, siyasi, sosyal desteklerle yapılandıramayacak kadar da mali güçsüzlük içindedir. Ayrıca Kuzey Kafkasya'da yaşanmakta olan sorunlar Güney Kafkasya'yı da etkilemektedir.

Gürcistan, Ermenistan, Azerbaycan'ın AB komşuluk politikası kapsamında olması ve yine Gürcistan'ın ve Ukrayna'nın AB'ne ve NATO'ya katılımı konuları Kuzey Kafkasya'daki duruma yönelik Batı

220

Security
Strategies
Year: 9
Issue: 17

⁶⁴ Marshall I. Goldman, *a.g.e.*, s. 33-44. RF'nin petrol, doğal gaz ve metal gibi işletmeleri Sovyet endüstriyel bakanlığınca denetlenirken dağılma sonrası dönemde bunların özel sektör denetiminde Rus olmayan şirketlerle ortaklıklar kurma girişimlerinde bulunduğu gözlemlenmiştir. Resmî yetkililerin açıklamalarına göre 140 özel şirketin girişimlerinde devlet düzenlemelerine aykırı 56 hareketin tespit edildiğini söylemektedir. Bu duruma karşı Putin döneminde sert tepkiler gerçekleşmiştir. Bu türlü hareketler devlet yönetimi tarafından Rus devletine karşı tehdit ve tehlike olarak adlandırılırken RF toplumunun da % 77'sine yakın bir kesimi özelleştirme girişimlerinin tamamen ya da kısmen durdurulmasını desteklediği görülmüştür.

⁶⁵ Marshall I. Goldman, *a.g.e.*

⁶⁶ Erhan Büyükkakıncı, *a.g.e.*

ilgisinin artmasına neden olmaktadır.⁶⁷ Bu durum karşısında yaşanan savaşların Batı tarafından RF'nin devlet yapılanmasında ve demokratikleşme sürecinde bir zayıflık olarak algılandığı ve bu konuyu uluslararası hâle getirme çabası içine girildiği görülmektedir.⁶⁸ RF ise bu güçsüzlüğüne rağmen SSCB'nin dağılmasından sonra bağımsız olan devletler ile arasındaki asimetric ekonomik ve askerî ilişkiler ağını koruma ihtiyacı ile hareket etmektedir.⁶⁹ Bu şekilde eski Sovyet coğrafyasındaki devletler üzerinde kendi etkinliğini sürdürmeye ve bu etkinliği kırabilecek dış kaynaklı oluşumları engellemeye çalışmaktadır.

RF'nin Kafkasya'ya ilgisi genel olarak 1993'ten⁷⁰ sonra artmaya başlamıştır. Bu dönem itibariyle SSCB'den ayrılarak bağımsız olan devletlerin olduğu coğrafya RF tarafından "yakın çevre" olarak tanımlanmıştır. Güney Kafkasya da yakın çevresinin önemli bir alanını oluşturmuştur. Kuzey Kafkasya'da yaşanan ayrılıkçı temelli sorunların benzer şekilde Güney Kafkasya ve özellikle Gürcistan'da yaşanması RF için bu bölgeyi daha önemli hâle getirmiştir.

Yeltsin dönemi Kafkasya politikalarında Güney Kafkasya'nın çok milletli yapısına vurgu yapılmış ve bölünmesi durumunun herkes için sorun yaratacağı konusu üzerinde durulmuştur. Kafkasya'nın Avrupa güvenlik sisteminin güçlendirilmesi için de önemli bir konumda olduğu, bu nedenle bölgede istikrar, güven ve iş birliğinin artırılmasının gerektiği, bunlar olmadan Azerbaycan, Gürcistan ve Ermenistan'ın da normal gelişiminin mümkün olamayacağı ifade edilmiştir. RF, Ermenistan, Gürcistan ve Azerbaycan'ın bağımsızlık ve egemenlik haklarını tanıdığını belirtmiş ancak iş birliği ve federasyonun yapısının güçlendirilmesine vurgu yaparak bölgedeki

⁶⁷ Domitilla Sagramoso, *a.g.e.*, s. 681-705.

⁶⁸ Erhan Büyükkakıncı, *a.g.e.*

⁶⁹ Zbigniew Brzezinski, *Büyük Satranç Tahtası*, İnkılap, İstanbul, 2005, s. 197-198.

⁷⁰ Gerard Toal, "Russia's Kosovo: A Critical Geopolitics of the War Over South Ossetia". *Eurasian Geography and Economics*, 2009, s. 1-37.

refahın bu şekilde sağlanabileceği üzerinde durmuştur.⁷¹ Yeltsin döneminde, Kuzey Kafkasya’da yaşanan güvenlik sorunları nedeniyle RF, içeride devlet yapısının merkezîleştirilmesini, ulus kimliğinin oluşturulmasını ve askerî yapının geliştirilmesini öngörmüş, dışarıda ise müttefik arayışı içerisine girmiştir. RF’nin müttefiklik ya da iş birliği kurma konularında yakın çevre devletleriyle olduğu kadar Batı ile de yakınlaşma çabaları öne çıkmıştır.

Putin döneminde ise RF’nin içsel dinamiklerin yeniden örgütlenmesi amacıyla yakın çevresindeki devletler üzerinde etkinliğinin devamının sağlanmasının yanında bu etkinliği artırmayı da amaçladığı izlenmiştir. Bu bağlamda Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT) eksenli politikalara ağırlık verilmiştir.⁷² Avrasya Ekonomik İşbirliği Bölgesi ve Kolektif Güvenlik Paketi’nin oluşturulması buna örnektir. Primakov doktrininin⁷³ devamı olarak çok kutuplu sistem yaklaşımı ve RF’nin yakın çevresinde ikili ilişkilerde aktif politika izlemesi, RF lehine bağımlılık ya da asimetrik karşılıklı bağımlılık yaratma çabası ile yakın çevre konseptine anlam katmak istemiştir.⁷⁴ Yeltsin dönemi Batı dünyası ile olan ilişkilerde ise özellikle AB, ABD ve NATO ile yakınlaşmalar başlamışken, Putin’in iktidarının ilk yıllarında da bu yakınlaşma sürdürülmüştür. Putin 2000 yılındaki BM milenyum konuşmasında da özellikle terör gibi istikrar sorunu yaratan konularda iş birliği yapılması isteğini dile getirmektedir.⁷⁵ 11 Eylül 2001 tarihinin ardından ABD ile de artan yakınlaşma⁷⁶ ise 2003’te

222

Security
Strategies
Year: 9
Issue: 17

⁷¹ Suat İlhan, 1999, *a.g.e.*, s. 49.

⁷² Erhan Büyükkıncı, *a.g.e.*

⁷³ Primakov Doktrini’ne göre tek başına bir küresel güç kabul edilemez. Ancak Rusya çift kutuplu bir sistem oluşturacak kadar güçlü değildir. Bu nedenle ABD karşısından çok kutuplu bir dünya kurulabilir ve bu gereklidir. Şamil Ünsal, *a.g.e.*

⁷⁴ Gamze Güngörmüş Kona, *a.g.e.*, s. 97-115.; Erhan Büyükkıncı, *a.g.e.*

⁷⁵ UN Millenium Summit, 2000.

⁷⁶ 11 Eylül 2001 tarihine bakıldığında, bu tarihten sonra RF-Batı ilişkileri ve Rusların dünya sistemine bakışının değiştiği görülmüştür. RF açısından öne çıkan iki nokta; kimlik sorunu (Rus ulusu Batılı mı değil mi tartışmaları) ve dış yönelimlerinin ne olması gerektiğidir. 11 Eylül sonrası Putin önderliğindeki Rusya kendini

ABD'nin İkinci Irak Harekâtı ile yeniden gerilmeye başlamıştır.

2003'e kadar olan süreçte RF, Çeçen sorunu çerçevesinde yaşanan teröre son vermek ve Güney kanadını güvenceye almak için de ABD ile iş birliği yapmayı çıkarına uygun görmüştür.⁷⁷ Ancak bu dönemde söylemlerin yumuşak⁷⁸ olmasına karşın ABD'nin bölgede artan nüfuzunun yine de sorun yarattığı ve RF'nin bu yeni jeopolitik durumdan endişeli olduğu da görülmüştür. Bu dönemde karşılıklı yumuşak ilişkiler yaşansa da, ABD, RF'nin Batı'ya yönelmesini sağlarken, siyaset olarak RF'yi etkisizleştirme isteğini taşımıştır.⁷⁹ Bu NATO'nun RF'ye karşı tutumunda da görülebilmektedir.⁸⁰

Batılı/Avrupalı bir ülke olarak tanımlamaya karar vermiş görünmektedir. ABD ve Batı'ya stratejik yönelişinin ardında büyük güç olmak için ciddi bir devlet yapılanmasına gidilmesi, ekonomik büyümenin sağlanması ve güçlendirilmesinin gerekliliği öne çıkmıştır. Bu dönemde Batı ile barışık olma ve sıkı ekonomik ilişkiler içine girme isteğindedir. Enerjinin bütçesine kattığı artılar ortadadır. 2002'de petrol üretimi Suudi Arabistan'ı geçmiştir. Artık Batı piyasalarında etkili olmak istemektedir. Dünya Ticaret Örgütüne girmesi ise ancak ABD desteği ile mümkündür. Dünya ekonomisinde önemli bir yer tutarsa bu askerî ve siyasal yapılanmasında da olumlu etkiler oluşturabilecektir. Bu amaçlar doğrultusunda ABD'ye ve Batı'ya karşı daha yumuşak söylemler içine girdiği görülmektedir.

⁷⁷ Duygu Bazoğlu Sezer, "Rusya Federasyonu'nun Türkiye'nin Bulunduğu Coğrafyaya Katkıları ve Etkileri". *Türkiye'nin Etrafında Barış Kuşağı Nasıl Oluşturulur?*, Genelkurmay Basımevi, İstanbul, 2002, s. 42-52. [http://www.google.com/books?id=iEraO0XJ55sC&printsec=frontcover&dq=Geopoliti cs,+Geography+and+Strategy&ei=ajdcS-CkLKqizASL8qT-BQ&hl=tr&cd=1#v=onepage&q=&f=false](http://www.google.com/books?id=iEraO0XJ55sC&printsec=frontcover&dq=Geopoliti+cs,+Geography+and+Strategy&ei=ajdcS-CkLKqizASL8qT-BQ&hl=tr&cd=1#v=onepage&q=&f=false), (Erişim tarihi:05.08.2012).

⁷⁸ RF'nin yakın çevre politikası için Clinton'un, '...anlaşılan onların da bir Monroe doktrini var ve buna anlayışla bakmak lazımdır...' şeklinde açıklaması bulunmaktadır. Gürcistan'da ABD'nin 200 kişilik anti-terör timi buldurmasında ise resmî açıklamalar '...ABD fiilen bizim anti-terör savaşımızı vermekte...' (Duygu Bazoğlu Sezer, *a.g.e.*) şeklinde olsa da sonraki tarihlerde bu konudaki açıklamaların giderek sertleştiği görülmüştür.

⁷⁹ Aleksei Pushkov, "Rusya ve Yeni Dünya Düzeni", Y. Tezkan içinde, *Kadim Komşumuz Yeni Rusya*, Ülke Kitapları, Basım yeri belirtilmemiş, 2001, s. 38-50.

⁸⁰ RF açısından hem NATO'nun genişlemesi hem de NATO-RF iş birliği konuları önem taşımaktadır. RF genişlemeye karşı tepkili olmasının yanında NATO'ya dâhil edilme girişimlerinde de bulunmaktadır. Bu konuda Batı'nın net bir politika

Kafkasya'daki ABD politikalarına bakıldığında ise ABD'nin sadece enerji hatları ve ekonomik ilişkileri temel alan politikalar izlediği görüşü, yaşanan gelişmelerle çok fazla örtüşmemektedir. Bölgede ABD'nin etkinliğinin bu alanda arttığı gözlemlenmiş olsa da, ABD'nin enerji konularındaki stratejisinin 'eylemden çok söylem' den ibaret olduğu izlenimi edinilmektedir. Bunu savunan göstergeler ise bölgedeki Avrasya boru hatlarının büyük kısmının RF'nin topraklarından geçmekte olduğu gerçeğidir. Ayrıca çok sayıda boru hattı, demiryolu vs. projeleri bulunmaktadır. Ancak yeni inşa edilen ve devreye sokulan hatların neredeyse tamamı RF topraklarından geçmektedir. Bunlar, Bakü-Grozni-Novorossisk hattı, Bakü-Mahaçkale-Novorossisk hattı ve Hazar Boru hattı konsorsiyumudur. Doğal gaz projeleri olarak da Trans Hazar Projesi, Mavi Akım benzer durumdadır.⁸¹ Ancak 80'in üzerinde ABD petrol şirketinin bölgede özellikle 1999'a kadar faal olduğu da bilinmektedir.⁸²

ABD açısından bakıldığında Kafkasya'daki temel konu, kaynakları çeşitlendirmek⁸³ bakımından *ekonomik*, coğrafi açıdan da *jeopolitik*dir.⁸⁴ İran'ın durumu, Orta Asya enerji kaynakları, RF'nin geleceği ve askerî üsler konularının yanında Gürcistan-Azerbaycan hava sahasının kullanılması Afganistan'daki ABD askerlerini

224

Security
Strategies

Year: 9

Issue: 17

izleyemediği görülmektedir. RF, NATO ile ilişkilerinin biçimsel olmasını istememekte ve karar sürecine katılabilmeyi istemektedir. NATO ise örneğin Kosova benzeri durumlarda Rus vetosu yaşamak istememekte olduğundan RF'nin karar sürecine katılımını kısıtlama yaklaşımındadır. Ayrıca NATO'nun özellikle Avrupa kanadında, Kafkasya'daki bölgesel sorunlar nedeniyle RF'nin durumunun kırılganlığın, NATO ve RF'ni istenmeyen koşullara sürükleyebileceği kaygısı görülmektedir (Robin Bhattı and Rachel Bronson, "NATO's Mixed Signals in the Caucasus and Central Asia", *Survival*, 2000, Vol 42, No 3, 129-145.). Ancak yine de karşılıklı iş birliği görüşmeleri verimli geçtiği ve somut adımların atılmaya da başladığı görülmektedir.

⁸¹ Necdet Pamir, *a.g.e.*, s. 101-119.

⁸² Robin Bhattı and Rachel Bronson, *a.g.e.*

⁸³ Kamil Ağacan, "ABD'nin Kafkasya Politikası", O. Yeşilot içinde, *Değişen Dünya Düzeninde Kafkasya*, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 2005, s. 31-46.; Necdet Pamir, *a.g.e.*, s. 101-119.

⁸⁴ Kamil Ağacan, *a.g.e.*; Nadir Devlet, *a.g.e.*, s. 1-17.

besleyebilmek için önem taşımaktadır. Ayrıca üs ve konuşlandırma ağının yapılandırılması konusunda ABD'nin Kafkasya coğrafyasını kullanma ihtiyacı bulunduğu gözlemlenmektedir.⁸⁵ ABD açısından Kafkasya'nın bir diğer önemi ise Karadeniz konusunda öne çıkmaktadır. RF deniz gücünün Akdeniz'e inmesini engellemek ve Karadeniz'de RF deniz gücünün tamamen ortadan kaldırılması konuları da ABD'nin önem verdiği konular arasında gösterilmektedir.⁸⁶

ABD'nin öncesinde girişimleri olmasına karşın Kafkasya'ya girişi 11 Eylül 2001'den sonra gerçekleşmiştir. Uluslararası suçlar, ayrılıkçılık, terör yanında enerji konuları açısından bölge ABD'nin önceliklerinden biri hâline gelmiştir.⁸⁷ İlginin daha çok Güney Kafkasya devletlerinden Gürcistan ve Azerbaycan'a yoğunlaşmış olduğu görünmektedir. RF ise bölgede etkinlik kurmaya çalışırken bölgedeki ABD etkisini kırmaya çalışmaktadır.⁸⁸ 2003 yılından itibaren ABD ve RF'nin Kafkasya politikalarındaki eğilimlerdeki kesişme noktaları da giderek ortadan kalkmıştır.⁸⁹

ABD tarafından renkli devrimlere verilen destek, NATO genişlemesi, füze kalkını projesi, Kosova'nın bağımsızlığı RF'yi rahatsız eden hareketlerdir. Tüm bunlar ABD'nin Kafkasya'daki konumu hakkında RF'de şüphe yaratmaktadır.⁹⁰ Batı ittifakının bir tarafta ABD ve İngiltere, diğer tarafta Avrupa'dan oluşuyor olması, bu

⁸⁵ Kamil Ağacan, *a.g.e.*,

⁸⁶ Kamil Ağacan, *a.g.e.*; Mesut Hakkı Çaşın, "Aç Kurtların Son Valsi: ABD-Rus Çatışması Nereye?" *Jeopolitik, Aylık Strateji Dergisi*, Haziran 2006, Yıl 5, Sayı 29, s. 41-51; Tanju Erdem, "Türk Boğazları ve Montreux Sözleşmesi", *Jeopolitik Aylık Strateji Dergisi*, Haziran 2006, Yıl 5, Sayı 29, s. 10-15.

⁸⁷ Alberto Priego, "NATO Cooperation Towards South Caucasus", *International Affairs*, Winter 2008, vol 2 (1). CRIA http://www.allacademic.com/meta/p_mla_apa_research_citation/2/6/7/6/5/pages267654-1.php, (Erişim tarihi:16.11.09).

⁸⁸ Aleksei Pushkov, *a.g.e.*, s. 38-50.; Esra Hatipoğlu, "Güney Kafkasya ve Orta Asya'da Büyük Güçler Arasındaki Oyun: Bölgesel Örgüt ve Oluşumların Rolü", USAK içinde, *Güney Kafkasya ve Güç Politikası*, USAK, Ankara, 2008, s. 1-29.

⁸⁹ Kamil Ağacan, *a.g.e.*, s. 31-46.

⁹⁰ Matthew Tarver-Wahlquist and Andrei Pavlovich Tsygankov, *a.g.e.*

iki kanadın uyuşmazlıklarını birbirine karşı kullanmak açısından Rus dış politikasında manevra alanı yaratmıştır.⁹¹ Ayrıca RF'nin AB'yi askerî bir güç olarak algılamadığı için Kafkasya'daki girişimlerine daha yumuşak baktığı ileri sürülmektedir.⁹²

AB'nin ise 11 Mart 2003'te ortaya koyduğu Komşuluk Politikaları Temel Prensipleri'nde, bölgede sadece elde ettiği ekonomik paylaşımlarla değil, bölgedeki güvenlik sorunlarıyla da mücadele için etkili ilişkilerin geliştirilmesinin gerektiğini vurguladığı görülmektedir. Bu ifadenin ardından yaşanan gelişmeler karşısında 'Avrupa Stratejisi' raporunda ABD'nin Güney Kafkasya'da daha aktif bir rol oynamasının gerekliliği yer almıştır. Bunun ardından bölgeye 'özel temsilci' atanmış ve 2004 Haziran ayında Ermenistan ve Azerbaycan'la beraber, Gürcistan da 'Avrupa Komşuluk Politikası' kapsamına dâhil edilmiştir.⁹³

RF'nin Kafkasya Jeopolitiğinde Gürcistan'ın Önemi

SSCB'nin dağılmasının ardından yakın çevresinin sınırlarını kendi savunma stratejisi için temel alan RF, bölgedeki Rus azınlığı korumak, dinî aşırılıklarla mücadele gibi dış politika söylemleriyle bu bölgede denetim kurmaya çalışmaktadır⁹⁴. Güvenlik doktrinlerinde de millî menfaatler ve ülkenin savunulması için yeterli askerî gücün sağlanması ve korunmasının gerekliliği vurgulanmış, bu bağlamda BDT ile iş birliğinin sürdürülmesinin önemi belirtilmiş ve bu kapsamda stratejik bölgelerde üs sağlanmasının gerekliliği RF için temel önceliklerden biri olmuştur⁹⁵. Bu nedenle BDT entegrasyonu kapsamında üye devletlerin iç ve dış sınırlarının güvenliğinin

⁹¹ Aleksei Pushkov, *a.g.e.*

⁹² Peter W. Schulze, "Geopolitics at Work: the Georgian-Russian Conflict", *Journal of International Law 1*, Göttingen Journal of International Law 1, 2, 2009, s. 329-240.

⁹³ Esra Hatipoğlu, "Avrupa Komşuluk Politikaları'nın Güney Kafkasya Boyutu", O. Yeşilot içinde, *Değişen Dünya Düzeninde Kafkasya*, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 2005, s. 19-30.

⁹⁴ Gamze Güngörmüş Kona, *a.g.e.*, s. 97-115.

⁹⁵ Yılmaz Tezkan, *a.g.e.*, s. 212-224.

sorumluluğunu üzerine alarak, bu devletlerin dış ilişkilerini de böylece kontrol altında tutabilmeyi hedeflemiştir. Bu hedef doğrultusunda üye devletlerin topraklarında yeni askerî üsler kurma ve mevcut askerî üslerin devamını sağlama konusu öncelik oluşturmuştur⁹⁶. Bu şekilde kendi sınırlarını da korumayı hedeflemiştir.

Ruslar açısından Gürcistan'ın bu hedefteki yerini anlamak için tarih boyunca jeopolitik olarak bir anahtar bölge oluşu nedeniyle Rus stratejilerinin önemli hedeflerinden biri hâline gelmiş olduğu⁹⁷ ve Kafkasya üzerinde etkinlik kurmak için Çarlık döneminde bunu Gürcü krallar aracılığıyla yapmış oldukları⁹⁸ hatırlanmalıdır. SSCB'nin ardılı olan RF'nin yeni Kafkasya politikalarında da Gürcistan'a önemli rollerin verilmesinin gerekliliği tartışılmıştır. Buna göre ayrılıkçı Çeçenistan'ın denetimi için güneyden bırakılacak çıkış⁹⁹ ile Gürcistan aracılığıyla bu bölge kontrol edilebilecektir. Ayrıca Dağıstan ve İnguşetya'yı da Gürcistan'a bağlayarak bu bölgeler üzerinde de kontrol kurulması hesaplanmaktadır¹⁰⁰. Bu şekilde stratejik açıdan tamamen Rusya'ya bağlı bir Kafkasya modelinin hayali kurulmuştur.

RF'nin Gürcistan jeopolitikasının geneline bakıldığında üç durum öne çıkmaktadır. İlk olarak iki yönlü lojistik üs olması açısından Gürcistan'ın coğrafi önemi ön plandadır. Lojistik üs olarak bir yönüyle Orta Doğu, Akdeniz, Türkiye, Karadeniz ve İran'a doğru kontrol imkânı sağlamaktadır. Diğer yönüyleyse kuzeye, RF topraklarına doğru kontrol imkânı vermektedir. Bahsi geçen RF toprakları ise sorunlu RF Güney Federasyon Bölgesi olan Kuzey Kafkasya'dır. Coğrafi olarak özellikle Güney Osetya-Kuzey Osetya sınırında bulunan Daryal Geçidi ve Gürcistan-Çeçenistan sınırında bulunan Pankisi Vadisi önem taşımaktadır. İkincisi Gürcistan üzerinde

⁹⁶ Suat İlhan, 1999, *a.g.e.*, s. 49-50.

⁹⁷ Esra Hatipoğlu, 2004, *a.g.e.*, s. 173-191.

⁹⁸ Ahmet Sapmaz, Rusya'nın Transkafkasya Politikası ve Türkiye'ye Etkileri, Ötüken Yayınları, İstanbul, 2008, s. 24.

⁹⁹ Pankisi Vadisi ve çevresi.

¹⁰⁰ Aleksandr Dugin, *a.g.e.*, s. 179.

artmakta olan dış güçlerin etkinliklerinin engellenmesinin RF açısından gerekliliğidir.¹⁰¹ Üçüncüsü ise sadece Gürcistan için değil tüm Güney Kafkasya için de geçerli olan bölgedeki Rus askerî üslerinin durumudur.

SSCB'nin dağılmasının ardından Rusya'nın jeopolitik açıdan daralması Gürcistan üzerinden de sürmüştür. Gürcistan'ın girişimleri üzerine 16 Temmuz 1998'den itibaren Gürcistan deniz sınırlarının kontrolünü RF'den devralmıştır. 1999 Acaristan-Ermenistan kara sınırı belirlenmiştir. 1990'lı yıllarda SSCB sınırları içindeyken konuşlandırılmış Ermenistan ve Gürcistan'daki Rus askerî üslerinin devamına ilişkin kararlar alınmıştır¹⁰². Ancak Gürcistan'ın talepleri üzerine 1999 İstanbul AGİT zirvesinde 1 Temmuz 2001'e kadar Gürcistan'daki 4 üssün¹⁰³ kapatılması kararı alınmıştır. Kararı uygulayan RF, Vaziani ve Gudauta üslerinden çekilmeyi tamamlamıştır. Gürcistan'dan çektiği silahların bir bölümünü ise Ermenistan'daki Gümrü üssüne taşımıştır. Ermenistan ile savunma anlaşması imzalamış ve bu ülkede RF askerî gücünün konuşlandırılması iznini alarak tekrar eski üslerine kavuşmuştur. Gürcistan'daki diğer iki üsten bir kısım askeri çekmişse de tamamen çekilmek istemediğini açıklamıştır. Fakat 2007'de Batum üssü de

228

Security
Strategies

Year: 9

Issue: 17

¹⁰¹ Putin döneminde ABD'nin ve NATO'nun Gürcistan'daki girişimlerinden duyulan rahatsızlık pek çok farklı ortamda RF resmî kanallarınca dile getirilmiştir. RF için Orta Doğu kaynaklarına alternatif kaynaklar ortaya koymak olduğu kadar, devlet kontrolündeki Rus şirketlerin dışındaki özellikle ABD ve Avrupa enerji şirketlerinin bu kaynaklar üzerindeki etkinliğini engellemek de önemlidir. Sadece var olan üretim üzerinde değil, ayrıca taşıma güzergâhları ve güzergâhlardaki devletler üzerinde de bu etkiyi sağlamak hedeflenmiştir. Şamil Ünsal, *a.g.e.* Yakın çevresindeki jeoekonomik çıkarların geliştirilmesinin ön planda olması bu nedenledir.

¹⁰² 1995 Moskova-Tiflis anlaşmasına göre RF, Gürcistan'da SSCB döneminden kalan dört üssün 2020'ye kadar Rus denetiminde kalması konusunda karara varılmıştır. Yalın Ertürk Alpay, *Rusya Ülke Analizi*, basım yeri belirtilmemiş, Türkiye İhracatçılar Meclisi, 2005; Gamze Güngörmüş Kona, *a.g.e.*, s. 97-115.

¹⁰³ RF'nin Gürcistan'da kapatılmadan önce bulunan askerî üsleri 12. Rus askerî üssü (Batum),62. Rus askerî üssü (Ahılkelek), 137. Rus askerî üssü (Vaziani-Tiflis), 50. Rus askerî üssü: 345. Hv. İnd. A. (Gudauta-Abhazya)'dır.

Gürcistan'a devredilmiştir¹⁰⁴. Bu üslerin tasfiye sürecinde Kuzey Kafkasya'da Gürcistan sınırına yakın yeni üsler kurma kararı ise 2005 yılı ortalarında Rus Savunma Bakanı Ivanov tarafından dile getirilmiştir¹⁰⁵.

Gürcistan'daki Rus askerî varlığının ortadan kalkması durumunda bölgede sadece Ermenistan'da Rus askeri kalacaktır¹⁰⁶. RF'nin Ermenistan ile kara bağlantısının olmadığı düşünüldüğünde bu durumun RF açısından büyük bir olumsuzluk yaratacağı da ortadadır. Stratejik nedenlerden dolayı enerji hatlarının kontrolü için olduğu kadar Ermenistan'a ulaşmak için de Kuzey Kafkasya'daki dış etkinlikleri önleme ihtiyacı bulunmaktadır.

RF, Gürcistan'daki üslerini kapatmaya başlamış olsa da Abhazya ve Güney Osetya bölgelerinde barış gücü kapsamında askerî kuvvet bulundurmaya devam etmiştir¹⁰⁷. Daha sonraki dönemlerde bu barış gücü de Gürcistan ve RF arasındaki temel sorunlardan birini oluşturmuştur. Gürcistan tarafından RF'nin Oset ve Abhaz ayrılıkçıları desteklediğine dair pek çok resmî ifade bulunmaktadır¹⁰⁸. RF'nin Güney Osetya ve Abhazya'ya verdiği desteğin ise Gürcistan'ın içeriden sıkıştırmak için kullandığı bir yol olduğu düşünülmektedir¹⁰⁹.

Gürcistan'ın ise Rus etkisine karşı kalkan arayışında olduğu görülebilmektedir. Gürcistan'ın toprak bütünlüğünün sağlanması konularında RF ile stratejik ortaklık girişimlerinde anlaşmazlıklar olduğu görülmüştür. Rus askerî varlığına izin veren ilk BDT ülkesi olmasına karşın, RF Karadeniz donanmasından Gürcistan'a pay vermeyi reddetmiştir ve 10 milyar dolarlık askerî teçhizatını da geri

¹⁰⁴ 14.11.07, tarihli <http://www.hurriyet.com> haberi.

¹⁰⁵ 14.06.2005 tarihli <http://www.tumgazeteler.com/?a=839100> haberi.

¹⁰⁶ Gamze Güngörmüş Kona, *a.g.e.*, s. 97-115.

¹⁰⁷ 15.11.07 tarihli www.hurriyet.com haberi.

¹⁰⁸ 18.04.08, 27.09.07 tarihli <http://www.bbcco.uk> haberi; 01.06.07, 16.11.07, 09.05.08 tarihli <http://www.hurriyet.com> haberleri

¹⁰⁹ Matthew Tarver-Wahlquist and Andrei Pavlovich Tsygankov, *a.g.e.*

çekmiştir¹¹⁰. Bu kapsamda özellikle ABD ile yakınlaşması öne çıkmaktadır. Gürcistan Devlet başkanı Lordkipanidze, “ABD bizim en önemli ortağımızdır. Rus kuvvetleri Gürcistan’ın bağımsızlığını kabul etmez, gelişimini engeller, bazen kısmen de olsa ülkeyi istikrarsızlaştırır ve Abhazy’a’daki sorunların çözümünü engeller”, demiştir. ABD ise her sene geri ödeme istemeden Gürcistan’a yardımda bulunmaktadır ve ülkenin egemenliğini desteklemektedir ve kendi silahlı kuvvetleri ile sınır birliklerini oluşturmada yardımcı olmaktadır¹¹¹. ABD 2002 Nisan ayında Gürcistan ile ‘eğit ve donat’ programı çerçevesinde 64 milyar dolar bütçeli silahlı kuvvetlerin modernizasyonu ve sınır güvenliğinin sağlanması konularında çalışmalar başlatmıştır¹¹². 2001-2003 yılları arasında yumuşamış olan RF-ABD ilişkileri çerçevesinde ABD’nin Gürcistan üzerindeki bu tür girişimlerine fazla tepki verilirse de 2003 yılının ardından tepkilerin yükseldiği görülmektedir.

Rus etkisine karşı kalkan arayışında Gürcistan ve Ukrayna’nın birlikte hareket ettiği görülmüştür. Bu çaba doğrultusunda BDT’ye alternatif olarak tasarlanan GUAM oluşumu da RF ile olan gerginliği artırmıştır. GUAM’daki devletler jeoekonomik ve jeopolitik önemlerini farkında olarak bunu Rus etkisine karşı kullanmayı hedeflemektedir¹¹³.

RF, Gürcistan’ı etkisi altında tutabilmek için hem baskı hem de motivasyon unsurlarını kullanmış¹¹⁴ ancak 2003 yılında Gürcistan’da yaşanan ‘Gül Devrimi’ ile RF-Gürcistan ilişkilerinde yeni bir dönem başlamıştır. Değişen yönetimin ABD’ye yakınlığı ilişkilerini olumsuz

¹¹⁰ Yalın Ertürk Alpay, *a.g.e.*

¹¹¹ Taras Kuzio, “Bağımsız Devletler Topluluğu İçinde Jeopolitik Çoğulculuk: GUAM’ın Ortaya Çıkışı”, Yılmaz Tezkan içinde, *Kadim Komşumuz Yeni Rusya*, Ülke Kitapları, basım yeri belirtilmemiş, 2001, s. 94-126.

¹¹² Yalın Ertürk Alpay, *a.g.e.*

¹¹³ Taras Kuzio, *a.g.e.*, s. 94-126.

¹¹⁴ RF’nin Gürcistan’a karşı baskı unsurları arasında RF’de çalışmakta olan Gürcü işçiler, Gürcistan topraklarında yaşayan Rus uyruklu halk ve Güney Osetya, Abhazy gibi ayrılıkçı bölgeler üzerindeki etkileri sayılabilir.

etkilemiştir. Gerginleşen ilişkileri iki devlet arasında yaşanan krizler izlemiştir. Sınır ihlalleri, barış gücü ve Gürcü güvenlik güçleri arasında zaman zaman yaşanan çatışmalar, liderlerin karşılıklı açıklamaları gibi krizler yaşanırken, Gürcistan'ın topraklarındaki Rus askerî varlığını tamamen ortadan kaldırılmaya çalışılması kapsamında Güney Osetya'daki barış gücünün de tasfiye edilmesi istekleri iki ülke ilişkilerindeki gerginliği artırmıştır.

2008 Ağustos ayında Gürcistan'ın Güney Osetya'yı 1990'lardan bu yana beşinci işgali ile en üst noktasına ulaşan gerginliğin ardından Rusya-Gürcistan savaşı yaşanmıştır. Bu savaş iki devlet arasında 2004'ten itibaren izlenen ilişkilerde radikal bir değişimi temsil etmektedir. İlki 1990'lardan itibaren süren provokasyonlar, çatışmalar, ekonomik ambargolardan oluşan düşük ölçekli savaş hâlinin geleneksel (konvansiyonel) askerî bir çatışmaya dönüşmesidir. İkinci değişim ise politik açıdan olmuştur. RF'nin, Gürcistan'ın toprak bütünlüğünü göz ardı ederek Abhazya ve Güney Osetya devletlerinin bağımsızlığını tanınması, kendi sınırları içindeki sorunlara karşı toprak bütünlüğünü koruma kaygısıyla sürdürdüğü sert tutuma ters düşmektedir. Bu örneğe değin RF tarafından ayrılıkçı oluşumların tanınmasının örneği bulunmamaktadır¹¹⁵.

Rus birliklerinin Tiflis'e kadar ilerlediği 2008'deki savaşın sonucunda Gürcistan ağır bir yenilgi yaşamış ve hem Güney Osetya hem Abhazya topraklarını kaybetmiştir. RF bu savaşla yakın çevresinde onaylamadığı, özellikle jeopolitik açıdan kendisine olumsuzluk yaratabilecek gelişmelere izin vermeyeceğini ortaya koymuştur. Jeopolitik açıdan bakıldığında savaşın merkezindeki Güney Osetya özellikle öne çıkmaktadır.

RF Açısından Güney Osetya'nın Jeopolitik Önemi

Güney Osetya'ya baktığımızda coğrafi bir parça olarak çok küçük ve değersiz gibi görünen bu bölgenin, öncelikle Güney

¹¹⁵ Peter W. Schulze, *a.g.e.*, s. 329-240.

Kafkasya'yla Kuzey Kafkasya'yı birbirine bağlayan bir noktada bulunması açısından önem taşıdığı görülebilmektedir. RF açısından 'ileri karakol' olarak tanımlanan Kuzey Osetya ile de etnik yapısından dolayı ayrılmaz bir bütün oluşturmaktadır. Kuzey Osetya RF'ye bağlı olup, bölgedeki etnik çeşitlilik içinde, Müslüman çoğunluğun bulunduğu Kuzey Kafkasya'nın tam ortasında sahip olduğu çoğunluğu Ortodoks olan Oset halkından dolayı RF ile ayrılmaz bağları bulunan bir unsurdur. Her iki bölgenin de RF açısından terör ve kaçakçılık gibi sorunların yaşandığı bölgeler olan Kabartay-Balkar, İnguşetya ve Çeçenistan'a yakınlığı da jeopolitik önemi artırmaktadır.

Güney Osetya ve Kuzey Osetya, Kafkas Dağları'nın kuzey ve güney yamaçlarında yer almakta ve dağlarla bölünmüş bu iki bölge Roki Tüneli'yle birbirine bağlanmaktadır. Önemli bir diğer geçit olan Daryal ise Kuzey Osetya-Gürcistan sınırında olup Güney Osetya'nın hemen kuzey doğusunda yer almaktadır. Vladikavkazdan¹¹⁶, Daryal geçidi boyunca Tiflis'e değin uzanan karayolu ise Güney Osetya doğu sınırına paralel bir biçimde ilerlemektedir. 2008 harekâtında¹¹⁷ Rus

¹¹⁶ Kuzey Osetya'nın başşehri. Rusça anlamı 'Kafkaslar'ın Hâkimi'dir.

¹¹⁷ Rusya ve Gürcistan arasında Güney Osetya'nın bir çatışma sorunu hâline gelişi 1988 tarihinde statüsü 'Özerk Bölge'den 'Özerk Cumhuriyet'e yükseltilen Güney Osetya'nın bir yıl sonra 1989 yılında Kuzey Osetya ile birleşme isteğini Moskova'ya iletmesiyle ve Gürcistan yönetiminin etnik-milliyetçi politikalar izlemesiyle başlamış görünmektedir. Aşırı milliyetçi Gamsahurdiya döneminde Güney Osetya'nın bağımsızlık taleplerine karşılık sertleşen bir politika izlemeye başlayan Gürcistan 1990 yılında Güney Osetya'nın özerkliğini kaldırdığını açıklayarak bölgeyi kuşatmıştır. 1991'de Ocak ve Eylül aylarında Ulusal Muhafız milis güçleri ile bölgeye saldırı başlatılmış ve buna Osetlerin de karşılık vermesiyle çatışmalar yaşanmıştır. 1992 yılında üçüncü bir saldırı daha yapılmıştır. Bu saldırıda Rus birlikleri Gürcü Ulusal Muhafız birliklerine karşı Şinvali civarında savaşa girişmiştir. Yaşanan çatışmaların ardından devrilen Gamsahurdiya'nın yerine Gürcistan yönetimine gelen Şevardnadze Moskova ile çatışmalara çözüm amacıyla 1992 Haziran ayında Soçi anlaşmasını imzalamış, Güney Osetya'nın özerkliği kaldırılmış sadece kültürel özerklik verilerek Güney Osetya'nın başkenti Şinvali direkt olarak Tiflis'e bağlanmıştır. Soçi anlaşması ile çatışma bölgesindeki tüm askerî birlikler çekilirken bölgenin güvenliği için Gürcü, Oset ve Rus askerlerinden oluşan bir barış gücünün bölgede konuşlanması kabul edilmiştir. Bu şekilde Güney Osetya'da Barış Gücü'nün bölgeye ilk defa girmesi ve

kara kuvvetleri Gürcistan içlerine inmek için Roki Tüneli'ni kullanmıştır¹¹⁸. Kafkasya'nın başlıca geçitlerinden olan Daryal Geçidi¹¹⁹ de Kuzey Osetya'nın başkenti Vladikavkaz'dan Tiflis'e kadar geçiş sağlayan yegâne geçittir ve bu geçit Kazbek Dağları'ndan geçerek Güney Osetya sınırı boyunca Tiflis'e kadar ilerleyen kara yolu ile birleşmektedir.

RF için Kuzey Osetya'nın bir diğer önemi özellikle İnguş ve Çeçen bölgesine giden demiryolu ve karayolu geçitlerinin bu bölgede bulunmasından kaynaklanmaktadır. Bu durumda Kafkas Dağları'nın güneyinde kalan Güney Osetya ise sıçrama tahtasını andırarak coğrafi olarak İnguş ve Çeçen bölgelerinin geri hatlarına ulaşımı imkânlı hâle getirebilme potansiyelinin yanında Dağıstan üzerinde kontrol imkânı da vermektedir.

Güney Osetya'nın Pankisi vadisine yakınlığı özellikle Çeçen-İnguş ve Dağıstan sorunlu bölgelerinin RF için yarattığı tehdit açısından önemlidir. Pankisi Vadisi, Çeçenistan'da güvenlik sorunları yaşayan RF açısından bölgenin Gürcistan-Çeçenistan sınırındaki destek yolları üzerindedir. Bu vadinin Çeçenistan'da savaşıyan Rus kuvvetlerine karşı kullanılan bir üs hâline getirildiği¹²⁰ ve Çeçen ayrılıkçı güçlerine giden destek yolları üzerinde olması bakımından

Rus askerî gücünün resmî anlamda konuşlanması gerçekleşmiştir. Ancak Şevardnatz'e'nin 'RF, Güney Osetya'yı ilhak etmek istiyor' şeklindeki açıklamaları RF ile gerilim yaratmıştır. Bu iddialar Saakaşvili'nin iktidara geldiği 2003 senesinde de sürmüştür. RF dış işleri 2003'teki açıklamalarıyla, AKKA anlaşmasını ihlal ederek bölgede ağır silah bulundurduğu ve Güney Osetya'ya silah verdiği iddialarını da yalanlayarak sadece çatışma taraflarını uzlaştırmak çabasında olduğunu belirtmiştir. Saakaşvili döneminde de 2008 Ağustosunda yaşananndan önce Güney Osetya'ya bir askerî müdahale daha yapılmıştır.

¹¹⁸ Roger N. McDermott, "Russia's Conventional Armed Forces and the Georgian War", www.carlisle.army.mil/USAWC/Parameters/09spring/mcdermott.pdf+2008+South+Ossetia+War , (Erişim tarihi: 12.06.2009).

¹¹⁹ Ahmet Sapmaz, *a.g.e.*, s. 20.

¹²⁰ ABD'nin 11 Eylül sonrasında, Pankisi vadisinde El-Kaide örgütünün üslendiğine dair söylemlerde bulunduğu bilinmektedir. Bu amaçla bölgede asker bulundurma girişimleri gerçekleşmiştir.

aktif olarak bu amaçla kullanıldığı iddiaları gündeme gelmiştir¹²¹. Bu iddiaların yanında Gürcistan sınırları içerisindeki bu bölgede bulunan Çeçenlerin RF'ye iadesi ya da Gürcistan'da mülteci statüsünde kalması konularında Gürcistan'ın RF'nden uzak bir siyaset yürütüyor olması Rus-Gürcü ilişkilerini olumsuz etkilemektedir. Oysa Moskova, RF kuvvetlerine karşı saldırılara hazırlık için üs olarak kullanıldığını iddia ettiği bu vadiye denetim kurmayı çok istemektedir. Bu bağlamdan bakıldığında Pankisi Vadisi'ne yakınlığın dikkat çekici olduğu Güney Osetya'nın da Rus etki alanına girmesiyle Çeçenistan ve İnguşetya'nın geri hatlardan çevrelenmesi imkânı doğabilecektir. Aynı zamanda Daryal Geçidi'ne paralel giden Güney Osetya sınırı ve Roki Tüneli ile Gürcistan ortalarına açılan yol göz önüne alındığında da Tiflis'i kontrol edebilme imkânını yaratmaktadır.

Güney Osetya'nın bir diğer önemi de Gürcistan'daki Cavaheti Ermeni bölgesi açısındandır. Gürcistan nüfusunun yaklaşık % 2,5'unu Osetler oluşturmakta iken yaklaşık % 6'sını Ermeniler oluşturmaktadır¹²². İleride Cavaheti Ermeni bölgesinde de özerklik ya da bağımsızlık taleplerinin gündeme gelebileceği tartışmaları sürmektedir.¹²³ Ermenistan'daki Rus askerî üsleri ile RF'nin kara bağlantısı kurmasının RF açısından gerekliliği ve Gürcistan'ın bu konuda bir engel oluşturmaya başlamış olması RF'nin Gürcistan'a karşı askerî güç kullanmasının nedenlerinden biri olabilir. Güney Osetya ile Cavaheti arasında bir kara bağlantısı oluşturulabilme imkânı

¹²¹ Alaeddin Yalçınkaya, Kafkasya'da Siyasi Gelişmeler: Etnik Düğümden Küresel Kördüğüm, Lalezar Kitapevi, Ankara, 2006, s. 195.

¹²² <http://www.karturk.gazi.edu.tr/gurcograf.htm>

¹²³ Ermenistan'ın dünyaya açılan tek kapısı Gürcistan'dır. İran'a uygulanan ambargo nedeniyle bu ülke üzerinden ticari olarak hareket edememektedir. Diğer iki kara komşusu olan Azerbaycan ve Türkiye'de yaşanan siyasi anlaşmazlıklar nedeniyle sınırları kapalıdır. Bu nedenle de Gürcistan ile ilişkilerinin sorunsuz sürmesi için buradaki Ermeni diasporasının dizginlendiği ileri sürülmektedir. İleriki günlerde özellikle Türkiye üzerinden açılacak olan sınır kapısı sonucu Ermenistan'ın Gürcistan'a olan bağımlılığı ortadan kalkacağından Cavaheti Ermenileri açısından yeni taleplerin ortaya çıkması beklenebilir.

bu anlamda göz önüne alınmalıdır. Ermenistan ile kara bağlantısı durumu ise Akdeniz'den Orta Doğuya, Hazarın güneyinden Orta Asya'nın iç kısımlarına doğru Rus kontrolünü de artıracaktır. Bu nedenle Güney Osetya'nın durumu kuzeye 'RF sorunlu topraklarına' ve güneye 'yakın çevreye' açılan çift yönlü bir lojistik üssü andırmaktadır.

Sonuç

SSCB döneminden farklı olarak RF politikalarında jeopolitik temelde hareket edilmeye başlanmıştır. RF'nin Kafkasya politikalarını oluşturan temele bakıldığında da Kafkasya'nın oluşturduğu jeopolitik kaygıların ve yine Kafkasya'nın sunduğu jeopolitik kazanımların bu temelde ön planda olduğu görülmektedir. Kafkasya'nın sunduğu jeopolitik kazanımlar RF için vazgeçilemeyecek değerdedir. Bunlar arasında hem kuzey-güney hem de doğu-batı ulaşım hatları ve geçitlerini barındırması, Karadeniz, Türkiye, Güney Kafkasya ve İran üzerindeki temasını sağlamanın¹²⁴ yanında Orta Asya ve Orta Doğu hammadde kaynaklarına ve hammadde güzergâhlarına da erişim imkânı sağlaması da bulunmaktadır.

SSCB'nin dağılmasının ardından RF'nin jeopolitik kaygılarına dönük olarak ise, Kuzey Kafkasya'daki sınır güvenliği zafiyetinin RF'yi yeni bir parçalanma sürecine sürüklemeye potansiyeli görülmektedir. Zorlu coğrafyası güvenli bir bütünlük oluşturmayan bu bölgede RF'nin kontrol edemeyeceği ve RF karşıtı oluşumların rahatça

¹²⁴ 6 Kasım 2009 tarihinde www.ntv.com adresinde yer alan bir haberde; Rus "Askeri-Uzay Savunması" dergisinin üç savaş senaryosu kurgulandığından bahsedilmektedir. Birinci senaryoya göre ayrılıkçılık, terörizm, etnik çatışmalar, Azeri-Ermeni sorunu ya da bölgedeki sivil Rusların öldürülmesi üzerine başlayacak savaşta bir cephede Türkiye-Azerbaycan-Gürcistan, karşı cephede ise Rusya-Ermenistan yer alacak. İkinci senaryoya göre bölgedeki etnik çatışmalar ya da İran'ın dini yayılmasından kaynaklanan savaşta Rusya, İran-Azerbaycan-Gürcistan'la savaşmak zorunda kalacak. Üçüncü senaryoya göre ayrılıkçılık, terörizm, kaybedilen toprakların yeniden ele geçirilmesi ya da Kafkasya'da etkinlik kazanma niyetinin yol açacağı savaşta Rusya'nın tek müttefiki Ermenistan olacak.

konuşlanabilmesi durumu kaygı yaratmaktadır. Oysa Kuzey Kafkasya SSCB'nin dağılmasının ardından Rus toplumu için yeniden var olma sembolü hâline gelmiş, özellikle Putin döneminde ulusun kimlik bunalımının aşılmasında, ekonomik ve askerî yapının merkezileştirilmesinde önemli bir yer edinmiştir.

RF'nin sınır güvenliğini sağlama hedefinde, yakın çevre sınırları RF savunma stratejisi için temel alınmıştır. Bu nedenle yakın çevrenin etki altında tutulmaya çalışıldığı görülmektedir. RF yakın çevresinin önemli bir bölümü oluşturan Güney Kafkasya'daki bağımsızlığını kazanmış üç devletle yakın ilişkilerini sürdürmüştür. RF için yakın çevre devletlerinde askerî varlığını sürdürmesi ve güçlendirmesi çabasının ön planda olduğu görülürken, Gürcistan ile ilişkilerinde askerî üsler ve Gürcistan topraklarında Rus kuvvetlerinin bulunması ile ilgili konularda sorun yaşamıştır. Gürcistan'ı kontrol altında tutabilmek için hem motivasyon hem de baskı unsurlarını kullandığı ancak buna pek başarılı olamadığı görülmektedir.

RF için Gürcistan'ı önemli kılan bir konu da Kuzey Kafkasya'yı kontrol için geri hatta bulunmasıdır. Gürcistan, RF için sorunlu bölgeler olan Çeçenistan, Dağıstan, İnguşetya, Kabartay-Balkar bölgeleriyle kara sınırına sahiptir. Bu bölgelerde terör, mafya, kaçakçılık gibi etkiler söz konusu olmuştur. Kuzey-güney bağlantısını sağlayan Kafkas Dağları'ndaki önemli geçitlerden olan Daryal Geçidi ve Roki Tüneli Gürcistan'ın kuzey sınırındaki Güney Osetya'nın Kuzey Osetya ile olan sınırında bulunmakta ve kuzey-güney geçişlerini sağlamaktadır. Bundan dolayı Güney Osetya'nın jeopolitik açıdan RF için önemli bir noktada yer aldığı görülmektedir. Bahsi geçen geçitlerin Güney Osetya sınırlarında oluşunun yanında Çeçen direnişçileri tarafından lojistik üs olarak kullanıldığı iddialarının bulunduğu Pankisi vadisine, Kuzey Kafkasya'daki diğer sorunlu bölgeler olan İnguşetya, Kabartay-Balkar'a, Gürcistan'ın başkenti Tiflis'e ve Cavaheti Ermenilerinin yoğun yaşadığı bölgeye coğrafi yakınlığı dikkat çekmektedir.

RF'nin hem Gürcistan'daki askerî üslerini devam ettirmesi, hem Kuzey Kafkasya'yı kontrol etmesi, hem de kara sınırının bulunmadığı Ermenistan ile kara bağlantısı oluşturması açısından Gürcistan'ın

gerekliliği düşünülünce bu duruma engel oluşturabilecek hiçbir yapılanmaya izin vermemesini beklemek doğal olacaktır. Bu bağlamda Gürcistan üzerinde artmakta olan ABD etkisini kaygı ile izlediği belli olan RF'nin bu etkiyi kırma girişimleri şaşırtıcı olmamaktadır. Özellikle 2008'de yaşanan Güney Osetya savaşı ile Kafkasya'da kritik bir noktada bulunan bu bölgeyi terk etmesi durumunda jeopolitik açıdan çıkarlarının zedelenmesine bu savaşın izin vermediği söylenebilir.

Summary

Geopolitics creates the upper compartment and conducts of the other factors, and is the base of the knowledge and opportunities of politics. Before RF, the Russian geopolitics seemed to be sidelined in its politics but now it seems that have changed. After the collapse of USSR, the geopolitics of the Caucasus has changed radically. It used to be totally under control of the Soviet, but the sudden international interest in the area affected both RF and Caucasus. RF's politics is affected by the possibilities of the gains and losses on Caucasus's geopolitics.

RF has taken her 'near abroad's borders in to her strategy to protect her own border security. Because of this, RF tries to influence this zone. South Caucasus is an important part of this zone and one of the reasons makes Georgia important is the proximity to North Caucasus where the problems such as terror, mafia, and illegal trade exists. On Georgia's north border, there are the only passages of Caucasus Mountains; Daryal passage and Roki tunnel, which make the attachment of North-South transition and connect inner North Caucasus to inner Georgia, to Tiflis. Both these passages are exists on South Ossetia region. That apparently gives South Ossetia a geopolitical key role.

RF needs to maintain the military presence in Georgia as in order to control North Caucasus and form a land connection to Armenia. So this aim explains RF's agony for defeating any kind of new settlement on Georgia, which can counteract RF's desires. Also in the 2008 war it was seen that RF will not let her geopolitical benefits been damaged.

Kaynakça

Kitaplar:

ALPAY Yalın Ertürk, *Rusya Ülke Analizi*, basım yeri belirtilmemiş, Türkiye İhracatçılar Meclisi, 2005.

BRZEZİNSKİ Zbigniew, *Büyük Satranç Tahtas*, İnkılap, İstanbul, 2005.

DAVUTOĞLU Ahmet, *Stratejik Derinlik*, Küre Yayınları, İstanbul, 2001.

DENK Nevzat, *21. yüzyıla Girerken Türkiye'nin Jeopolitik durumu ve Jeostratejik Öneminin Yeniden Belirlenmesi*, Harp Akademileri Basım Evi, İstanbul, 2000.

DUGİN Aleksandr, *Rus Jeopolitiği*, Küre, İstanbul, 2005.

HASKINCI ve İLYAS, *İTO 2003 Rusya Ülke Etüdü*, İstanbul, İTO, 2003.

İLHAN Suat, *Jeopolitik Duyarlılık*, TTK, Ankara, 1989

İLHAN Suat, *Kafkasya'nın Gelişen Jeopolitiği*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları 162, seri VIII, sayı A.3, Ankara, 1999.

KAGARLİTSKİ Boris, *Bugünkü Rusya*, Tarih, Toplum, Kuram, İthaki Yayınları, İstanbul, 2008.

SAPMAZ Ahmet, *Rusya'nın Transkafkasya Politikası ve Türkiye'ye Etkileri*, Ötüken Yayınları, İstanbul, 2008.

SLOAN & GRAY, *Geopolitics, Geography and Strategy*, Frank Cass Publishers, Oxon, 2005.

TEZKAN Yılmaz, *Kadim Komşumuz Yeni Rusya*, Ülke Kitapları, basım yeri belirtilmemiş, 2001.

TARAKÇI Nejat, *Devlet Adamlığı Bilimi: Jeopolitik ve Jeostrateji*, Çantay Yayınevi, İstanbul, 2003.

Türkiye Stratejik Araştırmalar ve Eğitim Merkezi, *Jeopolitik, Jeopolitik Gelişmeler ve Ekonomik Millî Güç Unsurları Arasında İlişkiler*, Harp Akademileri Basımevi, İstanbul, 1991.

USLUBAŞ Fevzi, *İmparatorlukların Bataklığı*, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, İstanbul, 2005.

YALÇINKAYA Alaeddin, *Kafkasya'da Siyasi Gelişmeler: Etnik Düğümden Küresel Kördüğümüne*, Lalezar Kitabevi, Ankara, 2006.

Makaleler:

AĞACAN Kamil, “ABD'nin Kafkasya Politikası”, O. Yeşilot içinde, *Değişen Dünya Düzeninde Kafkasya*, 2005, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 31-46.

AKPINAR Erdal, “Bakü-Tiflis-Ceyhan Ham Petrol Boru Hattı ve Türkiye Jeopolitiğine Etkiler”, *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2005, Cilt:5, Sayı:2.

BHATTY & BRONSON, “NATO's Mixed Signals in the Caucasus and Central Asia”, *Survival*, 2000, Vol:42, No:3, 129-145.

BÜYÜKAKINCI Erhan, “Vladimir Putin Dönemi Rus Dış Politikasına Bakış, Söylemler, Arayışlar ve Fırsatlar”, E. Büyükakıncı içinde, *Değişen Dünyada Rusya ve Ukrayna*, 2004, Phoenix Yayınevi, Ankara, 137-163.

ÇAŞIN Mesut Hakkı, “Aç Kurtların Son Valsi: ABD-Rus Çatışması Nereye?”, *Jeopolitik, Aylık Strateji Dergisi*, Haziran 2006, Yıl:5, Sayı:29, 41-51.

DEVLET Nadir, “Rusya Federasyonu'nun Güney Kafkasya Siyaseti ve Türkiye'ye Etkileri”, O. Yeşilot içinde, *Değişen Dünya Düzeninde Kafkasya*, 2005, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 1-17.

ERDEM Tanju, “Türk Boğazları ve Montreux Sözleşmesi”, *Jeopolitik Aylık Strateji Dergisi*, Haziran 2006, Yıl:5, Sayı:29, 10-15.

ERİCSON J., “Rusya Yabana Atılamaz: Jeopolitik Gerçekler ve Fanteziler”, ed. Sloan & Gray, *Jeopolitik, Strateji ve Coğrafya* içinde, 2003, ASAM Yayınları, Ankara, 323-357.

ERİŞEN Cengiz, “Rusya Federasyonu'nda Ulusal Güvenlik Yaklaşımı ve Askerî Doktrinler”, E. Büyükakıncı içinde, *Değişen Dünyada Rusya ve Ukrayna*, 2004, Phoenix Yayınevi, Ankara, 165-194.

GOLDMAN M. I., “Putin and the Oligarchs”, *Foreign Affairs*, 2004, Vol:83, No:6, 33-44.

GRAY C. Sloan, “Coğrafya ve Strateji: Uygulamada Jeopolitik”, ed. Sloan & Gray, *Jeopolitik, Strateji ve Coğrafya* içinde, 2003, ASAM Yayınları, Ankara, 215-237.

HATIPOĞLU Esra, “After Empire: Georgia-Russia Relations and the Prospects for Stability in the South Caucasus”, *Turkish Review of Eurasian Studies*, Annual 2004-4, 173-191.

HATIPOĞLU Esra, “Avrupa Komşuluk Politikaları'nın Güney Kafkasya Boyutu”, O. Yeşilot içinde, *Değişen Dünya Düzeninde Kafkasya*, 2005, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 19-30.

HATIPOĞLU Esra, “Güney Kafkasya ve Orta Asya'da Büyük Güçler Arasındaki Oyun: Bölgesel Örgüt ve Oluşumların Rolü”, USAK içinde, *Güney Kafkasya ve Güç Politikası*, 2008, USAK, Ankara, 1-29.

KONA Gamze Güngörmüş, “Rusya Federasyonu'nun Kafkasya Politikası”, *Jeopolitik, Stratejik Araştırmalar Dergisi*, Yaz 2004, Yıl:3, Sayı:1, 97-115.

KUZİO Taras, “Bağımsız Devletler Topluluğu İçinde Jeopolitik Çoğulculuk: GUUAM'ın Ortaya Çıkışı”, Y. Tezkan içinde, *Kadim Komşumuz Yeni Rusya*, 2001, Ülke Kitapları, basım yeri belirtilmemiş, 94-126.

MANGOTT Gerhard, “Dizlerinin üzerine çöken dev: Rusya'nın küresel rolü üzerindeki yapısal kısıtlamalar”, Y. Tezkan içinde, *Kadim Komşumuz Yeni Rusya*, 2001, Ülke Yayınları, basım yeri belirtilmemiş, 64-93.

PAMİR Necdet, “Orta Asya ve Kafkasya'da Güvenlik Arayışları Sürecinde Bölgedeki Enerji Kaynakları'nın Rolü”, *Jeopolitik, Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 2003, Yıl:2, Sayı:7, 101-119.

Putin'in konuşması, Permanent Mission of the Russian Federation to the United Nations, *UN Millennium Summit* (2000). New York.

PUSHKOV Aleksei, “Rusya ve Yeni Dünya Düzeni”, Y. Tezkan içinde, *Kadim Komşumuz Yeni Rusya*, 2001, Ülke Kitapları, 38-50.

RUTLAND Peter, “Putin'in İktidar Yolu”, Y. Tezkan içinde, *Kadim Dostumuz Yeni Rusya*, 2001, Ülke Kitapları, basım yeri belirtilmemiş, 151-190.

SAGRAMOSO Domitilla, “Violence and Conflict in the Russian North Caucasus”, *International Affairs*, 2007, 681-705.

SCHULZE Peter W., “Geopolitics at Work: the Georgian-Russian Conflict”, *Journal of International Law 1*, Gottingen Journal of International Law 1, 2, 2009, 329-240.

Jeopolitiğin Rusya Federasyonu'na Etkilerinin
Kuzey Kafkasya-Gürcistan-Güney Osetya Çerçevesinde İncelenmesi

TOAL Gerard, "Russia's Kosovo: A Critical Geopolitics of the War Over South Ossetia", *Eurasian Geography and Economics*, 2009, 1-37.

ÜNSAL Şamil, "Son Dönem Rusya Federasyonu ve Türk-Rus İlişkileri", *Jeopolitik, Aylık Strateji Dergisi*, Haziran 2006, Yıl:5, Sayı:2, 80-95.

YALÇINKAYA Haldun, "Soğuk Savaş Sonrası Savaşın Değişimi, Soğuk Savaş Dönemi ve Sonrası Savaş Tarihi sonuçlarının Türkiye'nin Güvenliğine Etkileri", *X. Askerî Tarih Sempozyumu Bildirileri 20-22 Nisan 2005*, 2006, Genelkurmay Basımevi, Ankara.

İnternet:

KÜLEBİ Ali, RF Silahlı Kuvvetleri ve Askerî Doktrini, 2006 <http://www.tusam.net/makaleler.asp?id=358&sayfa=53>, (Erişim tarihi: 03.06.2009).

MCDERMOTT Roger N. "Russia's Conventional Armed Forces and the Georgian War", www.carlisle.army.mil/USAWC/Parameters/09spring/mcdermott.pdf+2008+South+Ossetia+War, (Erişim tarihi: 12.06.2009). <http://www.carlisle.army.mil/usawc/parameters/Articles/09spring/mcdermott.pdf> (Erişim tarihi: 05.08.2012).

OMELİCHEVA Mariya Y., "Counterterrorism Policy: Variations on an Imperial Theme", 2008 http://www.allacademic.com/meta/p_mla_apa_research_citation/2/6/7/6/5/pages267654-1.php, (Erişim tarihi: 16.10.09.) <http://kups.ku.edu/people/vitae/cv-omelicheva-mariya-2010-08.pdf>, (Erişim tarihi: 05.08.2012).

PRIEGO Alberto, "NATO Cooperation Towards South Caucasus", *International Affairs*, Winter 2008, vol 2 (1). CRIA http://www.allacademic.com/meta/p_mla_apa_research_citation/2/6/7/6/5/pages267654-1.php, (Erişim tarihi: 16.11.09). http://www.google.com.tr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CFQQFjAA&url=http%3A%2F%2Fkms1.isn.ethz.ch%2Fserviceengine%2Ffiles%2FISN%2F104444%2Fchaptersection_singledocument%2Ffc0ef43c-99b4-4bf9-9dd0-78ec8d831a9f%2Fen%2FChapter6.pdf&ei=gtUgUJGkHIinctAbwzYCwCA&usq=AFQjCNEJi7L9tecicr3-Kcs3z2-PYpqHQ&sig2=JxGFMUqOs_4kuOfr-tfLzA, (Erişim tarihi:05.08.2012).

SEZER D. B., “Rusya Federasyonu’nun Türkiye’nin Bulunduğu Coğrafyaya Katkıları ve Etkileri”, *Türkiye’nin Etrafında Barış Kuşağı Nasıl Oluşturulur?* Genelkurmay Basımevi, İstanbul, 42-52, 2002.

<http://www.google.com/books?id=iEraO0XJ55sC&printsec=frontcover&dq=Geopolitics,+Geography+and+Strategy&ei=ajdcS-CkLKqizASL8qT-BQ&hl=tr&cd=1#v=onepage&q=&f=false>, (Erişim tarihi:05.08.2012).

TOUMARKİNE Aleksandre, “Geçmiste ve Günümüzde Kuzey Kafkasya'nın Jeopolitik Önemi”, 2001 http://www.samsunbkd.org/index.php?option=com_k2&view=item&id=235:ge%C3%A7mi%C5%9Fte-ve-g%C3%BCn%C3%BCm%C3%BCzde-kuzey-kafkasyanın-jeopolitik-%C3%B6nemi&Itemid=83, (Erişim tarihi:05.08.2012).

TARVER-WAHLQUIST M. & TSYGANKOV A. P., “Duelling Honors: Realism, Constructivism and the Russia-Georgia Divide”, 2008, http://www.allacademic.com/meta/p_mla_apa_research_citation/2/6/7/6/5/pages267654-1.php, (Erişim tarihi: 16.11.09).

VIZO Vincenzo de, “George W. Bush, Vladimir Putin and the Geopolitics of the new Cold War”, April 2008 http://citation.allacademic.com/meta/p_mla_apa_research_citation/2/6/7/6/5/pages267654/p267654-1.php, (Erişim tarihi: 05.08.2012).

http://citation.allacademic.com/meta/p_mla_apa_research_citation/2/5/2/6/5/p252651_index.html?phpsessid=fda387667da7a26c856dbe3222fcf571, (Erişim tarihi: 05.08.2012).

<http://www.bbc.co.uk>

<http://www.haberrus.com>

<http://www.hurriyet.com>

<http://www.ntv.com.tr>

<http://www.tumgazeteler.com>

<http://www.rusya.ru>

Kitap Tanıtları
Book Reviews

STRATEJİK VİZYON

Zbigniew Brzezinski,

İstanbul, TİMAŞ Yayınları, 2012, Çeviren: İlknur Arslan, Sezen Yalçın , 234 sayfa. ISBN: 9786050802788.

ABD eski başkanlarından Carter'ın danışmanlarından olan Brzezinski'nin yazdığı kitap ABD'nin küresel rolü ve geleceğine dair tespitler ve değerlendirmeleri içermektedir. Brzezinski'nin yazdıkları kimileri tarafından gerçek düşünülenden ziyade, düşünülmesi istenene yer veren, yani bir çeşit yönlendirme içeren düşünceler bütünü olarak kabul ediliyor olsa da, içeriği itibarı ile reddedilemeyecek tespitler ve ilginç değerlendirmelerle dolu olan bu kitabın okunmasının yararlı olacağı değerlendirilmektedir.

Kitabın giriş bölümü, kitabın yazılış amacını ve bu kitapla cevap aranan soruları ifade etmektedir. Buna göre, dünyanın geleceğinin olumlu olabilmesi için küresel iş birliği gereklidir ve jeopolitik istikrar sağlanmadan kesin bir sonuç mümkün değildir. Rekabet içinde gelişen Brezilya, Hindistan ve Rusya ile Çin'in etkisi arttıkça yanlış hesaplar yapma ve çatışma potansiyeli artmaktadır. Bunu önlemek maksadıyla küresel iş birliği konusunda ABD'ye büyük bir görev düşmektedir.

Dünyanın, çekici, gücünü sorumlu kullanan, stratejik bilince sahip, saygın ve Doğu ile ilişkilerinde tarihsel olarak aydınlanmış bir Amerika'ya ihtiyacı bulunmaktadır. Dinamik ve stratejik düşünen bir Amerika, birleştirici bir Avrupa ile birlikte Doğu ile iş birliği yeteneğine sahip, daha büyük ve canlı bir Batı'yı teşvik edebilir.

“Gerileyen Batı” başlığı ile başlayan birinci bölümde ifade edildiğine göre, Amerika muhtemelen küresel süper güçlerin sonuncusu olacaktır. Gelecek yüzyılda hiçbir gücün ABD'nin bugünkü ve yakın geçmişteki gücüne ulaşması mümkün görülmemektedir.

Batı'nın küresel iktidarının kaynağı 16'ncı ve 20'nci yüzyıllar arasında sağladığı kültürel ve ekonomik üstünlüktür. Batı'yı oluşturan güçlerin sömürge mücadelesi ve bu uğurdaki yarış 20'nci yüzyılın başında Avrupa'nın yükselen kıtasal gücü çerçevesinde bir ittifaka dönüşmüştür. ABD'nin iki dünya savaşındaki müdahaleleri Avrupa'da

Almanya'nın üstünlüğünü önlemek için belirleyici adımlardı. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Batı egemenliğini pekiştirecek kurumsal örgütlerini inşa etmiştir (BM, IMF, Dünya Bankası).¹

2008 küresel krizi, küresel ekonomik zorluklarla başa çıkabilmek için şimdiye kadar finansal karar mekanizmalarına katılım için yeterli bulunmayan ülkelerin de katılımının gerekliliğini ortaya koymuştur. Bu çerçevede G-20'nin önemi artmıştır.

21'inci yüzyılın ilk on yılındaki ABD-Hindistan yakınlaşması Hindistan'ın küresel önemini artırmıştır. Bununla birlikte Hindistan'ın dünyanın süper güçlerinden biri olduğu fikri makul gerçeklikten yoksun bir görüştür. Asya'da güçler var, ama bunların müttefik olmamaları veya rakip veya düşman olmaları Asya'nın etkin bir güç olarak ortaya çıkışını engellemektedir.

ABD hâlâ teknolojik, ekonomik, malî ve askerî açıdan rakipsizdir. Bu çok uzun sürmeyecek olsa bile bir gerçektir. Avrupa Birliği, ABD'nin küçük jeopolitik ortağı olmaya devam edecektir. Artık, eskisi gibi Batı'nın, kendilerinden başkasını dışlayıcı, küresel iktidar paylaşım günleri geride kalmıştır. Yakın zamana kadar politik olarak pasif veya bastırılmış halklar artık uyanmışlardır. Bu uyanışların neticesi olarak Batı'nın bu ülkelere ve bölgelere tek taraflı askerî müdahalelerinin sonu gelmiştir.

İkinci bölüm, Amerikan rüyasının sonlanması üzerine bina edilmiştir. ABD, dünyanın hayranlığını kazanmak ve sistemik üstünlüğünü yeniden canlandırmak amacıyla, yoldan çıkan dış politikasını değiştirmelidir.

Sovyetler Birliği İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra sömürge halklarının, ezilmiş kitlelerin ve radikal aydınların cazibe merkezi olmuştur. Aslında Sovyetler Birliği sadece bir askerî rakip olabilmiştir.

¹ Bu noktada, "Why Nations Fail" (Daron Acemoğlu, James Robinson) isimli kitabı hatırlamak istiyorum. Bu kitaba göre milletler ne coğrafyadan, ne nüfustan, ne askerî güçten kaybeder veya kazanırlar, ancak kurumlarını iyi oluştururlarsa başarılılar, kötü ise başarısız olurlar.

ABD'nin küresel rekabette altı dezavantajı mevcuttur:

- Ulusal borcun millî gelire oranı,
- Bozuk finansal sistem,
- Artan sosyal eşitsizlik,
- Bozulan altyapı,
- Amerikan halkının cehaleti,
- Tıkanmış siyasi yapı.

ABD'nin avantajları:

- Ekonomik güç,
- Yenilikçi potansiyel,
- Nüfus dinamikleri,
- Tepkisel hareketlilik kapasitesi,
- Coğrafi taban,
- Demokratik cazibe.

ABD sonrası dünya kitabın üçüncü bölümünde ele alınmaktadır. ABD bocalasa dahi dünyanın Çin'in tahakkümüne girmesi olası değildir. Uluslararası iş birliği zayıflar. Otoriterlik ve milliyetçilik yükselir. Demokrasi zayıflar. ABD değerleri de çöker. Ancak, yükselenler dâhil hiçbir güç, ABD'nin ani çöküşünü istememektedir.

Bazı zayıf devletlerin varlığı ABD'nin üstünlüğünün sürmesine bağlıdır: Gürcistan, Tayvan, Güney Kore, Belarus, Ukrayna, Afganistan, Pakistan, İsrail, Körfez'deki Arap ülkeleri. Nükleer silahların kontrolü konusunda da dünyanın ABD liderliğine ihtiyacı bulunmaktadır.

Kitabın dördüncü bölümünde 2025 sonrası ele alınmaktadır. ABD sosyoekonomik sistemini değiştirmelidir. Avrasya'da jeopolitik dengeyi kurmalıdır. Amerikan halkının doğasındaki yenilikçilik bu dönüşümü mümkün kılmaktadır. Küresel sisteme tehdit Avrasya'dan gelmektedir. Oradaki sorunlar çözümlenmelidir: Afganistan sorunu taraflar içeri çekilerek çözümlenmelidir. İran bir denge unsuru olarak hazmedilmelidir. İsrail-Filistin sorunu yapıcı bir şekilde çözümlenmelidir.

Avrupa'nın geleceği ne olacak sorusunun cevabı Avrupa'nın doğu sınırının belirlenmesi ile ilgilidir. Rusya ve Türkiye içerde mi olacaklar, dışarıda mı ve bunun sonuçları ne olacaktır?

Orta Asya devletleri her zaman bir iç savaş riski taşımaktadırlar. Artık hiçbir güç Avrasya'ya tek başına hükmedemez ve dolayısıyla dünyaya da. ABD girişimleri Batı – Doğu dengesini gözetmelidir.

Türkler dönüşümde Rusya'dan iyidirler. Atatürk'ün reformları çarpıcı değişimi getirmiştir. Türkiye'nin dönüşümü halkına özgüven

vermektedir. Ancak, Avrupa'dan düşmanlığa dönüşecek ayrılık Türk modernleşmesini durdurur, köktenciliği beraberinde getirir. Modern Türkiye Orta Asya'ya, dost Türkiye Orta Doğu'ya huzur verir. Demokratikleşme ve modernleşmenin İslam'la birlikte olacağını gösterir.

Rusya kendi hâline bırakılmamalıdır. Rus siyasi eliti Batı'ya gidişin önünde engeldir. NATO'nun Rusya ile genişlemesi yanlıştır. Mevcut hâli ile Rusya NATO'ya girerse NATO'nun sonu olur.

ABD bölgede doğrudan Hint yanlısı olmamalı orta yolu bulmalıdır. ABD dünya sorunlarının çözümünde Batı ile Doğu arasında çift taraflı rol üstlenmelidir. Batı ile Doğu'yu uzlaştırmalıdır.

ABD dış politikasında etkili olmuş, yönetim ekibinin içinde yer almış Brzezinski'nin kaleminden dünyanın ve bölgemizin geleceğine bakışı öğrenmenin önemli olduğu kıymetlendirilmektedir. Yazarın dünyanın sağlıklı geleceği için ABD hegemonyasının sürmesi gerektiğine dair tespitlerinin abartılı olduğu değerlendirilmektedir. Her ne kadar Osmanlı Devleti gibi bazı güç merkezlerinin dünya sahnesinden çekilmesinin güç boşlukları oluşturduğu bir gerçekse de, bugünün şartlarının yüz yıl öncesine nazaran farklı olduğu, özellikle uluslararası hukuk ve iş birliği açısından şartların daha uygun olduğu dikkate alındığında dünyanın huzurlu geleceğinin ABD'ye bağlı kılınmasının anlaşılabilir olmadığı kıymetlendirilmektedir. Ancak, yazarın ABD'nin yeniden toparlanma dinamikleri konusunda yazdıklarına ise iştirak edilmektedir. Bugünün şartlarında toplumsal yapısı itibarı ile ABD, dinamizmi ile ön plana çıkmaktadır. Bu kitap kişisel fikirleri ihtiva etse de Doğu'nun bu bakış açısından çıkaracağı dersler olduğu aşikârdır.

Fatih ERBAŞ
Stratejik Araştırmalar Enstitüsü

İKİNCİ MEŞRUTİYET'İN İLANINDA HALK UNSURU

İsmail Küçükkılınç,

Ankara: Cedit Yayınları, 2011, 415 sayfa. ISBN: 9757352280.

Eser, yazarın yüksek lisans tezinin kitap olarak düzenlenmiş hâlidir. Eserde, genel olarak Osmanlı tarihindeki anayasal gelişmelerin ve özelde İkinci Meşrutiyet'in ilan edildiği dönemde yaşanan olayların perde arkası ve oluşum süreçleri irdelenmektedir.

Çalışma, 1908'deki Meşrutiyet'in ilanında halk desteğinin bulunup bulunmadığını incelemekte ve Osmanlı Devletindeki hemen hemen her anayasal gelişmede olduğu gibi -Sened-i İttifak dışında- halk tarafından herhangi bir desteğin bulunmadığını iddia etmektedir. Çalışmada, 19'uncu yüzyıl boyunca ve 20'nci yüzyılın başında, Osmanlı saltanatı, bürokrasisi ve aydınları arasında yaşanan etkileşimler, gruplaşmalar ve söylemler, yaşanacak bir sonraki süreç temel oluşturacak biçimde kronolojik olarak açıklanmaya çalışılmaktadır.

Yazar, iddiasının temellerini inşaya Osmanlı toplum yapısını açıklayarak başlamaktadır. Osmanlı'da toplum, temelde yönetici ve yönetilen olmak üzere iki unsurdan ibarettir. Yönetici sınıf padişah ve askerî sınıftan, yönetilenler ise Müslüman ve gayrimüslim reayadan (halktan) oluşmaktadır. 18'inci yüzyıla gelindiğinde, hükûmetin kazalar üzerindeki kontrolünün de zayıflamasıyla, temelde reayanın bir parçası olup, yörenin ileri gelenlerinden oluşan ve klasik yönetici sınıfa karşı siyasal pozisyon alabilen bir âyan sınıfı ortaya çıkmıştır. Bu yapının, yazar tarafından eserin başında izah edilmiş olması, yaşanan anayasal gelişmelerdeki halk unsurunun mevcudiyetinin doğrulukla değerlendirilmesi için önemlidir.

Yazar, Sened-i İttifak ile ilgili tespit ve bulgularında, belgenin anayasal niteliğini, Rumeli ve Anadolu âyanları ile padişah arasında akdedilen bir belge olduğunu vurgulamaktadır. Daha önce ifade edildiği gibi, âyanların reaya içinden çıkan bir zümre olması hasebiyle Sened-i İttifak, diğer anayasal gelişmelerin içinde farklılık

249

Güvenlik
Stratejileri

Yıl: 9

Sayı:17

göstermektedir. Zira diğerlerinde, Hristiyan unsurların özerklik ve ayrılık taleplerinin engellenmesi için yönetici sınıfının girişimleri söz konusudur. Tanzimat Fermanı ile ilgili olarak, yazar, net bir biçimde halk desteğinin yokluğunu vurgulamaktadır. Zira Tanzimat Fermanı padişahın tek taraflı bir iradesidir. Daha da önemlisi, ihtiva ettiği eşitlikçi sistem, o zamana kadar Osmanlı toplumu içinde kendini üstün gören Müslüman ahalinin aleyhinde bir gelişmedir. Bu şartlarda, bir halk desteği mantiken mümkün olmamıştır. Islahat Fermanı ise Tanzimat Fermanı'ndan farklı olarak, dönemin büyük devletlerinin baskısı ve talebiyle, Hristiyan tebaa gözetilerek ilan edilmiştir. Gerek Gülhane Hatt-ı Hümayunu'nda ve gerekse Islahat Fermanı'nda, halkın talep ve iştiraki söz konusu olmamıştır. Yazar, halkın fermanlarla oluşan yeni durumdan memnuniyetsizliğini ve tepkisini Kuleli Vak'ası gibi olaylarla somutlaştırmaktadır.

Eserde, 1876 Kanuni Esası'sine giden süreç Yeni Osmanlılık hareketinin irdelenmesiyle başlar. Yazara göre, Yeni Osmanlılık hareketinin Tanzimatla oluşan döneme bir tepki olarak, Osmanlı İslam Milletini ve Tanzimat uygulamalarının şeriata aykırılığını ön plana çıkarması hareketin belirleyici bir özelliğidir. Zira, çokça bu hareketin bir devamı gibi algılanan Jön Türk hareketi, zaman içinde halk desteğini kazanabilmek için İslam'a vurgu yapmışsa da temelde pozitivist bir yaklaşımı benimsemektedir.

Yazar, 1876 Kanuni Esası'sine giden süreçte, önemli diğer bir unsur olarak dış müdahaleleri göstermekte ve Yeni Osmanlıların, yeni anayasanın bu durumu engelleyeceği ümidini vurgulamaktadır. Çünkü Yeni Osmanlılar, Tanzimat ve daha çok Islahat Fermanı'nı bu durumun müsebbibi olarak görmekteydi. Bu kapsamda; Hersek İsyanı, Bulgar İsyanı, Karadağ ve Sırbistan İsyanı belirleyici olaylar olarak ele alınmaktadır. Yazar, Sultan Aziz'in hâl'i ile ilgili olarak medrese talebelerinin isyanlarına ve Sultan'a şahsi kin besleyen yöneticilerin gayretlerine de değinmektedir. Eserde ayrıca, Kanuni Esası'nın tamamen Mithat Paşa'nın eseri olduğu da vurgulanmaktadır. Zira yazara göre, Yeni Osmanlılar Kanuni Esası'nın teorik temelini oluşturmuş, anayasa komisyonlarına katılmış ve metin yazımında görev almışlarsa da ilanında çok etkili olmamışlardır.

Eserde, Jön Türkler ve Yeni Osmanlı kavramları arasındaki farkların vurgulanmış olması Birinci ve İkinci Meşrutiyet dönemleri öncesinde yaşananları anlamak bakımından faydalı olmuştur. Yazar Jön Türklüğün pozitivist, seçkinci, eskiye mesafeli ve Yeni Osmanlılardan farklı olarak doğrudan padişahı, yani II. Abdülhamit'i hedef alan çizgisini vurgularken, iki akım arasında fikrî bir yakınlık olmadığını ileri sürmektedir. Bu tespit önemlidir, zira özellikle yabancı yazında, gerek Yeni Osmanlılık, gerekse 1889 yılında kurulduğu kabul edilen Jön Türk hareketi ve diğer benzer yenilikçi hareketler, genel olarak Jön Türk hareketi şeklinde tanımlanmaktadır. Ayrıca eserde, Jön Türk hareketindeki gruplaşmalar, Osmanlı Hürriyet Cemiyeti'nin kuruluşu ve daha sonra İttihat ve Terakki Cemiyeti adı altında, Birinci Jön Türk Kongresi'nde ayrılan bir diğer grupla birleşmesi gibi olaylar de anlatılmaktadır.

Yazar, olayların çıkış sebepleri, gelişmeleri, başlangıç hedefleri ve sonuçları arasındaki ilişki ve etkileşimleri ile İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin bu gelişmelerden faydalanma istek ve gayretlerini ikna edici bir biçimde aktararak iddiasını güçlendirmiş ve yoruma mümkün olduğu kadar az mahal verecek bir çerçeve çizebilmiştir. Bu açıdan kitapta izah edilen Firzovik Toplantısı ilginç ve belirleyici bir örnektir. Firzovik'e düzenlenen sıradan bir Sırp öğrenci gezisi, Arnavutlar tarafından önce, slav yanlısı reformların bölgelerinde uygulanmasına yönelik bir toplantı girişimi olarak algılanmış ve bunu protesto etmek isteyen Arnavutlar Firzovik'te toplanmıştır. Bu gelişmenin, Galip Bey tarafından, Meşrutiyet'in ilanını talep eden bir halk hareketine dönüştürülmesi ilgi çekicidir. Ancak, Firzovik Toplantısının, başından beri İkinci Meşrutiyet'in ilanını hedeflediği iddiasını savunanlar açısından bu gelişmelerin farklı bir izahı da olabilir.

Eserde ayrıca, anayasal nitelikte olduğu değerlendirilen girişimlerin, anayasa kavramına uyumlulukları da değerli anayasa hukukçularımızın yorumlarına yapılan atıflarla irdelenmiştir.

Eserin yazım dili genel olarak sadedir. Anlatılan olaylar ve anayasal gelişmeler arasındaki neden-sonuç ilişkilerinin insicamı, okuyucunun sıkılmasını ve okurken zihinlerde soru işaretlerinin oluşmasını büyük ölçüde önlemektedir. Neden-sonuç ilişkilerinin

sağlıklı kurulabilmesi için açıklanan tarihî olayların anlatım biçimi ve kararında detaycılığı, hem ayrı ayrı her bir olayla ilgili bilgilerimizi tazelememize yardımcı olmakta hem de aynı olaya farklı bir açıdan bakabilme şansını bize vermektedir. Sadece geçmişe yönelik değil, gelecekte de ülkemizde olabilecek muhtemel anayasal gelişmelere toplumumuzun yapacağı katkıyı daha sağlıklı yorumlamamızı sağlayacak, muhtemel iç ve dış siyasi gelişmelerin bu süreçleri nasıl etkileyebileceği hususunda fikir sahibi olmamıza yardımcı olacak bir eserdir.

Yasin ÖRÇEN
Stratejik Araştırmalar Enstitüsü

252

Security
Strategies

Year: 9

Issue: 17

TARİH NASIL YAZILIR? TARİH YAZIMI İÇİN ÇAĞDAŞ BİR METODOLOJİ

Ahmet Şimşek (Editör),

İstanbul: Tarihçi Kitabevi, 2011, 500 Sayfa, ISBN: 978-605-4534-04-3

Doç. Dr. Ahmet Şimşek'in editörlüğünü yaptığı kitap, on dokuz akademisyen tarafından yazılmış on dört bölüm ve bir ekten oluşmaktadır. Kitapta tarih ve tarih yazımının temel kavramları, geçmişten günümüze geçirdiği süreç, kaynak temini, yazım kuralları, çeşitli tarih dalları ve bazı ünlü tarihçilerin çalışma yöntemleri anlatılmaktadır.

Kitabın birinci bölümünde Doç. Dr. Necmettin Alkan, tarih düşüncesinin geçirmiş olduğu aşamaları; Efsaneler, Grek-Roma, Yahudi-Hristiyan, İslami ve Aydınlanmacı tarih düşüncesi olarak beş başlık hâlinde incelemektedir.

İkinci bölümde Yrd. Doç. Dr. İbrahim Hakkı Öztürk, 19'uncu ve 20'nci yüzyıllardaki tarih düşüncesini ve yazımındaki değişimi iki ana boyutta incelemiştir. Bunlardan birincisi, 19'uncu yüzyıldaki bilimsel tarih yaklaşımları ve 20'nci yüzyılda bilimsellik algısı açısından yaşanan evrimdir. İkincisi ise 19'uncu yüzyıldaki devlet ve siyaset merkezli anlayışla 20'nci yüzyıldaki toplum merkezli anlayış arasındaki değişimdir.

Üçüncü bölümde Doç. Dr. Fahri Sakal, tarih yazımında kullanılan olgu, kaynak, bakış açısı, araştırma, yorum, eş zamanlama, anlatı, kurgu, empati, etik sorumluluk ve intihal gibi bazı temel kavramları açıklamaktadır.

Dördüncü bölümde Yrd. Doç. Dr. İbrahim Şirin, tarih yazımına yön vermiş anlayışları: teolojik, pozitivist, romantik, tarihselci, idealist, pragmatik, Marksist, yapısalcı, Annales Okulu, Frankfurt Okulu ve Bağımlılık Okulu anlayışı olarak açıklamaktadır.

Beşinci bölümde Prof. Dr. Fatma Acun, tarih kaynaklarını, tarihte yaşanan olayların çevresinde bıraktığı izler ve bu izlerin bırakıldığı nesnelere olarak tanımlamaktadır. Bu kaynakları; her türlü

253

Güvenlik
Stratejileri

Yıl: 9

Sayı:17

yazılı belgeden oluşan yazılı kaynaklar; fotoğraf, film, resim gibi iki boyutlu veya heykel, eşyalar gibi üç boyutlu görsel kaynaklar; hikâye, şiir, destan gibi sözlü kayıtlardan oluşan sözlü kaynaklar olarak gruplandırılmaktadır.

Altıncı bölümde Doç. Dr. Cenk Reyhan, tarih yazımının özgünlüğünü iki yaklaşımla açıklamaktadır. Bunlar: sorun/problem odaklı ve kaynak/malzeme odaklı yaklaşımlardır. Yazara göre sorun/problem odaklı yaklaşımlar; çoğunlukla ikinci el kaynaklardan faydalanılarak özgün bir tarihsel sorunun formüle edildiği, mümkün olduğunca dolaysız bir şekilde sonuca gidilen yaklaşımlardır. Kaynak/malzeme odaklı yaklaşımlar ise ilgili bütün kaynakların toplandığı, ayıklandığı ve değerlendirildiği, çalışmanın niteliği açısından daha çok tercih edilen yaklaşım tarzlarıdır. Ancak yazar, bu yaklaşım tarzında, birbirinden bağımsız ya da zıt veriler arasında kaybolmamak gerektiğini de hatırlatmaktadır.

Yedinci bölümde Yrd. Doç. Dr. İbrahim Turan, son elli yıldaki teknolojik gelişmelerin, tarih alanında da hızlı bir değişim süreci başlattığına ve tarihçilerin yöntemlerini yeniden düzenlemek zorunda kaldıklarına değinmektedir. Bu anlamda, “*dijital tarih*” ve “*tarihsel bilişim*” gibi isimlerle yürütülen çalışmaların ortaya çıktığını ve bütün bu çalışmaların amacının, kaynakları kolay ulaşılabilir kılmak ve güvenilir bir şekilde saklamak olduğunu vurgulamaktadır.

Sekizinci bölümde Yrd. Doç. Dr. Oktay Gökdemir, 20’nci yüzyılın başlarından itibaren şekillenen sözlü ve yerel tarih çalışmalarını, geleneksel tarih çalışmalarına alternatif olarak ortaya çıkmış tarih yazım yaklaşımları olarak nitelendirmektedir.

Dokuzuncu bölümde Yrd. Doç. Dr. Gülin Karadağ; bir tarihçinin ele aldığı konuyu sadece tarih bilimi ile sınırlandıramayacağını, herhangi bir olayı incelerken olayın geçtiği dönemin, mekânın, ilişkili olduğu olayların, olayın içinde bulunan kişilerin, kısacası resmin tamamının ancak disiplinler arası bir çalışma ile incelenebileceğini belirtmektedir.

Onuncu bölümde Doç. Dr. Nurcan Abacı, tarihsel bir metin oluşturmanın ilk aşamasını konu seçimi olarak tanımlamaktadır. Bunu

yaparken de çalışmanın ne kadar zamanda biteceği, sahip olunan bilgi birikimi ve konu arasındaki ilişkinin göz ardı edilmemesi gerektiğini vurgulamaktadır. Konu seçiminden sonraki aşamayı ise kaynak grubunun tespiti olarak açıklamaktadır. Bu aşamada kaynağın güvenilirliğinin ve niteliğinin belirlenmesinin önemli bir unsur olduğuna dikkat çekmektedir. Kaynakların belirlenmesinden sonraki süreci de yazma süreci olarak belirterek ve bu süreçleri açıklamaktadır.

On birinci bölümde Yrd. Doç. Dr. Ahmet Sait Candan, tarih yazımında da bütün akademik çalışmalarda olduğu gibi önceden yayımlanmış eserlerden yapılacak alıntıların mutlaka gösterilmesi gerektiğini, bunun da dipnotta kaynak gösterme ve metin içinde kaynak gösterme olarak iki değişik şekilde yapıldığını belirtmektedir. Bununla birlikte bilimsel ve mesleki etik açısından zorunlu olduğu, uyulmaması durumunda “*intihal*” denilen suçun oluşacağını vurgulamaktadır. Örneklerle atıf yapma yöntemlerini açıklamaktadır.

On ikinci bölümde Prof. Dr. Levent Yılmaz, iyi bir tarihinin yazma kabiliyetinin yanında başka tarihçilerin eserlerini okuma, eleştirme kabiliyetinin de olması gerektiğini belirterek Cemal KAFADAR’ın *Kim Var İmiş Biz Burada Yoğ İken* adlı eserinin giriş bölümünü inceleme örneği olarak sunmaktadır.

On üçüncü bölümde sanat tarihi, mimarlık tarihi, şehir-semt tarihi ve iktisat tarihinin metodolojileri, her bir alanda uzmanlaşmış bilim insanlarına yönlendirilen sorularla aktarılmaktadır. Bu sorular: Sanat, şehir-semt, mimarlık ve iktisat tarihinin ne olduğu, bu alanlardaki ünlü tarihçiler, önemli eserler, bu alanları diğer tarih alanlarından ayıran unsurlar, bu alanda çalışan tarihçilerin vasıfları, bu vasıfların nasıl kazanıldığı, tarihçilerin nasıl çalıştığı ve bu alanların tarihçisi olmak için neler yapmak gerektiğidir.

On dördüncü bölümde Yrd. Doç. Dr. Mehmet Suat Bal’ın ve Yrd. Doç. Dr. Mehmet Salih Erkek’in uzman tarihçiler Prof. Dr. Oğuz Tekin, Prof. Dr. Ahmet Yaşar Ocak, Prof. Dr. Halil İncelik, Prof. Dr. Mustafa Yılmaz, Prof. Dr. Çağrı Erhan, Prof. Dr. Eyüp Özveren, Prof. Dr. Salim Koca ile yaptıkları röportajlar bulunmaktadır. Bu röportajlarda ünlü tarihçilerin; araştırma konularını nasıl belirledikleri,

belirlenen konuları nasıl araştırdıkları, veri toplama-analiz süreçlerinin nasıl olduğu, eserleri yazarken nelere dikkat ettikleri, çalıştıkları alanların zorlukları, mesleğin başından bugüne çalışmalarında meydana gelen farklılıkları ortaya koyulmaktadır.

Eserin EK bölümde, Yrd. Doç. Dr. Mehmet Suat Bal, Yrd. Doç. Dr. Tuğrul Özcan, doktora öğrencisi Fettullah Uçar tarafından arşiv ve yazma kaynaklarına nasıl ulaşılacağı anlatılmaktadır.

Sonuç olarak kitap tarih yazımı hakkında ayrıntılı bilgi vermekte, genel tanım, kural ve yaklaşımları alanlarında uzmanlaşmış bilim insanların kaleminden aktarmaktadır. Akademik anlamda konuya ilişkin yeterli bilgisi olmayan bir okura bile tarih yazımı ile ilgili bilgi edinme fırsatı sağlayacak, özellikle yapılan röportaj ve değerlendirmeler tarihe farklı pencerelerden bakılmasına yardımcı olacaktır.

İsmail ARASAN
Stratejik Araştırmalar Enstitüsü

256

Security
Strategies

Year: 9

Issue: 17

ARMED SERVANTS: AGENCY, OVERSIGHT AND CIVIL-MILITARY RELATIONS

Peter D. Feaver,

Cambridge, Harvard University Press, 2003 1st edition, 2011 2nd edition, 380 pp. ISBN: 0-674-01051-5.

Peter D. Feaver challenges the traditional literature on Civil-Military Relations (CMR) by proposing a new approach: principal-agent theory imported from microeconomics. This theory aims to elucidate how to control relationship between elected civilians, who enjoy general supremacy in consolidated democracies, and the military does play out on a day-to-day basis by illuminating changes in the U.S. CMR during the Cold War and post-Cold War years. Though principal-agent theory has its origin from microeconomics, Feaver argues that his theory is applicable to the CMR since it represents a dynamic relationship in a hierarchical setting.¹

Feaver confronts the formulation of Samuel Huntington in his legendary piece, *The Soldier and the State* (1957) that asserts that the military should gain “autonomy” in return for “impartiality” in politics and should recognize the civilian authority – an argument with strong normative influence. That is, with Feaver’s word “ is to reconcile a military strong enough to do anything the civilians ask them to with a military subordinate enough to do only what civilians authorize them to do.”²

Employing “principal-agent theory” from economics, Feaver endeavors to explain how principals (elected civilian leaders in our

257

Güvenlik
Stratejileri

Yıl: 9

Sayı:17

¹ Peter D. Feaver, *Armed Servants: Agency, Oversight and Civil-Military Relations 2nd Edition*, Harvard University Press, Cambridge, 2011, p. 54.

² Peter D. Feaver, “The Civil-Military Problematique: Huntington, Janowitz, and the Question of Civilian Control,” *Armed Forces and Society* 23, No. 2, Winter 1996, p. 149.

case) gets the agent (the military) carry out orders, using the degree of monitoring as the variable. According to him, the main problem of CMR in mature democracies is a military that “shirks.” Based on their expectations of whether shirking will be detected or not, the military decides whether to obey the civilian leaders or not. These expectations, for Feaver, are a function of many factors, the primary of which is the cost of monitoring.

Feaver’s Principal-Agency theory provides four general patterns of the CMR. These are,³

		MILITARY	
		WORKING	SHIRKING
CIVILIAN	INTRUSIVE	2	4
	NON-INTRUSIVE	1	3

1: military working with non-intrusive monitoring of civilians (Huntington’s crisis),

2: military working with intrusive monitoring of civilians (Extreme civil-military friction),

3: military shirking with non-intrusive monitoring of civilians (Huntington’s ideal type),

4: military shirking with intrusive monitoring of civilians (Principal-Agent theory).

In fact, for the military, the outcome of working with non-intrusive monitoring (the cases of 1 and 3 correspond to Huntington’s prescription of “objective control,” which can only be established by recognizing an autonomous, politically neutral and sterile military

³ The table was made by the author to better elucidate the main argument of the book.

through professionalization.⁴ Likewise, the case of 2 is Huntington's nightmare scenario that implies the systemic violation of the autonomy of the "professional" military by the civilians. It is case 4, characterized by relatively high civil-military friction, the gap of which is filled by Feaver's theory.⁵ Feaver uses the term "shirking" to refer to activities of militaries that are contrary to the "functional goal" or the "relational goal" of civilians. The functional goal includes whether the military is doing what civilians asked it to do in a style that civilians direct, whether the military is using its full capacity to implement the civilians' orders and whether the military is capable of implementing its tasks. As for the relational goal, it includes whether key policy decisions belong to civilians or the military, whether civilians decide which decisions should be given by the military, and whether the military avoids any action that may undermine civilian supremacy.

Feaver presents some features (or problems) that have important influences on principal-agent relationships. First of all, there is an information asymmetry between the principal and the agent. In the CMR, the advantage of information is on the side of the military.⁶ As stated by Feaver, in the case of operations and war, the information asymmetry increases in favor of the military because of difficulties in monitoring.⁷

Moreover, confidentiality restrictions that are common in defense matters reinforce the tendency of the military to hide information. Information asymmetry provides the military important power to pursue its own institutional interests. Second, adverse selection is one of the main problems of principal-agency relations. According to Feaver, adverse selection is the uncertainty of principal

⁴ *Ibid.*, pp. 83, 84.

⁵ Peter D. Feaver, 2011, *Ibid.*, pp. 119-120.

⁶ Samuel P. Huntington, *The Soldier and the State: The Theory and Politics of the Civil Military Relations*, Harvard University Press, Cambridge, 1957, p. 71.

⁷ Peter D. Feaver, 2011, *Ibid.*, p. 71.

about the capability and qualifications of its agents.⁸

The final problem is moral hazard. In Feaver's words, "moral hazard refers at a general level to the problem that principals cannot completely observe the true behavior of the agent and so cannot be certain whether the agent is working or shirking."⁹ As stated by Feaver, agents or employees have incentives to do less, if they can get paid the same amount for doing so.¹⁰ Moreover, Feaver presents two main requirements to prevent the military from shirking: monitoring mechanisms and punishment mechanisms. He states that "Civilians still have means available with which to direct the military and thereby mitigate the adverse selection and moral hazard problems inherent in delegation. In essence, control or monitoring mechanisms are ways of overcoming the information problems perhaps by getting the agent to reveal information or perhaps by adjusting the incentives of the agent so that the principal can 'know' that the agent wants what the principal wants."¹¹

Feaver's formulation of the CMR seems to be applicable to the relations between government and other security instruments such as intelligence agencies and private security firms contracted by states. The applicability of Feaver's theory to the security related organizations other than the military, therefore, would be stated as strength. Reducing CMR to a two-actor game (principal and agent), on the other hand, would be highly unlikely in reality. The CMR is, in fact, a play in which many actors take place. Civilian principles (government, parliamentary, civil society) and the military (land forces, air force, navy and special forces, paramilitary forces such as gendarmeries or coast guard) are numerous and diverse. Then, what if there are two or more competing principles and two or more competing agents? If there are at least two or more players in the principle role,

⁸ *Ibid.*, 73.

⁹ *Ibid.*, 73.

¹⁰ *Ibid.*, 75.

¹¹ *Ibid.*, 75.

for instance, the military has the opportunity to play one principal against another. Therefore, Feaver's shirking-working paradigm may turn into a cloudy one in a multi-actor environment.

One should note that the theory proposed in the book, yet covering a lot on the CMR during the peacetime, does not say much about how to efficiently and effectively manage the CMR during crises and war times. To what extent and in what direction, for instance, should the control mechanisms of the civilian leaders stretch in crisis? Should the punishment mechanisms applied in the peacetime be applied during a crisis or war as well? For a book that was published in 2004 during the Iraq and Afghanistan Wars, one may have expect to read more about Feaver's formulation of the CMR during a crisis or war. At least, the author could have outlined the general setting of the CMR during a crisis or war, and could have tested his explanations with some cases, for instance the CMR experience of the US in Iraq or Afghanistan.

According to Morris Janowitz, "self-imposed professional standards and meaningful integration of civilian values"¹² would lead to "mutual trust" between the military elites and the elected political leaders. For Samuel Huntington, in the same vein, the military profession constitutes a *sui generis* "moral obligation" to the state and civil society.¹³ Feaver's principal-agent theory, however, which follows a staunchly rational choice approach, seems to disregard "moral values" and professionalism of the military and then posits "mutual distrust" of the elected political leaders on the behaviors of the military elites. Put differently, by naming the military as "potential shirker" and disregarding the *sui generis* self-imposed professional standards and moral values of the military, Feaver seems to put extra emphasis on "shirking." For Feaver, civilian leaders should always be

¹² Morris Janowitz, *The Professional Soldier: A Social and Political Portrait*, Free Press, New York, 1960, p. 19.

¹³ Samuel P. Huntington, *The Soldier and the State: The Theory and Politics of the Civil Military Relations*, Harvard University Press, Cambridge, 1957, p. 27.

concerned with and be preparing for the “shirking” of the military. Then the question is: should civilian leaders treat the military as a potential shirker always seeking to escape, and so define the CMR by putting “mutual distrust” label on it? Or should the civilian leaders believe in the professional standards and moral values of the military and define the CMR by putting “mutual trust” label on it?

Although it is a scholarly book that proposes a theory, the reading style of the book makes it easy for a general reader. Nonetheless, the frequent use of economic jargons, excessive empirical data, and highly complex figures presented in the book make some chapters hard to grasp.

In sum, Feaver’s book seems to be a brave attempt to challenge the traditional literature on the CMR that is still dominated by the pieces reflecting the Cold War setting. Inspired a lot from the field of microeconomics, the book, the utmost aim of which is to propose a concrete CMR model to be applied in a day-to-day basis rather than abstract normative frameworks, provides significant explanations for the arguments it raise. After reading the book, one may easily recognize that it definitely expands the conventional conceptualization of the CMR, and presents valuable insights for its operationalization. Nonetheless, one should also note that the excessive faith of the book in the explanations purely and solely imported from the field of microeconomics and its reductionist attempt to identify the CMR as a “mere contract relationship” between a principal and an agent in the market could be the main shortfall. It is likely to assert that the CMR is too complex a type of relationship to be defined as the one between an employer and an employee in the economic markets. Nonetheless, these critiques should not prevent this book from becoming a “must” in the library of anybody interested in the CMR.

Metin GURCAN
Bilkent University

MİLLİYETLER VE SINIRLAR

Stefanos Yerasimos,

İstanbul: İletişim Yayınları, 2010, Çeviren: Şirin Tekeli, 494 sayfa, ISBN-13:978-975-470-446-4.

Stefanos Yerasimos'un kaleme aldığı "Milliyetler ve Sınırlar" ilk olarak 1994 yılında neşredilmiştir. Kitapta yer alan metinler, 1986 ile 1993 yılları arasında Fransızca ya da başka dillerde dergilerde yayımlanmıştır. Yazar; Balkanlar, Kafkasya ve Ortadoğu'daki bugünkü çatışmaların köklerinin Birinci Dünya Savaşı'nın hemen öncesi ve sonrasında gündeme gelen sorunlara uzandığını, bu bölgelerde ortaya çıkan yeni gelişmeler ışığında Doğu Sorunu'nun yeniden ele alınması gerektiğini ifade etmektedir.

Yazara göre, Doğu Sorunu; çok uluslu bir imparatorluk olan Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılmasıyla birlikte bu toprakların üzerinde ulus-devletlerin kurulması sorunudur. Doğu Sorunu'ndan etkilenen topraklar geleneksel olarak iki coğrafi alt bölgeden Balkanlar ve Ortadoğu'dan oluşmaktadır. Bunlara Soğuk Savaş sonrasında Kafkasya ve Karadeniz'in kuzeyinin eklenmesi gereklidir.

Üç bölüm hâlinde kurgulanan kitapta, birinci bölümde Doğu Akdeniz ve Balkanlar, ikinci bölümde Ortadoğu, üçüncü bölümde ise Kafkasya bölgesi ele alınmaktadır.

Doğu Akdeniz ve Balkanlar'ın ele alındığı birinci bölümde, Osmanlı İmparatorluğu'nun gerilemesi ve Balkanlarda ulus-devletlerin kurulması ele alınmaktadır. Birinci Dünya Savaşı'na son veren Paris konferansında Türklerin Avrupa'dan atılmak istendiği, neticede imparatorluğun dağılması ile beraber Panislamizm ve Arap birliği hayallerini de suya düşüren batı modelinin en kolay algılanıp uygulanabilen unsuru olan milliyetçiliğin galip geldiği anlatılmaktadır. Ancak milliyetçilik burada batı milliyetçiliğiyle aynı öze sahip olamamış ve oradaki olgunlaşma sürecinden geçmemiştir. Batıda milletler, bin yıl kadar süren ve her ulusun kendi kavramlarını, ekonomik araçlarını, sosyal yapılarını kurmasına olanak veren kültürel

263

Güvenlik
Stratejileri

Yıl: 9

Sayı:17

ve politik bir evrimleşme sonucunda oluşmuştur. Bölgede bin beş yüz yıl kadar uygulanan Bizans ve Osmanlı imparatorluk politikaları, etnik ve dinsel tabloyu imparatorluk çıkarlarına uygun olarak yoğurduklarından bunları ne ideolojik ne de coğrafi olarak yeniden çizmek mümkündür.

Soğuk Savaş süresince bölgedeki ulus-devletleşme süreci dondurulmuştur. Soğuk Savaşın sona ermesiyle birlikte bu süreci tamamlama çabalarından olan sınır değişiklikleri yeniden gündeme gelmiştir. Doğal olarak bu süreç önce bölgedeki ulus temeline dayandırılmayan tek devlet deneyiminin yaşandığı Yugoslavya'da başlamıştır.

Yazar, ikinci bölümde, Ortadoğu'da yaşanmakta olan krizde, büyük devletlerin çıkarları doğrultusunda yapay olarak korunan aşiret oluşumları ile ulus-devletler ya da laik ulusçulukla dinsel gelenekçilik arasındaki çatışmaların etkili olduğunu, bugünkü kriz ortamında Irak milliyetçiliğinin ve Suudi devletinin geleceğinin belirleneceğini ifade etmektedir. Yazara göre, Arabistan'da meydana gelen gelişmelerde dikkati çeken iki nokta vardır. Bunlardan birincisi bölgedeki güçlerin ve çatışmaların şekillenmesinde petrolün belirleyici olmasıdır. Petrol gerçek anlamda bir zenginlik ve güç kaynağı olma yoluna İkinci Dünya Savaşı sonrasında girmişse de, jeopolitiği etkileyen bir unsur olarak, daha Birinci Dünya Savaşı öncesinden itibaren etkili olmuştur. İkinci nokta da, Suudi Arabistan'ın petrolden bağımsız olarak yükselişi ile İngilizlerin büyük bir Haşimi Arap Krallığı kurma planlarının ortadan kalkmasıdır. Haşimi hareketi ilk Arap milliyetçiliğinin öncülüğünü yapmış ve bu milliyetçilik İngiliz mandası döneminde de Irak'ta varlık göstermiştir.

Kitapta, Ortadoğu'da sınırlar çizilirken ve yeni devletler kurulurken yöre halkına hiç danışılmadığı ve bu bakımdan tek önemli istisnanın Türkiye olduğu vurgulanmaktadır. Tarihsel süreçte Yerasimos'un bu tespitinin doğrulanmasını, sınırların yarattığı sorunların bölgedeki çatışma ortamına etkisinde görmekteyiz.

Kafkasya'nın ele alındığı üçüncü bölümde yazar; değişik kökenden pek çok halkın barındığı bölgede sınırların henüz

kesinleşmediğine, Kafkasya’da milliyetçiliğin bir sömürü aracı olarak kullanıldığına ve çatışmalara yol açtığına değinmektedir. Bunlardan Ermeni milliyetçiliğinin Rusya’nın Anadolu’nun doğusuyla Mezopotamya’yı hedef alan yayılmacı politikasının bir aracı olduğunu belirtmektedir. Diğer yandan Soğuk Savaş sonrası Türkiye ile Kafkasya ve Orta Asya ülkeleri arasındaki bağların güçlenmesi, Rusya tarafından ABD’nin bu bölgeleri Rus etkisinden çıkarıp Batı’ya bağlama aracı olarak görülebilmektedir.

İstanbul doğumlu olan Stefanos Yerasimos’un kitapta konuları bir bilim adamı kimliği ile ele alması, tarafsızlığı ve objektifliği etkileyicidir. Yerasimos’un tespitleri ve değerlendirmeleri Soğuk Savaş sonrası bu bölgelerde yaşanan çatışmaların temel nedenlerini anlamada önemli katkı sağlayabilecek değerdedir.

Hikmet ÇAVUŞOĞLU
Stratejik Araştırmalar Enstitüsü

265

Güvenlik
Stratejileri

Yıl: 9

Sayı: 17

International Conference on Air and Space Power ICAP'13

International Conference on Air and Space Power, "ICAP'13" held by the Air War College was convened in Turkish War Colleges in 27-29 March 2013. ICAP'13, as a first conference on the air and space power in Turkey, aimed to be a platform in which the future of air and space power would be shaped by the participation of senior academicians and military experts acknowledged to be the authority on their own field in the world. Military and civil speakers, who are the leading experts in their field, from the NATO member states such as Turkey, USA, Germany, United Kingdom as well as the countries representing the different schools of air force such as Russia, Australia and Sweden attended the conference.

ICAP'13 which was organized with the participation of almost thousands of academicians, strategists, senior bureaucrats and officers from six continents and 57 countries was opened with the speeches delivered by the Commander of Turkish Air Forces-General Mehmet Erten, Commander of Turkish War Colleges-Lieutenant General Raif Akbaş, Defense Industry Undersecretary-Murad Bayar, and Dr. Benjamin S. Lambeth whose works are read as textbooks in many military academies and universities of the world, especially in the US. Dr. Lambeth, who is one of the leading specialists of the world on "Air Power Strategy", has written more than seventy articles and books in almost a half century and worked as the chief analyst of RAND (Research and Development) think tank for a long time.

Prof. Dr. Banu Onaral, the granddaughter of Nuri Demirağ -who dedicated his whole life to nationalizing of Turkish aviation and establishing aircraft industry- served as the moderator of first session in which the role and distinctive feature of air and space power on air operations were discussed and the Commander of First Air Force, Lt. Gen. Abidin Ünal made a presentation titled "Education Perspective of the Future Air and Space Power". Prof. Dr. Onaral works as the Director of Biomedical Engineering Department at Drexel University and has been awarded so many times in Biomedical Engineering. Prof.

Dr. Onaral, who takes active roles in scientific institutions all around the world as president or consultant, established “Conquer Cooperation Organization” in 2008 and initiated the 50 scientific institutions in USA, China, England, Spain, Israel and Turkey to conduct joint projects. Furthermore, her lately innovative studies, especially in the field of aviation, have attracted the attention of whole world.

Second session dealt with the “Special Operations” that gradually become prominent nowadays from the perspective of air and space power. The Commander of NATO Special Operations Headquarters Lt. Gen. Frank J. Kisner delivered a speech titled “Special Operations and the Diverse Nature of Airpower.” “It is expected to face dynamic, irregular and hybrid threats during the battles of 21st century, so and therefore the importance of Special Operation Aviation will increase gradually emphasized Kisner during his speech. In addition to Kisner, Dean of Baltic Defense College Prof. James Corum and Brig. Gen. Marshall Webb from the Special Operations Command of USAF made presentations in the second session. Prof. Corum talked about air power doctrine which is required to be applied during the unconventional warfare and then explained the importance of helping to air force of relatively weaker countries.

In third session, distinguished speakers like Lt. Gen. (Ret.) David Deptula, who was the planner of Operation Desert Storm and Afghanistan War as well as being the architecture of Modern Intelligence, Surveillance and Reconnaissance Concept of the U.S. Army, and Head of the Department of Operations and Intelligence in Air War College Lt. Col. Yücel Topçu made their presentations regarding “The Evolution of Unmanned Aircraft Systems (UAS) for Future Air Warfare”. Retired Lt. Gen. Deptula emphasized the concepts of unmanned and remote controlled aircrafts that cause confusion in terminological way and explained the reason for why the term “drone” has been preferred by media. He told that Unmanned Aircraft Systems (UAS), which are disputable about the matters of ethics, are tracked by almost 200 authorized personnel and accordingly it is decided to act after getting the opinions of specialists from each branch. Considering this, he explained that more ethical decisions are

taken in the operations with unmanned aircrafts as compared to operations with man-powered aircrafts. As a result, he argued that the threats aim to remove the Unmanned Aircraft Systems (UAS), which gain asymmetrical advantage and have become highly effective against terrorism, from the operation field by raising a debatable issue. Lt. Col. Topçu indicated during his presentation he prepared by reviewing the thesis studies, articles and presentations of Air War College students in last three years that UAS revealed themselves by achieving great success in cases where serious air force threat does not exist and this success should be transferred to air power doctrines in the light of experiences. Lt. Col. Topçu mentioned that neither unmanned nor man-powered systems will be more advantageous than the other in the near future and utilization of operation-oriented hybrid force should be considered accordingly.

During the fourth session focusing on “the utilization of high technology” which is a distinctive feature of air and space power, "The Effects of Technological Developments on Air and Space Power" were discussed by the attendees like Mr. Tommy Ivarsson known as “the Father of Gripen”, JAS-39 Multirole Fighter and “Chief Scientist” of NATO Science and Technology Organization Maj. Gen. Husniaux and the senior managers of leading defense industry companies such as TAI and EADS. In the same session, Head of TAI Aircraft Group, Mr. Özcan Ertem provided information about the aircraft programs of Turkish Air Forces and F-X conceptual development program.

In the fifth and last session titled “Conceptual Changes in the Use of Air and Space Power”, distinguished speakers like Special Advisor to Secretary General of NATO Mr. Diego Ruiz Palmer and Prof. Philip Sabin, world-wide known war simulation expert, brought different perspectives on air and space power into the agenda. "Despite the fact that Western air force planners took the advantage of asymmetric air power before, this advantage will not provide guarantee for the coming years and even may threaten to survive due to the effect of rapidly growing air defense systems. He also argued that high cost solutions which are not applicable due to economic crisis may result in dire future. Deputy Chief of Russian Air Force Maj. Gen. Alexandr

Lyapkin, who spoke in the same session, dealt with the conceptual change of air power from a different perspective. He provided an insight into the conceptual changes by focusing on the use of robotics technology, hypersonic aviation, as well as technological developments especially in Intelligence, Surveillance and Reconnaissance (ISR) systems.

Air and Space Power Conference that gathered distinguished speakers and attendees at international level was watched by national and international specialists with great interest for two days. Lt. Gen. (Ret.) David Deptula delivered the closing speech of conference. Deptula, who assessed all sessions generally at closing speech, uttered his remarks on jointness that is also on the agenda of Turkish Armed Forces. He emphasized that jointness does not mean homogeneity or uniformity and jointness is only possible with the existence of different forces. He also stated that air and space power would contribute to the solutions of any kind of security problems in today's security environment, which turns into much more complex structure.

Consequently, air and space power was dealt with from different points of view in the conference took place in Turkish War Colleges under the coordination of Air War College. ICAP'13 was followed by international academia with interest, the conference became a platform that distinguished military, and civil attendees from all over the globe shared information interactively. The success of conference, which was held in Turkey for the first time in such a large scale, has raised the expectations for the next conferences, which are planned for every other year henceforward.

Ümit KESER
Captain

270

Security
Strategies

Year: 9

Issue: 17

YAYIM ESASLARI

Güvenlik Stratejileri Dergisi'ne gönderilen yazıların başka bir yerde yayımlanmamış veya yayımlanması amacıyla başka bir yere iletilmemiş olması gereklidir.

A. YAZIM KURALLARINA İLİŞKİN ESASLAR

1. Yazım dili Türkçedir. İngilizce, Fransızca ve Almanca yazılmış çalışmalar da yayımlanabilir. Dergiye gönderilen yazıların yazım düzeltmesini Yazı Kurulu yapar. Türkçe makalelerin yazım ve noktalamasında ve kısaltmalarda TDK İmlâ Kılavuzunun en son baskısı esas alınır. Gönderilen yazılar dil ve anlatım açısından bilimsel ölçülere uygun, açık ve anlaşılır olmalıdır.
2. Türkçe makalelerde yayımlanmak üzere gönderilen yazılar, özet ve kaynakça dâhil yaklaşık 30 sayfadan fazla olmamalıdır.
3. Yazılar, makalenin başlangıç kısmına yazılmış, Türkçe ve İngilizce olarak hazırlanmış makale başlıklarını da içeren 250 kelimeyi aşmayan özet, Türkçe ve İngilizce beş anahtar kelime ve sonuna yazılmış 750 kelimeyi geçmeyecek İngilizce makale özetiyle gönderilmelidir.
4. İngilizce dışındaki dillerde yazılmış makaleler için 750 kelimeyi geçmeyecek bir İngilizce makale özeti yazılmalıdır.
5. Yazar adı, sağ köşeye, italik koyu, 11 punto olarak yazılmalı; unvanı, görev yeri ve elektronik posta adresi dipnotta (*) işareti ile 9 punto yazılarak belirtilmelidir. Diğer açıklamalar için yapılan dipnotlar metin içinde ve sayfa altında numaralandırılarak verilmelidir.
6. Yazı karakteri Times New Roman, 11 punto, satırlar bir buçuk aralıklı, dipnotlar 9 punto ve tek aralıklı yazılmalıdır.

271

Güvenlik
Stratejileri

Yıl: 9

Sayı:17

B. SAYFA DÜZENİNE İLİŞKİN ESASLAR

1. Paragraf arası, ilk satır 1.25, paragraflar arası önceki 3 nk, sonra 3 nk, iki yana dayalı, satır aralığı bir buçuk olmalıdır.
2. Sayfa düzeni normal, sayfa yapısı üstten 5 cm, alttan 5.5 cm, sol 4.5 cm, sağ 4.5 cm, cilt payı 0, üst bilgi 1.25 cm, alt bilgi 4,5 cm olmalıdır.
3. Alt başlıklar kendisinden önce gelen başlıktan 3 karakter içeride olmalıdır.
4. Sayfa numaraları alt sağda verilmelidir.
5. İlk sayfadan sonra, çift numaralı sayfalara yazar adı, tek numaralı sayfalara makale adı 9 punto karakterinde üst bilgi olarak eklenmelidir.

C. REFERANS VE GÖNDERMELERE İLİŞKİN ESASLAR

1. Göndermeler (referanslar), Güvenlik Stratejileri Dergisi'nde dipnotlar sayfa altında numaralandırılarak verilecektir. Atıflar, metin içinde (Örn. Karpas, 2001: 101.) şeklinde gösterilmeyecektir.
2. Atıfta bulunulan kaynağın tam kimliği verilecektir, atıfta bulunulmamış eserler kaynakçada gösterilmeyecektir.
3. Dipnotlarda yayın adları (Kitaplarda kitap adı, makalelerde dergi adı) italik ve koyu yazılacak, atıflarda alıntı yapılan sayfa numarası mutlaka belirtilecektir.

Kitaplar için

1. Aynı kaynağa yapılan atıflarda yazar adı ve soyadı, a.g.e. (adı geçen eser), a.g.m. (adı geçen makale) ve a.g.y. (adı geçen yayım) ifadesi ve sayfa numarası kullanılmalı, aynı sayfa için aynı yer kısaltmaları italik olarak yazılmalıdır.

2. Dipnotlar verilirken diğer dillerden kaynaklar için İngilizce yazım kuralları, Türkçe kaynaklar için ise Türkçe yazım kuralları temel alınmalıdır.

3. Aynı yazarın birden fazla eserinin olması durumunda yapılan atıflarda yazar adı ve soyadı, eserin yayım tarihi, a.g.e. ifadesi ve sayfa numarası yazılmalı, yazarın aynı tarihli birden fazla eserinin olması durumunda ise eserin tarihinin yayına A, B, C harfleri konularak atıf yapılmalı ve bu durum kaynakçada da belirtilmelidir.

(1) Tek yazarlı kitaplar:

Yazar adı ve soyadı, **eser adı**, (varsa cilt numarası), (varsa çeviren), yayınevi, yayımlandığı yer, yayımlandığı tarih, sayfa numarası. (varsa cilt numarası), (varsa çeviren), yayınevi, yayımlandığı yer, yayımlandığı tarih, sayfa numarası.

Hikmet Celkan, **Ziya Gökalp'in Eğitim Sosyolojisi**, MEB Basım Evi, İstanbul, 1990, ss. 14-25.

Hikmet Celkan, **Eğitim Bilimine Giriş 2.Baskı**, Pegem Akademi Yayınları, Ankara, 2011, ss. 14-25.

Hikmet CELKAN, 1990, a.g.e., s. 16.

Joseph Needham, **Science and Civilization in China**, Vol: 5, Cambridge Univ. Press, Cambridge, 1954, p. 7.

(2) İki yazarlı kitaplar:

Birinci yazarın adı ve soyadı ve ikinci yazarın adı ve soyadı, **eser adı**, (varsa cilt numarası), (varsa çeviren), yayınevi, yayımlandığı yer, yayımlandığı tarih, sayfa numarası. (varsa cilt numarası), (varsa çeviren), yayınevi, yayımlandığı yer, yayımlandığı tarih, sayfa numarası.

Ekrem Memiş ve Nuri Köstüklü, **Yeni ve Yakınçağda Türk Dünyası**, Çizgi Kitabevi, Konya, 2002, s. 114.

Arnold Gessell and Ilg L. Francis, *Child Development: An Introduction to the Study of Human Growth*, Harper and Row Publications, New York, 1949, p. 280.

(3) İki den fazla yazarlı kitaplar:

Yazarın adı ve soyadı vd., *eser adı*, (varsa cilt numarası), (varsa çeviren), yayınevi, yayımlandığı yer ve yayımlandığı tarih, sayfa numarası, (varsa cilt numarası), (varsa çeviren), yayınevi, yayımlandığı yer ve yayımlandığı tarih, sayfa numarası.

Durmuş Yalçın vd., *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi II*, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 2002, ss. 9-14.

Luis Benton et. al., *Informal Economy*, The John Hopkins University Press, Baltimore, 1989, pp. 47-59.

(4) Çeviri Kitaplar:

Walter Isaacson, *Steve Jobs*, çev. Dost Körpe, Domingo Yayınevi, İstanbul, 2011, s. 540.

Walter Isaacson, *Steve Jobs*, trans. Dost Körpe, Domingo Yayınevi, İstanbul, 2011, p. 540.

(5) Yazar veya Editör Adı Bulunmayan Kitap ve Makaleler:

“Türkiye ve Dünyada Yükseköğretim”, *Bilim ve Teknoloji*, TÜSİAD Yayınları, İstanbul, 1994, s. 81.

(6) Birden Fazla Ciltten Oluşan Kitaplar:

Halil İnalcık, *Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi* (çev.Halil Berktaş), Cilt: 1, Eren Yayını, İstanbul 2000, s. 100.

Makaleler için

Yazar adı ve soyadı, “makale adı” (varsa çeviren), *yayımlandığı süreli yayının adı*, yayımlandığı yıl, cilt no

(Romen)/sayı:, dergide yer aldığı sayfa aralığı, alıntının yapıldığı sayfa numarası.

(1) Tek yazarlı makaleler:

R. Kutay Karaca, “Türkiye-Çin Halk Cumhuriyeti İlişkilerinde Doğu Türkistan Sorunu”, *Gazi Akademik Bakış*, 2008, Cilt: 1, 219-245, s. 220.

John C. Grene, “Reflections on the Progress of Darwin Studies”, *Journal of the History of Biology*, 1975, Vol: 8, 243-273, p. 270.

(2) İki yazarlı makaleler:

Mehmet Güven ve Derya Kürüm, “Öğrenme Stilleri ve Eleştirel Düşünme Arasındaki İlişkiye Genel Bir Bakış”, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2006, 75-90, s.78.

Tom D. Lewis and Gerald Graham, “Seven Tips for Effective Listening”, *British Journal of Social Work*, 2003, 13-35, p. 30.

(3) İkiyden fazla yazarlı makaleler:

Mehmet Demir vd., “Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Algıları”, *Anadolu Eğitim Dergisi*, 2005, 70 (1), 23-42, s. 24.

Michael Stowe et. al., “Required knowledge, skills and abilities from healthcare clinical managers’ perspectives”, *Academy of Health Care Management Journal*, 2011, 55-62, p. 60.

(4) Derleme Kitaplarda Makale:

Nilgün Güzel Özgüven, “Regional Disputes and Conflicts: The Vision of Turkey and Pakistan”, R.Kutay Karaca, (ed.), *Security and Cooperation Seminar*, War Colleges Printing House, İstanbul, 2010, 83-96, s. 83.

(5) Yazarı Belli Olmayan Makale:

“Balkanlarda Türk Varlığı”, *Toplumsal Tarih*, Ankara, 1990, cilt X, sayı: 7, 8-10, s. 8.

(6) Günlük Gazetelerden Alınmış Makaleler:

Hasan Pulur, “Atatürk’ün Hayalleri”, *Milliyet*, 10 Kasım 2011, s. 3.

(7) İnternet Dergisinde Makale:

Alıntının tam adresi yazılmalıdır.

Hasan Kopkallı, “Does frequency of online support use have an effect on overall grades?”, *The Turkish Online Journal of Distance Education*, <http://tojde.anadolu.edu.tr/> (Erişim tarihi: 18.11.2009)

Tezler için

Yayımlanmamış Tezlerin başlıkları için *italik* kullanılmayacaktır.

Yazar adı ve soyadı, tezin adı, tezin yapıldığı kurum ve enstitü, yapıldığı yer ve tarih, sayfa numarası, (Yayımlanıp yayımlanmadığı ve tezin akademik derecesi).

Kenan Sezer, Sanayi Atıklarında Bazı Organik Kirleticilerin Belirlenmesi, Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Edirne, 2004, s. 53 (Yayımlanmamış Doktora Tezi).

Raporlar için

(1) Yazarı Belli Olan Rapor

Fatma Gök, *Öğretmen Profili Araştırma Raporu*, Eğitim Bilim ve Kültür Emekçileri Sendikası Yayınları, Ankara, 1999, s. 25.

(2) Yazarı Belli Olmayan Rapor

Arnavutluk Ülke Raporu, TİKA Yayını, Ankara, 1995, s. 7.

(3) Bir Kurum, Firma ya da Enstitünün Yazarı Olduğu Rapor

Dış Politika Enstitüsü, *Uluslararası İlişkilerle İlgili Anayasaya Konabilecek Hükümler*, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara, 1990, s. 33.

Ansiklopedi

Ömer C.Saraç, Kağıt, Millî gelir, Ak İktisat Ansiklopedisi, Cilt: II, Ak Yayınları, İstanbul, 1973, ss. 20-30.

İnternet için

(1) Kamu Kurumlarının İnternet Sayfaları

T.C. Dışişleri Bakanlığı Resmî İnternet Sayfası, “Türkiye Ukrayna Anlaşması”, <http://www.mfa.gov.tr/turkce/group/ikili/11.htm>.

(2) E-Posta Yoluyla Tartışma Gruplarına, Forumlara vb. Gönderilen Mesajlar

Abdulvahap Kara, “Kazak Mitolojisinin Dildeki Yansımaları”, (Mesaj: 25), 10 Temmuz 2007, http://groups.google.com/group/turk-tarihciler/browse_thread/thread/f8cef971cca8fd7b.

Konferanslarda Sunulan Tebliğler için

Dritan Egro, “Arnavutluk’ta Osmanlı Çalışmaları”, *XIII. Türk Tarih Kongresi, Bildiriler, 4-8 Ekim 1999*, Cilt: I, TTK Yayını, Ankara, 2002, s. 14.

Broşür için

Alev Keskin, *1877-78 Osmanlı-Rus Harbi Harp Tarihi Broşürü*, Genelkurmay Başkanlığı Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2000, s. 7.

Resmî Yayınlar için

İsmet Binark, *Balkan Ülkelerinin Tarihi Kaynakları Bakımından Başbakanlık Osmanlı Arşivlerinin Önemi*, Başbakanlık Osmanlı Arşivi Yayını, Ankara, 1996, s. 9.

Haritalar ve Şemalar için

Şanlıurfa Turizm Haritası, Harita, Şanlıurfa Valiliği Yayını, Şanlıurfa, 1983.

Bülten için

Afyon Kocatepe Üniversitesi Haber Bülteni, Afyon Kocatepe Üniversitesi Yayınları, Afyon, 1999, s. 8.

D. BELGE, TABLO, ŞEKİL VE GRAFİKLERİN KULLANIMINDA UYULACAK ESASLAR

1. Ekler (belgeler), yazının sonunda verilecek ve altında belgenin içeriği hakkında kısa bir bilgi ile bilimsel kaynak gösterme ölçütlerine uygun bir şekilde kaynak yer alacaktır.

2. Diğer ekler (Tablo, Şekil ve Grafik) normal yazı dışındaki göstergelerin çok olması durumunda Tablo, Şekil ve Grafik için başlıklar; Ek Tablo: 1, Ek Grafik: 3 ve Ek Şekil: 7 gibi yazılmalı, ekler, Kaynakça'dan sonra verilmelidir.

Bu eklere metin içerisinde yapılan atıflar mutlaka Ek Tablo:1, Ek Grafik: 3 veya Ek Şekil: 7 şeklinde yapılmalıdır. Tablo, şekil,

grafik ve resim için şayet alıntı yapılmışsa, mutlaka kaynak belirtilmelidir.

3. Metin içerisindeki Tablolar tablo üstünde isimlendirilecek alıntı yapıldığı kaynak türüne göre dipnot sistemine göre verilecektir.

4. Metin içerisinde yer alan şekil, grafik ve haritalar hemen altında isimlendirilecek ve alıntı yapıldığı kaynak türüne göre dipnot sistemine göre verilecektir.

E. KAYNAKÇA YAZIMINDA UYULACAK ESASLAR

1. Kaynakçada yazar soyadı büyük ve başta; adı ise küçük harflerle yazılacaktır.

2. Kaynaklar alfabetik sıra ve alıntı türüne göre tasniflenerek verilecektir. (Kitaplar, makaleler, internet kaynakları vs.)

3. Makalelerde sayfa numaraları belirtilmeyecektir.

F. DEĞERLENDİRME

1. Dergi Yayın Kurulu, biçim ve alanlar açısından uygun bulunduğu yazıları konunun uzmanı hakemlere (iki hakeme) gönderir, değerlendirmelerin ikisi de olumlu ise yayına kabul edilir. Biri olumlu, diğeri olumsuz ise makale üçüncü bir hakeme gönderilir. Yayımlanması için düzeltilmesine karar verilen yazıların, yazarları tarafından en geç (posta süresi dâhil) 20 gün içerisinde teslim edilmesi gereklidir. Düzeltilmiş metin, gerekli görüldüğü durumlarda, değişiklikleri isteyen hakemlerce tekrar incelenebilir.

2. Gönderilen yazılar iki alan uzmanının “yayımlanabilir” onayından sonra, Yayın Kurulu’nun son kararı ile yayımlanır. Yazarlar, hakem ve Yayın Kurulu’nun eleştirisi, değerlendirme ve düzeltmelerini dikkate almak zorundadırlar. Katılmadığı hususlar

olması durumunda, yazar bunları gerekçeleri ile ayrı bir sayfada bildirme hakkına sahiptir.

3. Hakem oluru alan makaleler, Yayın Kurulu tarafından derginin konu içeriği esas olmak üzere, hakem raporlarının tamamlanma tarihlerine göre sıraya konarak yayımlanır.

4. Dergiye gönderilen yazılar yayımlansın veya yayımlanmasın iade edilmez.

5. Güvenlik Stratejileri Dergisi'nde yayımlanan makalelerdeki görüşler, yazarlarının şahsi görüşleri olup; hiçbir kurum ve kuruluşun resmî görüşü niteliğini taşımaz.

KİTAP İNCELEME VE KİTAP TANITIMI ESASLARI

1. Uluslararası ilişkiler, strateji, güvenlik, tarih, istihbarat, savunma kaynakları alanlarında yurt içi ve yurt dışında yayımlanmış akademik eserlerin tanıtım ve incelemeleri yapılmalıdır.
2. Kitap tanıtımı metinleri, dipnotlar hariç, 500-1000 kelime arasında, kitap inceleme metinleri ise 2500-4000 kelime arasında olmalıdır.
3. Başlık bilgilerinde tanıtım veya incelemesi yapılan eserin adı, yazarı, yayımlandığı şehir ve yayınevi, yayım yılı ve ISBN numarası yazılmalıdır.

Örnek:

OSMANLI KLASİK ÇAĞINDA SAVAŞ

Feridun M. Emecen

İstanbul: Timaş Yayınları, 2010, 318 sayfa, ISBN: 9786051141817.

4. Tanıtım veya incelemenin sonuna yazanın adı soyadı ile mensup olduğu kurumun adı yalın olarak yazılmalıdır.

Örnek:

Mehmet Efe Tuzcu

Stratejik Araştırmalar Enstitüsü

5. Kitap tanıtımı bir eserin sırf özeti değil, eleştirel olarak değerlendirmesi olmalıdır. Kitap tanıtımı yapan yazar kitapla aynı fikirde olabilir veya kitabın fikirlerine karşı çıkabilir veya kitabın sunduğu bilgilerde, yargılarda veya yapıda örnek teşkil eden veya eksik kalan yönleri belirtebilir. Kitap tanıtımı yapan yazar ayrıca kitapla ilgili düşüncelerini de açık bir şekilde ifade etmelidir.
6. Kitap inceleme, bir kitaptan ortaya konulan en önemli noktalara ışık tutularak bunların eleştirel olarak tartışılmasıdır.

Kitap incelemesi giriş, kitabın özeti, eleştirel tartışma ve sonuç gibi genel bir yapıyı takip etmelidir. Kitap incelemesi yazarı,

- a. Giriş kısmında ana tez ve yaklaşımını ifade etmelidir.
- b. Özet kısmında kitabın esas argüman ve iddiaları üzerine odaklanmalı ve çalıştığı disipline getirdiği katkı ve itirazları sıralamalıdır.
- c. Eleştirel tartışma kısmında kitap yazarının alanında yaptığı katkıların önemini değerlendirmeli, argümanlarının dayandığı veriler ve bunların bağlama uygun kullanılıp kullanılmadığını incelemelidir.
- ç. Sonuç kısmında kitaba ilişkin ulaştığı sonuçları ifade etmelidir.

PUBLISHING PRINCIPLES

Works sent to the Journal of Security Strategies must not be published elsewhere or must not be sent to another publication in order to be published.

A. PRINCIPLES AS TO THE EDITORIAL BOARD

1. Language of publication is Turkish. However, works written in English, German, and French may also be published. Reductions to papers submitted to the journal are made by Vice Editors and the Editorial Board. The most recent edition of the spelling guide of Turkish Language Institution is taken into account for language use, punctuation, and abbreviations. The texts submitted must be clear and understandable, and be in line with scientific criteria in terms of language and expression.

2. The texts submitted to be published must be no longer than 30 pages including also the abstract and references.

3. For other languages, the texts must be submitted together with the abstract no longer than 250 words in the language of the text and in English at the beginning of the paper, and with the five keywords and the summary of the article no longer than 750 words in English.

4. Texts written other than English must be provided with an article summary no longer than 750 words.

5. Name of the author must be placed at the right corner in bold italics, in 1 type size; his/her title, place of duty and e-mail address must be indicated in the footnote with (*) in 9 type size. Footnotes for other explanations must be provided both in the text and down the page in numbers.

6. The type character must be Times New Roman, 1 type size, line spacing 1,5, footnotes in 9 type size and with single line spacing.

283

Güvenlik
Stratejileri

Yıl: 9

Sayı:17

B. PRINCIPLES AS TO PAGE LAYOUT

1. Indentation must be, for the first line, 1, 25; spacing before must be 3 pt, after must be 3 pt, justified, and line spacing must be 1, 5.
2. Page layout must be normal, page setup must be 5 cm from top, 5,5 cm from bottom, 4,5 cm from left, 4,5 cm from right, gutter 0, header 1.25 cm, footer 4,5 cm.
3. Sub-headings must be within three characters from the preceding heading.
4. Page numbers must be placed bottom right.
5. Following the first page, name of author must be provided on even numbered pages, and name of paper must be provided on odd numbered pages in 9-type size as headers.

C. PRINCIPLES AS TO REFERENCES AND CITATIONS

1. Citations (references) shall be given down the pages in numbers in The Journal of Security Strategies. References shall not be presented in the text (e.g. Karpat, 2001: 101.).
2. Full identity of the resources cited shall be given; any un-cited resource shall not be presented in the references.
3. Name of publications (name of book for books, name of journal for papers) shall be indicated in italic and bold, page numbers cited should be absolutely specified.

For Books

1. References and citations for the same publication shall be made by using "Ibid", the same place for the same page. Techniques for citation are presented below.
2. In the footnotes, resources from other languages shall use the

English principles, and Turkish references shall use the Turkish principles.

3. If more than one publication from the same author is cited, name, and surname of author, year of publication, “ibid” and page number shall be used. If more than one publication with same year of publication from the same author is cited, letters A, B, C shall be used after year of publication, and it also shall be stated in bibliography.

(1) Books with Single Author:

Name and surname of the author, ***name of work*** (volume No if available), (translator if any), publisher, place and date of publication, page number.

Joseph Needham, ***Science and Civilization in China***, Vol: 5, Cambridge Univ. Pres, Cambridge, 1954, p. 7.

Joseph Needham, ***Science in Traditional China***, Harvard Univ. Pres, 1981, p. 37.

Joseph Needham, 1954, ***Ibid***, p. 48.

(2) Books with Two Authors:

Name and surname of the first author and name and surname of the second author, ***name of work*** (volume No if available), (translator if any), publisher, place and date of publication, page number.

Arnold Gessell and Ilg L. Francis, ***Child Development: An Introduction to the Study of Human Growth***, Harper and Row Publication, New York, 1949, p. 280.

(3) Books with More Than Two Authors:

Name and surname of the author et. al., ***name of work*** (volume No if available), (translator if any), publisher, place and date of publication, page number.

Luis Benton et. al., *Informal Economy*, The John Hopkins University Press, Baltimore, 1989, pp. 47-59.

(4) Translated Books:

Walter Isaacson, *Steve Jobs*, trans. Dost Körpe, Domingo Publication, İstanbul, 2011, p. 540.

(5) Books with Name of Author or Editor Non-Specified:

“Türkiye ve Dünyada Yükseköğretim”, *Bilim ve Teknoloji*, TÜSİAD Publication, İstanbul, 1994, p. 81.

(6) Publications with More Than One Volume:

Halil İnalcık, *Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi* (trans. Halil Berktaş), Vol: 1, Eren Publication, İstanbul, 2000, p. 100.

For Papers

Name and surname of the author, “name of paper” (translator if any), *name of periodical in which it is published*, publication year, volume No (Roman)/number: pages in journal, cited page number.

(1) Papers with One Author:

John C. Grene, “Reflections on the Progress of Darwin Studies”, *Journal of the History of Biology*, 1975, Vol: 8, 243-273, p. 270.

(2) Papers with Two Authors:

Tom D. Lewis and Gerald Graham, “Seven Tips for Effective Listening”, *British Journal of Social Work*, 2003, 13-35, p. 30.

(3) Papers with more than Two Authors:

Michael Stowe et al., “Required Knowledge, Skills and Abilities from Healthcare Clinical Managers’ Perspectives”,

Academy of Health Care Management Journal, 2011, 55-62, p. 60.

(4) Paper in Compilation Books:

Nilgün Güzel Özgüven, “Regional Disputes and Conflicts: The Vision of Turkey and Pakistan”, R.Kutay Karaca, (ed.), *Security and Cooperation Seminar*, War Colleges Printing House, İstanbul, 2010, 83-96, p. 83.

(5) Paper with Author Non-Specified in Journals:

“Balkanlarda Türk Varlığı”, *Toplumsal Tarih*, Ankara, 1990, Vol: X, Issue: 7, 8-10, p. 8.

(6) Papers from Daily Newspapers:

Hasan Pulur, “Atatürk’ün Hayalleri”, *Milliyet*, 10 Kasım 2011, p. 3.

(7) Paper from Internet Journal:

Full address should be written.

Hasan Kopkallı, “Does frequency of online support use have an effect on overall grades?”, *The Turkish Online Journal of Distance Education*, <http://tojde.anadolu.edu.tr/> (Access date: 18.11.2009).

For Theses

No *italics* shall be used for headings of non-published theses.

Name and surname of the author, name of thesis, institution and institute of the thesis, place and date of the thesis, page number, (whether it has been published and academic degree of the thesis).

Kenan Sezer, Sanayi Atıklarında Bazı Organik Kirleticilerin Belirlenmesi, Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Edirne, 2004, p. 53 (Unpublished Doctorate Thesis).

Report

(1) Report with Author Specified

Fatma Gök, *Öğretmen Profili Araştırma Raporu*, Eğitim Bilim ve Kültür Emekçileri Sendikası Publishing, Ankara, 1999, p. 25.

(2) Report with Author Non-Specified

Arnavutluk Ülke Raporu, TİKA Publishing, Ankara, 1995, p. 7.

(3) Prepared by an Institution, Firm or Institute

Dış Politika Enstitüsü, *Uluslararası İlişkilerle İlgili Anayasaya Konabilecek Hükümler*, Siyasal Bilgiler Fakültesi Publishing, Ankara, 1990, p. 33.

Encyclopedia

Ömer C.Saraç, Kâğıt, Millî gelir, Ak İktisat Ansiklopedisi, Vol: II, Ak Yayınları, İstanbul, 1973, pp. 20-30.

Internet

(1) Web Pages of Public Institutions

T.C. Dışişleri Bakanlığı Resmî İnternet Sayfası, “Türkiye Ukrayna Anlaşması”, <http://www.mfa.gov.tr/turkce/grouph/ikili/11.htm>.

(2) Messages Sent to Discussion Boards, Forums etc by E-Mail

Abdulahap Kara, “Kazak Mitolojisinin Dildeki Yansımaları”, (Message: 25), 10 July 2007, http://groups.google.com/group/turk-tarihciler/browse_thread/thread/f8cef971cca8fd7b.

Declarations to Conferences

Dritan Egro, “Arnavutluk’ta Osmanlı Çalışmaları”, *XIII. Türk Tarih Kongresi Bildiriler 4-8 October 1999*, Vol: I, TTK Publishing, Ankara, 2002, p. 14.

Brochure

Alev Keskin, *1877-78 Osmanlı-Rus Harbi Harp Tarihi Broşürü*, Genelkurmay Başkanlığı Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Publishing, Ankara, 2000, p. 7.

Official Publications

İsmet Binark, *Balkan Ülkelerinin Tarihi Kaynakları Bakımından Başbakanlık Osmanlı Arşivlerinin Önemi*, Başbakanlık Osmanlı Arşivi Yayını, Ankara, 1996, p. 9.

Maps and Figures

Şanlıurfa Tourism Map, Map, Şanlıurfa Valiliği Publishing, Şanlıurfa, 1983.

Bulletins

Afyon Kocatepe Üniversitesi News Bulletin, Afyon Kocatepe Üniversitesi Publishing, Afyon, 1999, p. 8.

D. PRINCIPLES TO ABIDE BY IN USING OF DOCUMENTS, TABLES, FIGURES AND GRAPHICS

1. Attachments (documents), shall be presented at the end of the text and down below shall be a brief information as to the content of the document and proper citation in line with the relevant criteria.

2. Other attachments (Table, Figure and Graphics) shall be presented as Additional Table: 1, Additional Graphic: 3 and Additional Figure: 7 if indicators other than the text are too many in number; attachments shall be presented after the References. References to these attachments in the text shall absolutely be made as Additional Table: 1, Additional Graphic: 3 or Additional Figure: 7. If citation has been made for table, figure, graphic or picture, resource shall absolutely be indicated.

3. The names of the tables within the text shall be written on the top of the table and these tables shall be cited in the footnote according the publication type from which it was cited.

4. The names of the figures, graphics and maps within the text shall be written at the bottom of the figures, graphics and maps and these figures, graphics and maps shall be cited in the footnote according the publication type from which it was cited.

E. PRINCIPLES TO ABIDE BY IN PRESENTATION OF REFERENCES

1. Surname of the author shall be at the beginning with capital letters, name with small letters.

2. Resources shall be sorted alphabetically and according to their types (Books, articles, internet resources).

3. Page numbers shall not be indicated for papers.

F. ASSESSMENT

1. Publication Board of the Journal sends to referees of expertise in the field (three referees) the papers it has found relevant in terms of form and fields; the papers are accepted for publication with the approval of at least two referees out of the three. The papers, which have been decided to be reviewed, shall be

submitted by the author(s) within no later than 20 days (including the duration of postal service). The revised text may be re-examined by the demanding referees if found necessary.

2. The papers submitted shall be published with the final decision of the Publication Board, following the “can be published” approval of the three experts in the field. Authors shall take into account criticism, assessment and revisions of the referees and the Publication Board. If the author has any points he/she does not agree with, he/she has the right to specify these issues in a separate page with the justifications thereof.

3. The papers, following the approval by the referees, are ordered by the Publication Board, based on dates of completion of referee reports and also based on the scope of the journal.

4. The papers submitted to the journal shall not be given back whether published or not.

5. The views in the papers published in The Journal of Security Strategies are the personal views of the authors, and are no way the official view of any institution or organization.

GUIDELINES FOR BOOK REVIEWS AND REVIEW ESSAYS

1. Book reviews and review essays shall be written on the academic works in the fields of international relations, strategy, security, history, intelligence, and defense resources, published in Turkey or abroad.

2. Book reviews shall be about 500-1000 words, excluding the footnotes; and review essays shall be about 2500-4000 words.

3. Title information of the reviews shall include name of the book reviewed, author of the book, city of publication and publication house, publication year and ISBN number.

Example:

CROSS-CULTURAL ENCOUNTERS AND CONFLICTS

Charles Issawi

New York: Oxford University Press, 1998. 150 pp., ISBN: 9780195353471.

4. Name of the reviewer and his/her institution shall be written at the end of the review essay or book review.

Example:

Gültekin Yıldız

Istanbul University

5. Book reviews shall not be just the summary of the work but shall be the critical discussion of the work. Book Reviewer shall offer agreement or disagreement and identify where he/she find the work exemplary or deficient in its knowledge, judgments, or organization. Reviewer shall clearly state his/her opinion of the work in question.

6. Review essay shall offer insight into the most important points of the book and review these points within a critical approach. Review essays shall follow a general pattern of introduction, summary of the book, critical discussion and conclusion. Author of the review essay shall;

- a. express his/her thesis and approach in the introduction.
- b. focus on main arguments and assertions of the book and list its contributions and objections in its field in the summary.
- c. evaluate the contributions of the author of the book to his/her field and examine the data on which his/her arguments have been based and the way in which he/she has used these data within the context in the critical discussion.
- d. express the conclusion reached about the book.